ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ

ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಸಂಗ್ರಹ:

ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ-ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ-ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಇತ್ಯಾದಿ

ಶ್ರೀಹರಿವಾಯು ಪ್ರಕಾಶನ
ನಂ: 2840 ಪದ್ಮಾಲಯ, 1 ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಜಯನಗರ, ಮೈಸೂರು.

ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ

ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಸಂಗ್ರಹಃ

ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ – ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ – ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಇತ್ಯಾದಿ

॥ श्रीमान् विठ्ठलाचार्यः ॥

ಸಂಪಾದಕರು

ವಿದ್ವಾನ್ ವಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯ, ನಂದಳಿಕೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ವಿದ್ವಾನ್ ಡಾ। ಬೆ. ನಾ. ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ

ಶ್ರೀಹರಿವಾಯು ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು

೨೦೧೬

ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹಃ

(ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ - ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ - ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಇತ್ಯಾದಿ)

ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನೆ

ವಿದ್ವಾನ್ ನಂದಳಿಕೆ ವಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯ

'ಶ್ರೀಪ್ರಾಣನಿಲಯ', ಕಂಗುಹಿತ್ತಿಲು, ನಂದಳಿಕೆ ಪೋಸ್ಟ್-೫೭೬೧೧೧

ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕು, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ. ☎ : 9448108421

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಬೆ. ನಾ. ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ ಮೈಸೂರು

ಶ್ರೀಹರಿವಾಯು ಪ್ರಕಾಶನ, ೨೮೪೦/೧, 'ಪದ್ಮಾಲಯ', ಒಂದನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ

ಜಯನಗರ, ಮೈಸೂರು - ೧೪. ☎ : 9448813696

E-mail :*vijayeendra.bena@gmail.com*

ಪ್ರಕಟನವರ್ಷ : ೨೦೧೬

ಪುಟಗಳು : ೧೦ + 166

ಬೆಲೆ : 140-00

ಈ ಗ್ರಂಥವು ೧೭-೦೨-೨೦೧೬ ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾಘಶುದ್ಧ ದಶಮೀ ತಿಥಿಯಂದು ಚಾಂದ್ರ ಮಧ್ವನವಮೀಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಂಚಮ ಪರ್ಯಾಯಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾಯಿತು.

ಅಕ್ಷರಸಂಯೋಜನೆ : 'ಶ್ರೀನವದುರ್ಗಾ ಲೇಸರ್‌ಟೆಕ್', ಉಡುಪಿ. (Mob : 9342438727)

ಮುದ್ರಕರು : ಪವನ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ನಾಗನಾಗೇಂದ್ರಶಯನಂ ನಾಗಾನಾಮಧಿಪ ಪ್ರಭೋ ।
ಆಗಮಸ್ತುತ ಚಾರಿತ್ರಂ ಯೋಗೀಂದ್ರ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಯ ॥

ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆ-ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ-ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠೆ-ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿಧಿಗಳು ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಗಳು ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಇಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾ-ಚಾರ್ಯರು ತಂತ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ವಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯ ನಂದಳಿಕೆ, ಇವರು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಗ್ರಂಥಕುಸುಮವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯ ಅನುಭವಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆಸಿ ಇಂದು ಸ್ವತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗಾಗಲೇ 'ಯಜ್ಞಮಹೋದಧಿ' ಎಂಬ ಇವರ ಕೃತಿಯು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದು ಈ ಕೃತಿಯು ಇವರ ಎರಡನೇ ಗ್ರಂಥಕುಸುಮವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಗದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ನಾಗಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾದಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥಕುಸುಮವು ಎಲ್ಲ ಪುರೋಹಿತ ಸಮುದಾಯದ ಶಿರೋಭೂಷಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾ ಈ ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಸಕಲರಿಗೂ ವಿದ್ವಾನ್ ವಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅನುಗ್ರಹ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕರಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರಿಗೆ ಶ್ರೀಶ್ರಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರಿಗೆ ಅನಂತ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮನಗಳು.

ನಿಮ್ಮ ವಿಧೇಯ,

ವಿದ್ವಾನ್ ಡಾ। ಬೆ. ನಾ. ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ, ಮೈಸೂರು
ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಶ್ರೀಹರಿವಾಯು ಪ್ರಕಾಶನ.

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಅನಂತಾನಂತದೇವೇಶ ಅನಂತ ಫಲದಾಯಕ ।
ಅನಂತ ದುಃಖ ನಾಶಾಯ ಅನಂತಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯಜೀವಿಯು ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ದುಃಖವನ್ನು ಎಂದೆಂದೂ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಹಾಗೂ ದೇವಪ್ರಸಾದದಿಂದ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿ; ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ದುಃಖಲಾಭವಾಗುವುದು. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಮಾರ್ಗವು ಹಲವಿವೆ; ಅದರಲ್ಲೊಂದು ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮಾರಾಧನೆ. ಋಷಿಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅವರು ಮಾನಸ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿ ದೇವತಾನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿರಳ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯಮಧ್ವರು **'ಪ್ರತಿಮಾಸು ಅಪ್ರಬುದ್ಧಾನಾಂ'** ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಮಾಮಾಧ್ಯಮ ದಿಂದ ದೇವತಾರಾಧನೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಅವರು ಚಾಚೂತಪ್ಪದೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳ ಮುಖಾಂತರವೇ ಮಾನವನು ಭಗವದನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹರಿಯಾಜ್ಞೆಯಿದೆ. ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿವಿಧಾನವನ್ನು 'ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಂತ್ರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹಲವಾರಿವೆ.

ತಂತ್ರಮಾರ್ಗಸ್ತು ಹರಿಣಾ ಹ್ಯಸಂಖ್ಯಾ ಕೀರ್ತಿತಾ ಅಪಿ ।
ತೇಷ್ವಯಂ ಸುಗಮೋ ಮಾರ್ಗಃ ಸಫಲಶ್ಚಾನುಶ್ಚಾನುತಿಷ್ಠತಾಮ್ ॥

ಎಂಬಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಭಗವದುಕ್ತವಾದ ಈ ತಂತ್ರಸಾರವು ಸುಗಮ ಮಾರ್ಗವು. ವೈಷ್ಣವಮತವು ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಯಸ್ತಾರತಮ್ಯವೇತ್ತಾ ಸ್ಯಾತ್ ಗುರೂಣಾಂ ದೇವತಾಸ್ವಪಿ ।
ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ಗುರುದೇವೇಷು ತದ್ ಭಕ್ತೇಷು ಚ ಸಿಧ್ಯತಿ ॥

ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಯಾರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳು ಬೇಗನೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು.

ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಹಾಮಂತ್ರಗಳು ಭಗವಂತನ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು; ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಗಳು ಹೋಮವಿಧಾನವನ್ನು; ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾಲಕ್ಷಣ, ಅದರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ರಮ, ದೇವಾಲಯನಿರ್ಮಾಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು; ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಹಾಗೂ ಇತರ ದೇವತಾ ಮಂತ್ರಗಳು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಧ್ಯಾನಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಗವಂತನ ಬಿಂಬಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ–

ದುರ್ಗಾ ಶಿವ ಸ್ಕಂದ ಸೂರ್ಯ ವಿನಾಯಕ ಮುಖಾನಪಿ
ಸ್ಥಾಪಯೇದುಕ್ತಮಾರ್ಗೇಣ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಃ ಸ್ಮರನ್ ಹರಿಮ್ ॥

ವೈಷ್ಣವತಂತ್ರದಂತೆಯೇ ದುರ್ಗಾ, ಶಿವ, ಸ್ಕಂದಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಮಾ–ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಆಯಾ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಗೋಲಕಂ ದ್ವಿತಯಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ತೃತಯಂ ವಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ ।
ಅನ್ಯದೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸು ತದಂತಶ್ಚಿಂತಯೇದ್ಧರಿಮ್ ॥

ದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಯನಾದ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಚಿಂತನೆ, ಅವರ ಒಳಗೆ ತೇಜೋಮಯನಾದ ಭಗವಂತನ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪೂಜಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಒಳಗೆ ಆ ದೇವತೆ, ಅವರ ಒಳಗೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ, ಅವರ ಒಳಗೆ ಭಗವಂತ ಎಂಬೀರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಲಕತೃತಯಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತ ಈ ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾದಿಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಸಂಗ್ರಹ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ. ಶೇಷದೇವರು ತಾರತಮ್ಯಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯವರು. ಗರುಡಶೇಷರುದ್ರರು ಸಮಾನರು. ರುದ್ರದೇವರು ಭಾವಿ ಶೇಷಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರು. ಪಂಚವೇದ ಎನಿಸಿದ ಪೌರುಷೇಯವಾದ ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾವೈರಾಗ್ಯ–ಶಾಲಿಗಳು, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲು, ಖಡ್ಗದಂತಿರುವ ಆಯುಧ ಧರಿಸಿ, ಇನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ನಿತ್ಯ ಸೇವಿಸುವರು. ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತು ಬೀಜ

ಬಿತ್ತಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮೊಳಕೆ ಬರುವುದು. ಅದರಂತೆ ಶೇಷದೇವರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಎಂಬ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಉತ್ತು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕವಾದ ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂತತಿ, ಸಕಲಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಕರುಣಿಸುವರು. ನಾಗ ಅನಂತಾದಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯರಾದ ಶೇಷದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪೂಜಾರಾಧನೆಗಳಿಂದ ಉದ್ಧಾರವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಸಂದೇಶದಂತೆ ತಾರತಮ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಗವದರ್ಪಿತವಾದ ತೀರ್ಥ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಾಗದೇವರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೇ ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು.

'ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ 'ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ'ದಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಆದರೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನಾಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರೋಹಿತರಿಗೂ ಇದು ಅನುಕೂಲವಾದೀತು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಹೊರತರಲು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಪಂಡಿತರು ಹಾಗೂ ಪುರೋಹಿತರು ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ಈವಾಗ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಪೇಜಾವರ ಹಿರಿಯ ಶ್ರೀಪಾದರು ನಮ್ಮಿಂದ ಹಲವು ಬಾರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ಹರಿವಾಯುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಹೊರಬಂದಿದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಿಧಿ, ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ, , ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕೌತುಕಬಂಧನ, ಮಂಟಪಸಂಸ್ಕಾರ, ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ, ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ನಾಗಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನನಗೆ ಅಸನವಸನಾದಿ ವೇದಾಂತವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಗುರುಗಳ ನಾಲ್ಕನೇ ಹಾಗೂ ಈಗ ನಡೆಯುವ ಐದನೇ ಪರ್ಯಾಯಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಚಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಹರಸಿದ ಪೇಜಾವರಮಠ ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಅನಂತಾನಂತ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ವೇದವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಅನುಗ್ರಹಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ

ಪೇಜಾವರಮಠ ಕಿರಿಯ ಶ್ರೀಪಾದರಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರಿಗೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ತಂತ್ರಸಾರಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಮಾಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ ವಿದ್ವಾನ್ ಚಿತ್ರಾಪುರ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ನನಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದರ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಬಾಳ್ತಿಲ್ಲಾಯ ಇವರಿಗೂ ಭಗವದನುಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಗ್ರಂಥ, ಯೋಗದೀಪಿಕಾ, ದಿ। ವಿದ್ವಾನ್ ಕಾಪು ಹಯಗ್ರೀವಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಗ್ರಹ, ವಿದ್ವಾನ್ ಕಲ್ಯ ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರ 'ನಾಗದೇವರ ಚರಿತ್ರೆ' ಪುಸ್ತಕದಿಂದಲೂ, ಕುಂಭಾಶಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ 'ಸರ್ಪಕಲ್ಪ' ಹಾಗೂ ಎಡಪದವು ರಾಮಮೂರ್ತಿ ತಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ, ವಿದ್ವಾನ್ ರಮಾನಾಥಾಚಾರ್ಯರ 'ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ' ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯಪ್ರಕಾಶಿತ 'ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತಕಲ್ಪೋಕ್ತ ಪೂಜಾವಿಧಿಃ' ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ನಾವು ಎಷ್ಟು ಗ್ರಂಥ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶನ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಾರ ಬೀಳದಂತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಂತಹ ಹರಿವಾಯು ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಡಾ। ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆ. ನಾ. ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ, ಮೈಸೂರು ಇವರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಅನಂತಾನಂತ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಅಕ್ಷರಜೋಡಣೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೦ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎನ್ನದೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುತ ಪದ್ಮನಾಭ ಕೇಕುಣ್ಣಾಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸ್ವರ್ಣಲತಾ ಕೇಕುಣ್ಣಾಯ ಅವರಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

* * *

ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದೇವತಾನಾಮವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇತರ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನೂ ಇದೇ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕಾ

೧. ಪೀಠಿಕೆ 1

೨. ಶಿಲ್ಪಿಪೂಜಾ 19

೩. ಸಪ್ತಶುದ್ಧಿ 21

೪. ದೇಹಶುದ್ಧಿಃ 26

೫. ರಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮಃ 37

೬ ವಾಸ್ತುಪೂಜಾವಿಧಿಃ 43

೭ ಸಪ್ತಾಧಿವಾಸಾಃ 53

೮. ಬಿಂಬಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನ ವಿಧಿಃ 68

೯. ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ 75

೧೦. ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಧಿವಾಸಃ 83

೧೧. ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಃ 94

೧೨. ನಾಗ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾ 96

೧೩. ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿವಿಧಾನಂ 108

೧೪. ಸಪ್ತಸಂಸ್ಕಾರವಿಧಿಃ 128

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

೧. ಕೌತುಕಬಂಧನಮ್ 135

೨. ಅಂಕುರಸ್ಥಾಪನಮ್ 138

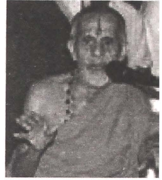
೩. ಮಂಟಪಸಂಸ್ಕಾರಃ 143

೪. ಶಯ್ಯಾಧಿವಾಸೇ ಷೋಡಶನ್ಯಾಸಾಃ 146

೫. ನಾಗ ಸಹಸ್ರನಾಮಾವಲಿಃ 158

* * *

ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರು
ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ
ಮೂಲಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ, ಪೇಜಾವರ ಅಧೋಕ್ಷಜಮಠ
ಉಡುಪಿ

ಅನುಗ್ರಹಸಂದೇಶ

'ಕುರ್ವನ್ನೇವೇಹ ಕರ್ಮಾಣಿ ಜಿಜೀವಿಷೇತ್ ಶತಂ ಸಮಾಃ' ನಿತ್ಯವೂ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬದುಕನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಭಗವದನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಷ್ಠಾನವು ಆವಶ್ಯಕ. ದಾರುಪ್ರತಿಮಾ, ಶಿಲಾಪ್ರತೀಕ, ಜಲ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳಂತೆ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳೂ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳೇ ಎನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಶೇಷದೇವರ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ತಜೀವರಿಗೆ ಶೇಷದೇವರು ನಿಯಾಮಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುಂಡಲಿನೀ ಎನ್ನುವುದು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿ ಎನಿಸಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳಾದ ದೇವತಾಪ್ರತೀಕಗಳಿಗೂ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನವು ತುಂಬಲು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಂತ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಆಚಾರ್ಯರ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭಗವದನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ವಾನ್ ನಂದಳಿಕೆ ವಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರಿಯಾದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲೆಂದು ಈ ಗ್ರಂಥಕುಸುಮವನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉತ್ಸಾಹಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯಲೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇತಿ ನಾರಾಯಣಸ್ಮರಣೆಗಳು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥರು
ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಮೂಲಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ
ಪೇಜಾವರ ಅಧೋಕ್ಷಜಮಠ, ಉಡುಪಿ

ಅನುಗ್ರಹಸಂದೇಶ

ಆಸ್ತಿಕರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನಾವೆಲ್ಲ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದ ಜೊತೆಗೆ ದೇವತಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಮಾ, ಅಗ್ನಿ, ಕಲಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನೂ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ದೇವಾರಾಧನೆಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗಲಷ್ಟೇ ಫಲಪ್ರದ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬರಿದೇ ದೊಂಬರಾಟಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ಮಕ್ಕಳಾಡುವ ಬೊಂಬೆಯಾಟಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದದ್ದು: **'ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ'** ಎಂದು.

'ಧರ್ಮಸ್ಯ ಚರಣಂ ಶ್ರೇಯಃ, ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಂ ತು ದುಷ್ಕರಮ್' ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಅರಿವಿರುವವರು ವಿರಳ. ಬಲ್ಲವರು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ನಂದಳಿಕೆಯ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯರು ತಂತ್ರಸಾರಾಗಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ **'ದೇವತಾ-ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಸಂಗ್ರಹ'** ಪ್ರಯೋಗವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಕಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಿಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇಂತು ಸಪ್ರೇಮ ನಾರಾಯಣಸ್ಮರಣೆಗಳು.

ಪೀಠಿಕೆ

(ಸಂಗ್ರಹ : ವಿದ್ವಾನ್ ಕಲ್ಯ ಗೋಪಾಲ ಆಚಾರ್ಯ)

ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಪರಶುರಾಮಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗ ಆಸ್ತಿಕ ಜನರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಗಾರಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಡೀ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆಯು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾಗಾರಾಧನೆ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿತ್ತೆಂದೂ ಈಗಲೂ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ತಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಗಾರಾಧನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದರೂ ಪರಶುರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಆರಾಧನೆಯ ಸ್ವರೂಪ, ಜನರಿಗೆ ನಾಗನಲ್ಲಿರುವ ಅತೀವ ಆದರದ ಭಾವನೆ, ಕೆಲವು ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ, ಸಂತಾನಪ್ರತಿಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ನಾಗನೇ ಕಾರಣವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾಗಬೀದಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಯಾವ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಬಾರದೆಂಬ ಆಗ್ರಹ, ಮೃತಸರ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಡ್ಡಾಯ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಜಾನಪದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಹೋಮಹವನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ನಾಗಮಂಡಲಾದಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು, ದೇವರನ್ನೇ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ (ದರ್ಶನಸೇವೆ) ದೇವರಿಂದಲೆ ಕಷ್ಟಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನೂ ಅಭಯದ ನುಡಿಯನ್ನೂ ಕೇಳುವ ತವಕ, ಹುತ್ತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆ, ನಾಗಬನದಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷಸಂಕುಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿ –ಈ ರೀತಿಯ ನಂಬಿಕೆಗಳು; ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೇ ಜನರಿಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಹರಿದುಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ದೈವದೇವರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನಾದರ ವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಮತೀಯರು ಸಹ ನಾಗನ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೇರಳ, ತುಳುನಾಡು, ಉತ್ತರಕನ್ನಡ – ಈ ೩ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಭೂಭಾಗವೇ ಪರಶುರಾಮಸೃಷ್ಟಿ. ಇದರ ಕಿಂವದಂತಿರೂಪದ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ (ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿದೆ).

ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನಿಂದ ಹತನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಜಮದಗ್ನಿಋಷಿ ಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅತಿದುಃಖಿತಳಾಗಿ ೨೧ ಸಲ ತನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡ

ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ೨೧ ಸಲ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ದುಷ್ಟಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭೀಷಣ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಭಗವಾನ್ ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿರುವ ತನ್ನ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಹಾರವಮಾಡಿ ಅವರ ಸಾಮಂತರಂತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ರಾಜಕುಲವನ್ನೂ ೨೧ ಸಲ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ದುಷ್ಟಕ್ಷತ್ರಿಯ-ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಣರೂಪವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ತಾನು ಜಯಿಸಿದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸಂಹಾರದ ಪಾಪಪರಿಹಾರಾರ್ಥ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಯಾಗ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ತಾನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ 'ಕಾಶ್ಯಪೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು (ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ, ೪೮). ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ತನ್ನದೇ ಭೂಮಿ ಬೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಸಮುದ್ರದ ಎದುರು ಬಂದು ಕೊಡಲಿಯನ್ನೆತ್ತಿದರು. ಪಾತಾಳ ಲೋಕದ ರಾಜನಾದ **ಅನಂತನು ಸಮುದ್ರರಾಜ** ವರುಣನೊಂದಿಗೆ ಪರಶುರಾಮದೇವರಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕೊಡಲಿಯು ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದವರೆಗಿನ ಜಾಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಬೀಸಿದರು. ಕೊಡಲಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಜಾಗದಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ತಾನು ಒಂದು ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆ, ನ್ಯಾಯಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ೨೪,೦೦೦ ದೇವೀ ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಆದಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾಗಾಲಯ ದೈವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಅನಂತದೇವರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಈ ರೀತಿ ಪರಶುರಾಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಾಲಯ ನಾಗಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ಸರ್ಪ, ನಾಗ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಇವರಲ್ಲಿ ಭೇದವಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಗರು ಕಶ್ಯಪ-ಸುರಸೆಯರ ಮಕ್ಕಳೆಂದೂ ಸರ್ಪಗಣಗಳು ಕಶ್ಯಪ-ಕದ್ರೂ ದಂಪತಿಗಳ ಮಕ್ಕಳೆಂದೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ **'ಅನಂತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ನಾಗಾನಾಂ ಸರ್ಪಾಣಾಮಸ್ಮಿ ವಾಸುಕೀ'** ಎಂಬ ಮಾತು ಬಂತು. 'ನಾಗರಲ್ಲಿ ಅನಂತನು ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ

ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದಲೆ ನಾಗ-ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. **'ನಾಗಃ ದೇವಯೋನಿವಿಶೇಷಃ'** ಎಂದು ನಿರುಕ್ತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಗವಾನ್ ಶೇಷದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು,

ದಧಾನೋ ಹಲಸೌನಂದೌ ಶ್ವೇತವರ್ಣಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ।
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾಽದ್ವಿತೀಯಕರ್ಣಭೂಷಃ ಪ್ರಿಯಾಯುತಃ ।
ವನಮಾಲೀ ಪೀತವಾಸಾಃ ಧ್ಯೇಯೋ ವಿಷ್ಣೋಽಸ್ತು ಪೃಷ್ಠತಃ ॥

-ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಶೇಷದೇವರು ಗದೆಯನ್ನೂ ನೇಗಿಲನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ವೇತವರ್ಣದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮಕರಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗಿದ್ದಾರೆ. ವನಮಾಲಿಯೂ ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯೂ ಆಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ". ಶ್ರೀವಾಸುಕಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ 'ಸುವರ್ಣಮಕುಟೋಲ್ಲಸತ್ ಕಟಕಕುಂಡಲಾ-ಲಂಕೃತಮ್' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಕೇವಲ ಸರ್ಪಾಕಾರ, ಯಾರಿಗೆ ದೇವತಾಕಾರ (ಮನುಷ್ಯಾಕಾರ) ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ವಿಷಯವೆ. ಇವರ ತಂದೆ ಕಶ್ಯಪರೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಸೆ, ಕದ್ರೂ ಎಂದು ತಾಯಂದಿರ ಹೆಸರುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲ ಕದ್ರುವಿನ ಮಕ್ಕಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.

ಕಶ್ಯಪಮಹರ್ಷಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ನಿಯರು.

ಕದ್ರೂಶ್ಚ ವೈ ಸುಪರ್ಣೀ ಚಾತ್ಮರೂಪಯೋರಸ್ಪರ್ಧೇತಾಂ ಸಾ ಕದ್ರೂಸ್ಸುಪರ್ಣೀ-ಮಜಯತ್ ತೃತೀಯಸ್ಯಾಮಿತೋ ದಿವಿ ಸೋಮಸ್ತಮಾಹರ ತೇನಾತ್ಮಾನಂ ನಿಷ್ಕ್ರೀಣೀಷ್ವೇತಿ ॥

ಕದ್ರೂ ಸುಪರ್ಣಿಯರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಸುಪರ್ಣಿಯನ್ನು ಸವತಿಯಾದ ಕದ್ರೂಮಾತೆಯು ಗೆದ್ದಳು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ರೋಚಕವಾದ ಕಥೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಪರ್ಣಿಗೆ ಬದಲು ವಿನತೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೂ ಕದ್ರುವೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕದ್ರೂದೇವಿಯು ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನೂರು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಳು. ವಿನತೆಯು ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಳು. ಕದ್ರುವಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮರಿಗಳು

ಹೊರಬಂದು ಆಚೆ ಈಚೆ ಓಡಾಡಲು ಸುರುಮಾಡಿದವು. ವಿನತೆಯ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಯಾವ ಮರಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿನತೆಗೆ ಬಹಳ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು.

ವಿನಯತೆಯು ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಡೆದಳು. ಸಮಯವಾಗದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಕಾಲು ಬೆಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟುಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅರುಣನು ಆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ. ಅಕಾಲದಲ್ಲೆ ತಾನು ಹೊರಬರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡಿದ್ದನು.

ಲೋಕಭರಿತೆಯಾದ ನೀನು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮೊದಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಭವಿಷ್ಯದ ನನ್ನ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗಿದ್ದಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ದಾಸಿಯಾಗೆಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿಂದಲೆ ಹಾದುಹೋದ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವಸ್ಸೆಂಬ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಂಡರು.

ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದಲೆ ಹಾದುಹೋದ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿದಿಯಷ್ಟೆ. ಇದನ್ನು ಬಿಳಿಕುದುರೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನೂ ಅದರ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೇಳು. ನಾವು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪಣ ಕಟ್ಟೋಣ –ಎಂದಳು ವಿನತೆ.

ಕದ್ರೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: "ಈ ಕುದುರೆಯು ಕಪ್ಪು ರೋಮವುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾರು ಸೋಲುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಗೆದ್ದವರ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪಣ ಕಟ್ಟೋಣ". ಅನಂತರ ಅವರವರ ಮನೆಗೆ ಅವರು ತೆರಳಿದರು. ಕದ್ರೂವಿನ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವು ಬಣ್ಣದವರಿದ್ದರು– ಅರಸಿನಬಣ್ಣದವರು, ಬಿಳಿಬಣ್ಣದವರು, ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದವರು.

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಕದ್ರೂ ಹೇಳಿದಳು: "ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೀಗೊಂದು ಪಣ ನಡೆದಿದೆ. ನಾನು ದಾಸಿಯಾಗಬಾರದೆಂದಿದ್ದರೆ ಬಿಳಿಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಪ್ಪಾಗಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀವು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ನಾವು ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ಕುದುರೆ ಇಡೀ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಕೆಲವರಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೀಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟವು. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತಳಾದ ತಾಯಿಯು– "ಜನಮೇಜಯನ ಸರ್ಪಸತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಗ್ನಿಯು ದಹಿಸಲಿ" ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಈ ತಾಯಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಉದ್ವೇಗಗೊಂಡ ಕರ್ಕೋಟಕನು– "ತಾಯೇ, ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವಾಗ ನಾನು ಇಡೀ ಕುದುರೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಕುದುರೆ ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಿನತೆಯು ಕದ್ರೂವಿನ ದಾಸಿಯಾದಳು. ಬಹಳ ಸಮಯ ಕಳೆಯಿತು. ವಿನತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಗರುಡನು ಹೊರಬಂದನು. ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ದಾಸೀತ್ವದ ವಿಮೋಚನೆಗೋಸ್ಕರ ಸರ್ಪಗಣಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನೇ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ದಾಸೀತ್ವದಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕದ್ರೂವಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕರು, ರಾಜಸರು, ತಾಮಸರು ಎಂಬ ೩ ತರದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಿದ್ದಾರೆಂದು ಪುರಾಣಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ತಾಯಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನೊಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ಶೇಷನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯ ಶಾಪದ ವಿಚಾರ ಹೇಳಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆಂದರು–

'ತಾಯಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನೀವೇನೂ ಗಾಬರಿಗೊಳಗಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅದು ತಾಮಸ ನಾಗರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತವೇ' ಎಂದು ನುಡಿದು, 'ವಾಸುಕಿಯ ತಂಗಿ ಜರತ್ಕಾರುವೆಂಬ ನಾಗಕನ್ನಿಕೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಜರತ್ಕಾರು ನಾಮದ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೆ **ಆಸ್ತಿಕ** ಮಹರ್ಷಿಯು ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತಾಯಿಯ ಶಾಪವಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಡೀ ನಾಗಕುಲ ಸಂಹಾರವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದರು. ಆದರೂ ಸಹ ಸಾತ್ವಿಕನಾದ ಶೇಷನು ತಾಯಿಯ ಕೃತ್ಯದಿಂದ ನೊಂದವನಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಶೇಷನೇ ಅನಂತನಾಗಿಯೂ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಒಬ್ಬನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶಯನರೂಪಿಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಭೂಧಾರಿಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂರಕ್ಷಕನಾದನು. ಶೇಷ ಅನಂತರು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಯವರು. ಅವರೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠರು. ಶೇಷನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸರ್ಪಗಣಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ೮೦೦ ಹೆಡೆಯ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ನಾಗರಾಜನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಜನಿಸಿದವನು ಶೇಷ; ಅನಂತರ ವಾಸುಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಶೇಷಃ ಪ್ರಥಮತೋ ಜಾತಃ ವಾಸುಕಿಸ್ತದನಂತರಮ್ ।
ಐರಾವತಸ್ತಕ್ಷಕಶ್ಚ ಕರ್ಕೋಟಕಧನಂಜಯೌ ॥

ಈ ನಾಗವಂಶ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಕೋಟಿಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ನಾಗಗಣಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಾತಾಲಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಈ ನಾಗಗಣಗಳೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಗರುಡನ ಭಯದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ವಾಸುಕಿಯು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನೆಂದು ನಾಗಪದ್ಯ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಗರುಡನ ಭಯ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡ ವಾಸುಕಿಯು ಜನನಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಜರತ್ಕಾರು ಋಷಿಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಜರತ್ಕಾರುವೆಂಬ ಋಷಿಯೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಿ ಜೀರ್ಣಗೊಂಡ ಶರೀರ ವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ. ಈ ಋಷಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾ ವೃದ್ಧನಾದ. ಒಂದು ದಿವಸ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಲವಾರು ಋಷಿಗಳು ಜೀರ್ಣಶೀರ್ಣವಾಗಿ ನೇತಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳದ ಹಾಗೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು: "ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ಯಾರು ನೀವು? ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಒದ್ದಾಟ ನೋಡಿದರೆ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಬೇಕೆ? ಎಂದನು. ಅವರೆಂದರು– "ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಾವೇನು ಹೇಳುವುದು? ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಯಾರೂ ಶಕ್ತರಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಗ ಜರತ್ಕಾರುವೇನಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನು ಮಹಾಮೂರ್ಖ. ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ 'ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಗತಿರ್ನಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ವಿಧಿಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಪಿತೃಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಂದಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವನಿಂದಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಏನು ಮಾಡೋಣ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ದುಃಖಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಜರತ್ಕಾರು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: 'ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಜರತ್ಕಾರು. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಯಿತು. ನಾನೀಗ ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕಡುದರಿದ್ರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನಿನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗಿ ಪುತ್ರವಂತನಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ' ಎಂದು

ಅವನೂ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಪಿತೃಗಳು ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿದರು.

"ನಾನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿ? ನನಗೆ ಯಾರು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಮದುವೆಯಾದರೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಪರಿಯೆಂತು? ಆದರೆ ಪಿತೃವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮೀರುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, "ನಾನು ಜರತ್ಕಾರು. ಜರತ್ಕಾರುವೆಂಬ ಹೆಸರಿನದೇ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ ಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಇವನ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸುತ್ತ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ವಾಸುಕಿಯು ಥಟ್ಟನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ, 'ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಜರತ್ಕಾರುಋಷಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ನೀನು ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದೀ. ನನ್ನ ತಂಗಿ ಮಾನಸಾ ಎಂಬವಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳೂ ನಿನ್ನಂತೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಜರತ್ಕಾರುವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಮ್ಮ ನಾಗಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಾ' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಋಷಿಯು– "ವಾಸುಕಿ ಮಹಾನಾಗರಾಜ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ನಾನು ಕಡು ದರಿದ್ರ. ಪಿತೃಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ಮದುವೆಯಾಗಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಕುವ ಅರ್ಹತೆ ನನಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ವಾಸುಕಿಯು– 'ಭರಿಷ್ಯೇ ಭಗಿನೀಮಿತಿ' ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸುವ ಯೋಚನೆ ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ನೀನು ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲೆ ಇರು. ನಾನು ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಧಾರಣೆ–ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ –ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಕುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಾಸುಕಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನಾಗಲೋಕವನ್ನು ಜರತ್ಕಾರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಮಹಾವ್ರತನೂ, ತಪೋವೃದ್ಧನೂ ಆದ ಜರತ್ಕಾರುವು ವಿಧಿಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮನಸೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನು. ದಂಪತಿಗಳು ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುಗಯುಗಗಳು ಕಳೆದವು. ಒಂದು ದಿವಸ ಜರತ್ಕಾರುವು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನವಾಗು ವುದನ್ನು ಕಂಡ ಮನಸಾದೇವಿಯು ಋಷಿಯ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಕಾಲ ತಪ್ಪ ಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ ಗಂಡನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಜರತ್ಕಾರುವು ಕೋಪವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ, "ನೀನು ನನ್ನ ನಿದ್ದೆಗೆ ಭಂಗ ತಂದಿದ್ದಿ. ನಾನು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಾರೆ. ಇಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಮುಗಿಯಿತು. ನೀನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನಣ್ಣನಿಗೂ ನಾಗಕುಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಒಂದು ಮಗು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪಿತೃ ಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ನನಗೂ ಒಂದು ಮಗು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಮಗು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಆಸ್ತಿಕನೆಂಬ ಋಷಿಯು ಉಭಯಕುಲವನ್ನೂ

ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ನಾಗಲೋಕದ ಸಹವಾಸ ಸಾಕು. ನಾನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವೇ ಆಸ್ತಿಕಮುನಿ –ಹುಟ್ಟುಜ್ಞಾನಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಮಹಾತಪಶ್ಶಕ್ತಿ, ಮಹಾತೇಜಸ್ಸು ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನ ನಾಗವಂಶ ಪೂರ್ತಿ ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದನು.

* * *

ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನೂ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಶ್ವೇತಕಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜರ್ಷಿ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಸದಾ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಉದಾರಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅಂತಹ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚವೆಂದೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಶರೀರಿಯಾಗಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವನು ರುದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ರುದ್ರದೇವರು ಅವನಿಗೆ ಸಶರೀರಸ್ವರ್ಗಲೋಕ–ಗಮನೋಪಾಯವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು:

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಲ್ಲಿದ್ದು ಸದಾಕಾಲ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಘೃತಧಾರೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ನೀನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೀಯೋ ಅದು ಕೈಗೂಡುವುದು.

ಈ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಸತತ ಆಜ್ಯಧಾರೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಗ್ನಿದೇವರಿಗೆ ಅಜೀರ್ಣ ವಾಯಿತು. ಯಾರ ಹವಿಸ್ಸನ್ನೂ ಅನಂತರ ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ. ದೇಹವ ಜಡವಾಗಿ ಬಿಳಿಚಿಹೋಯಿತು. ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಮಹವನಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಹೋಮ ಹವನಾದಿ ಗಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆ ಗಳು ಸೇರಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ–

ಬಹಳ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಖಾಂಡವವನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ ಆ ಇಡೀ ಖಾಂಡವವನವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಅಲ್ಲೀಗ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಅರಣ್ಯ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳು, ಮರಗಿಡಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ದಹಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ (ಭಕ್ಷಿಸಿದರೆ) ನೀನು ಅವುಗಳ ಮೇದಸ್ಸಿನಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ, ಸ್ವಸ್ಥನಾಗುತ್ತೀ.

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಖಾಂಡವವನದಹನ ಪ್ರಾರಂಭ

ಮೋಡಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಚದುರಿಸಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕಾಡಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ತಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಸರ್ಪಗಣಗಳು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಷ ಕಾರಿದುವು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದಲೂ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದವು.

ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಜುನನು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಆ ಕಾಡನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವಾಗ ೬ ಮಂದಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಗ್ನಿಯು ದಹಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟನು. ತಕ್ಷಕ, ಅಶ್ವಸೇನ, ಮಯ, ೪ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬದುಕಿ ಉಳಿದರು.

ವೇದನೆಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಉತ್ತಂಕನೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದನು. ಬಹುಕಾಲ ಗುರುಕುಲ ವಾಸ ಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ನೀನು ಇನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಗುರುವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗುರುದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. 'ಏನೂ ಬೇಡ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹ ವಿದೆ' ಎಂದು ಹಲವು ಸಲ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದರು. ಪುನಃ ಒಂದು ದಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಗುರುದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಲು ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದರು: 'ವತ್ಸ, ನಾನು ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇರುವವನಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೇಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, 'ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಪೌಷ್ಯನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕುಂಡಲಗಳಿವೆ. ಬರುವ ಪುಣ್ಯವ್ರತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಉಪಚರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಆ ರಾಜಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಈ ಕುಂಡಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾಗರಾಜ ತಕ್ಷಕನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಸೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು' ಎಂದು ಅದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿ ಇವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ತಂಕನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಬೈರಾಗಿ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಇವನೂ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಒಂದು ಬಿಲದ ಬಳಿ ಬಂದು ತಕ್ಷಕರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಲದೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಿಲವನ್ನು ಅಗೆದು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಬಿಲವನ್ನು ಅಗೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಬಿಲವನ್ನು ಅಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಇವನು ಅಗೆಯುವ ಕೋಲಿನಲ್ಲೇ ಆವೇಶಗೊಂಡು ಆ ಬಿಲವನ್ನು ಬಹಳ ಆಳವಾಗಿ ಕೊರೆಯುವುದು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಇವನು ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲ ನಾಗಗಳ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಾನಾ ಪರಿ ಮಾಡಿದರೂ ಇವನಿಗೆ ಕುಂಡಲಗಳು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತೀವ್ರ ನಿರಾಶೆಗೊಂಡಾಗ ಅಗ್ನಿದೇವರು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನಿದೇವರ ತೇಜಸನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ತಕ್ಷಕನು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಮರಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಉತ್ತಂಕನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 'ತಕ್ಷಕನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ನಾಗರಾಜನಾಗಿದ್ದು ತಾನು ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಿರುಕುಳಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಏನೋ ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿದೇವತೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಾನು ನಾಗಲೋಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಗುರುಪತ್ನಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು.

ಮುಯ್ಯಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ನಾನು ತೀರಿಸಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನಿಗೆ ಶೃಂಗಿಯು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನೆಂದೂ, ಶೃಂಗಿಯ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ತಕ್ಷಕನು ಪರೀಕ್ಷಿತ್‌ರಾಜನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಸಾಯಿಸಿದನೆಂದೂ, ಅವನ ಮಗ ಜನಮೇಜಯನು ರಾಜಗದ್ದುಗೆ ಏರಿದನೆಂದೂ ಅವನಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ತಲುಪಿತು. ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಉತ್ತಂಕನು ಜನಮೇಜಯನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಜನಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ತಕ್ಷಕನ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಿ? ಅಭಿಮಾನಧನರಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಜರುಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ಪಸತ್ರವನ್ನು ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ತಕ್ಷಕನನ್ನು ಆ ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸು. ಆಗ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಪುತ್ರನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ರಾಜನಿಗೆ ಅದು ಸರಿಯೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವನು ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕರೆದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸರ್ಪಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಬೇರೆಬೇರೆ ನಾಗಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಸಂಖ್ಯ ನಾಗಗಣಗಳು ಘೋರ ರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರೂ ಜನಮೇಜಯನ ಸರ್ಪಸತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ರಾಜ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನಾನಾ ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ನಾನಾ ವರ್ಣದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸರ್ಪಗಣಗಳು ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನಾದ, ಈ ಯಜ್ಞದ ಮುಖ್ಯ ಆಹುತಿ ರೂಪದ ಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ತಕ್ಷಕನು ಬರುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ಚಿಂತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ 'ತಕ್ಷಕನ ಹತ್ಯೆಗೋಸ್ಕರ ಈ ಯಜ್ಞ, ಅವನನ್ನು ಬೇಗ ಹೋಮಿಸಿ' ಎಂದು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಋಷಿಗಳು ಧ್ಯಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ತಕ್ಷಕನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದು ತಿಳಿಯಿತು. ತಕ್ಷಕನನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. **'ಸಹೇಂದ್ರಾಯ ತಕ್ಷಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ'** ಎಂದು ಅವರು ಹೋಮಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿಯ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ಆಸ್ತಿಕಋಷಿಯ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಅವನು ಜನಮೇಜಯರಾಜನನ್ನೂ ಆ ವಂಶದ ಪೂರ್ವಿಕರನ್ನೂ, ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಋಷಿಯ ವಚನಾಮೃತ ವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾ ಸಂತಸಗೊಂಡ ರಾಜನು ಆ ಋಷಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ 'ತಾವು ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಮತ ವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪುರೋಹಿತರು ಮೊದಲೇ, ಯಜ್ಞ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಸ್ತೀಕ ಮುನಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

ಸತ್ರಂ ತೇ ವಿರಮತ್ವೇತನ್ನ ಪತೇಯುರಿಹೋರಗಾಃ ।

ರಾಜನೇ, ನನಗೇನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ನಿನ್ನ ಸತ್ರ ಕೂಡಲೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಯಾವ ಸರ್ಪಾಹುತಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡದು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ತಕ್ಷಕನು ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞವಿರಾಮವಾಗಲಿ ಎಂದು ಆಸ್ತೀಕನ ಬೇಡಿಕೆಯನುಸಾರ ರಾಜನ ಘೋಷಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಸರ್ಪಸತ್ರ ನಿಂತಿತು. ತಕ್ಷಕನು ಅಪಾಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಗಳೂ, ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಪರಿವಾರವಾದ ಸರ್ಪಗಣಗಳೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡವು. ಆಸ್ತೀಕನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸರ್ಪದಿಂದ ಭಯವಿಲ್ಲ

ವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ವಾಸುಕಿಯ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ಆಸ್ತಿಕನಿಗೆ ಸರ್ಪಕುಲಸಂರಕ್ಷಕನೆಂಬ ಹೆಸರು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು.

ಇಡೀ ದೇಶದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಬ್ಬ ನಡೆಸಿದ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸರ್ಪಸತ್ರ, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಡೆದ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಸರ್ಪಗಣಗಳ ಹತ್ಯೆ –ಇದು ಇಡೀ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನರಕುಲದಿಂದ ನಡೆದ ನಾಗಹತ್ಯೆ ಇದು. ಈ ನಾಗಶಾಪ ಅಲ್ಲಿನ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ, ಯಜಮಾನನಾದ ಜನಮೇಜಯನಿಗೂ ಸಮಸ್ತ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ತಟ್ಟಿತು. ಅನಂತರದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು. ಈ ಮೃತನಾಗಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾಗಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಸರ್ಪಸತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳೂ ಯಜಮಾನನಾದ ಜನಮೇಜಯನೂ ಸೇರಿಕೊಂಡ. ಆ ಮೃತಾತ್ಮಗಳ ಶಾಂತಿಗೋಸ್ಕರ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತನಿರೂಪಣೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅದೇ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ.

ಸರ್ಪನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನು ಸರ್ಪನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆಂದು ವಚನವಿದೆ. ನಾಗನಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತಮೇಲೆ ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಷವಿಲ್ಲದ ಹಾವಾಗುತ್ತಾನೆ.

* * *

ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವಂತೆ **ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ**ಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಹೆಸರುಗಳು ಅಪಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ರೀತಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಬದಲಾಗಿವೆ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳು ಪ್ರೋಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಮಂಡಲದ ಕ್ರಮಗಳೂ ಅನೇಕವಿವೆ. ಮೂಲದ ಪ್ರಯೋಗ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುದೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಲವಾರು ಆಧಾರಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈಗಲೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ ಅನಂತರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಹಲವು ಪ್ರಯೋಗಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನಂತದೇವರದ್ದೇ ಧ್ಯಾನ ವಾಸುಕಿಯದ್ದು. ಇದು ಅಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಧ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರ ಎರಡಕ್ಕೂ ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಋಗ್ವೇದೀಯ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ನಾಗಲಿ (ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರ) ವಿಷಯ

ಹೇಳುವಾಗ ೮ ಮಂದಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಸರ್ಪ-ನಾಗರಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಗಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ಸರ್ಪ-ನಾಗ ಶಬ್ದಗಳು ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಗಾಯತ್ರಿ ಹೀಗಿದೆ-

ಭುಜಂಗೇಶಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಸರ್ಪಜಾತಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ನಾಗಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟನಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಸರ್ಪ ಮತ್ತು ನಾಗ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು. ಇದರ ಆವಾಹನಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ **'ಏಹಿ ಪೂರ್ವಮೃತ ಸರ್ಪ ಅಸ್ಮಿನ್ ಪಿಷ್ಟೇ ಸಮಾವಿಶ'** ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಮೃತ ಸರ್ಪದ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ (ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ) ಪೂರ್ವಮೃತಸರ್ಪ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಕರೆಯುವುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅದು ಸರಿಹೋಗಬಹುದು. ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ ಪ್ರಮುಖ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪ-ನಾಗ ಶಬ್ದಗಳ ಔಚಿತ್ಯ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಗಳು ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬಹಳ ಪ್ರಧಾನರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಶ್ಲೇಷಾ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ನವಪದಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಧಾನ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸು ವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡುವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ-

ಅನಂತಂ ವಾಸುಕಿಂ ಚೈವ ತಕ್ಷಕಕೋರ್ಟಕೌ ತಥಾ ।
ಪದ್ಮಂ ಚೈವ ಮಹಾಪದ್ಮಂ ಶಂಖಂ ಚ ಗುಲಿಕಂ ತಥಾ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಪ್ರಕಾರವೇ ಅನಂತಾದಿ ೮ ನಾಗಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬಹುದು. 'ಮಧ್ಯೇ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ವಿದ್ಯಾತ್' ಎಂಬ ಒಂದು ನ್ಯಾಯವಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ನಾಗಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ. ಹೀಗೆ ನವಪದಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆವಾಹಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ನಾಗದೇವತೆಗಳು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವರೂ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ ಕಾಮರೂಪಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ.

'ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಾ ನಾಗೇಷು ಸರ್ವೇಷ್ವಹಮವಸ್ಥಿತಃ' ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಸಮುಚಿತ.

ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ–

ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಸರ್ಪಶಾಪನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಸರ್ವರೋಗನಿವಾರಣಮ್ ॥

ದುಃಖದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶಶ್ಚ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಜಾಯತೇ ।
ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಾ ನಾಗೇಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತುಷ್ಟೋ ವರಪ್ರದಃ ॥

ಯಃ ಕರೋತಿ ಮಹಾಪೂಜಾಂ ಮಹದಿಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ ।
ಮನೋರಥಮಿಹಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್ ॥

ಈ ರೀತಿ ಯಾರು ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವವಿಧ ಸರ್ಪಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಸರ್ವರೋಗನಿವೃತ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಅವರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ದುಃಖಶಮನವೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವೃದ್ಧಿಯೂ, ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ವರಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಯಾರು ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸುಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ, ದೇಹಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯು ನಾವು ಮಾಡುವ ಹಲವಾರು ಅಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ–

ಯಾಮಳೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಅರ್ಭಕಂ ಪೃಷದಂಶಕಮ್ ।
ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾ ಗರ್ಭಿಣೀನಾಂ ವಿಷದಾನಪ್ರಯೋಗತಃ ॥

ಸ್ತನಂಧಯಪಯಃಪಾನೇ ವಿಷದಾನಪ್ರಯತ್ನತಃ ।
ಸಪ್ತಜನ್ಮನಿ ಪಾಪಂ ಚ ಜನ್ಮತ್ರಿತಯಪಂಚಸು ॥

ಏತಜ್ಜನ್ಮಕೃತಂ ಪಾಪಂ ನಾರ್ಯಾ ವಾ ಪುರುಷೇಣ ವಾ ।
ಸ್ರಾವಗರ್ಭಂ ಮೃತಾಪತ್ಯಂ ವಾಯುಗರ್ಭಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಅಥವಾ ಜನನಂ ಪುಂಸಾಂ ಮೂಕಃ ಸ್ತಬ್ಧೋ ನಪುಂಸಕಃ ॥

ದರಿದ್ರಃ ಕೃಪಣೀ ಜನ್ಮರೋಗಿಣೀ ಯೋಗದೂಷಿತಾ ।
ಜಾಯಂತೇ ಮೂಢಚಿತ್ತಾಸ್ತು ತತ್ತತ್ಪಾಪಾನುಸಾರತಃ ॥

ಆರಾಧನಾದ್ಧಿ ನಾಗಸ್ಯ ದೋಷಸಂಘಃ ಶಮಂ ವ್ರಜೇತ್ ।
ಏತೈಃ ಪಾಪೈರ್ವಿಮುಕ್ತಸ್ತು ಪುತ್ರಂ ತು ಚಿರಜೀವಿನಮ್ ॥

ದೋಷಾಶ್ಚೈವ ಲಯಂ ಯಾಂತಿ ನಾಗಾರಾಧನ ವೈಭವಾತ್ ।
ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಸಂಪದಃ ।
ಭವಂತಿ ನಿಯಮಾತ್ತಸ್ಯ ಶುಭಮಿತ್ಯಾಹ ಶಂಕರಃ ॥

ಯಾಮಳ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹಾನಿ ಮಾಡುವುದು, ಬಿಡಾಲಹನನ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ, ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ವಿಷ ಕೊಡುವುದು –ಇಂತಹ ಪಾಪಗಳ ಫಲವು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ, ನಾನಾರೀತಿಯ ಬಂಜೆತನ, ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜಡತ್ವ, ಮೂಕತ್ವ ಆದಿ ದೋಷಗಳು; ದಾರಿದ್ರ್ಯ; ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಖಾಯಿಲೆಗಳು, ಬುದ್ಧಿಮೌಢ್ಯ –ಇತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳು ಆಯಾ ಪಾಪಾನುಸಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾಗನಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪ: ವಿಗ್ರಹರೂಪ ಮತ್ತು ಚಲಿಸುವ ಸರ್ಪರೂಪ. ನಾಗನಿಗೆ ಅಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು, ನಾಗಬನದಲ್ಲಿ ನೆಲ ಅಗೆಯುವುದು, ಮರ ಕಡಿಯುವುದು, ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿರುವುದು, ನಾಗಗಳು ಸಂಚರಿಸುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುವುದು, ನಾಗಬೀದಿ ಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದು, ಸರ್ಪವಿಷಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದು, ಸರ್ಪಸರ್ಪಿಣೀ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಪಡಿಸುವುದು, ಹಾವಾಡಿಗರ ಹಾವನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಸ್ಥಳದ ಸರ್ಪವನ್ನು ಅವರ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು, ಹುತ್ತ ಕೆಡಹುವುದು, ಹುತ್ತದ ಬಳಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದು, ಚಿತ್ರಕೂಟಾದಿಹನನ, ಸರ್ಪಗಳು–ಸರ್ಪಮೊಟ್ಟೆಗಳು–ಸರ್ಪಶಿಶುಗಳು –ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು, ನಾಗನ ಕಟ್ಟೆ ಒಡೆದುಹಾಕು ವುದು, ನಿಂದಿಸುವುದು, ಹೊಡೆಯುವುದು, ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುವುದು, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೊಟ್ಟೆ –ಇತ್ಯಾದಿ ಇರುವ ಮರ ಕಡಿಯುವುದು, ನಾಗಾರಾಧಕರನ್ನು–ನಾಗಮಂಡಲಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದು, ಕಂಡರೂ ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರು ವುದು, ಮೃತಸರ್ಪಪರಿತ್ಯಾಗ –ಇತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳೂ ನಾಗಾರಾಧನೆಯಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ನಾಗಾರಾಧಕರು ದೀರ್ಘಾ ಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ, ದೀರ್ಘಾ ಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ, ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರ, ನಾಗಾರಾಧನೆ, ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ತನುತಂಬಿಲಾದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಭಕ್ತ್ಯನು ಸಾರ ಸಿಗುವ ಫಲಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಫಲ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ–

ಏಕವಕ್ತ್ರಂ ರಾಜವಶ್ಯಂ ದ್ವಿವಕ್ತ್ರಂ ಸುಖಮುಚ್ಯತೇ ।
ತ್ರಿವಕ್ತ್ರಂ ಪುತ್ರವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಂ ಯಶೋ ಭವೇತ್ ॥

ಆರಾಧ್ಯ ಚ ಶುಚಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ।
ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಪುತ್ರವೃದ್ಧಿಂ ಚ ರಾಜವಶ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಂ ಯಶಃ ॥

ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಂದ ಹೆಡೆಯ ನಾಗನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜವಶ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು; ೨ ಹೆಡೆಯ ನಾಗನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸುಖಸಮೃದ್ಧಿ; ೩ ಹೆಡೆಯ ನಾಗನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ; ೫ ಹೆಡೆಯ ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಫಲಗಳೂ ಕೀರ್ತಿಲಾಭವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧಚಿತ್ತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪುತ್ರವೃದ್ಧಿ, ರಾಜವಶ್ಯತೆ, ಸಂಪತ್ತು–ಕೀರ್ತಿಗಳ ಲಾಭವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಗಾರಾಧನೆಯ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅದರ ಪಲವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿ ದಿವಸ, ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ಇತ್ಥಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದಿನೇ ನಾಗಪ್ರಪೂಜನಮ್ ।
ಯೇ ಕುರ್ವಂತಿ ಸದಾ ತೇಷಾಂ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಸಂಪದಃ ॥

ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ಸರ್ಪಾದ್ಭಯನಿವಾರಣಮ್ ।
ಸರ್ಪಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಜಾಯತೇ ॥

ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಾ ದೇವೇಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯಹಂ ಸ್ವಯಮ್ ।
ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕೈಶ್ಚ ಶುದ್ಧೋದಕಸಮನ್ವಿತೈಃ ॥

ಗಂಧೈಶ್ಚ ಕೇತಕಾಶೋಕಚಂಪಕಾದಿಸುಮೈಃ ಶುಭೈಃ ।
ಕದಲೀ ನಾಲಿಕೇರಾದಿ ಫಲೈರ್ಲಾಜೈಶ್ಚ ಲಡ್ಡುಕೈಃ ॥

ನೀರಾಜನೈರ್ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪೈಃ ವಟುವಿಪ್ರಾನ್ನದಾನತಃ ।
ಪ್ರೀಣಯಂತೋಽಷ್ಟನಾಗೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಹಿ ॥

ನಿಶ್ಚಿತ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಾಗಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ, ಸರ್ಪಭಯನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಸರ್ಪಶಾಪನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗಾರಾಧನೆ

ಮಾಡುವಾಗ ನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಗನಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ, ಶುದ್ಧ ಕಲಶಸ್ನಾನ, ಗಂಧಾದಿಲೇಪನ, ಕೇದಗೆ, ಅಶೋಕ, ಸಂಪಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧಭರಿತ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧನೆ –ಇವುಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗೇಂದ್ರರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನಾಗದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಶೌನಕರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ–

'ಏವಂ ಕೃತೇ ನಾಗರಾಜಃ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವತಿ ಕುಲವೃದ್ಧಿರ್ಭವತಿ, ದೀರ್ಘಾ–ಯುರ್ಭವತೀತ್ಯಾಹ ಭಗವಾನ್ ಶೌನಕಃ'

ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯನ್ನು ಕೆಲವರು ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ (ರಾತ್ರಿಯ ೨ನೇ ತ್ರಿಭಾಗ) ಮಾಡಿ ಹೋಮ ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾರನೆ ದಿನ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವೂ ಇದೆ.

ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯಲ್ಲಿ ೨ ವಿಭಾಗವಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕ, ರುದ್ರಲೋಕ, ಧರ್ಮಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಗದೇವತೆಗಳು, ಅನಂತರ ಶೇಷ ವಾಸುಕಿ ತಕ್ಷಕಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ

ಸರ್ಪಸತ್ರೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾ ಆಸ್ತಿಕೇನಾಭಿರಕ್ಷಿತಾಃ ।
ನಮೋऽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥

ಸರ್ಪಸತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಗಗಳು, ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ನಮಸ್ಕಾರ; ಅವರು ಈ ಬಲಿಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತರಾಗಲಿ, ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಲಿ ಎಂದು ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ–

ಖಾಂಡವಸ್ಯ ತಥಾ ದಾಹೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯೇ ಚ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ।
ನಮೋऽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥

ಖಾಂಡವದಹನದಲ್ಲಿ (ಸರ್ಪಸತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ) ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ನಾಗದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅವರೂ ಸುಪ್ರೀತರೂ ಪ್ರಸನ್ನರೂ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಡಮರು ಇಡೀ ನಾಗಸಂಕುಲದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ ಕಿಂಚಿದ್ ಭೇದದೊಂದಿಗೆ ಡಮರುಸೇವೆ, ಹಾಲಿಟ್ಟುಸೇವೆ, ನಾಗಮಂಡಲ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

'ದೇವಾ ವೈ ಸರ್ಪಪ್ರತಿಮಯಾ ಚರಂತಿ' ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಖಾಂಡವದಹನ, ಸರ್ಪಸತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ನಾಗಕುಲಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಸರ್ವಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ರಾಜರುಗಳೇ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಸರ್ಪಗಣಗಳ ಶಾಪವು ಇಡೀ ಪ್ರಜಾಸಂಕುಲಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿತು. ಆದರ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ನಾಗಾರಾಧನೆಯು ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು. ನಾಗದೇವರೇ ಪರಶುರಾಮಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲದೇವರಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಯಾಭಾಗವು ವಿಶೇಷವಾದ ಆದರವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

* * *

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಸಂಗ್ರಹಃ

ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ – ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ – ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಇತ್ಯಾದಿ

ನಮೋಽಸ್ತ್ವನಂತ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ತಯೇ ಸಹಸ್ರಪಾದಾಕ್ಷಿ ಶಿರೋರುಬಾಹವೇ ।
ಸಹಸ್ರನಾಮ್ನೇ ಪುರುಷಾಯ ಶಾಶ್ವತೇ ಸಹಸ್ರಕೋಟಿ ಯುಗಧಾರಿಣೇ ನಮಃ ॥

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪೂರ್ವೇದಿನೇ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಸಪತ್ನೀಕಃ ಯಜಮಾನಃ ದೇವಪುರತಃ ಫಲನ್ಯಾಸಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಭಾರಾನ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಗೃಹಾತ್ ವಾದ್ಯಘೋಷ–ಪುರಸ್ಸರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿಸೂಕ್ತಪಠನಪೂರ್ವಕಂ ನಾಗಾಲಯಂ ಪ್ರವಿಶೇತ್। ತತ್ರ ಯಜಮಾನಪತ್ನೀ ದೀಪಂ ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯ, ಯಜಮಾನಃ ಶಿಲ್ಪಿಹಸ್ತಾತ್ ನಾಗಾ–ಲಯಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಸಪರಿವಾರಂ ಶಿಲ್ಪಿನಂ ಬಹುಮಾನಾದಿನಾ ಸಂತೋಷಯೇತ್।

ಶಿಲ್ಪಿಪೂಜಾ

ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಯಾಂ ಶಿಲ್ಪಿಶಸ್ತ್ರಾದಿಕಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಕಾಲೇ ಜನಿತ ತಾಡನಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಶಿಲ್ಪಿಶಸ್ತ್ರಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ.

ಭೇದಿನೀ ಭೇದಿನೀ ಘೃಷ್ಟಾ ಹಸ್ತಿನೀ ತಾಡಿನೀ ತಥಾ ।
ನವಾಗಾರ ಪ್ರವೇಶೇಷು ಪಂಚೈತಾಃ ಭೇದ ಮಾತರಃ ॥

ಏತಾಃ ದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಃ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಶಿಲ್ಪಿನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್

ದಾರುಭಿಃ ನಿರ್ಮಿತಂ ಗೇಹಂ ದೃಢಂ ಸೌಮ್ಯಶಿಲಾಮಯಮ್ ।
ಹರೇಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾರ್ಥಾಯ ದೇಹಿ ತ್ವಂ ಶಿಲ್ಪಿ ಸತ್ತಮ ॥
ತ್ವಯಾ ಕೃತಮಿದಂ ಗೇಹಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯೈ ರಮೇಶಿತುಃ ।
ದೇಹಿ ಮೇ ಶಿಲ್ಪಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಮೌಲ್ಯಂ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಹರ್ಷಿತಃ ॥

ಶಿಲ್ಪೀ: ತ್ವಯಾ ಕೃತಂ ತು ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ದಶಾಂಶಂ ದೇಹಿ ಮೇ ವಿಭೋ ।
ತದ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಮುದಾ ಗೇಹಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ನರೋತ್ತಮ ॥

ಯಜಮಾನಃ

ವಿಷ್ಣೋಃಶ್ಚ ಸ್ಥಾಪನಾತ್ ಯತ್ ಪುಣ್ಯಂ ನದಾಸ್ಯಾಮಿ ಕದಾಚನ ।
ತ್ವಯೇಪ್ಸಿತಂ ಧನಂ (ದತ್ವಾ) ರತ್ನಂ ಗೃಹಾಣಾಲಯಕಾರಕ ॥

ಶಿಲ್ಪಿಃ ಮಯಾಕೃತಂ ಇದಂ ಗೇಹಂ ಆಜ್ಞಯಾ ತವ ವೈ ಪ್ರಭೋ ।
ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾರ್ಥಂ ವೃದ್ಧಿರ್ಭವತು ತೇ ಸದಾ ॥
ಮಯಾಕೃತಮಿದಂ ಗೇಹಂ ದೃಢಂ ಸೌಮ್ಯಂ ಸುದಾರುಭಿಃ ।
ಗೃಹಾಣಾಹಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯೈ ರಮೇಶಿತುಃ ॥

ತತಃ ದ್ವಾರೇ ತೋರಣನ್ಯಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ತೋರಣಮುಹೂರ್ತಮ್ : ತತಃ ದ್ವಾರಸಮೀಪೇ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಯಾಂ ತೋರಣಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುಮಪುಷ್ಪಾದಿನಾ ಅಲಂಕೃತ್ಯ- 'ತೋರಣ ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ।' ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ದೇವಾಃ ತೋರಣರೂಪೇಣ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ಯಜ್ಞಮಂಡಪೇ । (ದ್ವಾರಮಂಟಪೇ)
ವಿಘ್ನವಿಧ್ವಂಸನಾರ್ಥಾಯ ರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಹ್ಯಧ್ವರಸ್ಯ ಚ ॥
ಮಂಗಲಂ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ .... ಗರುಡಧ್ವಜಃ ॥
ತದೇವಲಗ್ನಂ ಸುದಿನಂ ತದೇವ .... ತೇಽಂಘ್ರಿಯುಗಂ ಸ್ಮರಾಮಿ ॥

ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವನ್ನಾಮಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕಂ ದ್ವಾರೇ ತೋರಣಂ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್। ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಸಂಭಾರ ಕೋಷ್ಠಮುಹೂರ್ತಮ್–

ಸಂಭಾರಸಹಿತಂ ಕೋಷ್ಠಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಕೋಷ್ಠೇ ಈಶಾನ್ಯದಿಶಿ ದೀಪಂ ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಕೋಪರಿ ಸಗದಂ ಭೀಮರೂಪಿಣಂ ಭಾರತೀಶಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ।

ಋಷಭಂ ಮೇತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಋಷಭೋವೈರಾಜಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಪಂಚಮೀ ಮಹಾಪಂಕ್ತಿಃ । ಸಪತ್ನಘ್ನೋದೇವತಾ । ಕಲಿನಿರಸನಾರ್ಥೇ ಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಮ್ ಋಷಭಂ ಮಾ ಸಮಾನಾನಾಂ ಸಪತ್ನಾನಾಂ ವಿಷಾಸಹಿಮ್ । ಹಂತಾರಂ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಕೃಧಿ ವಿರಾಜಂ ಗೋಪತಿಂ ಗವಾಮ್ ॥ ೧ ॥ ಅಹಮಸ್ಮಿ

ಸಪತ್ನಹೇಂದ್ರ ಇವಾರಿಷ್ಟೋ ಅಕ್ಷತಃ । ಅಧಃ ಸಪತ್ನಾ ಮೇ ಪದೋರಿಮೇ ಸರ್ವೇ ಅಭಿಷ್ಠಿತಾಃ ॥ ೨ ॥ ಅತ್ರೈವ ವೋಽಪಿ ನಹ್ಯಾಮ್ಯುಭೇ ಆರ್ತ್ನೀ ಇವ ಜ್ಯಯಾ । ವಾಚಸ್ಪತೇ ನಿ ಷೇಧೇಮಾನ್, ಯಥಾ ಮದಧರಂ ವದಾನ್ ॥ ೩ ॥ ಅಭಿಭೂರಹಮಾಗಮಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮೇಣ ಧಾಮ್ನಾ । ಆ ವಶ್ಚಿತ್ತಮಾ ವೋ ವ್ರತಮಾ ವೋಽಹಂ ಸಮಿತಿಂ ದದೇ ॥ ೪ ॥ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವ ಆದಾಯಾಹಂ ಭೂಯಾಸಮುತ್ತಮ ಆ ವೋ ಮೂರ್ಧಾನಮಕ್ರಮೀಮ್ । ಅಧಸ್ಪದಾನ್ಮ ಉದ್ವದತ ಮಂಡೂಕಾ ಇವೋದಕಾನ್ಮಂಡೂಕಾ ಉದಕಾದಿವ ॥ ೫ ॥ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಸಪ್ತಶುದ್ಧಿಃ

ಸಂಕಲ್ಪಃ –ಭೂಗತಕೇಶಾಂಗಾರವಲ್ಮೀಕಲೋಷ್ಠಾಶ್ಮದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಭೂಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸಪ್ತಶುದ್ಧ್ಯಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

೧. **ಖನನಮ್** –ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತೇನ ನಾಗಾಲಯೇ ಆಗ್ನೇಯದಿಶಿ ಹಸ್ತಮಾತ್ರಪ್ರಮಾಣಂ ಭೂಮಿಂ ಖಾತ್ವಾ

ಓಮ್ಅಗಸ್ತ್ಯಃ ಖನಮಾನಃ ಖನಿತ್ರೈಃ ಪ್ರಜಾಮಪತ್ಯಂ ಬಲಮಿಚ್ಛಮಾನಃ। ಉಭೌ ವರ್ಣಾವೃಷಿರುಗ್ರಃ ಪುಪೋಷ ಸತ್ಯಾ ದೇವೇಷ್ವಾಶಿಷೋ ಜಗಾಮ ॥

೨. **ಹರಣಮ್** – 'ಪಿಶಂಗಭೃಷ್ಟಿಂ' । 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮಹಾಸುದರ್ಶ–ನಾಯ ಮಹಾಚಕ್ರಾಯ ಮಹಾಬಲಾಯ ದೀಪ್ತರೂಪಾಯ ಸರ್ವತೋ ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ । ಓಂ ಸಹಸ್ರಾರ ಹುಂ ಫಟ್ । ಇತ್ಯನೇನ ಮೃದಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ ನೈರ್ಋತ್ಯಾಂ ನಿರಸೇತ್ ॥

೩. **ದಾಹಃ** (ಭೂಶುದ್ಧಿ ಹೋಮಃ) – ತತ್ರೈವ ಸ್ಥಂಡಿಲೇ ಔಪಾಸನತಂತ್ರೇಣ ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ "ಓಂ ಹೂಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವರಾಹರೂಪಾಯ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಪತಯೇ ಭೂಪತಿತ್ವಂ ದೇಹಿ ದದಾಪಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥"

ಇತಿ ವರಾಹಮಂತ್ರೇಣ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಆಜ್ಯಾಹುತಿಂ ಹುತ್ವಾ, "ಓಂ ಸಹಸ್ರಾರಂ ಹುಂ ಫಟ್" ಇತಿ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಆಜ್ಯಾಸರ್ಷಪಾ-ಭ್ಯಾಮಾಹುತಿಂ ಹುತ್ವಾ, ಪಂಚಭೂತಮಂತ್ರೈಃ ಹುನೇತ್ ।

ಸಪ್ತಶುದ್ಧ್ಯಂಗ ಭೂಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚತತ್ತ್ವದೇವತಾಃ ತತ್ತ್ತತ್ ಬೀಜಮಂತ್ರೈಃ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತಿಲ, ದೂರ್ವಾ, ಅಕ್ಷತ, ಮಧು, ಆಜ್ಯಾದಿ ಪಂಚದ್ರವ್ಯೈಃ ಹೋಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ಲಂ ಸ್ವಾಹಾ । ಪೃಥಿವೀತತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ।

ಓಂ ಸ್ವಾಹಾ । ಜಲತತ್ತ್ವ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತಾಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ರಂ ಸ್ವಾಹಾ । ತೇಜಸ್ತತ್ವಾಭಿದೇವತಾಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಯಂ ಸ್ವಾಹಾ । ವಾಯುತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹಂ ಸ್ವಾಹಾ । ಆಕಾಶತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಯಾ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥

೪. **ಪೂರಣಮ್** – ಅಗ್ನಿಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ತತ್ರ ಖಾತೇ ಶುದ್ಧಮೃದಂ ಪೂರಯೇತ್ । ತತ್ರ ಮಂತ್ರಃ–

ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವಿ ಭವಾನೃಕ್ಷರಾ ನಿವೇಶನೀ । ಯಚ್ಛಾ ನಃ ಶರ್ಮ ಸಪ್ರಥಃ ॥

ಧ್ರುವಾದ್ಯೌಃ.............. ॥ ಇತ್ಯಾದಿ ।

೫. **ಗೋನಿವಾಸನಮ್** – ಗೋಮಿಥುನಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಗೋಸೂಕ್ತಂ ಪಠಿತ್ವಾ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಆಗಾವೋ ಇತಿ ಅಷ್ಟರ್ಚಸ್ಯ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯೋ ಭರದ್ವಾಜಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಛಂದಃ । ದ್ವಿತೀಯ ಆದ್ಯಾ ಸ್ತಿಸ್ರಃ ಜಗತೀಛಂದಃ । ಅಂತ್ಯಾ ಅನುಷ್ಟುಪ್ಛಂದಃ । ಗಾವೋದೇವತಾಃ ॥

ಓಮ್ ಆ ಗಾವೋ ಅಗ್ಮನ್ನುತ ಭದ್ರಮಕ್ರನ್ತ್ಸೀದಂತು ಗೋಷ್ಠೇ ರಣಯಂತ್ವಸ್ಮೇ । ಪ್ರಜಾವತೀಃ ಪುರುರೂಪಾ ಇಹ ಸ್ಯುರಿಂದ್ರಾಯ ಪೂರ್ವೀರುಷಸೋ ದುಹಾನಾಃ

॥ ೧ ॥ ಇಂದ್ರೋ ಯಜ್ವನೇ ಪೃಣತೇ ಚ ಶಿಕ್ಷತ್ಯುಪೇದ್ದದಾತಿ ನ ಸ್ವಂ

ಮುಷಾಯತಿ । ಭೂಯೋಭೂಯೋ ರಯಿಮಿದಸ್ಯ ವರ್ಧಯನ್ನಭಿನ್ನೇ ಖಿಲ್ಯೇ ನಿ ದಧಾತಿ ದೇವಯುಮ್ ॥ ೨ ॥ ನ ತಾ ನಶಂತಿ ನ ದಭಾತಿ ತಸ್ಕರೋ ನಾಸಾಮಾಮಿತ್ರೋ ವ್ಯಥಿರಾ ದಧರ್ಷತಿ । ದೇವಾಂಶ್ಚ ಯಾಭಿರ್ಯಜತೇ ದದಾತಿ ಚ ಜ್ಯೋಗಿತ್ತಾಭಿಃ ಸಚತೇ ಗೋಪತಿಃ ಸಹ ॥ ೩ ॥ ನ ತಾ ಅರ್ವಾ ರೇಣುಕಕಾಟೋ ಅಶ್ನುತೇ ನ ಸಂಸ್ಕೃತತ್ರಮುಪ ಯಂತಿ ತಾ ಅಭಿ । ಉರುಗಾಯಮಭಯಂ ತಸ್ಯ ತಾ ಅನು ಗಾವೋ ಮರ್ತಸ್ಯ ವಿ ಚರಂತಿ ಯಜ್ವನಃ ॥ ೪ ॥ ಗಾವೋ ಭಗೋ ಗಾವ ಇಂದ್ರೋ ಮೇ ಅಚ್ಛಾನ್ ಗಾವಃ ಸೋಮಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಸ್ಯ ಭಕ್ಷಃ । ಇಮಾ ಯಾ ಗಾವಃ ಸ ಜನಾಸ ಇಂದ್ರ ಇಚ್ಛಾಮೀದ್ಧೃದಾ ಮನಸಾ ಚಿದಿಂದ್ರಮ್ ॥ ೫ ॥ ಯೂಯಂ ಗಾವೋ ಮೇದಯಥಾ ಕೃಶಂ ಚಿದಶ್ರೀರಂ ಚಿತ್ಕೃಣುಥಾ ಸುಪ್ರತೀಕಮ್ । ಭದ್ರಂ ಗೃಹಂ ಕೃಣುಥ ಭದ್ರವಾಚೋ ಬೃಹದ್ವೋ ವಯ ಉಚ್ಯತೇ ಸಭಾಸು ॥ ೬ ॥ ಪ್ರಜಾವತೀಃ ಸೂಯವಸಂ ರಿಶಂತೀಃ ಶುದ್ಧಾ ಅಪಃ ಸುಪ್ರಪಾಣೇ ಪಿಬಂತೀಃ । ಮಾ ವಃ ಸ್ತೇನ ಈಶತ ಮಾಘಶಂಸಃ ಪರಿ ವೋ ಹೇತೀ ರುದ್ರಸ್ಯ ವೃಜ್ಯಾಃ ॥ ೭ ॥ ಉಪೇದಮುಪಪರ್ಚನಮಾಸು ಗೋಷೂಪ ಪೃಚ್ಯತಾಮ್ । ಉಪ ಋಷಭಸ್ಯ ರೇತಸ್ಯುಪೇಂದ್ರ ತವ ವೀರ್ಯೇ ॥ ೮ ॥

ನಮೋ ಗೋಭ್ಯಃ ಶ್ರೀಮತೀಭ್ಯಃ ಸೌರಭೇಯೀಭ್ಯಃ ಏವ ಚ ।
ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸುತಾಭ್ಯಶ್ಚ ಪವಿತ್ರಾಭ್ಯೋ ನಮೋ ನಮಃ ॥
ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಾಯ.......... ನಮೋ ನಮಃ ॥

ತತಃ ಸವತ್ಸ ಗಾಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕಾರಯೇತ್ ॥

೬. **ವಿಪ್ರೋಚ್ಛಿಷ್ಟಮ್** – ಮಂಡಪೇ ಚತುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಆಹೂಯ ತೇಷು ವಾಸುದೇವಸಂಕರ್ಷಣಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾನಿರುದ್ಧಾದೀನ್ ಆವಾಹ್ಯ, ಓಂ ಚರಣಂ ಪವಿತ್ರಂ ವಿತತಂ ಪುರಾಣಂ ಯೇನ ಪೂತಸ್ತರತಿ ದುಷ್ಕೃತಾನಿ । ತೇನ ಪವಿತ್ರೇಣ ಶುದ್ಧೇನ ಪೂತಾ ಅತಿ ಪಾಪ್ಮಾನಮರಾತಿಂ ತರೇಮ ॥ ಇತ್ಯ

ನೇನ ಪಾದ್ಯಾದಿ ದತ್ತ್ವಾ ಸೋಪಸ್ಕರಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಭೋಜಯೇತ್ । ತತಃ ತಾಂಬೂಲಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ತ್ವಾ

ಓಂ ಯಾವತೀರ್ವೈ ದೇವತಾಸ್ತಾಃ ಸರ್ವಾ ವೇದವಿದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವಸಂತಿ ತಸ್ಮಾತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವೇದವಿದ್ಭ್ಯೋ ದಿವೇ ದಿವೇ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾನ್ನಾಶ್ಲೀಲಂ ಕೀರ್ತಯೇದೇತಾ ಏವ ದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಣಾತಿ ॥

ವಿಪ್ರ ಕುಲೀನಃ ಕೃತಸಂಸ್ಕ್ರಿಯೌಘಃ ಸ್ವಧೀತವೇದಾಗಮ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತಾ ।
ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರ ಪರೋಧಿದಿಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಃ ತಪಸ್ವೀ ಗುರುರಾಸ್ತಿಕೋಽಸ್ತು ॥

ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

ಭೋಜನಾನಂತರಂ ಯಜಮಾನಪತ್ನೀ ತತ್ಸ್ಥಲಂ ಗೋಮಯೇನ ಶುದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

೭ **ಪಂಚಗವ್ಯಮ್** – ಪಂಚಗವ್ಯೇಷು ಕ್ರಮಾತ್ ವಾಸುದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾನಿರುದ್ಧನಾರಾಯಣಾನ್ ಆವಾಹ್ಯ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಃ ಕಲಶೇ ಪೂರಯಿತ್ವಾ ಸವಿತಾರಂ ಆವಾಹ್ಯ ೧೦೮ ವಾರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪ್ಯ । ತತಃ ಪಂಚಗವ್ಯಂ "ಶಂ ಚ ಮೇ" ಇತಿ ಅನುವಾಕೇನ, "ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ" ಇತ್ಯನೇನ ಸೂಕ್ತೇನ ನಾಗಾಲಯೇ ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಸಪ್ತಶುದ್ಧಿಃ ॥

ಸಂಕಲ್ಪಃ

ಸಪತ್ನೀಕಃ ಯಜಮಾನಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ ಸ್ವಸ್ತಿಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುಲದೇವತಾಸ್ಥಾಪನಪೂರ್ವಕಂ ನಾಂದೀಸಮಾರಾಧನಂ [ಕೌತುಕಬಂಧನಂ - ಪರಿಶಿಷ್ಟೇ -ಪು. ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೫] ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ತತಃ ದೇಶಕಾಲಾದೀನ್ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ "ಅಸ್ಮಾಕಂ ಸಹಕುಟುಂಬಾನಾಂ ಕ್ಷೇಮ-ಸ್ಥೈರ್ಯವಿಜಯಾಭಯಾಯುರಾರೋಗ್ಯಾನಂದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯಚತುರ್ವಿಧಫಲಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಇಹಜನ್ಮನಿ ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಬಾಲ್ಯಕೌಮಾರಯೌವನವಾರ್ಧಕ್ಯಾದ್ಯವಸ್ಥಾಸು ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಕರ್ಮಭಿಃ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯವ್ಯಾಪಾರೈಃ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತ-

ಕೃತಸರ್ಪವಧ ಸರ್ಪಾಂಡಭೇದನ-ಸರ್ಪವೃಕ್ಷಭೇದನ-ಸರ್ಪವೀಥೀಖನನ-ವಲ್ಮೀಕಚ್ಛೇದನ-ತತ್ಸಮೀಪೇಮೂತ್ರಪುರೀಷೋರ್ಜನ-ರಜಸ್ವಲಾದಿಗಮನ-ಸರ್ಪಕೇಲೀದರ್ಶನ-ಸರ್ಪಹಿಂಸಾಚರಣ-ಪ್ರೇರಣ-ಅನುಮೋದನಾದಿನಾ ಪ್ರಾಪ್ತ-ಕುಟುಂಬಹಾನಿ ಪುತ್ರಹಾನಿ ದ್ರವ್ಯಹಾನಿ ವಂಧ್ಯತ್ವ ಕುಷ್ಠಾಪಸ್ಮಾರಾದಿ ಮಹಾ ರೋಗಾದಿ ನಿವೃತ್ತಿಪೂರ್ವಕಸರ್ಪಶಾಪ ಸರ್ಪಕೋಪ ಪರಿಹಾರಪೂರ್ವ-ಕಾಯುಷ್ಮತ್ಸ್ವರೂಪಸುಗುಣಾನೇಕಸುಪುತ್ರಾವಾಪ್ತಿದ್ವಾರಾಽಽರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸಮಸ್ತಸತ್ಸಂಪದಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ವಾರುಣೀಪತಿ ಶೇಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ-ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪರಮಪ್ರಸಾದಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಭಗವತೋ ಬಲೇನ ಭಗವತೋ ವೀರ್ಯೇಣ ಭಗವತಸ್ತೇಜಸಾ ಭಗವತಃ ಕರ್ಮಣಾ ಭಗವತಃ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ನಾಗಶಿಲಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಋತ್ವಿಗ್ವರಣಮ್– ತದಂಗ ಋತ್ವಿಗ್ವರಣಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಆಚಾರ್ಯಾದೀನ್ ವಸ್ತ್ರಾದ್ಯುಪಚಾರೈಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಋತ್ವಿಗ್ವರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಅಕ್ರೋಧನಾ ಶೌಚಪರಾಃ ಸತತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ।
ದೇವಧ್ಯಾನರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಮನಸಸ್ಸದಾ ॥

ಅದುಷ್ಟಭಾಷಣಾ ನಿತ್ಯಂ ಮಾ ಸಂತು ಪರನಿಂದಕಾಃ ।
ಮಮಾಪಿ ನಿಯಮಾ ಹ್ಯೇತೇ ಭವಂತು ಭವತಾಮಪಿ ॥

ಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿರ್ಭವಾನ್ನಾಯ ಸಂಸಾರೋಚ್ಛೇದಕಾರಕ ।
ಸಾಙ್ಗಂ ಕರ್ಮ ಯಥಾ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ ತಥಾ ಕುರು ಹಿ ಭೂಸುರ ॥

ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಮ್ – ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರಯೋಗ್ಯತಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಗೋಮೂಲ್ಯಹಿರಣ್ಯ-ಪ್ರತಿನಿಧಿಭೂತಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ತ್ರಿಃಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ತದ್ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಭೂಮೌ ನಿಧಾಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ।

"ಅಶೇಷೇಃ ಹೇ ಪರಿಷತ್ ಮದೀಯಾಂ ವಿಜ್ಞಾಪನಾಮ್ ಅವಧಾರ್ಯ ಇಮಾಂ ಗೋಮೂಲ್ಯಪ್ರತಿನಿಧಿಭೂತಾಂ ಅಲ್ಪೀಯಸೀಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಯಥೋಕ್ತ-ದಕ್ಷಿಣಾತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ, ಮಮ ವಂಶಜೈಃ ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ವಾ ಇಹಜನ್ಮನಿ ಪೂರ್ವ-ಜನ್ಮನಿಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಕೃತಸರ್ಪಶಾಪಕಾರಣೀಭೂತಯಾವ-ದ್ದೋಷಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ದೇಹಾಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ನಾಗಶಿಲಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ-

ಭೂತ ಕರ್ಮಾಣಿಕರ್ತುಂ ಅಧಿಕಾರಸಂಪದಸ್ತು ಇತಿ ಭಗವಂತಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಿತ್ವಾ ಅಧಿಕಾರಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಭೂಯಾತ್ ಇತಿ ಮಾಂ ಅನುಗೃಹ್ಣಂತು' ಇತಿ । 'ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪದಸ್ತು' ಇತಿ ಪ್ರತಿವದೇಯುಃ ॥

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಗಣಪತಿಹೋಮಃ, ಭೂವರಾಹಹೋಮಃ, ನವಗ್ರಹಯಾಗಃ, ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರಹೋಮಃ ॥

ಸಾಯಂ ಪ್ರಾಸಾದಶುದ್ಧಿಃ, ವಾಸ್ತುಹೋಮಃ, ವಾಸ್ತುಪೂಜಾ, ರಾಕ್ಷೋಘ್ನ-ಹೋಮಃ, ಪ್ರಾಕಾರಬಲಿಃ, ಬಿಂಬಶುದ್ಧಿ, ಅಧಿವಾಸಶ್ಚ ಕಾರ್ಯಾ ॥

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದಿನೇ ಪವಮಾನಕೂಷ್ಮಾಂಡತಿಲಹೋಮಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ರಧಾನ-ಹೋಮಾಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಧಿವಾಸಃ, ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಶ್ಚ ಕಾರ್ಯಮ್ ॥

ದೇಹಶುದ್ಧಿಃ

ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಃ

ಏತೇಷಾಂ ತತ್ತ್ವಮಂತ್ರಾಣಾಮ್ ಅಂತರ್ಯಾಮೀಋಷಿಃ । ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಶಕ್ತ್ಯಾದಿತತ್ತ್ವರೂಪೀ ಪುರುಷಾದಿತತ್ತ್ವಾಂತರ್ಯಾಮೀ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣೋ ದೇವತಾ । ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಶರೀರಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ನ್ಯಾಸೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ವಾಸುದೇವಾದಿಕಾಃ ಶುಕ್ಲರಕ್ತಪೀತಾಸಿತೋಜ್ಜ್ವಲಾಃ । ಚಕ್ರಶಂಖಗದಾಬ್ಜೇತಃ ಪ್ರಥಮೋ ಮುಸಲೀ ಹಲೀ ॥

ಸಚಕ್ರಶಂಖಸ್ತ್ವಪರಸ್ತೃತೀಯಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಬಾಣವಾನ್ । ಸಶಂಖಚಕ್ರಸ್ತುರ್ಯಸ್ತು ಚಕ್ರಶಂಖಾಸಿಚರ್ಮವಾನ್ ॥

ಓಂ ಭೂಃ ಅಗ್ನ್ಯಾತ್ಮನೇ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ। ಓಂ ಭುವಃ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಸ್ವಃ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮನೇ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ಶಿಖಾಯೈ ವಷಟ್। ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯಾತ್ಮನೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ಓಂ ಸತ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಾಯ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಪ್ರಧಾನೋಪಮವರ್ಣಾನಿ ದ್ವಿಭುಜಾನ್ಯಶೇಷತಃ । ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಾನ್ಯೇವ ಪ್ರಧಾನಂ ತಂ ಹರಿಂ ಪ್ರತಿ ॥

ಶಕ್ತ್ಯಾದಿತತ್ತ್ವರೂಪಿಪುರುಷಾದಿತತ್ತ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಶ್ರೀನಾರಾಯಣಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಓಂ ಪರಾಯ ಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೧ ॥ (ಹೃದಯೇ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೨ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಸಂವಿದಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೩ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಸ್ಫೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೪ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೫ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಕಲಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೬ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ವಿದ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೭ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಮತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೮ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ನಿಯತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೯ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಮಾಯಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೧೦ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಕಾಲಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೧೧ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಪುರುಷಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ೧೨ ॥ ”

ಓಂ ಪರಾಯ ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೀಭಾರತೀಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಬಾಹೌ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಮಹದಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಬಾಹೌ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮನೇ ಗರುಡಶೇಷರುದ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣೋರೌ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಮನ ಆತ್ಮನೇ ಸ್ಕಂದೇಂದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ (ವಾಮೋರೌ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಶ್ರೋತ್ರಾತ್ಮನೇ ದಿಗ್ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಾಂಗುಷ್ಠೇ)

ಓಂ ಪರಾಯ ತ್ವಗಾತ್ಮನೇ ಪ್ರಾಣಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣತರ್ಜನ್ಯಾಂ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಚಕ್ಷುರಾತ್ಮನೇ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಮಧ್ಯಮಾಯಾಂ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಜಿಹ್ವಾತ್ಮನೇ ವರುಣಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಾನಾಮಿಕಾಯಾಂ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಘ್ರಾಣಾತ್ಮನೇ ಅಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಕನಿಷ್ಠಿಕಾಯಾಂ)

ಓಂ ಪರಾಯ ವಾಗಾತ್ಮನೇ ವಹ್ನಯೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಾಂಗುಷ್ಠೇ)

ಓಂ ಪರಾಯ ಪಾಣ್ಯಾತ್ಮನೇ ದಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮತರ್ಜನ್ಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಪಾದಾತ್ಮನೇ ಜಯಂತಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಮಧ್ಯಮಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಪಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ ಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಾನಾಮಿಕಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಉಪಸ್ಥಾತ್ಮನೇ ಮನವೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಕನಿಷ್ಠಿಕಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಶಬ್ದಾತ್ಮನೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿಪ್ರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಸ್ಪರ್ಶಾತ್ಮನೇ ಅಪಾನಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದೋಪಾಂಗುಷ್ಠೇ)
ಓಂ ಪರಾಯ ರೂಪಾತ್ಮನೇ ವ್ಯಾನಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದಮಧ್ಯಮಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ರಸಾತ್ಮನೇ ಉದಾನಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದೋಪಕನಿಷ್ಠಿಕಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಗಂಧಾತ್ಮನೇ ಸಮಾನಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದಕನಿಷ್ಠಿಕಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಆಕಾಶಾತ್ಮನೇ ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇ)
ಓಂ ಪರಾಯ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ ವಾಯವೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದೋಪಾಂಗುಷ್ಠೇ)
ಓಂ ಪರಾಯ ತೇಜ ಆತ್ಮನೇ ವಹ್ನಯೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದಮಧ್ಯಮಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಅಬಾತ್ಮನೇ ವರುಣಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದೋಪಕನಿಷ್ಠಿಕಾಯಾಂ)
ಓಂ ಪರಾಯ ಪೃಥಿವ್ಯಾತ್ಮನೇ ಧರಾಯೈ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದಕನಿಷ್ಠಿಕಾಯಾಂ)

॥ ಅನೇನ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸೇನ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತಃ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥

ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಃ

ಏತೇಷಾಂ ಮಾತೃಕಾಮಂತ್ರಾಣಾಮ್ ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಋಷಿಃ । ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಅಜಾದಿರೂಪೀ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣೋ ದೇವತಾ । ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಶರೀರಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ನ್ಯಾಸೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥ ನ್ಯಾಸೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ವಾಸುದೇವಾದಿಕಾಃ ಶುಕ್ಲರಕ್ತಪೀತಾಸಿತೋಜ್ಜ್ವಲಾಃ ।
ಚಕ್ರಶಂಖಗದಾಬ್ಜೇತಃ ಪ್ರಥಮೋ ಮುಸಲೀ ಹಲೀ ॥

ಸಚಕ್ರಶಂಖಸ್ತ್ವಪರಸ್ತೃತೀಯಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಬಾಣವಾನ್ ।
ಸಶಂಖಚಕ್ರಸ್ತುರ್ಯಸ್ತು ಚಕ್ರಶಂಖಾಸಿಚರ್ಮವಾನ್ ॥

ಓಂ ಭೂಃ ಅಗ್ನ್ಯಾತ್ಮನೇ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ। ಓಂ ಭುವಃ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಸ್ವಃ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮನೇ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ಶಿಖಾಯೈ ವಷಟ್ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯಾತ್ಮನೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ಓಂ ಸತ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಾಯ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಉದ್ಯದ್ಭಾಸ್ವತ್ಸಮಾಭಾಸಶ್ಚಿದಾನಂದೈಕದೇಹವಾನ್ । ಚಕ್ರಶಂಖಗದಾಪದ್ಮಧರೋ ಧ್ಯೇಯೋಽಹಮೀಶ್ವರಃ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರಾಭ್ಯಾಮಾಶ್ಲಿಷ್ಟಃ ಸ್ವಮೂರ್ತಿಗಣಮಧ್ಯಗಃ । ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಶಿವಾಹೀಶವಿಪೈಃ ಶಕ್ರಾದಿಕೈರಪಿ ॥

ಸೇವ್ಯಮಾನೋಽಧಿಕಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯನಿಃಶೇಷಶಕ್ತಿಮಾನ್ ।
ಮೂರ್ತಯೋಽಷ್ಟಾವಪಿಧ್ಯೇಯಾಶ್ಚ ಕ್ರ ಶಂಖವರಾಭಯೈಃ ।
ಯುಕ್ತಾಃ ಪ್ರದೀಪವರ್ಣಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಾಃ ॥

ತಾದೃಗ್ರೂಪಾಶ್ಚ ಪಂಚಾಶಜ್ಜ್ಞಾನಮುದ್ರಾಭಯೋದ್ಯತಾಃ।
ಟಂಕೀ ಧನ್ವೀ ಚ ದಂಡೀ ಚ ತತ್ತದ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತು ವಾಮತಃ ॥

ಧ್ಯಾಯೇನ್ನೃಸಿಂಹಮುರುವೃತ್ತರವಿತ್ರಿನೇತ್ರಂ
ಜಾನುಪ್ರಸಕ್ತಕರಯುಗ್ಮಮಥಾಪರಾಭ್ಯಾಮ್ ।
ಚಕ್ರಂ ದರಂ ಚ ದಧತಂ ಪ್ರಿಯಯಾ ಸಮೇತಂ
ತಿಗ್ಮಾಂಶುಕೋಟ್ಯಧಿಕತೇಜಸಮಗ್ರ್ಯಶಕ್ತಿಮ್ ॥

ಅಜಾದಿರೂಪಿಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರೇರಣಯಾ ಅಜಾದಿರೂಪಿಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಓಮ್ ಅಮ್ ಅಜಾಯ ನಮಃ ॥ (ಶಿರಸಿ)
ಓಮ್ ಆಮ್ ಆನಂದಾಯ ನಮಃ ॥ (ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ಮುಖೇ)
ಓಮ್ ಇಮ್ ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರೇ)
ಓಮ್ ಈಮ್ ಈಶಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮನೇತ್ರೇ)
ಓಮ್ ಉಮ್ ಉಗ್ರಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣೇ)
ಓಮ್ ಊಮ್ ಊರ್ಜಾಯ ನಮಃ ॥(ವಾಮಕರ್ಣೇ)
ಓಮ್ ಋಮ್ ಋತಂಭರಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣನಾಸಾಪುಟೇ)

ಓಮ್ ೠಮ್ ೠಥಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮನಾಸಾಪುಟೇ)
ಓಂ ಌಮ್ ಌಶಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಗಂಡೇ)
ಓಂ ೡಮ್ ೡಜಯೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಗಂಡೇ)
ಓಮ್ ಏಮ್ ಏಕಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥ (ಊರ್ಧ್ವೋಷ್ಠೇ)
ಓಮ್ ಐಮ್ ಐರಾಯ ನಮಃ ॥ (ಅಧರೋಷ್ಠೇ)
ಓಮ್ ಓಮ್ ಓಜೋಭೃತೇ ನಮಃ ॥ (ಊರ್ಧ್ವದಂತಪಂಕ್ತೌ)
ಓಮ್ ಔಮ್ ಔರಸಾಯ ನಮಃ ॥ (ಅಧರದಂತಪಂಕ್ತೌ)
ಓಮ್ ಅಮ್ ಅಂತಾಯ ನಮಃ ॥ (ಮೂರ್ಧ್ನಿ)
ಓಮ್ ಅಃ ಅರ್ಧಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಚಿ)
ಓಂ ಕಂ ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಬಾಹುಮೂಲೇ)
ಓಂ ಖಂ ಖಪತಯೇ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಕೂರ್ಪರೇ)
ಓಂ ಗಂ ಗರುಡಾಸನಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಮಣಿಬಂಧೇ)
ಓಂ ಘಂ ಘರ್ಮಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತಾಂಗುಲಿಗ್ರಂಥಿಷು)
ಓಂ ಙಂ ಙಸಾರಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಾಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇಷು)
ಓಂ ಚಂ ಚಾರ್ವಂಗಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಬಾಹುಮೂಲೇ)
ಓಂ ಛಂ ಛಂದೋಗಮ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಕೂರ್ಪರೇ)
ಓಂ ಜಂ ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಮಣಿಬಂಧೇ)
ಓಂ ಝಂ ಝೂಟಿತಾರಯೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಹಸ್ತಾಂಗುಲಿಗ್ರಂಥಿಷು)
ಓಂ ಞಂ ಞಮಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಹಸ್ತಾಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇಷು)
ಓಂ ಟಂ ಟಂಕಿನೇ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣೋರುಸಂಧೌ)
ಓಂ ಠಂ ಠಲಕಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಜಾನುನಿ)
ಓಂ ಡಂ ಡರಕಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಗುಲ್ಫೇ)
ಓಂ ಢಂ ಢರಿಣೇ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದಾಂಗುಲಿಗ್ರಂಥಿಷು)
ಓಂ ಣಂ ಣಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಪಾದಾಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇಷು)
ಓಂ ತಂ ತಾರಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮೋರುಸಂಧೌ)
ಓಂ ಥಂ ಥಭಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಜಾನುನಿ)
ಓಂ ದಂ ದಂಡಿನೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಗುಲ್ಫೇ)
ಓಂ ಧಂ ಧನ್ವಿನೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದಾಂಗುಲಿಗ್ರಂಥಿಷು)

ಓಂ ನಂ ನಮ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಪಾದಾಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇಷು)
ಓಂ ಪಂ ಪರಾಯ ನಮಃ ॥ (ದಕ್ಷಿಣಕುಕ್ಷೌ)
ಓಂ ಫಂ ಫಲಿನೇ ನಮಃ ॥ (ವಾಮಕುಕ್ಷೌ)
ಓಂ ಬಂ ಬಲಿನೇ ನಮಃ ॥ (ಪೃಷ್ಠೇ)
ಓಂ ಭಂ ಭಗಾಯ ನಮಃ ॥ (ಗುಹ್ಯೇ)
ಓಂ ಮಂ ಮನವೇ ನಮಃ ॥ (ತುಂದೇ)
ಓಂ ಯಂ ಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ॥ (ಹೃದಯೇ)
ಓಂ ರಂ ರಾಮಾಯ ನಮಃ ॥ (ತ್ವಚಿ)
ಓಂ ಲಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಯೇ ನಮಃ ॥ (ಚರ್ಮಣಿ)
ಓಂ ವಂ ವರಾಯ ನಮಃ ॥ (ಮಾಂಸೇ)
ಓಂ ಶಂ ಶಾಂತಸಂವಿದೇ ನಮಃ ॥ (ರುಧಿರೇ)
ಓಂ ಷಂ ಷಡ್ಗುಣಾಯ ನಮಃ ॥ (ಮೇದಸಿ) .
ಓಂ ಸಂ ಸಾರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥ (ಮಜ್ಜಾಯಾಮ್)
ಓಂ ಹಂ ಹಂಸಾಯ ನಮಃ ॥ (ಅಸ್ಥಿಸಂಧಿಷು)
ಓಂ ಳಂ ಳಾಳುಕಾಯ ನಮಃ ॥ (ಪ್ರಾಣೇ)
ಓಂ ಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ॥ (ಜೀವೇ)

॥ ಅನೇನ ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸೇನ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತಃ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರನ್ಯಾಸಃ

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಹಾಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಃ । ಪರಮಾತ್ಮಾದೇವತಾ । ನ್ಯಾಸೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ, ಋಷ್ಯಾದಿ ಷಡಂಗ ಧ್ಯಾನಾನಿ ಉಕ್ತ್ವಾ ಶರೀರಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ನಾರಾಯಣ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರ-ಜಪಪೂರ್ವಕನ್ಯಾಸೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಸೃಷ್ಟಿನ್ಯಾಸಃ

ಓಂ ಓಂ ವಿಶ್ವಾಯ ನಮಃ – ಶಿರಸಿ
ಓಂ ನಂ ತೈಜಸಾಯ ನಮಃ – ನೇತ್ರಯೋಃ

ಓಂ ಮೋಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ ನಮಃ – ನಾಸಯೋಃ
ಓಂ ನಾಂ ತುರ್ಯಾಯ ನಮಃ – ವಾಚಿ
ಓಂ ರಾಂ ಆತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಹೃದಯೇ
ಓಂ ಯಂ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ನಾಭೌ
ಓಂ ಣಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಜಾನ್ವೋಃ
ಓಂ ಯಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಪಾದಯೋಃ

ಸ್ಥಿತಿನ್ಯಾಸ

ಓಂ ಓಂ ವಿಶ್ವಾಯ ನಮಃ – ಶಿರಸಿ
ಓಂ ನಂ ತೈಜಸಾಯ ನಮಃ – ನೇತ್ರಯೋಃ
ಓಂ ಮೋಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ ನಮಃ – ನಾಸಯೋಃ
ಓಂ ನಾಂ ತುರ್ಯಾಯ ನಮಃ – ವಾಚಿ
ಓಂ ರಾಂ ಆತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಪಾದಯೋಃ
ಓಂ ಯಂ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಜಾನ್ವೋಃ
ಓಂ ಣಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ನಾಭೌ
ಓಂ ಯಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಹೃದಯೇ

ಲಯನ್ಯಾಸಃ

ಓಂ ಓಂ ವಿಶ್ವಾಯ ನಮಃ – ಪಾದಯೊಃ
ಓಂ ನಂ ತೈಜಸಾಯ ನಮಃ – ಜಾನ್ವೋಃ
ಓಂ ಮೋಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ ನಮಃ – ನಾಭೌ
ಓಂ ನಾಂ ತುರ್ಯಾಯ ನಮಃ – ಹೃದಯೇ
ಓಂ ರಾಂ ಆತ್ಮನೇ ನಮಃ – ವಾಚೀ
ಓಂ ಯಂ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ನಾಸಯೋಃ
ಓಂ ಣಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ನೇತ್ರಯೋಃ
ಓಂ ಯಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ – ಶಿರಸಿ

॥ ಓಂ ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಓಮ್ ॥ ೧೦೮ ವಾರಂ ಜಪೇತ್ ।

ಶೇಷ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರಃ

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಶೇಷಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಃ । ಯಾಜುಷೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಶ್ರೀಶೇಷಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣೋ ದೇವತಾ । ಶೇಷೋ ದೇವತಾ। ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಶರೀರಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ನ್ಯಾಸೇ ಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ॥

ನ್ಯಾಸ : ಓಂ ಶೇಂ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ। ಶೇಂ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ। ಷಾಂ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್ । ಯಂ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ನಂ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೌಷಟ್ । ಮಂ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಧ್ಯಾನಮ್ : **ದಧಾನೋ ಹಲ ಸೌನಂದೌ ಶ್ವೇತವರ್ಣಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ**
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾಽದ್ವಿತೀಯ ಕರ್ಣ ಭೂಷಃ ಪ್ರಿಯಾಯುತಃ
ವನಮಾಲೀ ನೀಲವಾಸಾ ಧ್ಯೇಯೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪೃಷ್ಠತಃ ॥

ಮಂತ್ರ : ಓಂ ಶೇಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ ಓಂ ॥ (೧೦೮ ವಾರಂ ಜಪೇತ್)

ಸೃಷ್ಟಿನ್ಯಾಸಃ

ಓಂ ಶೇಂ ಓಮ್ – ಶಿರಸಿ,
ಓಂ ಶೇಂ ಓಮ್ – ನಾಸಯೋಃ
ಓಂ ಷಾಂ ಓಮ್ – ಹೃದಯೇ
ಓಂ ಯಂ ಓಮ್ – ನಾಭೌ
ಓಂ ನಂ ಓಮ್ _ ಜಾನ್ವೋಃ
ಓಂ ಮಂ ಓಮ್ – ಪಾದಯೋಃ

ಸ್ಥಿತಿನ್ಯಾಸ

ಓಂ ಶೇಂ ಓಮ್ – ಶಿರಸಿ
ಓಂ ಶೇಂ ಓಮ್ – ನಾಸಯೋಃ
ಓಂ ಷಾಂ ಓಮ್ – ಪಾದಯೋಃ
ಓಂ ಯಂ ಓಮ್ – ಜಾನ್ವೋಃ
ಓಂ ನಂ ಓಮ್ – ನಾಭೌ
ಓಂ ಮಂ ಓಮ್ – ಹೃದಯೇ

ಲಯನ್ಯಾಸಃ

ಓಂ ಕ್ಷೇಂ ಓಮ್	– ಪಾದಯೋಃ
ಓಂ ಕ್ಷೇಂ ಓಮ್	– ಜಾನ್ವೋಃ
ಓಂ ಷಾಂ ಓಮ್	– ನಾಭೌ
ಓಂ ಯಂ ಓಮ್	– ಹೃದಯೇ
ಓಂ ನಂ ಓಮ್	– ನಾಸಯೋಃ
ಓಂ ಮಂ ಓಮ್	– ಶಿರಸಿ

ಅನೇನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಶರೀರಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ನ್ಯಾಸ ಜಪಕರ್ಮಣ ಶೇಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥

ಪ್ರಾಸಾದಶುದ್ಧಿಃ

೧. ಪಾಲಾಶಶಾಖಾ, ದರ್ಭಾಗ್ರ, ಸಹದೇವೀ ಸಮನ್ವಿತಾ ।

೨. ಗೋಮಯಾಂಬು — 10

೩. ಗೌರಸರ್ಷಪ — 9

೪. ದರ್ಭಮುಷ್ಟಿದ್ವಯ — 8

೫. ದಶಪುಷ್ಪಾಣಿ — 7

೬. ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರಂ — 6

ದರ್ಭದಾಮಂ ಚ — 5

೭. ಓಷಧಿವ್ರಜ — 4

೮. ದರ್ಭಾಗ್ರಮೂಲಂ — 3

೯. ಗಂಧೋದಕಮ್ — 2

೧೦. ಪಂಚಗವ್ಯಮ್ — 1

ಆಚಮ್ಯ ಗರ್ಭಗೃಹಾದಿ ಸರ್ವಸ್ಥಲಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವತೋ ರಕ್ಷಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಾಸಾದಶುದ್ಧ್ಯಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ । ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕ-ಮೂಲಾಕ್ಷರಮಂತ್ರನ್ಯಾಸಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಮೂಲಂ (ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ-

ಮಂತ್ರಂ) ಜಪ್ತ್ವಾ ಶಂಖಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಗುರುಗಣಪತಿಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ದ್ರವ್ಯಶುದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । **ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್** ॥ ಸ್ವಸ್ತಿಕೇ ಸುದರ್ಶನಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್। ತತಃ ದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ಅಭಿಮಂತ್ರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

೧. ಪಾಲಾಶಶಾಖಾ, ದರ್ಭಾಗ್ರ, ಸಹದೇವೀ ಸಮನ್ವಿತಾ ದ್ರವ್ಯೇ –

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ವಿ ಸೀಮತಃ ಸುರುಚೋ ವೇನ ಆವಃ। ಸ ಬುಧ್ನಿಯಾ ಉಪಮಾ ಅಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಾಃ ಸತಶ್ಚ ಯೋನಿಮಸತಶ್ಚ ವಿವಃ ॥

೨. ಗೋಮಯಜಲೇ – ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ ದುರಾಧರ್ಷಾಂ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಟಾಂ ಕರೀಷಿ- ಣೀಮ್ । ಈಶ್ವರೀಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಾಮಿ ಹೋಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರಿಯಮ್ ॥

೩. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥೇ – ಓಂ ಸಹಸ್ರಾರ ಹುಂ ಫಟ್ ಓಮ್। ಸುದರ್ಶನಮಂತ್ರಂ (೧೦೮)

೪. ದರ್ಭಮುಷ್ಟಿದ್ವಯೇ –ಬ್ರಹ್ಮಾಜಜ್ಞಾನಂ.....॥ ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ..... ॥ ಕದ್ರುದ್ರಾಯ........ ॥

೫. ದಶಪುಷ್ಪೇಷು – (ಸಹದೇವೀ, ದೂರ್ವಾ, ಮಧುಕೃತ್, ಮುಸಲೀ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತ, ಅಂಜಲಿಕಾರಿಕಾ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಭದ್ರಾ, ಮಘವಲ್ಲಿಕಾ, ಸಂಮೋಹಿನೀ)

ಓಂ ಚತುಷ್ಕಪರ್ದಾ ಯುವತಿಃ ಸುಪೇಶಾ ಘೃತಪ್ರತೀಕಾ ವಯುನಾನಿ ವಸ್ತೇ । ತಸ್ಯಾಂ ಸುಪರ್ಣಾ ವೃಷಣಾ ನಿ ಷೇದತುರ್ಯತ್ರ ದೇವಾ ದಧಿರೇ ಭಾಗಧೇಯಮ್ ॥

೬. ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರೇ, ದರ್ಭದಾಮೇ ಚ – ಮೂಲಮಂತ್ರಂ (ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರಂ) ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತಂ ಸುದರ್ಶನಮಂತ್ರಂ ಚ ।

೭. ಓಷಧಿವ್ರಜೇಷು –

ಓಮ್ ಓಷಧಯಃ ಸಂ ವದಂತೇ ಸೋಮೇನ ಸಹ ರಾಜ್ಞಾ। ಯಸ್ಮೈ ಕೃಣೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತಂ ರಾಜನ್ಪಾರಯಾಮಸಿ ॥

೮. ದರ್ಭಾಗ್ರಮೂಲೇ –ಪವಿತ್ರಂ ತೇ........॥

೭ ಗಂಧೋದಕೇ – ಗಂಧದ್ವಾರಾಂ..........ಹೋಪಹ್ವಯೇ ಶ್ರಿಯಮ್ ॥

೮. ಪಂಚಗವ್ಯೇ – ಸವಿತಾರಂ ಆವಾಹ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಅಭಿಮಂತ್ರಯೇತ್।

ತಥಾ ಸರ್ವೇಷ್ವಪಿ ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಚಕ್ರರೂಪಿಣಂ ಹರಿಂ ಚಿಂತಯೇತ್। ಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ।

ತತಃ ಆಚಾರ್ಯಃ ಗರ್ಭಗೃಹಸ್ಯ ದ್ವಾರಸಮೀಪೇ ದ್ವಾರಪಾಲೇಭ್ಯಃ ಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಅಭಿವಂದತ ॥

ನಂದಂ ಸುನಂದಂ ಗರುಡಂ ಪ್ರಚಂಡಂ ಚಂಡಮೇವ ಚ ।
ಜಯಂ ಚ ವಿಜಯಂ ಚೈವ ಕುಮುದಂ ಕುಮುದೇಕ್ಷಣವ ಮ್ ॥

ದ್ವಾರಪಾಲೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ತತಃ ಗರ್ಭಗೃಹಂ ಅಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟ್ಯಾವ– ಲೋಕ್ಯ ತಾಲತ್ರಯದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತತಃ ಅಂತಃಪ್ರವಿಶ್ಯ ಆಗ್ನೇಯಾ–ದಿತಃ ಪಾಲಾಶಶಾಖಾದಿಭಿಃ ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ಪ್ರಾಸಾದಶುದ್ಧಿಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

೧. ಪಾಲಾಶಶಾಖಾ ದರ್ಭಾಗ್ರಾ ಸಹದೇವೀ ಸಮನ್ವಿತೇನ– ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಮಂತ್ರೈಃ, ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಚ ಮಾರ್ಜನಂ । ಆಗ್ನೇಯೀ ದಿಶಮಾರಭ್ಯ ಆಗ್ನೇಯೀ ಪರ್ಯಂತಂ ಮಾರ್ಜಯೇತ್ ॥

೨. ಗೋಮಯಾಂಬುನಾ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ– ಶುಚೀ ವೋ..... ॥ (ಓಂ ಯಂ ಓಮ್) ಐಶಾನೀ ದಿಶಮಾರಭ್ಯ ಐಶಾನೀ ಪರ್ಯಂತಂ ಲಿಂಪೇತ್ ॥

೩. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥೇನ ವಿಕಿರಣಂ – ಓಂ ಸಹಸ್ರಾರ ಹುಂ ಫಟ್ ।

ಯದತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತಂ ಭೂತಂ ಸ್ಥಾನಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ ।
ಸ್ಥಾನಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತು ತತ್ಸರ್ವಂ ಯತ್ರಸ್ಥಂ ತತ್ರ ಗಚ್ಛತು ॥

ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ವಿಕಿರೇತ್ ॥

೪. ದರ್ಭಮುಷ್ಟಿದ್ವಯೇನ – ಮಾರ್ಜನಂ – ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾನ್ ಸಮ್ಮಾರ್ಜ್ಯ ಶರಾವೇ ಸಂಗೃಹ್ಯ ನೈರ್ಋತ್ಯಾಂ ವಿಸೃಜೇತ್ । ಅಪ ಉಪ–ಸ್ಪೃಶೇತ್ ॥

೫. ದಶಪುಷ್ಪೈಃ – ಅಂಭೃಣೀಸೂಕ್ತೇನ ಪ್ರಸರಣಮ್ ।

೬ ದರ್ಭಾಗ್ರರಜ್ಜ್ವಾ ಸೂತ್ರೇಣ ಚ – ಅಸ್ತ್ರಮಂತ್ರೇಣ ಐಶಾನೀಮಾರಭ್ಯ ಐಶಾನ್ಯ–ಪರ್ಯಂತಂ ದರ್ಭರಜ್ಜುಂ ಸೂತ್ರೇಣ ಸಹ ಗರ್ಭಗೇಹಂ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ ॥

೭. ಓಷಧಿವ್ರಜಮ್ – ಮೂಲೇನ (ಓಂ ಹಮ್) ಸರ್ವತ್ರ ಶುದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

೮. ಗರ್ಭಾಗ್ರಮೂಲಮ್ – ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ । ಪುನರ್ಮಾರ್ಜನಮ್ ।

೯. ಗಂಧೋದಕಮ್ – ಶ್ರೀಸೂಕ್ತೇನ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮ್ ।

೧೦. ಪಂಚಗವ್ಯೇನ – 'ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾ', 'ಶಂ ಚಮೇ', 'ಬ್ರಹ್ಮಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿನಾ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮ್ ॥

ತತಃ ಬಹಿಃ ಪ್ರಕಾರೇ ಧೂಪದೀಪಂ ದಿಕ್ಷು ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್ । ಪೂರ್ವೇ-ದಿಗ್ಬಂಧನಾಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಂ ಕೃತ್ವಾ- 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮಹಾಸುದರ್ಶನಾಯ ಮಹಾಚಕ್ರಾಯ ಮಹಾಬಲಾಯ ದೀಪ್ತರೂಪಾಯ ಸರ್ವತೋ ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ' ಇತಿ ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರಂ ಕೃತ್ವಾ 'ಸಹಸ್ರಾರ ಹುಂ ಫಟ್' ಐಂದ್ರದಿಶಂ ಬಧ್ನಾಮಿ ಇತಿ ಚಕ್ರಮುದ್ರಾಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ಏವಂ ಪ್ರತಿದಿಶಂ ಯೋಜ್ಯಮ್ । ತತಃ ಬೃಹದ್ದೀಪ-ಜ್ವಾಲನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಙ್ಗಣಪರಿತಃ ತ್ರಿವಾರಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಸ್ತ್ರಮಂತ್ರೇಣ ರಕ್ಷಾಂ ಕೃತ್ವಾ ದೀಪಾಂ ವಿಸೃಜೇತ್ । ತತಃ ಹಸ್ತಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಅಂತಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಯಾಮ್ ಉತ್ತರಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ **ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿ-ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್** ॥ಕರ್ಮಸಮರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

॥ ಇತಿ ಪ್ರಾಸಾದಶುದ್ಧಿಃ ॥

ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮಃ

ಸಂಕಲ್ಪಃ : ದೇವಾರಾಧನನಿವಾಸಸಂಚಾರದೃಷ್ಟಿಬಾಧಾ ದುಷ್ಟರಕ್ಷೋ ಯಕ್ಷ ಭೂತ-ಪಿಶಾಚಾದಿ ಭಯ ತತ್ಕೃತಬಾಧಾ ಪರಿಹಾರಪೂರ್ವಕ ದೂರನಿರಸನಸರ್ವತೋರಕ್ಷಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಯಜುರ್ವೇದೀಯ ಅನ್ವಾಧಾನಮ್ : ರಕ್ಷೋಘ್ನಹೋಮಃ ಕರ್ಮ ಆಘಾರ-ವತ್ತಂತ್ರಂ ಪಂಚದಶದಾರುರಿಧ್ಮಃ ಅಗ್ನೀಷೋಮಾವಾಜ್ಯಭಾಗೌ ವರದೋ ನಾಮಾಗ್ನಿಃ ರಕ್ಷೋಹಾಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ಸುದರ್ಶನ ರೂಪೀಪರಮಾತ್ಮಾದೇವತಾ 'ಚರುರ್ಹವಿಃ' 'ಕೃಣುಷ್ವಪಾಜೇತಿ' 'ರಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತ ಅಷ್ಟಾದಶಮಂತ್ರೈಃ' 'ಆಜ್ಯದ್ರವ್ಯೇಣ ಪುನಃ' 'ಯೇದೇವಾ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಮಂತ್ರೈಃ ಆಜ್ಯದ್ರವ್ಯೇಣ 'ಜಾತವೇದಸೇ....' ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಮಂತ್ರೈಃ ಆಜ್ಯೇನ ಉಪಹೋಶ್ಚ ಸುದರ್ಶನ ಮಂತ್ರೇಣ ಸಮಿದಾಜ್ಯ ಚರುವಾ-ಜ್ಯಾನಿಹವೀಗ್ಂಷಿ ಅಗ್ನಿಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್ ಆಜ್ಯಸ್ಯ ಮಾಂತ್ರವರ್ಣಿಕೋ ದೇವತಾಃ..... ॥

ರಾಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತಮ್

ಓಂ ಕೃಣುಷ್ವಪಾಜಃ ಪ್ರಸಿತಿಂ ನ ಪೃಥ್ವೀಂ ಯಾಹಿ ರಾಜೇವಾಮವಾꣳ ಇಭೇನ । ತೃಷ್ವೀಮನುಪ್ರಸಿತಿಂದ್ರೂಣಾನೋಽಸ್ತಾಸಿ ವಿಧ್ಯ ರಕ್ಷಸಸ್ತಪಿಷ್ಠೈಃ ॥ ೧ ॥ ತವಭ್ರಮಾಸ ಆಶುಯಾ ಪತಂತ್ಯನುಸ್ಪೃಶ ಧೃಷತಾಶೋಶುಚಾನಃ । ತಪೂꣳಷ್ಯಗ್ನೇ ಜುಹ್ವಾಪತಂಗಾನ ಸಂದಿತೋ ವಿಸೃಜ ವಿಷ್ವಗುಲ್ಕಾಃ ॥ ೨ ॥ ಪ್ರತಿ ಸ್ಪಶೋ ವಿಸೃಜತೂರ್ಣಿತಮೋ ಭವಾಪಾಯುರ್ವಿಶೋ ಅಸ್ಯಾ ಅದಬ್ಧಃ । ಯೋ ನೋ ದೂರೇ ಅಘಶꣳಸೋ ಯೋ ಅಂತ್ಯಗ್ನೇ ಮಾಕಿಷ್ಟೇ ವ್ಯಥಿರಾದಧರ್ಷೀತ್ ॥ ೩ ॥ ಉದಗ್ನೇ ತಿಷ್ಠಪ್ರತ್ಯಾಽಽತನುಷ್ವನ್ಯಮಿತ್ರಾꣳ ಓಷತಾತ್ತಿಗ್ಮಹೇತೇ । ಯೋ ನೋ ಅರಾತಿꣳ ಸಮಿಧಾನ ಚಕ್ರೇ ನೀಚಾ ತಂ ಧಕ್ಷ್ಯತಸಂ ನ ಶುಷ್ಕಮ್ ॥ ೪ ॥ ಊರ್ಧ್ವೋ ಭವ ಪ್ರತಿವಿಧ್ಯಾಧ್ಯಸ್ಮದಾವಿಷ್ಕೃಣುಷ್ವ ದೈವ್ಯಾನ್ಯಗ್ನೇ । ಅವಸ್ಥಿರಾ ತನುಹಿ ಯಾತು ಜೂನಾಂ ಜಾಮಿಮಜಾಮಿಂ ಪ್ರಮೃಣೀಹಿ ಶತ್ರೂನ್ ॥ ೫ ॥ ಸ ತೇ ಜಾನಾತಿ ಸುಮತಿಂ ಯ ವಿಷ್ಠ ಯ ಈವತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಗಾತುಮೈರತ್ । ವಿಶ್ವಾನ್ಯಸ್ಮೈ ಸುದಿನಾನಿ ರಾಯೋ ದ್ಯುಮ್ನಾನ್ಯರ್ಯೋ ವಿದುರೋ ಅಭಿದ್ಯೌತ್ ॥ ೬ ॥ ಸೇದಗ್ನೇ ಅಸ್ತು ಸುಭಗಸ್ಸುದಾನುರ್ಯಸ್ತ್ವಾನಿತ್ಯೇನ ಹವಿಷಾ ಯ ಉಕ್ಥೈಃ । ಪಿಪ್ರೀಷತಿ ಸ್ವ ಆಯುಷಿ ದುರೋಣೇ ವಿಶ್ವೇದಸ್ಮೈ ಸುದಿನಾ ಸಾಸದಿಷ್ಟಿಃ ॥ ೭ ॥ ಅರ್ಚಾಮಿ ತೇ ಸುಮತಿಂ ಘೋಷ್ಯರ್ವಾಕ್ಸಂತೇ ವಾವಾತಾ ಜರತಾಮಿಯಂಗೀಃ । ಸ್ವಶ್ವಾಸ್ತ್ವಾ ಸುರಥಾ ಮರ್ಜಯೇಮಾಸ್ಮೇ ಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಧಾರಯೇರನು ದ್ಯೂನ್ ॥ ೮ ॥ ಇಹ ತ್ವಾ ಭೂರ್ಯಾಚರೇದುಪತ್ಮನ್ದೋಷಾವಸ್ತರ್ದೀದಿವಾꣳ

ಸಮನು ದ್ಯೂನ್ । ಕ್ರೀಡಂತಸ್ತ್ವಾ ಸುಮನಸಃ ಸಪೇಮಾಭಿದ್ಯುಮ್ನಾ ತಸ್ಥಿವಾಂಸೋ ಜನಾನಾಮ್ ॥ ೯ ॥ ಯಸ್ತ್ವಾ ಸ್ವಶ್ವಃ ಸುಹಿರಣ್ಯೋ ಅಗ್ನ ಉಪಯಾತಿ ವಸುಮತಾ ರಥೇನ । ತಸ್ಯ ತ್ರಾತಾ ಭವಸಿ ತಸ್ಯ ಸಖಾಯಸ್ತ ಆತಿಥ್ಯಮಾನುಷಗ್ಜುಜೋಷತ್ ॥ ೧೦ ॥ ಮಹೋ ರುಜಾಮಿ ಬಂಧುತಾ ವಚೋಭಿಸ್ತನ್ಮಾ ಪಿತು-ರ್ಗೋತಮಾದನ್ವಿಯಾಯ । ತ್ವಂ ನೋ ಅಸ್ಯ ವಚಸಶ್ಚಿಕಿದ್ಧಿ ಹೋತರ್ಯವಿಷ್ಠ ಸುಕ್ರತೋ ದಮೂನಾಃ ॥ ೧೧ ॥ ಅಸ್ವಪ್ನಜಸ್ತರಣಯಸ್ಸುಶೇವಾ ಅತಂದ್ರಾಸೋಽವೃಕಾ ಅಶ್ರಮಿಷ್ಠಾಃ । ತೇ ಪಾಯವಸ್ಸಧ್ರಿಯಂಚೋ ನಿಷದ್ಯಾಗ್ನೇ ತವನಃ ಪಾಂತ್ವಮೂರ ॥ ೧೨ ॥ ಯೇ ಪಾಯವೋ ಮಾಮತೇಯಂ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಪಶ್ಯಂತೋ ಅಂಧಂ ದುರಿತಾದರಕ್ಷನ್ । ರರಕ್ಷತಾನ್ಸುಕೃತೋ ವಿಶ್ವವೇದಾ ದಿಪ್ಸಂತ ಇದ್ರಿಪವೋ ನಾಹ ದೇಭುಃ ॥ ೧೩ ॥ ತ್ವಯಾ ವಯಂ ಸಧನ್ಯಸ್ತ್ವೋತಾಸ್ತವ ಪ್ರಣೀತ್ಯಶ್ಯಾಮ ವಾಜಾನ್ । ಉಭಾ ಶಂಸಾ ಸೂದಯ ಸತ್ಯತಾತೇಽನುಷ್ಠುಯಾ ಕೃಣುಹ್ಯಹ್ರಯಾಣ ॥ ೧೪ ॥ ಅಯಾ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಾ ವಿಧೇಮ ಪ್ರತಿಸ್ತೋಮಂ ಶಸ್ಯಮಾನಂ ಗೃಭಾಯ । ದಹಾಶಸೋ ರಕ್ಷಸಃ ಪಾಹ್ಯಸ್ಮಾನ್ದ್ರುಹೋ ನಿದೋ ಮಿತ್ರಮಹೋ ಅವದ್ಯಾತ್ ॥ ೧೫ ॥ ರಕ್ಷೋಹಣಂ ವಾಜಿನಮಾಽಽಜಿಘರ್ಮಿ ಮಿತ್ರಂ ಪ್ರಥಿಷ್ಠಮುಪ ಯಾಮಿ ಶರ್ಮ । ಶಿಶಾನೋ ಅಗ್ನಿಃ ಕ್ರತುಭಿಸ್ಸಮಿದ್ಧಸ್ಸನೋ ದಿವಾ ಸ ರಿಷಃ ಪಾತು ನಕ್ತಮ್ ॥ ೧೬ ॥ ವಿ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಬೃಹತಾ ಭಾತ್ಯಗ್ನಿರಾವಿರ್ವಿಶ್ವಾನಿ ಕೃಣುತೇ ಮಹಿತ್ವಾ । ಪ್ರಾದೇವೀರ್ಮಾಯಾಸ್ಸಹತೇ ದುರೇವಾಶ್ಶಿಶೀತೇ ಶೃಂಗೇ ರಕ್ಷಸೇ ವಿನಿಕ್ಷೇ ॥ ೧೭ ॥ ಉತಸ್ವಾನಾಸೋ ದಿವಿ

ಷಂತ್ವಗ್ನೇಽಸ್ತಿಗ್ಮಾಯುಧಾ ರಕ್ಷಸೇ ಹಂತ ವಾ ಉ । ಮದೇ ಚಿದಸ್ಯ ಪ್ರರುಜಂತಿ ಭಾಮಾ ನ ವರಂ ತೇ ಪರಿಬಾಧೋ ಅದೇವೀಃ ॥ ೧೮ ॥

ಯೇ ದೇವಾಃ ಪುರಸ್ಸದೋಽಗ್ನಿನೇತ್ರಾ ರಕ್ಷೋಹಣಸ್ತೇನಃ ಪಾಂತು ತೇನೋಽವಂತು ತೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸಮೂಢಗ್ಂ ರಕ್ಷಃ ಸಂದಗ್ಧಗ್ಂ ರಕ್ಷ ಇದಮಹಗ್ಂ ರಕ್ಷೋಽಭಿಸಂದಹಾಮ್ಯಗ್ನಯೇ ರಕ್ಷೋಘ್ನೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಅಗ್ನಯೇ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಯೇ ದೇವಾ ದಕ್ಷಿಣಸದೋ ಯಮನೇತ್ರಾ ರಕ್ಷೋಹಣಸ್ತೇನಃ ಪಾಂತು ತೇನೋಽವಂತು ತೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸಮೂಢಗ್ಂ ರಕ್ಷಃ ಸಂದಗ್ಧಗ್ಂ ರಕ್ಷ ಇದಮಹಗ್ಂ ರಕ್ಷೋಽಭಿಸಂದಹಾಮಿ ಯಮಾಯ ರಕ್ಷೋಘ್ನೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಯಮಾಯ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಯೇ ದೇವಾಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಸದಸ್ಸವಿತೃನೇತ್ರಾ ರಕ್ಷೋಹಣಸ್ತೇನಃ ಪಾಂತು ತೇನೋಽವಂತು ತೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸಮೂಢಗ್ಂ ರಕ್ಷಃ ಸಂದಗ್ಧಗ್ಂ ರಕ್ಷ ಇದಮಹಗ್ಂ ರಕ್ಷೋಽಭಿಸಂದಹಾಮಿ ಸವಿತ್ರೇ ರಕ್ಷೋಘ್ನೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರೇ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಯೇ ದೇವಾ ಉತ್ತರಸದೋ ವರುಣನೇತ್ರಾ ರಕ್ಷೋಹಣಸ್ತೇನಃ ಪಾಂತು ತೇನೋಽವಂತು ತೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸಮೂಢಗ್ಂ ರಕ್ಷಃ ಸಂದಗ್ಧಗ್ಂ ರಕ್ಷ ಇದಮಹಗ್ಂ ರಕ್ಷೋಽಭಿಸಂದಹಾಮಿ ವರುಣಾಯ ರಕ್ಷೋಘ್ನೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ವರುಣಾಯ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಯೇ ದೇವಾ ಉಪರಿಷದೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿನೇತ್ರಾ ರಕ್ಷೋಹಣಸ್ತೇನಃ ಪಾಂತು ತೇನೋಽವಂತು ತೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ತೇಭ್ಯಸ್ಸ್ವಾಹಾ ಸಮೂಢಗ್‌ಂ ರಕ್ಷಃ ಸಂದಗ್ಧಗ್‌ಂ ರಕ್ಷ ಇದಮಹಗ್‌ಂ ರಕ್ಷೋಽಭಿಸಂದಹಾಮಿ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ ದುವಸ್ವತೇ ರಕ್ಷೋಘ್ನೇ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ ದುವಸ್ವತೇ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಬಿಭ್ರಾಣಂ ದೇವಮೀಶಂ ಪರಶುಡಮರುಗಂ ಶೂಲಮೇಕಂ ಕಪಾಲಂ
ಕಾಲಂ ಕಾಲಾಂಧಕಾರಂ ತ್ರಿಭುವನನಮಿತಂ ಭೂಷಿತಂ ಚಂದ್ರಚೂಡಮ್ ।
ಸರ್ಪಘ್ನಂ ಪ್ರೇತಭೂತಾನ್ ಸಕಲ ಅಸುರಗಣಾನ್ ಭಕ್ಷಯಂತಂ ಮಹಾಂತಂ
ಕಾಲಾಗ್ನಿ ಪ್ರಖ್ಯದೇಶಂ ಸುರಗಣನಮಿತಂ ರಾಕ್ಷಸಘ್ನಂ ನಮಾಮಿ ॥

ಋಗ್ವೇದೀಯ ರಾಕ್ಷೋಘ್ನ ಅನ್ವಾಧಾನಮ್ :

ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಾಹಿತೇಽಗ್ನೌ ...... ಅತ್ರ ಪ್ರಧಾನಂ ರಕ್ಷೋಹಾಗ್ನಿಂ 'ರಕ್ಷೋಹಣಂ ವಾಜಿನಂ....', 'ವಿಜ್ಯೋತಿಷಾ' ಇತಿ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಕ್ವಂ ಪುನಃ 'ಕೃಣುಷ್ವಪಾಜ....' ಇತಿ ಪಂಚದಶಮಂತ್ರೈಃ ಆಜ್ಯೇನ 'ಯೇ ದೇವಾ...' ಇತಿ ಪಂಚಭಿರ್ಮಂತ್ರೈರಾಜ್ಯೇನ ಪುನಃ 'ಜಾತವೇದಸೇ....' ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಆಜ್ಯೇನ ಸುದರ್ಶನ–ಮಂತ್ರೇಣ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಮ್ ಅಪಾಮಾರ್ಗಸಮಿದಾಜ್ಯಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೈಃ ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮ್ ॥

ವಾಮದೇವಗೌತಮ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ರಕ್ಷೋಹಾಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಕೃಣುಷ್ವ ಪಾಜಃ ಪ್ರಸಿತಿಂ ನ ಪೃಥ್ವೀಂ ಯಾಹಿ ರಾಜೇ ವಾಮವಾँ ಇಭೇನ । ತೃಷ್ವೀಮನು ಪ್ರಸಿತಿಂ ದ್ರೂಣಾನೋಽಸ್ತಾಸಿ ವಿಧ್ಯ ರಕ್ಷಸಸ್ತಪಿಷ್ಠೈಃ ॥ ೧ ॥ ತವ ಭ್ರಮಾಸ ಆಶುಯಾ ಪತಂತ್ಯನು ಸ್ಪೃಶ ಧೃಷತಾ ಶೋಶುಚಾನಃ । ತಪೂಂಷ್ಯಗ್ನೇ ಜುಹ್ವಾ ಪತಂಗಾನಸಂದಿತೋ ವಿ ಸೃಜ ವಿಷ್ವಗುಲ್ಕಾಃ ॥ ೨ ॥ ಪ್ರತಿ ಸ್ಪಶೋ ವಿ ಸೃಜ ತೂರ್ಣಿತಮೋ ಭವಾ ಪಾಯುರ್ವಿಶೋ ಅಸ್ಯಾ ಅದಬ್ಧಃ । ಯೋ ನೋ

ದೂರೇ ಅಘಶಂಸೋ ಯೋ ಅಂತ್ಯಗ್ನೇ ಮಾಕಿಷ್ಟೇ ವ್ಯಥಿರಾ ದಧರ್ಷೀತ್ ॥ ೩ ॥ ಉದಗ್ನೇ ತಿಷ್ಠ ಪ್ರತ್ಯಾತನುಷ್ವ ನ್ಯ(ಅ)ಗ್ರಿ ಮಿತ್ರಾಂ ಓಷತಾತ್ತಿಗ್ಮಹೇತೇ । ಯೋ ನೋ ಅರಾತಿಂ ಸಮಿಧಾನ ಚಕ್ರೇ ನೀಚಾ ತಂ ಧಕ್ಷ್ಯತಸಂ ನ ಶುಷ್ಕಮ್ ॥ ೪ ॥ ಊರ್ಧ್ವೋ ಭವ ಪ್ರತಿ ವಿಧ್ಯಾಧ್ಯಸ್ಮದಾವಿಷ್ಕೃಣುಷ್ವ ದೈವ್ಯಾನ್ಯಗ್ನೇ । ಅವ ಸ್ಥಿರಾ ತನುಹಿ ಯಾತುಜೂನಾಂ ಜಾಮಿಮಜಾಮಿಂ ಪ್ರ ಮೃಣೀಹಿ ಶತ್ರೂನ್ ॥ ೫ ॥ ಸ ತೇ ಜಾನಾತಿ ಸುಮತಿಂ ಯವಿಷ್ಠ ಯ ಈವತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಗಾತುಮೈರತ್ । ವಿಶ್ವಾನ್ಯಸ್ಮೈ ಸುದಿನಾನಿ ರಾಯೋ ದ್ಯುಮ್ನಾನ್ಯರ್ಯೋ ವಿ ದುರೋ ಅಭಿ ದ್ಯೌತ್ ॥ ೬ ॥ ಸೇದಗ್ನೇ ಅಸ್ತು ಸುಭಗಃ ಸುದಾನುರ್ಯಸ್ತ್ವಾ ನಿತ್ಯೇನ ಹವಿಷಾ ಯ ಉಕ್ಥೈಃ । ಪಿಪ್ರೀಷತಿ ಸ್ವ ಆಯುಷಿ ದುರೋಣೇ ವಿಶ್ವೇದಸ್ಮೈ ಸುದಿನಾ ಸಾಸದಿಷ್ಟಿಃ ॥ ೭ ॥ ಅರ್ಚಾಮಿ ತೇ ಸುಮತಿಂ ಘೋಷ್ಯರ್ವಾಕ್ಸಂ ತೇ ವಾವಾತಾ ಜರತಾಮಿಯಂ ಗೀಃ । ಸ್ವಶ್ವಾಸ್ತ್ವಾ ಸುರಥಾ ಮರ್ಜಯೇಮಾಸ್ಮೇ ಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಧಾರಯೇರನು ದ್ಯೂನ್ ॥ ೮ ॥ ಇಹ ತ್ವಾ ಭೂರ್ಯಾ ಚರೇದುಪ ತ್ಮನ್ದೋಷಾವಸ್ತರ್ದೀದಿವಾಂಸಮನು ದ್ಯೂನ್ । ಕ್ರೀಳಂತಸ್ತ್ವಾ ಸುಮನಸಃ ಸಪೇಮಾಭಿ ದ್ಯುಮ್ನಾ ತಸ್ಥಿವಾಂಸೋ ಜನಾನಾಮ್ ॥ ೯ ॥ ಯಸ್ತ್ವಾ ಸ್ವಶ್ವಃ ಸುಹಿರಣ್ಯೋ ಅಗ್ನ ಉಪಯಾತಿ ವಸುಮತಾ ರಥೇನ । ತಸ್ಯ ತ್ರಾತಾ ಭವಸಿ ತಸ್ಯ ಸಖಾ ಯಸ್ತ ಆತಿಥ್ಯಮಾನುಷಗ್ಜುಜೋಷತ್ ॥ ೧೦ ॥ ಮಹೋರುಜಾಮಿ ಬಂಧುತಾ ವಚೋಭಿಸ್ತನ್ಮಾ ಪಿತುರ್ಗೋತಮಾದನ್ವಿಯಾಯ । ತ್ವಂ ನೋ ಅಸ್ಯ ವಚಸಶ್ಚಿಕಿದ್ಧಿ ಹೋತರ್ಯವಿಷ್ಠ ಸುಕ್ರತೋ ದಮೂನಾಃ ॥ ೧೧ ॥ ಅಸ್ವಪ್ನಜಸ್ತರಣಯಃ ಸುಶೇವಾ ಅತಂದ್ರಾಸೋಽವೃಕಾ ಅಶ್ರಮಿಷ್ಠಾಃ ।

ತೇ ಪಾಯವಃ ಸಧ್ರ್ಯಂಚೋ ನಿಷದ್ಯಾಗ್ನೇ ತವ ನಃ ಪಾಂತ್ವಮೂರ ॥ ೧೨ ॥ ಯೇ ಪಾಯವೋ ಮಾಮತೇಯಂ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಪಶ್ಯಂತೋ ಅಂಧಂ ದುರಿತಾದರಕ್ಷನ್ । ರರಕ್ಷ ತಾನ್ತ್ಸುಕೃತೋ ವಿಶ್ವವೇದಾದಿಪ್ಸಂತ ಇದ್ರಿಪವೋ ನಾಹ ದೇಭುಃ ॥ ೧೩ ॥ ತ್ವಯಾ ವಯಂ ಸಧನ್ಯ(ಅ)ಗ್ಂ ಸ್ತ್ವೋತಾಸ್ತವ ಪ್ರಣೀತ್ಯಶ್ಯಾಮ ವಾಜಾನ್ । ಉಭಾಶಂಸಾ ಸೂದಯ ಸತ್ಯತಾತೇಽನುಷ್ಠುಯಾ ಕೃಣುಹ್ಯಹ್ರಯಾಣ ॥ ೧೪ ॥ ಅಯಾ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಾ ವಿಧೇಮ ಪ್ರತಿ ಸ್ತೋಮಂ ಶಸ್ಯಮಾನಂ ಗೃಭಾಯ । ದಹಾಶಸೋ ರಕ್ಷಸಃ ಪಾಹ್ಯ(ಅ)ಗ್ಂ ಸ್ಮಾನ್ದ್ರುಹೋ ನಿದೋ ಮಿತ್ರಮಹೋ ಅವದ್ಯಾತ್ ॥ ೧೫ ॥

ತ್ರಿಶೂಲಂ ಪರಶುಂ ಚೈವ ಕಪಾಲಂ ಡಮರುಂ ತಥಾ ।
ಬಿಭ್ರಾಣಮುಗ್ರವಪುಷಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರಮ್ ॥
ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲವದನಂ ಭ್ರುಕುಟೀ ಕುಟಿಲಾನನಮ್ ।
ವಡವಾಗ್ನಿಸಮಾಕಾರಂ ದಹಂತಂ ಭುವನತ್ರಯಮ್ ॥
ಭೂತಪ್ರೇತಪಿಶಾಚಾದೀನ್ ಭಕ್ಷಯಂತಂ ಮಹಾಪ್ರಭುಮ್ ।
ಏವಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಜಪೇನ್ನಿತ್ಯಂ ರಕ್ಷೋಹಾಗ್ನಿಂ ಸಮಾಹಿತಃ ॥

* * *

ವಾಸ್ತುಪೂಜಾವಿಧಿಃ

ಪೂಜಯೇತ್ ವಾಸ್ತುಪುರುಷಸ್ಯೋಪರಿಸ್ಥಾಂಸ್ತು ಸರ್ವದಾ ।
ದೇವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕಾನ್ ವಾಸ್ತುರ್ವರಾಹಸ್ಯ ಹರೇಃ ಸುತಃ ।
ಪಾತಿತೋ ದೇವತೈರ್ಭೂಮೌ ಚತುರಶ್ರಾಕೃತಿಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥

ಪ್ರಾಗಗ್ರಾಃ ಉದಗಗ್ರಾಶ್ಚ ನವರೇಖಾಃ ವಿಲಿಖೇತ್ । ಏವಂ ಕೃತೇ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿಪದಾನಿ ಭವಂತಿ ।

ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ವಾಸ್ತುಮಂಡಲ

18	19	20	21	22	24	25	26
49	13		14	23		10	27
48		9	2		6		28
46	47	5	1		3	15	29
45	17					31	30
44		8	4		7		32
43	12		39	16		11	33
42	41	40	38	37	36	35	34

ಕೃತ್ವಾಷ್ಟಕಾಷ್ಟಕೋಷ್ಠಾನಿ ಮಧ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚತುಷ್ಟಯೇ ।

ಚತುರಸ್ರಾಕೃತಿಸ್ಥಿತವಾಸ್ತುಮಂಡಲೇ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಂ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಾದಿನಾ ಅಲಂಕೃತ್ಯ ಭೂವರಾಹಂ ನರಸಿಂಹಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶದಕ್ಷರವರಾಹಮಂತ್ರಃ

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶದಕ್ಷರ ವರಾಹಮಂತ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಶ್ರೀ ವರಾಹೋ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । (ಭೂಧರಾಯ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ) । ಓಂ ಪೂರ್ಣ ಐಶ್ವರ್ಯಾತ್ಮನೇ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಪೂರ್ಣಪ್ರಭಾತ್ಮನೇ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್ । ಓಂ ಪೂರ್ಣಾನಂದಾತ್ಮನೇ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ಓಂ

ಪೂರ್ಣತೇಜ ಆತ್ಮನೇ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವಷಟ್ । ಓಂ ಪೂರ್ಣಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮನೇ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಶ್ಯಾಮಃ ಸುದರ್ಶನದರಾಭಯ ಸದ್ವರೇತೋ
ಭೂಮ್ಯಾಯುತೋಽಖಿಲ ನಿಜೋಕ್ತ ಪರಿಗ್ರಹೈಶ್ಚ ॥

ಧ್ಯೇಯೋ ನಿಜೈಶ್ಚ ತನುಭಿಃ ಸಕಲೈರುಪೇತಃ ।
ಕೋಲೋ ಹರಿಃ ಸಕಲ ವಾಂಛಿತ ಸಿದ್ಧಯೇಽಜಃ ॥

ಓಂ ಹೂಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವರಾಹರೂಪಾಯ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಪತಯೇ ಭೂಪತಿತ್ವಂ ಮೇ ದೇಹಿ ದದಾಪಯ ಸ್ವಾಹಾ ಓಮ್ ॥

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದಕ್ಷರ ನೃಸಿಂಹ ಮಂತ್ರಃ

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದಕ್ಷರ ನೃಸಿಂಹ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹೋದೇವತಾ ॥

ಓಮ್ ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಜ್ವಲಂತಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಂ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ನೃಸಿಂಹಂ ಭೀಷಣಂ ಭದ್ರಂ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್ । ಓಂ ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ಕವಚಾಯಹುಮ್। ಓಮ್ ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಜ್ವಲಂತಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಮ್ । ನೃಸಿಂಹಂ ಭೀಷಣಂ ಭದ್ರಂ ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ನೇತ್ರತ್ರಯಾಯ ವೌಷಟ್ । ಓಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಧ್ಯಾನ : ಧ್ಯಾಯೇನ್ನೃಸಿಂಹಮುರುವೃತ್ತರವಿತ್ರಿನೇತ್ರಂ ಜಾನುಪ್ರಸಕ್ತಕರಯುಗ್ಮಮಥಾ- ಪರಾಭ್ಯಾಮ್ ।

ಚಕ್ರಂ ಧರಂ ಚ ದಧತಂ ಪ್ರಿಯಯಾ ಸಮೇತಂ ತಿಗ್ಮಾಂಶುಕೋಟ್ಯಧಿ- ಕತೇಜಸಮಗ್ರ್ಯಶಕ್ತಿಮ್ ॥

ಮಂತ್ರ : ಓಂ ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಜ್ವಲಂತಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಮ್ ।

ನೃಸಿಂಹಂ ಭೀಷಣಂ ಭದ್ರಂ ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ತತಃ ತತ್ರ ಭಗವಂತಃ ಪರಿವಾರತಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕಾಃ ವಾಸ್ತುದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ವಾಸ್ತುನವಶಕ್ತಯಃ : ಸಜಯಾಯೈ ನಮಃ । ವಿಜಿತಾಯೈ । ಜಿತಾಯೈ । ಅಪರಜಿತಾಯೈ । ಸತ್ಯಾಯೈ । ವಿಲಾಸಿನ್ಯೈ । ಅಘೋರಾಯೈ । ಮಂಗಲಾಯೈ ॥

ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತ ಇತ್ಯಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ । ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿ-ರ್ದೇವತಾ । ಮಂಡಲಮಧ್ಯೇ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತಿ ಜಾನೀಹ್ಯಸ್ಮಾಂತ್ಸ್ವಾವೇಶೋ ಅನಮೀವೋ ಭವಾ ನಃ । ಯತ್ತ್ವೇಮಹೇ ಪ್ರತಿ ತನ್ನೋ ಜುಷಸ್ವ ಶಂ ನೋ ಭವ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥ ೧ ॥ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತರಣೋ ನ ಏಧಿ ಗಯಸ್ಫಾನೋ ಗೋಭಿರಶ್ವೇಭಿರಿಂದೋ । ಅಜರಾಸಸ್ತೇ ಸಖ್ಯೇ ಸ್ಯಾಮ ಪಿತೇವ ಪುತ್ರಾನ್ಪ್ರತಿ ನೋ ಜುಷಸ್ವ ॥ ೨ ॥ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಶಗ್ಮಯಾ ಸಂಸದಾ ತೇ ಸಕ್ಷೀಮಹಿ ರಣ್ವಯಾ ಗಾತುಮತ್ಯಾ । ಪಾಹಿ ಕ್ಷೇಮ ಉತ ಯೋಗೇ ವರಂ ನೋ ಯೂಯಂ ಪಾತ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿಃ ಸದಾ ನಃ ॥ ೩ ॥ ಅಮೀವಹಾ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ವಿಶ್ವಾ ರೂಪಾಣ್ಯಾವಿಶನ್ । ಸಖಾ ಸುಶೇವ ಏಧಿನಃ ॥ ೪ ॥

ಓಂ ವಾಂ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್ ॥

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಭಗವಂತಂ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ತತಃ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಮಂಡಲಮಧ್ಯೇ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥

ನವಶಕ್ತಯಃ – ಅಣಿಮಾಯೈ ನಮಃ । ಮಹಿಮಾಯೈ । ಗರಿಮಾಯೈ । ಲಘಿ-ಮಾಯೈ । ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೈ । ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯೈ । ಈಶಿತಾಯೈ । ವಶಿತಾಯೈ । ಸಿದ್ಧ್ಯೈ ॥

ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮಮಂತ್ರಃ

ಭೃಗು ಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । ಧಾತ್ರೇ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ವಿರಿಂಚಾಯ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್ । ಅಜಾಯ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ಪಾದ್ಮಾಯ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಧ್ಯಾಯೇನ್ನಿಷಣ್ಣಮಜಮಚ್ಯುತ ನಾಭಿ ಪದ್ಮೇ
ಪ್ರೋದ್ಯದ್ದಿವಾಕರ ಸಮೂಹ ನಿಕಾಶಮಗ್ರ್ಯಮ್ ।

ಮಾತೃ ಪ್ರಕಾರ ಕರಮುತ್ತಮ ಕಾಂತಿ ಮದ್ಭಿ-
ರ್ವಕ್ತ್ರೈಃ ಸೃಜಂತಮಖಿಲೈಃ ಪರಮಾರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಮ್ ॥
ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್ ॥

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಭಗವಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಏವಂ ೪೮ ಮಂಡಲಕೋಷ್ಠೇಷು ಇಂದ್ರಾದಿ ಬುಧಾಂತ ದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

೧. ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ।
೨. ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ।
೩. ಯಮಾಯ ನಮಃ ।
೪. ವರುಣಾಯ ನಮಃ ।
೫. ಸೋಮಾಯ ನಮಃ ।
೬. ಅಗ್ನಯೇ ನಮಃ ।
೭. ನಿರ್ಋತಯೇ ನಮಃ ।
೮. ವಾಯವೇ ನಮಃ ।
೯. ಈಶಾನಾಯ ನಮಃ ।
೧೦. ಕಾಮಾಯ ನಮಃ ।
೧೧. ಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ।
೧೨. ವಿಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ।
೧೩. ಸ್ಕಂದಾಯ ನಮಃ ।
೧೪. ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ।
೧೫. ವಿನಾಯಕಾಯ ನಮಃ ।
೧೬. ಕಾಲಾಯ ನಮಃ ।
೧೭. ಕುಬೇರಾಯ ನಮಃ ।
೧೮. ಹಾರಯೇ ನಮಃ ।
೧೯. ಹರಯೇ ನಮಃ ।
೨೦. ಗಭೀರಾಯ ನಮಃ ।
೨೧. ಗಾಹನಾಯ ನಮಃ ।
೨೨. ಗಹನಾಯ ನಮಃ ।
೨೩. ಶುಭಾಯ ನಮಃ ।
೨೪. ತ್ರಾತಾಯ ನಮಃ ।
೨೫. ಅಂಗಾರಕಾಯ ನಮಃ ।
೨೬. ದಾರಣಾಯ ನಮಃ ।
೨೭. ವಿದರಯೇ ನಮಃ ।
೨೮. ದೂತಾಯ ನಮಃ ।
೨೯. ಪ್ರದ್ಯೋತಾಯ ನಮಃ ।
೩೦. ದ್ಯೋತನಾಯ ನಮಃ ।
೩೧. ದರಯೇ ನಮಃ ।
೩೨. ಮೃತ್ಯವೇ ನಮಃ ।
೩೩. ಶನೈಶ್ಚರಾಯ ನಮಃ ।
೩೪. ಪುಷ್ಕರಾಯ ನಮಃ ।
೩೫. ಕ್ಷರಣಾಯ ನಮಃ ।
೩೬. ಕ್ಷಾರಯೇ ನಮಃ ।
೩೭. ವಿಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ।
೩೮. ಕ್ಷೋಭಣಾಯ ನಮಃ ।
೩೯. ಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ।
೪೦. ಚಾರ್ವಂಗಾಯ ನಮಃ ।

೪೧. ಭಾರ್ಗವಾಯ ನಮಃ ।
೪೨. ಚಾರಾಯ ನಮಃ ।
೪೩. ವಿಚಾರಾಯ ನಮಃ ।
೪೪. ಪ್ರಚರಾಯ ನಮಃ ।
೪೫. ಸಂಚರಾಯ ನಮಃ ।
೪೬. ಚಾರಣಾಯ ನಮಃ ।
೪೭. ಚರಾಯ ನಮಃ ।
೪೮. ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ ನಮಃ ।
೪೯. ಬುಧಾಯ ನಮಃ ।

ಭಗವತ್ಸಮರ್ಪಿತಶುದ್ಧಹವಿಷ್ಯಾನ್ನೇನ ಲಾಜೇನ ಚ ಅಂತೇ ಬಲಿಪ್ರದಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಓಂ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಭೋ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಇಮಂ ಬಲಿಂ ಗ್ರಹಾಣ ಗ್ರಹಾಣ । ದೇವಾಗಾರಂ ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ । ಇಹ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ಥಿರೀ ಕುರು ಸ್ಥಿರೀ ಕುರು । ಅನೇನ ಬಲಿದಾನೇನ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿ ಪ್ರೀಯತಾಂ । ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಬುಧಾಂತ ವಾಸ್ತುದೇವತಾಭ್ಯಃ ಬಲಿಂ ದತ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ಬಲಿಂ ಗೃಹ್ಣಂತಿಯೇ ದೇವಾ ಆದಿತ್ಯಾ ವಸವಸ್ತಥಾ ।
ಮರುತಶ್ಚಾಶ್ವಿನೌ ರುದ್ರಾಃ ಸುಪರ್ಣಾಃ ಪನ್ನಗಾಃ ಖಗಾಃ ॥

ಅಸುರಾ ಯಾತುಧಾನಾಶ್ಚ ಪಿಶಾಚೋರಗರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ಡಾಕಿನ್ಯೋ ಯೇಚ ವೇತಾಲಾಃ ಯೋಗಿನ್ಯಃ ಪೂತನಾಃ ಶಿವಾಃ ॥

ಜೃಂಭಕಾಃ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಾಃ ನಾಗಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾ ನಗಾಃ ।
ದಿಕ್ಪಾಲಾಃ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಾಶ್ಚ ಯೇ ಚ ವಿಘ್ನವಿನಾಯಕಾಃ ॥

ಜಗತಾಂ ಶಾಂತಿಕರ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಮಹರ್ಷಯಃ ।
ಮಾ ವಿಘ್ನಂ ಮಾ ಚ ಮೇ ಪಾಪಂ ಮಾ ಸಂತು ಪರಿಪಂಥನಃ ।
ಸೌಮ್ಯಾ ಭವಂತು ತೃಪ್ತಾಶ್ಚ ಭೂತಪ್ರೇತಾಃ ಸುಖಾವಹಾಃ ॥

ವಾಸ್ತುಹೋಮಃ

ಅಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಾಹಿತೇಽಗ್ನೌ ......ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಂ ಭೂವರಾಹಂ ನರಸಿಂಹಂ ಚ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿಂ– 'ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಚತುರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಕ್ರಮಾತ್ ಆಜ್ಯ–ತಿಲ–ಯವ–ಅಮೃತಸಮಿತ್ ಏಭಿಃ ಚತುರ್ದ್ರವ್ಯೈಃ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಪುನಃ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ 'ಧ್ರುವಾದ್ಯೌಃ....' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ತ್ರಿಮಧುರದ್ರವ್ಯೇಣ (ದಧಿಮಧ್ವಾಜ್ಯಾನಿ) ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಪುನಃ ಬಿಲ್ವಫಲೈಃ ಬಿಲ್ವಸಮಿದ್ವಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪಂಚಮಂತ್ರೈಃ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ, ಪುನಃ

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಏಕೋನಪಂಚಾಶತದೇವತಾಃ ನಾಮಮಂತ್ರೈಃ ಏಕೈಕವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮ್ ॥

ಧಾನ್ಯಕಲಶ-ವಾರುಣಕಲಶಂ ಚ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ವಾಸ್ತುಸೂಕ್ತ-ಶಂನಸೂಕ್ತಾದಿ ಮಂತ್ರೈಃ ಅಭಿಮಂತ್ರಯೇತ್ ॥

ಶಂನ ಸೂಕ್ತಮ್

ಓಂ ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಭವತಾಮವೋಭಿಃ ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾವರುಣಾ ರಾತಹವ್ಯಾ । ಶಮಿಂದ್ರಾಸೋಮಾ ಸುವಿತಾಯ ಶಂ ಯೋಃ ಶಂ ನ ಇಂದ್ರಾ ಪೂಷಣಾ ವಾಜಸಾತೌ ॥ ೧ ॥ ಶಂ ನೋ ಭಗಃ ಶಮು ನಃ ಶಂಸೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನಃ ಪುರಂಧಿಃ ಶಮು ಸಂತು ರಾಯಃ । ಶಂ ನಃ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸುಯಮಸ್ಯ ಶಂಸಃ ಶಂ ನೋ ಅರ್ಯಮಾ ಪುರುಜಾತೋ ಅಸ್ತು ॥ ೨ ॥ ಶಂ ನೋ ಧಾತಾ ಶಮು ಧರ್ತಾ ನೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನ ಉರೂಚೀ ಭವತು ಸ್ವಧಾಭಿಃ । ಶಂ ರೋದಸೀ ಬೃಹತೀ ಶಂ ನೋ ಅದ್ರಿಃ ಶಂ ನೋ ದೇವಾನಾಂ ಸುಹವಾನಿ ಸಂತು ॥ ೩ ॥ ಶಂ ನೋ ಅಗ್ನಿರ್ಜ್ಯೋತಿರನೀಕೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನೋ ಮಿತ್ರಾ ವರುಣಾವಶ್ವಿನಾ ಶಮ್ । ಶಂ ನಃ ಸುಕೃತಾಂ ಸುಕೃತಾನಿ ಸಂತು ಶಂ ನ ಇಷಿರೋ ಅಭಿ ವಾತು ವಾತಃ ॥ ೪ ॥ ಶಂ ನೋ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಪೂರ್ವಹೂತೌ ಶಮಂತರಿಕ್ಷಂ ದೃಶಯೇ ನೋ ಅಸ್ತು । ಶಂ ನ ಓಷಧೀರ್ವನಿನೋ ಭವಂತು ಶಂ ನೋ ರಜಸಸ್ಪತಿರಸ್ತು ಜಿಷ್ಣುಃ ॥ ೫ ॥ ಶಂ ನ ಇಂದ್ರೋ ವಸುಭಿರ್ದೇವೋ ಅಸ್ತು ಶಮಾದಿತ್ಯೇಭಿರ್ವರುಣಃ ಸುಶಂಸಃ । ಶಂ ನೋ ರುದ್ರೋ ರುದ್ರೇಭಿರ್ಜಲಾಷಃ ಶಂ ನಸ್ತ್ವಷ್ಟಾಗ್ನಾಭಿರಿಹ ಶೃಣೋತು ॥ ೬ ॥ ಶಂ ನಃ ಸೋಮೋ ಭವತು ಬ್ರಹ್ಮ

ಶಂ ನಃ ಶಂ ನೋ ಗ್ರಾವಾಣಃ ಶಮು ಸಂತು ಯಜ್ಞಾಃ । ಶಂ ನಃ ಸ್ವರೂಣಾಂ ಮಿತಯೋ ಭವಂತು ಶಂ ನಃ ಪ್ರಸ್ವಗಿಃ ಶಮ್ವಸ್ತು ವೇದಿಃ ॥ ೭ ॥ ಶಂ ನಃ ಸೂರ್ಯ ಉರುಚಕ್ಷಾ ಉದೇತು ಶಂ ನಶ್ಚತಸ್ರಃ ಪ್ರದಿಶೋ ಭವಂತು । ಶಂ ನಃ ಪರ್ವತಾ ಧ್ರುವಯೋ ಭವಂತು ಶಂ ನಃ ಸಿಂಧವಃ ಶಮು ಸಂತ್ವಾಪಃ ॥ ೮ ॥ ಶಂ ನೋ ಅದಿತಿರ್ಭವತು ವ್ರತೇಭಿಃ ಶಂ ನೋ ಭವಂತು ಮರುತಃ ಸ್ವರ್ಕಾಃ । ಶಂ ನೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಶಮು ಪೂಷಾ ನೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನೋ ಭವಿತ್ರಂ ಶಮ್ವಸ್ತು ವಾಯುಃ ॥ ೯ ॥ ಶಂ ನೋ ದೇವಃ ಸವಿತಾ ತ್ರಾಯಮಾಣಃ ಶಂ ನೋ ಭವಂತೂಷಸೋ ವಿಭಾತೀಃ । ಶಂ ನಃ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಭವತು ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ ಶಂ ನಃ, ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಪತಿರಸ್ತು ಶಂಭುಃ ॥ ೧೦ ॥ ಶಂ ನೋ ದೇವಾ ವಿಶ್ವದೇವಾ ಭವಂತು ಶಂ ಸರಸ್ವತೀ ಸಹ ಧೀಭಿರಸ್ತು। ಶಮಭಿಷಾಚಃ ಶಮು ರಾತಿಷಾಚಃ ಶಂ ನೋ ದಿವ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಶಂ ನೋ ಅಪ್ಯಾಃ ॥ ೧೧ ॥ ಶಂ ನಃ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಪತಯೋ ಭವಂತು ಶಂ ನೋ ಅರ್ವಂತಃ ಶಮು ಸಂತು ಗಾವಃ । ಶಂ ನ ಋಭವಃ ಸುಕೃತಃ ಸುಹಸ್ತಾಃ ಶಂ ನೋ ಭವಂತು ಪಿತರೋ ಹವೇಷು ॥ ೧೨ ॥ ಶಂ ನೋ ಅಜ ಏಕಪಾದ್ದೇವೋ ಅಸ್ತು ಶಂ ನೋಽಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಗಿಃ ಶಂ ಸಮುದ್ರಃ । ಶಂ ನೋ ಅಪಾಂ ನಪಾತ್ಪೇರುರಸ್ತು ಶಂ ನಃ ಪೃಶ್ನಿರ್ಭವತು ದೇವಗೋಪಾ ॥ ೧೩ ॥ ಆದಿತ್ಯಾ ರುದ್ರಾ ವಸವೋ ಜುಷಂತೇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ನವೀಯಃ । ಶೃಣ್ವಂತು ನೋ ದಿವ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾಸೋ ಗೋಜಾತಾ ಉತ ಯೇ ಯಜ್ಞಿಯಾಸಃ ॥ ೧೪ ॥ ಯೇ ದೇವಾನಾಂ ಯಜ್ಞಿಯಾ

ಯಜ್ಞಿಯಾನಾಂ ಮನೋರ್ಯಜತ್ರಾ ಅಮೃತಾ ಋತಜ್ಞಾಃ । ತೇ ನೋ ರಾಸಂತಾಮುರುಗಾಯಮದ್ಯ ಯೂಯಂ ಪಾತ ಸ್ವಸ್ತಿಭಿಃ ಸದಾ ನಃ ॥ ೧೫ ॥

ಫಲಶ್ರುತಿ:

ಓಂ ಶಂವತೀಃ ಪಾರಯಂತ್ಯೇತೇ ತಂ ಪೃಚ್ಛಂತಿ ವಚೋ ಯುಜಾ । ಅಭ್ಯಾರಂ ತಂ ಯಮಾಕೇತುಂ ಯ ಏವೇದಮಿತಿ ಬ್ರವನ್ ॥ ೧ ॥ ಭಾಸಾಕೇತುಂ ಪರಿಸ್ರುತಂ ಭಾರತೀರ್ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಧನೀಃ । ಸಂಜಾನಾನಾ ಮಹೀ ಮಾತಾ ಯ ಏವೇದಮಿತಿ ಬ್ರವತ್ ॥ ೨ ॥ ಇಂದ್ರಸ್ತಂ ಕಿಂ ವಿಭುಂ ಪ್ರಭುಂ ಭಾನುನೇಯಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್ । ಯೇನ ಸೂರ್ಯಮರೋಚಯದ್ಯೇನೇಮೇ ರೋದಸೀ ಉಭೇ ॥ ೩ ॥ ಜುಷಸ್ವಾಗ್ನೇ ಅಂಗಿರಃ ಕಾಣ್ವಂ ಮೇಧ್ಯಾತಿಥಿಮ್ । ಮಾ ತ್ವಾ ಸೋಮಸ್ಯ ಬರ್ಬೃಹತ್ ಸುತಸ್ಯ ಮಧುಮತ್ತಮಃ ॥ ೪ ॥ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಅಂಗಿರಃ ಶೋಚಸ್ವ ದೇವವೀತಮಃ । ಆ ಶಂತಮ ಶಂತಮಾಭಿರಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಸ್ವಸ್ತಿಮ ಕುರ್ವತ ॥ ೫ ॥ ಶಂ ನಃ ಕನಿಕ್ರದದ್ದೇವಃ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಅಭಿ ವರ್ಷತು । ಶಂ ನೋ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಶಂ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ ಶಂ ನ ಏಧಿ ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮಾನಂತರಂ ನರಸಿಂಹಂ ವರಾಹಂ ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ವಾಸ್ತುದೇವ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಭೂಶಯ್ಯಾನಿರತ ಪ್ರಭೋ ।
ಗೃಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಸಮೃದ್ಧಿಂ ಕುರು ಮೇ ಸದಾ ॥

ದೈವಿಕಂ ಮಾನುಷಂ ಯದ್ಯತ್ ಸಾಧ್ವಸಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಅಪನುದ್ಯ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ತ್ವಂ ನಃ ಶಾಂತಿಂ ಕುರು ಪ್ರಭೋ ॥

ಭಯಂ ಪ್ರವರ್ತಯೇದ್ ಯದ್ಯದ್ ದ್ವಿಪದಾಂ ಚ ಚತುಷ್ಪದಾಮ್ ।
ರಕ್ಷೋಭೂತಪಿಶಾಚೇಭ್ಯಃ ತನ್ನುದಸ್ವ ದದಸ್ವ ಶಮ್ ॥

ರಾಜಾರಿತಸ್ಕರಾಗ್ನ್ಯಂಬುಶಸ್ತ್ರಶೃಂಗಿವಿಷಾದಿಭಿಃ ।
ಭಯಂ ಯದ್ಯತ್ಸಮಾಯಾತಿ ತನ್ನುದಸ್ವ ದದಸ್ವ ಶಮ್ ॥

ಮಾರೀಮಸೂರಿಕಾರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾದಿಭ್ಯೋ ಮಹದ್ಭಯಮ್ ।
ಕದಾಚಿನ್ನ ಪ್ರಬಾಧೇತ ಶಿವಂ ಶಿಷ್ಯತು ಮೇ ಗೃಹೇ ॥

ಕದಾಚಿತ್ ಕಲಹೋಽಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಅನೃತಂ ಪೌರುಷಂ ತ್ವಘಮ್ ।
ಗೃಹೇ ಮೇ ನ ಪ್ರವರ್ತೇತ ವಿಜಯಃ ಶ್ರೀಶ್ಚ ತಿಷ್ಠತು ॥

ಶಾಂತಿಂ ಪುಷ್ಟಿಂ ಚ ತುಷ್ಟಿಂ ಚ ವೃದ್ಧಿಮಾಯುರ್ಯಶಃ ಶ್ರಿಯಮ್ ।
ಧನಂ ಭಾಗ್ಯಂ ಸುಖಾರೋಗ್ಯಂ ದದಸ್ವ ಸತತಂ ಮಮ ॥

ನಿಯಂತಾ ಜಗತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾಸ್ತುರೂಪೇಣ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ।
ದದಾತು ಸುಖಮಾರೋಗ್ಯಂ ಧನಂ ಧಾನ್ಯಂ ಯಶಃ ಶ್ರಿಯಮ್ ॥

ವಸಂತು ಮದ್ಗೃಹೇ ನಿತ್ಯಂ ವಾಸ್ತುಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತಾಃ ।
ತೇ ಸರ್ವೇ ವರದಾಃ ಪ್ರೀತಾಃ ಶಂ ಕುರ್ವಂತು ಸದಾ ಮಮ ॥

ಜಯ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತೇ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಜಯ ಕ್ರವ್ಯಾದನಾಯಕ ।
ಜಯ ತ್ರಿಪಂಚಾಶದ್ಗೀರ್ವಾಣಾಧಿಷ್ಠಿತಾಂಗ ಭಯಂಕರ ॥

ಜಯ ಭೂಪೃಷ್ಠಶಯನ ಜಟಾಪಟಲಭೀಷಣ ।
ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಸಂತತಿಂ ದತ್ವಾ ಸ್ಥಿರೀಕುರು ಗೃಹೇ ಮಮ ॥

ವಾಸ್ತು ಅಧಿಷ್ಠಿತ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಏಕೋನಪಂಚಾಶತ್ ದೇವತಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ವರಾಹಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ॥

ಪ್ರಾಕಾರಬಲಿಃ :

ಬಹಿಃ ಪ್ರಾಂಗಣೇ ಇಂದ್ರಾದಿದಶಲೋಕಪಾಲಕೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲಾಯ ಚ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಾನ್ನಸದೀಪಲಾಜಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ । ಪಾಣಿಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ವಾಸ್ತು-ಮಂಡಲೇ ಉತ್ತರಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ, ಯಜಮಾನಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ 'ಶಿವಂ ವಾಸ್ತು' ಇತಿ ವಾಚಯೇತ್ ॥ **ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್** ॥ (ಅಂಕುರಸ್ಥಾಪನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ –ಪರಿಶಿಷ್ಟೇ)

* * *

ಸಪ್ತಾಧಿವಾಸಾಃ

ಶೈಲೀ ದಾರುಮಯೀ ಲೌಹೀ ಲೇಪ್ಯ ಲೇಖ್ಯಾ ಚ ಸೈಕತೀ ।
ಮನೋಮಯೀ ಮಣಿಮಯೀ ಪ್ರತಿಮಾಽಷ್ಟವಿಧಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥

೧. ಜಲಾಧಿವಾಸಃ

ಪಂಚಗವ್ಯಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ ಬಿಂಬಂ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಕಲಶದ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಪೂರ್ವಕಲಶೇ ಭೀಮಸೇನಾಂತರ್ಗತಂ ನರಸಿಂಹಂ ಆವಾಹ್ಯ ಬಿಂಬಸ್ಯ ಕಲಿನಿರಸನಾರ್ಥಂ ಋಷಭಸೂಕ್ತೇನಾಭಿಮಂತ್ರಿತಂ ಜಲಮ್ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ ।

ತತಃ ಪಶ್ಚಿಮಕಲಶೇ ಬಿಂಬಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ಪುಂಸೂಕ್ತವಿಶ್ವಕರ್ಮಸೂಕ್ತ ಘರ್ಮಸೂಕ್ತ, ಅಂಭ್ರಿಣೀಸೂಕ್ತಾಭಿಮಂತ್ರಿತ ಜಲೇನ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ । ತತಃ ಜಲಾಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಪ್ರತಿಮಾಯಾಃ ಅಯಸ್ತಾಡನಭೇದನಖಂಡನಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ, ರಸಧಾತು ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ತೇಜೋಽಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಜಲಾಧಿವಾಸಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಸುವರ್ಣಸೂರ್ಚ್ಯಾ–

ಓಂ ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಂ ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ ।
ಆ ಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ನೇತ್ರೋನ್ಮೀಲನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪೀಠಪೂಜಾಪೂರ್ವಕಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮೂರ್ತಿಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ಪಂಚಾಮೃತೈಃ ಶುದ್ಧೋದಕೈಶ್ಚ ಅಭಿಷೇಕಂ ವಿಧಾಯ ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ । ಕಟಾಹೇ ಜಲಮಾಪೂರ್ಯ ಪಂಚಗವ್ಯಹಿರಣ್ಯಯವದೂರ್ವಾಶ್ವತ್ಥಪಾಲಾಶಪರ್ಣಾನಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ವರುಣಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ, 'ಅವತೇ ಹೇಳೋ...' ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚವಾರುಣಮಂತ್ರೈಃ ಅಭಿಮಂತ್ರ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಸೂಕ್ತಶಕುಂತಸೂಕ್ತಶನ್ನಸೂಕ್ತೈಶ್ಚ ವಾದ್ಯಘೋಷಪುರಸ್ಸರಂ ದೇವಮ್ ಅಂತರ್ಜಲಂ ಪೂರ್ವಶಿರಸ್ಕಂ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ । ವರುಣಸೂಕ್ತಂ ಜಪೇತ್ ॥

ಅವ ತೇ ಹೇಳ ಇತಿ ದ್ವಯೋಃ ಆಜೀಗರ್ತಿಃ ಶುನಃಶೇಪಃ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ವರುಣೋದೇವತಾ ॥

ಓಮ್ ಅವ ತೇ ಹೇಳೋ ವರುಣ ನಮೋಭಿರವ ಯಜ್ಞೇಭಿರೀಮಹೇ ಹವಿರ್ಭಿಃ । ಕ್ಷಯನ್ನಸ್ಮಭ್ಯಮಸುರ ಪ್ರಚೇತಾ ರಾಜನ್ನೇನಾಂಸಿ ಶಿಶ್ರಥಃ

ಕೃತಾನಿ ॥ ಉದುತ್ತಮಂ ವರುಣ ಪಾಶಮಸ್ಮದವಾಧಮಂ ವಿ ಮಧ್ಯಮಂ ಶ್ರಥಾಯ । ಅಥಾ ವಯಮಾದಿತ್ಯ ವ್ರತೇ ತವಾನಾಗಸೋ ಅದಿತಯೇ ಸ್ಯಾಮ ॥

ಇಮಂ ಮ ಇತ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಿಂಧುಕ್ಷಿತ್ ಪ್ರೈಯಮೇಧಃ ನದ್ಯೋ ಜಗತೀ ।

ಓಮ್ ಇಮಂ ಮೇ ವರುಣ ಶ್ರುಧೀ ಹವಮದ್ಯಾ ಚ ಮೃಳಯ । ತ್ವಾಮವಸ್ಯುರಾ ಚಕೇ ॥

ತತ್ತ್ವಾಯಾಮಿ ಅಜೀಗರ್ತಿಃ ಶುನಃಶೇಪೋ ವರುಣಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ।

ಓಂ ತತ್ತ್ವಾ ಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಂದಮಾನಸ್ತದಾ ಶಾಸ್ತೇ ಯಜಮಾನೋ ಹವಿರ್ಭಿಃ । ಅಹೇಳಮಾನೋ ವರುಣೇಹ ಬೋಧ್ಯುರುಶಂಸ ಮಾ ನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮೋಷೀಃ ॥

ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನ ಇತಿ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಅಗ್ನಿವಾರುಣೋ ದೇವತೇ ॥

ಓಂ ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ವರುಣಸ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್ ದೇವಸ್ಯ ಹೇಳೋಽವಯಾಸಿಸೀಷ್ಠಾಃ । ಯಜಿಷ್ಠೋ ವಹ್ನಿತಮಃ ಶೋಶುಚಾನೋ ವಿಶ್ವಾ ದ್ವೇಷಾಂಸಿ ಪ್ರಮುಮುಗ್ಧ್ಯಸ್ಮತ್ ॥

೪೮, ೨೪, ೧೨, ೭ ದಿನಪರ್ಯಂತಮ್ ಅಥವಾ ಏಕರಾತ್ರಮ್ ಅಥವಾ ಸದ್ಯಃ ಅಧಿವಾಸೇ ಯಾಮಪರ್ಯಂತಂ ವಾ ಜಲಾಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಜಲಾಧಿವಾಸಃ ॥

೨. ಮೃದಾಧಿವಾಸಃ

ಜಲಾಧಿವಾಸಾತ್ ಉತ್ಥಾಪನಕಾಲೇ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ 'ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ' ಏವಂ ದೇವಂ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್–

ದೇವ ದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕ ।
ಜಲಾಧಿವಾಸಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ದಯಾನಿಧೇ ॥

ವಾದ್ಯಘೋಷಪುರಸ್ಸರಂ ದೇವಂ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ ಮೃದಾದಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್। ಮೃದಾಹರಣಾರ್ಥಂ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಭೂವರಾಹಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ 'ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವೀ......'

ಉದ್ಧೃತಾಸಿ ವರಾಹೇಣ ಕೃಷ್ಣೇನ ಶತಬಾಹುನಾ । ಮೃತ್ತಿಕೇ ಹನ ಮೇ ಪಾಪಂ ಯನ್ಮಯಾ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕೃತಮ್ ॥ ಇತಿ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ-

ಖನಿತ್ರಂ ಪುಣ್ಯಾಹವಾರಿಣಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಅಗಸ್ತ್ಯಂ ಖನಮಾನಃ ಇತ್ಯನೇನ ಭೂಮಿಂ ಖಾತ್ವಾ ಮಹೀಸೂಕ್ತೇನ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಮೃದಂ ಸಂಗೃಹೇತ್।

ಓಂ ಮಹಿ ತ್ರೀಣಾಮವೋಽಸ್ತು ದ್ಯುಕ್ಷಂ ಮಿತ್ರಸ್ಯಾರ್ಯಮ್ಣಃ। ದುರಾಧರ್ಷಂ ವರುಣಸ್ಯ ॥ ೧ ॥ ನಹಿ ತೇಷಾಮಮಾ ಚನ ನಾಧ್ವಸು ವಾರಣೇಷು । ಈಶೇ ರಿಪುರಘಶಂಸಃ ॥ ೨ ॥ ಯಸ್ಮೈ ಪುತ್ರಾಸೋ ಅದಿತೇಃ ಪ್ರ ಜೀವಸೇ ಮರ್ತ್ಯಾಯ। ಜ್ಯೋತಿರ್ಯಚ್ಛಂತ್ಯಜಸ್ರಮ್ ॥ ೩ ॥

ಅಧಿವಾಸಾರ್ಥಂ ಶುದ್ಧಮೃದಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ ವಸ್ತ್ರೇಣಾಚ್ಛಾದ್ಯ ವಾದ್ಯಘೋಷ-, ಪುರಸ್ಸರಮ್ ಅಧಿವಾಸಸ್ಥಲಂ ನಯೇತ್ ।

ಅಸ್ಯಾಃ ಮೂರ್ತಿಶಿಲಾಯಾಃ ಅಯಃಸ್ಫೋಟನತಾಡನಭೇದನಾದ್ಯುತ್ಪನ್ನ-ದೋಷಪರಿಮಾರ್ಜನಾರ್ಥಂ, ಅಸ್ಥಿಧಾತು ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಕಾಂತ್ಯಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಮ್ ಮೃತ್ತಿಕಾಧಿವಾಸನಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ವಿಷ್ಣೋರಾಸನಭೂತಾಯ ದಿವ್ಯರತ್ನಮಯಾಯ ಚ ।
ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶಾಯ ಮಹಾಪೀಠಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

'ಪಂ ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ' ಇತಿ ಪೀಠಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಿ । ವಿಮಲಾದಿ ನವಶಕ್ತಿ-ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಽವಾಹನಂ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಮೂಲ-ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರನ್ಯಾಸಮೂಲಮಂತ್ರಜಪಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರಜಪಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ-ಸ್ನಾನಾಂತಂ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮೃತ್ತಿಕಾಲೇಪನಂ ಕಾರ್ಯಮ್ ।

ಭೂಮಿರ್ಧೇನು, ಉದ್ಧೃತಾಸಿ, ಮೃತ್ತಿಕೇ ಹನ ಮೇ ಪಾಪಂ, ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತಂ, ಭೂಸೂಕ್ತಂ (ಮಹಿತ್ರೀಣಿ) ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಾನ್ ಪಠಿತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷೇ ಗೋದೋಹನಕಾಲಪರ್ಯಂತಂ ವಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಇತಿ ಮೃದಾಧಿವಾಸಃ ॥

ಅಗ್ನ್ಯುತ್ತಾರಣವಿಧಿಃ

'ಉತ್ತಿಷ್ಠೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ' ದೇವಂ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾರಕ ।
ಮೃದಾಧಿವಾಸಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ದಯಾನಿಧೇ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಲಯೇತ್ ।

ಪ್ರತಿಮಾಯಾಃ ಶಿಲ್ಪಿನಾಕೃತ ತಟ್ಟನ, ಕುಟ್ಟಣ, ಘರ್ಷಣ ಭೇದನ, ಛೇದನಾದಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನತಾಡನಖಂಡನಾದಿ ದೋಷಪರಿಮಾರ್ಜನಾರ್ಥಂ ಅಗ್ನ್ಯುತ್ತಾರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಪೀಠಾವಾಹನನ್ಯಾಸಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ॥

ಅಗ್ನಿಸ್ಸಪ್ತಿಮಿತಿ ಸಪ್ತರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸೌಚೀಕೋ ಅಗ್ನಿಋಷಿಃ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ, ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ ॥ ಪಂಚ ಆಘಾತಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥೇ ಪ್ರತಿಮಾ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ದೇವತಾತ್ವ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಚ ಕಲಶಜಲ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

(ತ್ರಿಪೀಠಸ್ಥ ಜಲಧಾರಪಾತ್ರೇ ಪುಣ್ಯಾಹವಾರಿಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ ।)

(ಅಗ್ನಿಪದರಹಿತಂ) ಓಂ ಸಪ್ತಿಂ ವಾಜಂಭರಂ ದದಾತಿವೀರಂ ಶ್ರುತ್ಯಂ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠಾಂ । ರೋದಸೀ ವಿಚರತ್ಸಮಂಜನ್ನಾರೀಂ ವೀರಕುಕ್ಷಿಂ ಪುರಂಧಿಂ ॥ ಅಪ್ಸಸಸ್ವಮಿದಸ್ತುಭದ್ರಾಮಹೀ ರೋದಸೀ ಆವಿವೇಶ । ಏಕಂ ಚೋದಯತ್ಸಮತ್ಸು ವೃತ್ರಾಣಿ ದಯತೇ ಪುರೂಣಿ ॥ ಹತ್ಯಂ ಜರತಃ ಕರ್ಣಮಾವಾದ್ಭ್ಯೋ ನಿರದಹಜ್ಜರೂಥಂ । ಅತ್ರಿಂ ಘರ್ಮ ಉರುಷ್ಯದಂತರ್ನೃಮೇಧಂ ಪ್ರಜಯಾಽಸೃಜತ್ಸಂ ॥ ದಾದ್ರವಿಣಂ ವೀರಪೇಶಾ ಋಷಿಂ ಯಸ್ಸಹಸ್ರಾಸನೋತಿ ।

ದಿವಿ ಹವ್ಯಮಾತತಾನಧಾಮಾನಿ ವಿಭೃತಾ ಪುರುತ್ರಾ॥ ಉಕ್ಥೈರ್ಋಷಯೋ ವಿಹ್ವಯಂತೇ ನರೋ ಯಾಮನಿ ಬಾಧಿತಾಸಃ। ವಯೋ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಪತಂತಃ ಸಹಸ್ರಾ ಪರಿಯಾತಿ ಗೋನಾಂ ॥ ವಿಶ ಈಳತೇ ಮಾನುಷೀರ್ಯಾ ಮನುಷೋ ನಹುಷೋ ವಿಜಾತಾಃ । ಗಾಂಧರ್ವೀಂ ಪಥ್ಯಾ ಮೃತಸ್ಯ ಗವ್ಯೂತಿರ್ಘೃತ ಆ ನಿಷತ್ತಾ ॥ ಬ್ರಹ್ಮ ಋಭವಸ್ತತಕ್ಷುರ್ಮಹಾಮವೋಚಾಮಾ ಸುವೃಕ್ತಿಂ । ಪ್ರಾವ ಜರಿತಾರಂ ಯವಿಷ್ಠ ಮಹಿದ್ರವಿಣ ಮಾ ಯಜಸ್ವ ॥

(ಅಗ್ನಿಪದಸಹಿತ) ಓಮ್ ಅಗ್ನಿಃ ಸಪ್ತಿಂ ವಾಜಂಭರಂ ದದಾತ್ಯಗ್ನಿರ್ವೀರಂ ಶ್ರುತ್ಯಂ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠಾಮ್। ಅಗ್ನೀ ರೋದಸೀ ವಿ ಚರತ್ಸಮಂಜನ್ನಗ್ನಿರ್ನಾರೀಂ ವೀರಕುಕ್ಷಿಂ ಪುರಂಧಿಮ್॥ ೧॥ ಅಗ್ನೇರಪ್ನಸಃ ಸಮಿದಸ್ತು ಭದ್ರಾಗ್ನಿರ್ಮಹೀ ರೋದಸೀ ಆ ವಿವೇಶ । ಅಗ್ನಿರೇಕಂ ಚೋದಯತ್ಸಮತ್ಸ್ವಗ್ನಿರ್ವೃತ್ರಾಣಿ ದಯತೇ ಪುರೂಣಿ ॥ ೨॥ ಅಗ್ನಿರ್ಹ ತ್ಯಂ ಜರತಃ ಕರ್ಣಮಾವಾಗ್ನಿರದ್ಭ್ಯೋ ನಿರದಹಜ್ಜರೂಥಮ್। ಅಗ್ನಿರತ್ರಿಂ ಘರ್ಮ ಉರುಷ್ಯದಂತರಗ್ನಿರ್ನೃಮೇಧಂ ಪ್ರಜಯಾಸೃಜತ್ಸಮ್ ॥ ೩ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ದಾದ್ದ್ರವಿಣಂ ವೀರಪೇಶಾ ಅಗ್ನಿರ್ಋಷಿಂ ಯಃ ಸಹಸ್ರಾ ಸನೋತಿ। ಅಗ್ನಿರ್ದಿವಿ ಹವ್ಯಮಾತತಾನಾಗ್ನೇರ್ಧಾಮಾನಿ ವಿಭೃತಾ ಪುರುತ್ರಾ ॥ ೪ ॥ ಅಗ್ನಿಮುಕ್ಥೈರ್ಋಷಯೋ ವಿ ಹ್ವಯಂತೇಽಗ್ನಿಂ ನರೋ ಯಾಮನಿ ಬಾಧಿತಾಸಃ। ಅಗ್ನಿಂ ವಯೋ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಪತಂತೋಽಗ್ನಿಃ ಸಹಸ್ರಾ ಪರಿಯಾತಿ ಗೋನಾಮ್ ॥ ೫ ॥ ಅಗ್ನಿಂ ವಿಶ ಈಳತೇ ಮಾನುಷೀರ್ಯಾ ಅಗ್ನಿಂ ಮನುಷೋ ನಹುಷೋ ವಿ

ಜಾತಾಃ । ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಂಧರ್ವೀಂ ಪಥ್ಯಾಮೃತಸ್ಯಾಗ್ನೇರ್ಗವ್ಯೂತಿರ್ಘೃತ ಆ ನಿಷತ್ತಾ ॥ ೬ ॥ ಅಗ್ನಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಋಭವಸ್ತತಕ್ಷುರಗ್ನಿಂ ಮಹಾಮವೋಚಾಮಾ ಸುವೃಕ್ತಿಮ್ । ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಾವ ಜರಿತಾರಂ ಯವಿಷ್ಠಾಗ್ನೇ ಮಹಿ ದ್ರವಿಣಮಾ ಯಜಸ್ವ ॥

ಅಗ್ನಿಪದಸಹಿತಾಗ್ನಿಪದರಹಿತಾಗ್ನಿಪದಸಹಿತಕ್ರಮೇಣ ಯಥಾಶಕ್ತಿ (೪೮, ೨೪, ೧೨, ೮, ೩) ಜಪೇತ್ ॥

ಓಮ್ ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾ....... ॥

ವಸಿಷ್ಠಃ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ॥ ಆಪೋ ದೇವತಾ । ಬಿಂಬ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಜಲಧಾರೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ಸಮುದ್ರಜ್ಯೇಷ್ಠಾಃ ಸಲಿಲಸ್ಯ ಮಧ್ಯಾತ್ಪುನಾನಾ ಯಂತ್ಯನಿವಿಶಮಾನಾಃ । ಇಂದ್ರೋ ಯಾ ವಜ್ರೀ ವೃಷಭೋ ರರಾದ ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ೧ ॥ ಯಾ ಆಪೋ ದಿವ್ಯಾ ಉತ ವಾ ಸ್ರವಂತಿ ಖನಿತ್ರಿಮಾ ಉತ ವಾ ಯಾಃ ಸ್ವಯಂಜಾಃ । ಸಮುದ್ರಾರ್ಥಾ ಯಾಃ ಶುಚಯಃ ಪಾವಕಾಸ್ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ೨ ॥ ಯಾಸಾಂ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಯಾತಿ ಮಧ್ಯೇ ಸತ್ಯಾನೃತೇ ಅವಪಶ್ಯಂಜನಾನಾಮ್ । ಮಧುಶ್ಚುತಃ ಶುಚಯೋ ಯಾಃ ಪಾವಕಾಸ್ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ೩ ॥ ಯಾಸು ರಾಜಾ ವರುಣೊ ಯಾಸು ಸೋಮೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಯಾಸೂರ್ಜಂ ಮದಂತಿ । ವೈಶ್ವಾನರೋ ಯಾಸ್ವಗ್ನಿಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ತಾ ಆಪೋ ದೇವೀರಿಹ ಮಾಮವಂತು ॥ ೪ ॥

ಓಂ ಪವಮಾನಃ ಸುವರ್ಜನಃ । ಪವಿತ್ರೇಣ ವಿಚರ್ಷಣಿಃ । ಯಃ ಪೋತಾ ಸ ಪುನಾತು ಮಾ ॥ ೧ ॥ ಓಂ ಪುನಂತು ಮಾ ದೇವಜನಾಃ ।

ಪುನಂತು ಮನವೋ ಧಿಯಾ । ಪುನಂತು ವಿಶ್ವ ಆಯವಃ ॥ ೨ ॥ ಓಂ ಜಾತವೇದಃ ಪವಿತ್ರವತ್ । ಪವಿತ್ರೇಣ ಪುನಾಹಿ ಮಾ । ಶುಕ್ರೇಣ ದೇವ ದೀದ್ಯತ್ । ಅಗ್ನೇ ಕ್ರತ್ವಾ ಕ್ರತೂꣳರನು ॥ ೩ ॥ ಓಂ ಯತ್ತೇ ಪವಿತ್ರಮರ್ಚಿಷಿ । ಅಗ್ನೇ ವಿತತಮಂತರಾ । ಬ್ರಹ್ಮ ತೇನ ಪುನೀಮಹೇ ॥ ೪ ॥ ಓಂ ಉಭಾಭ್ಯಾಂ ದೇವ ಸವಿತಃ । ಪವಿತ್ರೇಣ ಸವೇನ ಚ । ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುನಿಮಹೇ ॥ ೫ ॥ ಓಂ ವೈಶ್ವದೇವೀ ಪುನತೀ ದೇವ್ಯಾಗಾತ್ । ಯಸ್ಯೈ ಬಹ್ವೀಸ್ತನುವೋ ವೀತಪೃಷ್ಠಾಃ । ತಯಾ ಮದಂತಃ ಸಧಮಾದ್ಯೇಷು । ವಯಗ್ಂ ಸ್ಯಾಮ ಪತಯೋ ರಯೀಣಾಂ ॥ ೬ ॥ ಓಂ ವೈಶ್ವಾನರೋ ರಶ್ಮಿಭಿರ್ಮಾ ಪುನಾತು । ವಾತಃ ಪ್ರಾಣೇನೇಷಿರೋ ಮಯೋ ಭೂಃ । ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಪಯಸಾ ಪಯೋಭಿಃ । ಋತಾವರೀ ಯಜ್ಞಿಯೇ ಮಾ ಪುನೀತಾ ॥ ೭ ॥ ಓಂ ಬೃಹದ್ಭಿಃ ಸವಿತಸ್ತೃಭಿಃ । ವರ್ಷಿಷ್ಠೈರ್ದೇವ ಮನ್ಮಭಿಃ । ಅಗ್ನೇ ದಕ್ಷೈಃ ಪುನಾಹಿ ಮಾ ॥ ೮ ॥ ಓಂ ಯೇನ ದೇವಾ ಅಪುನತ । ಯೇನಾಪೋ ದಿವ್ಯಂ ಕಶಃ । ತೇನ ದಿವ್ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ । ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಪುನೀಮಹೇ ॥ ೯ ॥ ಓಂ ಯಃ ಪಾವಮಾನೀರಧ್ಯೇತಿ । ಋಷಿಭಿಃ ಸಂಭೃತꣳ ರಸಮ್ । ಸರ್ವꣳ ಸಪೂತಮಶ್ನಾತಿ । ಸ್ವದಿತಂ ಮಾತರಿಶ್ವನಾ ॥ ೧೦ ॥ ಓಂ ಪಾವಮಾನೀರ್ಯೋ ಅಧ್ಯೇತಿ । ಋಷಿಭಿಃ ಸಂಭೃತꣳ ರಸಮ್ । ತಸ್ಮೈ ಸರಸ್ವತೀ ದುಹೇ । ಕ್ಷೀರꣳ ಸರ್ಪಿರ್ಮಧೂದಕಂ ॥ ೧೧ ॥ ಓಂ ಪಾವಮಾನೀಃ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನೀಃ । ಸುದುಘಾ ಹಿ ಪಯಸ್ವತೀಃ । ಋಷಿಭಿಃ ಸಂಭೃತೋ ರಸಃ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷ್ವಮೃತꣳ ಹಿತಮ್ ॥ ೧೨ ॥ ಓಂ ಪಾವಮಾನೀರ್ದಿಶಂತು ನಃ । ಇಮಂ ಲೋಕಮಥೋ ಅಮುಮ್ । ಕಾಮಾನ್ಥ್ಸಮರ್ಧಯಂತು ನಃ । ದೇವೀರ್ದೇವೈಃ ಸಮಾಭೃತಾಃ

॥ ೧೩ ॥ ಓಂ ಪಾವಮಾನೀಃ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನೀಃ ಸುದುಘಾ ಹಿ ಘೃತಶ್ಚುತಃ । ಋಷಿಭಿಃ ಸಂಭೃತೋ ರಸಃ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷ್ವಮೃತꣳ ಹಿತಮ್ ॥ ೧೪ ॥ ಓಂ ಯೇನ ದೇವಾಃ ಪವಿತ್ರೇಣ । ಆತ್ಮಾನಂ ಪುನತೇ ಸದಾ । ತೇನ ಸಹಸ್ರಧಾರೇಣ। ಪಾವಮಾನ್ಯಃ ಪುನಂತು ಮಾ ॥ ೧೫ ॥ ಓಂ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಮ್। ಶತೋದ್ಯಾಮꣳ ಹಿರಣ್ಮಯಮ್ । ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ವಯಮ್। ಪೂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುನೀಮ ಹೇ ॥ ೧೬ ॥ ಓಂ ಇಂದ್ರಃ ಸುನೀತೀ ಸಹ ಮಾ ಪುನಾತು। ಸೋಮಃ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾ ವರುಣಃ ಸಮೀಚ್ಯಾ । ಯಮೋ ರಾಜಾ ಪ್ರಮೃಣಾಭಿಃ ಪುನಾತು ಮಾ । ಜಾತವೇದಾ ಮೋರ್ಜಯಂತ್ಯಾ ಪುನಾತು ॥

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ಭೌವನಃ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ । ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ದೇವತಾ। ಜಂಬನಿವರ್ಾಣಕಾಲೇ ಜನಿತ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಬಿಂಬಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅಭಿಷೇಚನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ಯ ಇಮಾ ವಿಶ್ವಾ ಭುವನಾನಿ ಜುಹ್ವದೃಷಿರ್ಹೋತಾ ನ್ಯಸೀದತ್ಪಿತಾ ನಃ । ಸ ಆಶಿಷಾ ದ್ರವಿಣಮಿಚ್ಛಮಾನಃ ಪ್ರಥಮಚ್ಛದವರಾꣳ ಆ ವಿವೇಶ ॥ ೧ ॥ ಕಿಂ ಸ್ವಿದಾಸೀದಧಿಷ್ಠಾನಮಾರಂಭಣಂ ಕತಮತ್ಸ್ವಿತ್ಕಥಾಸೀತ್। ಯತೋ ಭೂಮಿಂ ಜನಯನ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ವಿ ದ್ಯಾಮೌರ್ಣೋನ್ಮಹಿನಾ ವಿಶ್ವಚಕ್ಷಾಃ ॥ ೨ ॥ ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರುತ ವಿಶ್ವತೋಮುಖೋ ವಿಶ್ವತೋಬಾಹುರುತ ವಿಶ್ವತಸ್ಪಾತ್ । ಸಂ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಧಮತಿ ಸಂ ಪತತ್ರೈರ್ದ್ಯಾವಾಭೂಮೀ ಜನಯಂದೇವ ಏಕಃ ॥ ೩ ॥ ಕಿಂ ಸ್ವಿದ್ವನಂ ಕ ಉ ಸ ವೃಕ್ಷ ಆಸ ಯತೋ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ನಿಷ್ಟತಕ್ಷುಃ । ಮನೀಷಿಣೋ ಮನಸಾ ಪೃಚ್ಛತೇದು ತದ್ಯದಧ್ಯತಿಷ್ಠದ್ಭುವನಾನಿ ಧಾರಯನ್ ॥ ೪ ॥ ಯಾ ತೇ ಧಾಮಾನಿ ಪರಮಾಣಿ ಯಾವಮಾ ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ

ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್ನುತೇಮಾ । ಶಿಕ್ಷಾ ಸಖಿಭ್ಯೋ ಹವಿಷಿ ಸ್ವಧಾವಃ ಸ್ವಯಂ ಯಜಸ್ವ ತನ್ವಂ ವೃಧಾನಃ ॥ ೫ ॥ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್, ಹವಿಷಾ ವಾವೃಧಾನಃ ಸ್ವಯಂ ಯಜಸ್ವ ಪೃಥಿವೀಮುತ ದ್ಯಾಮ್ । ಮುಹ್ಯಂತ್ವನ್ಯೇ ಅಭಿತೋ ಜನಾಸ ಇಹಾಸ್ಮಾಕಂ ಮಘವಾ ಸೂರಿರಸ್ತು ॥ ೬ ॥ ವಾಚಸ್ಪತಿಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಣಮೂತಯೇ ಮನೋಜುವಂ ವಾಜೇ ಅದ್ಯಾ ಹುವೇಮ । ಸ ನೋ ವಿಶ್ವಾನಿ ಹವನಾನಿ ಜೋಷದ್ವಿಶ್ವಶಂಭೂರವಸೇ ಸಾಧುಕರ್ಮಾ ॥ ೭ ॥

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ಭೌವನಃಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ । ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾದೇವತಾ ।

ಓಂ ಚಕ್ಷುಷಃ ಪಿತಾ ಮನಸಾ ಹಿ ಧೀರೋ ಘೃತಮೇನೇ ಅಜನನ್ನಮ್ನ-ಮಾನೇ । ಯದೇದಂತಾ ಅದದೃಹಂತ ಪೂರ್ವ ಆದಿದ್ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಪ್ರಥೇತಾಮ್ ॥ ೧ ॥ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ವಿಮನಾ ಆದ್ವಿಹಾಯಾ ಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಪರಮೋತ ಸಂದೃಕ್ । ತೇಷಾಮಿಷ್ಟಾನಿ ಸಮಿಷಾ ಮದಂತಿ ಯತ್ರಾ ಸಪ್ತಋಷೀನ್ಪರ ಏಕಮಾಹುಃ ॥ ೨ ॥ ಯೋ ನಃ ಪಿತಾ ಜನಿತಾ ಯೋ ವಿಧಾತಾ ಧಾಮಾನಿ ವೇದ ಭುವನಾನಿ ವಿಶ್ವಾ । ಯೋ ದೇವಾನಾಂ ನಾಮಧಾ ಏಕ ಏವ ತಂ ಸಂಪ್ರಶ್ನಂ ಭುವನಾ ಯಂತ್ಯನ್ಯಾ ॥ ೩ ॥ ತ ಆಯಜಂತ ದ್ರವಿಣಂ ಸಮಸ್ಮಾ ಋಷಯಃ ಪೂರ್ವೇ ಜರಿತಾರೋ ನ ಭೂನಾ । ಅಸೂರ್ತೇ ಸೂರ್ತೇ ರಜಸಿ ನಿಷತ್ತೇ ಯೇ ಭೂತಾನಿ ಸಮಕೃಣ್ವನ್ನಿಮಾನಿ ॥ ೪ ॥ ಪರೋ ದಿವಾ ಪರ ಏನಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಪರೋ ದೇವೇಭಿರಸುರೈರ್ಯದಸ್ತಿ । ಕಂ ಸ್ವಿದ್ಗರ್ಭಂ ಪ್ರಥಮಂ ದಧ್ರ ಆಪೋ ಯತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಮಪಶ್ಯಂತ ವಿಶ್ವೇ ॥ ೫ ॥ ತಮಿದ್ಗರ್ಭಂ ಪ್ರಥಮಂ ದಧ್ರ ಆಪೋ ಯತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಮಗಚ್ಛಂತ ವಿಶ್ವೇ । ಅಜಸ್ಯ

ನಾಭಾವಧ್ಯೇಕಮರ್ಪಿತಂ ಯಸ್ಮಿನ್ವಿಶ್ವಾನಿ ಭುವನಾನಿ ತಸ್ಥುಃ ॥ ೬ ॥ ನ ತಂ ವಿದಾಥ ಯ ಇಮಾ ಜಜಾನಾನ್ಯದ್ಯುಷ್ಮಾಕಮಂತರಂ ಬಭೂವ । ನೀಹಾರೇಣ ಪ್ರಾವೃತಾ ಜಲ್ಪ್ಯಾ ಚಾಸುತೃಪ ಉಕ್ಥಶಾಸಶ್ಚರಂತಿ ॥ ೭ ॥

ಅಘಮರ್ಷಣೋ ಮಾಧುಚ್ಛಂದಸಃ ಋಷಯಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ॥ ಭಾವವೃತ್ತಮ್ ದೇವತಾ ॥ ಬಿಂಬ ಶುದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಅಭಿಷೇಕೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಮ್ ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚಾಭೀದ್ಧಾತ್ತಪಸೋಽಧ್ಯಜಾಯತ । ತತೋ ರಾತ್ರ್ಯಜಾಯತ ತತಃ ಸಮುದ್ರೋ ಅರ್ಣವಃ ॥ ೧ ॥ ಸಮುದ್ರಾದರ್ಣವಾದಧಿ ಸಂವತ್ಸರೋ ಅಜಾಯತ । ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ವಿದಧದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಮಿಷತೋ ವಶೀ ॥ ೨ ॥ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೌ ಧಾತಾ ಯಥಾಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್ । ದಿವಂ ಚ ಪೃಥಿವೀ ಚಾಂತರಿಕ್ಷಮಥೋ ಸ್ವಃ ॥ ೩ ॥

ಸಂವನನಃ ಋಷಿಃ । ೧, ೨, ೪ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ೩ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ । ೧ ಅಗ್ನಿಃ ದೇವತಾ । ೨-೪ ಸಂಜ್ಞಾನಮ್ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಸಂಸಮಿದ್ಯುವಸೇ ವೃಷನ್ನಗ್ನೇ ವಿಶ್ವಾನ್ಯರ್ಯ ಆ । ಇಳಸ್ಪದೇ ಸಮಿಧ್ಯಸೇ ಸ ನೋ ವಸೂನ್ಯಾ ಭರ ॥ ೧ ॥ ಸಂ ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ಸಂ ವದಧ್ವಂ ಸಂ ವೋ ಮನಾಂಸಿ ಜಾನತಾಮ್ । ದೇವಾ ಭಾಗಂ । ಯಥಾ ಪೂರ್ವೇ ಸಂಜಾನಾನಾ ಉಪಾಸತೇ ॥ ೨ ॥ ಸಮಾನೋ ಮಂತ್ರಃ ಸಮಿತಿಃ ಸಮಾನೀ ಸಮಾನಂ ಮನಃ ಸಹ ಚಿತ್ತಮೇಷಾಮ್ । ಸಮಾನಂ ಮಂತ್ರಮಭಿ ಮಂತ್ರಯೇ ವಃ ಸಮಾನೇನ ವೋ ಹವಿಷಾ ಜುಹೋಮಿ ॥ ೩ ॥ ಸಮಾನೀ ವ ಆಕೂತಿಃ ಸಮಾನಾ ಹೃದಯಾನಿ ವಃ । ಸಮಾನಮಸ್ತು ವೋ ಮನೋ ಯಥಾ ವಃ ಸುಸಹಾಸತಿ ॥ ೪ ॥

ಓಂ ಶಾಂತಾ ಪೃಥಿವೀ ಶಿವಮಂತರಿಕ್ಷಂ ದ್ಯೌರ್ನೋ ದೇವ್ಯಭಯನ್ನೋ ಅಸ್ತು। ಶಿವಾದಿಶಃ ಪ್ರದಿಶ ॥ ಉದ್ದಿಶೋ ನ ಆಪೋ ವಿದ್ಯುತಃ ಪರಿಪಾಂತು ಸರ್ವತಃ ಶಾಂತಿಶ್ಶಾಂತಿಶ್ಶಾಂತಿಃ ॥

ತತಃ ಉಪಚಾರೈಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ನೀರಾಜಯೇತ್ ॥ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

೩. ಪಂಚಗವ್ಯಾಧಿವಾಸಃ

ಬಿಂಬಸ್ಯ ತ್ವಕ್ ಶರೀರಾದಿ ಸರ್ವಾವಯವೇಷು ತತ್ತದಂಗದೇವತಾನಿವಾಸ-ಯೋಗ್ಯತಾ ವಿಶೇಷಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಬಿಂಬಶುದ್ಧ್ಯಂಗ ಪಂಚಗವ್ಯಾಧಿವಾಸಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಪೀಠಾವಾಹನನ್ಯಾಸಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ, ಬಿಂಬಂ ಬೃಹತ್ ಲೋಹಕಟಾಹೇ ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ನಿಧಾಯ, ಪಂಚಗವ್ಯೇ ತತ್ತದ್ದೇವತಾವಾಹನಂ ಕೃತ್ವಾ, ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಃ ಸ್ನಾಪಯಿತ್ವಾ, ಪಂಚಗವ್ಯೇ ಸಪ್ತರಾತ್ರಂ ಏಕರಾತ್ರಂ ಸದ್ಯೋ ಗೋದೋಹನ-ಪರ್ಯಂತ ವಾ ಅಧಿವಾಸಯೇತ್ ॥ 'ಪುರುಷಸೂಕ್ತಂ', 'ಪೌಮಾನಸೂಕ್ತಂ', 'ಯಕ್ಷ್ಮನಾಶನಸೂಕ್ತಂ' ಚ ಪಠೇತ್ ॥

ಯಕ್ಷ್ಮನಾಶನಃ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯಃ ಋಷಿಃ । ೧-೪ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ೫ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ॥ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಘ್ನಮ್ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಮುಂಚಾಮಿ ತ್ವಾ ಹವಿಷಾ ಜೀವನಾಯ ಕಮಜ್ಞಾತಯಕ್ಷ್ಮಾದುತ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾತ್ । ಗ್ರಾಹಿರ್ಜಗ್ರಾಹ ಯದಿ ವೈತದೇನಂ ತಸ್ಯಾ ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಪ್ರ ಮುಮುಕ್ತಮೇನಮ್ ॥ ೧ ॥ ಯದಿ ಕ್ಷಿತಾಯುರ್ಯದಿ ವಾ ಪರೇತೋ ಯದಿ ಮೃತ್ಯೋರಂತಿಕಂ ನೀತ ಏವ । ತಮಾ ಹರಾಮಿ ನಿರ್ಋತೇರುಪ-ಸ್ಥಾದಸ್ಪಾರ್ಷಮೇನಂ ಶತಶಾರದಾಯ ॥ ೨ ॥ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೇಣ ಶತಶಾರದೇನ ಶತಾಯುಷಾ ಹವಿಷಾಹಾರ್ಷಮೇನಮ್ । ಶತಂ ಯಥೇಮಂ ಶರದೋ ನಯಾತೀಂದ್ರೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ದುರಿತಸ್ಯ ಪಾರಮ್ ॥ ೩ ॥ ಶತಂ ಜೀವ ಶರದೋ

ವರ್ಧಮಾನಃ ಶತಂ ಹೇಮಂತಾನ್ ಛತಮು ವಸಂತಾನ್ । ಶತಮಿಂದ್ರಾಗ್ನೀ ಸವಿತಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಶತಾಯುಷಾ ಹವಿಷೇಮಂ ಪುನರ್ದುಃ ॥ ೪ ॥ ಆಹಾರ್ಷಂ ತ್ವಾವಿದಂ ತ್ವಾ ಪುನರಾಗಾಃ ಪುನರ್ನವ । ಸರ್ವಾಂಗ ಸರ್ವಂ ತೇ ಚಕ್ಷುಃ ಸರ್ವಮಾಯುಶ್ಚ ತೇಽವಿದಮ್ ॥ ೫ ॥

ಕಾಶ್ಯಪಃ ಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಯಕ್ಷ್ಮಘ್ನೋ ದೇವತಾ ॥

ಓಮ್ ಅಕ್ಷೀಭ್ಯಾಂ ತೇ ನಾಸಿಕಾಭ್ಯಾಂ ಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಛುಬುಕಾದಧಿ । ಯಕ್ಷ್ಮಂ ಶೀರ್ಷಣ್ಯಂ ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾಜ್ಜಿಹ್ವಾಯಾ ವಿ ವೃಹಾಮಿ ತೇ ॥ ೧ ॥ ಗ್ರೀವಾಭ್ಯಸ್ತ ಉಷ್ಣಿಹಾಭ್ಯಃ ಕೀಕಸಾಭ್ಯೋ ಅನೂಕ್ಯಾತ್ । ಯಕ್ಷ್ಮಂ ದೋಷಣ್ಯ(ಅ)೧ ಮಂಸಾಭ್ಯಾಂ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ವಿ ವೃಹಾಮಿ ತೇ ॥ ೨ ॥ ಆಂತ್ರೇಭ್ಯಸ್ತೇ ಗುದಾಭ್ಯೋ ವನಿಷ್ಠೋರ್ಹೃದಯಾದಧಿ। ಯಕ್ಷ್ಮಂ ಮತಸ್ನಾಭ್ಯಾಂ ಯಕ್ನಃ ಪ್ಲಾಶಿಭ್ಯೋ ವಿ ವೃಹಾಮಿ ತೇ ॥ ೩ ॥ ಊರುಭ್ಯಾಂ ತೇ ಅಷ್ಠೀವದ್ಭ್ಯಾಂ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಪದಾಭ್ಯಾಮ್ । ಯಕ್ಷ್ಮಂ ಶ್ರೋಣಿಭ್ಯಾಂ ಭಾಸದಾದ್ಭಂಸಸೋ ವಿ ವೃಹಾಮಿ ತೇ ॥ ೪ ॥ ಮೇಹನಾದ್ವನಂಕರಣಾಲ್ಲೋಮಭ್ಯಸ್ತೇ ನಖೇಭ್ಯಃ । ಯಕ್ಷ್ಮಂ ಸರ್ವಸ್ಮಾದಾತ್ಮನಸ್ತಮಿದಂ ವಿ ವೃಹಾಮಿ ತೇ ॥ ೫ ॥ ಅಂಗಾದಂಗಾಲ್ಲೋಮ್ನೋಲೋಮ್ನೋ ಜಾತಂ ಪರ್ವಣಿ ಪರ್ವಣಿ। ಯಕ್ಷ್ಮಂ ಸರ್ವಸ್ಮಾದಾತ್ಮನಸ್ತಮಿದಂ ವಿ ವೃಹಾಮಿ ತೇ ॥ ೬ ॥

ನೀರಾಜನಂ ಪಿಧಾಯ, ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ 'ಉತ್ತಿಷ್ಠಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ....' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ-

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾರಕ ।
ಗವ್ಯಾಧಿವಾಸಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ದಯಾನಿಧೇ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಬಿಂಬಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ತತಃ ಪಂಚಾಮೃತಾಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಪಂಚಗವ್ಯಾಧಿ ವಾಸಃ ॥

೪. ಪಂಚಾಮೃತಾಧಿವಾಸಃ

ಬಿಂಬಸ್ಯ ಮೇಧೋಧಾತುಮಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರ ಅಂಗಮೃದುತ್ವಪಾವನತ್ವ–ವರದಾ–ತೃತ್ವಜೀವಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕಾಂತಿತೇಜೋಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಚ ಪಂಚಾಮೃತಾಧಿ–ವಾಸಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಪೀಠಾವಾಹನನ್ಯಾಸಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ಪಂಚಾಮೃತದ್ರವ್ಯೇ–

ಕ್ಷೀರೇ – ಗೋವಿಂದಂ, ದಧಿನಿ – ವಾಮನಂ, ಘೃತೇ – ವಿಷ್ಣುಂ

ಮಧುನಿ – ಮಧುಸೂದನಂ, ಶರ್ಕರಾಯಾಂ – ಅಚ್ಯುತಂ

ಫಲೇ – ನಾರಾಯಣಂ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪಂಚಾಮೃತದ್ರವ್ಯಂ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಃ ಅಭಿಷಿಚ್ಯಾ ಪ್ರತಿದ್ರವ್ಯಾಂತರೇ ಧೂಪದೀಪನೈವೇದ್ಯಾದಿ ನೀರಾಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಧವಾಸಯೇತ್ । ಅಮೃತಾಧಿವಾಸಕಾಲೇ 'ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತ', 'ಶಕುಂತಸೂಕ್ತ,' 'ಘೃತಸೂಕ್ತ ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಘ್ನಸೂಕ್ತ', 'ವಾತಸೂಕ್ತ', 'ಕೇಶೀಸೂಕ್ತಂ' ಪಠೇತ್ ।

ಮುನಯೋ ವಾತರಶನಾಃ ಋಷಯಃ (ಜೂತಿ, ವಾತಜೂತಿಃ, ವಿಪ್ರಜೂತಿಃ, ವೃಷಾಣಕಃ, ಕರಿಕ್ರತಃ, ಏತಶಃ, ಋಷ್ಯಶೃಂಗಃ) । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಕೇಶಿನ ದೇವತಾ ॥ ಅಭಿಮಂತ್ರಣೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ಕೇಶ್ಯ(ಅ)ಗ್ನಿಂ ಕೇಶೀ ವಿಷಂ ಕೇಶೀ ಬಿಭರ್ತಿ ರೋದಸೀ । ಕೇಶೀ ವಿಶ್ವಂ ಸ್ವರ್ದೃಶೇ ಕೇಶೀದಂ ಜ್ಯೋತಿರುಚ್ಯತೇ ॥ ೧ ॥ ಮುನಯೋ ವಾತರಶನಾಃ ಪಿಶಂಗಾ ವಸತೇ ಮಲಾ । ವಾತಸ್ಯಾನು ಧ್ರಾಜಿಂ ಯಂತಿ ಯದ್ದೇವಾಸೋ ಅವಿಕ್ಷತ ॥ ೨ ॥ ಉನ್ಮದಿತಾ ಮೌನೇಯೇನ ವಾತಾಁ ಆ ತಸ್ಥಿಮಾ ವಯಮ್ । ಶರೀರೇದಸ್ಮಾಕಂ ಯೂಯಂ ಮರ್ತಾಸೋ ಅಭಿ ಪಶ್ಯಥ ॥ ೩ ॥ ಅಂತರಿಕ್ಷೇಣ ಪತತಿ ವಿಶ್ವಾ ರೂಪಾವಚಾಕಶತ್ । ಮುನಿರ್ದೇವಸ್ಯದೇವಸ್ಯ ಸೌಕೃತ್ಯಾಯ ಸಖಾ ಹಿತಃ ॥ ೪ ॥ ವಾತಸ್ಯಾಶ್ವೋ ವಾಯೋಃ ಸಖಾಥೋ ದೇವೇಷಿತೋ ಮುನಿಃ । ಉಭೌ ಸಮುದ್ರಾವಾ ಕ್ಷೇತಿ ಯಶ್ಚ ಪೂರ್ವ ಉತಾಪರಃ ॥ ೫ ॥ ಅಪ್ಸರಸಾಂ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ಮೃಗಾಣಾಂ ಚರಣೇ ಚರನ್ । ಕೇಶೀ ಕೇತಸ್ಯ ವಿದ್ವಾಂತ್ಸಖಾ

ಸ್ವಾದುರ್ಮದಿಂತಮಃ ॥ ೬ ॥ ವಾಯುರಸ್ಮಾ ಉಪಾಮಂಥತ್ಪಿನಷ್ಟಿ ಸ್ಮಾ ಕುನಂನಮಾ।
ಕೇಶೀ ವಿಷಸ್ಯ ಪಾತ್ರೇಣ ಯದ್ರುದ್ರೇಣಾಪಿಬತ್ಸಹ ॥ ೭ ॥

ವಾತಾಯನಃ ಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ವಾಯುಃ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ವಾತ ಆ ವಾತು ಭೇಷಜಂ ಶಂಭು ಮಯೋಭು ನೋ ಹೃದೇ । ಪ್ರ
ಣ ಆಯೂಂಷಿ ತಾರಿಷತ್ ॥ ೧ ॥ ಉತ ವಾತ ಪಿತಾಸಿ ನ ಉತ ಭ್ರಾತೋತ ನಃ
ಸಖಾ । ಸ ನೋ ಜೀವಾತವೇ ಕೃಧಿ ॥ ೨ ॥ ಯದದೋ ವಾತ ತೇ ಗೃಹೇ(ಏ)ಽ
ಮೃತಸ್ಯ ನಿಧಿರ್ಹಿತಃ । ತತೋ ನೋ ದೇಹಿ ಜೀವಸೇ ॥ ೩ ॥

ನೀರಾಜನಂ ವಿಧಾಯ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ 'ಉತ್ತಿಷ್ಠಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ದೇವಂ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ-

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾರಕ ।
ಅಮೃತಾಧಿವಾಸಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ದಯಾನಿಧೇ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಬಿಂಬಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಲಯೇತ್ । ಮುದ್ಗಚೂರ್ಣ, ಚಣಕಚೂರ್ಣ, ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣೇನ ವಾ ಉಷ್ಣೋದಕೇನ ಉದ್ವರ್ತನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಪಂಚಾಮೃತಾಧಿವಾಸಃ ॥

ಬಿಂಬಶುದ್ಧಿಃ

ತತಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಹೋಮಸ್ಥಕಲಶಾನ್ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ । ತತಃ ಬಿಂಬೇ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ-ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪೀಠಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರೇಣ ಚ ದೇವಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ತತ್ತ್ವದೇವತಾಃ ಬಿಂಬೇ ಆವಾಹ್ಯ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಂತ್ರಂ 'ಗೃಹಾ ವೈ', 'ಧ್ರುವಾದ್ಯೌಃ', 'ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ', 'ಆತ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ', 'ಅಸುನೀತೇ' ಇತ್ಯಾದಿಕಂ ಜಪ್ತ್ವಾ-

ಭೋ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಜಗತಾಂ ನಾಥ ಪೂಜಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯಸಿದ್ಧಯೇ ।
ತಾವತ್ತ್ವಂ ಪ್ರೀತಿಭಾವೇನ ಬಿಂಬೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸನ್ನಿಧೌ ಭವ ॥

ತತ್ವನ್ಯಾಸ ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕಂ ಮೂಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರಾಕ್ಷರ,

ನ್ಯಾಸಂ ಕೃತ್ವಾ ೧೦೮ ಜಪಂ ಕೃತ್ವಾ ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ವಾ ಪಂಚೋಪಚಾರೈಃ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಕಲಶಪಂಚಕಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಪೂರ್ವೇ ಕಶಾಯೋದಕಂ, ದಕ್ಷಿಣೇ ಪಂಚಾ-ಮೃತಂ, ಪಶ್ಚಿಮೇ ಪಂಚಗವ್ಯಂ, ಉತ್ತರೇ ಗಂಧೋದಕಂ, ಮಧ್ಯೇ ಶುದ್ಧೋದಂ ಪೂರಯಿತ್ವಾ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಪಂಚಮೂರ್ತೀಃ ಆವಾಹ್ಯ ಅಜಾದಿಶಿಂಶುಮಾರಾಂತ ಶತಕಲಾಶ್ಚ ಆವಾಹ್ಯ, ಕಲಶಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪ್ಯ ದೇವೇ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ದತ್ವಾ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ । ತತಃ ಬಿಂಬಂ ವಸ್ತ್ರೇಣ ಸಂಶೋಧ್ಯ ಉಪಚಾರಂ ದತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ಗಂಧಾಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

೫. ಗಂಧಾಧಿವಾಸಃ

ಅಸ್ಯ ಬಿಂಬಸ್ಯ ಸರ್ವನಾಡಿಶಿರೋಲೋಮತ್ವಕ್‌ಮೇದಮಜ್ಜಾಸ್ಥೀನಿ ದೇವ-ಪ್ರಭಾವತ್ವಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಚ ಗಂಧಾಧಿವಾಸಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಪೀಠಾವಾಹನಾದಿ ಕೃತ್ವಾ ಅಷ್ಟಗಂಧಮಿಶ್ರಿತ ಚಂದನಂ ಪಾದಾದಿಶಿರೋಽಂತಂ ಸಲ್ಲೇಪ್ಯ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ, ಅಂಭ್ರಣೀ-ಸೂಕ್ತ ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ಅಸ್ಯವಾಮೀಯಸೂಕ್ತಂ (ವಾಮನಸೂಕ್ತ) ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತಾದಿಕಂ ಪಠೇತ್ ॥

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುಷ್ಪಾದಿನಾ ಅಲಂಕೃತ್ಯ ಧೂಪ-ದೀಪಾದಿಕಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ನೈವೇದ್ಯಪಾಯಸಭಕ್ಷ್ಯಾದೀನ್ ನಿವೇದ್ಯ ಫಲಾದೀನ್ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾನೀರಾಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ವಸ್ತ್ರೇಣ ದೇವಮ್ ಆವೇಷ್ಟಯೇತ್ ॥ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಗಂಧಾಧಿವಾಸಾನಂತರಂ ದೇವಮುತ್ಥಾಪ್ಯ-

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ .... ದನಾನಿಧೇ ॥

ಧಾನ್ಯ-ಪುಷ್ಪ-ಶಯ್ಯಾಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

೬. ಧಾನ್ಯ – ೭. ಪುಷ್ಪಶಯ್ಯಾಧಿವಾಸಃ

ಭದ್ರಕಮಂಡಲೇ ದ್ರೋಣಪರಿಮಿತಧಾನ್ಯಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ಶುದ್ಧವಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಸಾರ್ಯ ತದುಪರಿ ಶಯ್ಯಾದೀನ್ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪುಷ್ಪಂ ವಿಕೀರ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾಂ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ।

ಪ್ರತಿಮಾಯಾಃ ಮಾಂಸಧಾತುಪ್ರಾಣಾನುರೂಪಬಲಪೌರುಷಸಕಲ-ಕಲಾಪೂರ್ಣದೇವಪ್ರಭಾವಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಧಾನ್ಯ-ಪುಷ್ಪ-ಶಯ್ಯಾಧಿವಾಸಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಶಯ್ಯಾಂ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಶಯ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ಸಪರಿವಾರಂ ವಾಸುದೇವಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ 'ಅತೋದೇವ ಇತಿ' ಮಂತ್ರೇಣ ಶಯ್ಯಾಯಾಂ ದೇವಂ ಪ್ರಾಕ್‌ಶಿರಸ್ಕಂ ಶಾಯಯಿತ್ವಾ ಪೀಠಾವಾಹನನ್ಯಾಸಾದಿಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ [ಶಯ್ಯಾಧಿವಾಸೇ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣ ಷೋಡಶನ್ಯಾಸಾಃ –ಪರಿಶಿಷ್ಟೇ (ಪು. ಸಂಖ್ಯೆ.೧೪೬)] 'ಅತೋ ದೇವಾ', 'ಶಾಂತಿಸೂಕ್ತ', 'ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ', 'ರಾತ್ರೀಸೂಕ್ತ', 'ದುರ್ಗಾಸೂಕ್ತಾ'ದಿಕಂ ಪಠಿತ್ವಾ ದೇವಸ್ಯ ತ್ರಿಮಧುರಯುಕ್ತ ಕ್ಷೀರತಾಂಬೂಲಫಲಾದೀನಿ ಸಮರ್ಪ್ಯ ನೀರಾಜಯೇತ್ । 'ಯೋಪಾಂ ಪುಷ್ಪಂ ವೇದ' ಇತ್ಯನೇನ ದೇವಸ್ಯೋಪರಿ ಪುಷ್ಪಂ ವಿಕೀರ್ಯ ವಸ್ತ್ರೇಣಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಶಿರಃಸ್ಥಾನೇ ಕಲಶಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ನಿದ್ರಾದೇವೀಮ್ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ವಾಸುದೇವಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನಿದ್ರಾಮಾವಾಹಯಾಮ್ಯಹಮ್ ।
ಮೋಹಿನೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮನೋವಿಭ್ರಮಕಾರಿಣೀಮ್ ॥
ಏಹಿ ಸಾವಿತ್ರಿಮೂರ್ತಿಸ್ತ್ವಂ ಚಕ್ಷುಭ್ಯಾಂ ಜ್ಞಾನಗೋಚರೇ ।
ವಿಶ ನಾಸಾಪುಟೇ ದೇವಿ ಕಂಠೇ ಚೋತ್ಕುಂಠಿತಾ ಭವ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ । ತತಃ ಪಾದಸ್ಥಾನೇ ರಕ್ಷಾಕಲಶಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸುದರ್ಶನಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ । ತತಃ ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ಯ ಪೂರ್ವಾದಿ ದಿಗ್ದೇವತಾಭ್ಯಃ ಬಲಿಪ್ರದಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಆಚಾರ್ಯಃ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಹರಿಸಂಕೀರ್ತನ-ಪೂರ್ವಕಂ ರಾತ್ರಿಂ ನಯೇತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಸಪ್ತಾದಿವಾಸಾಃ ॥

(ತತ್ತ್ವಹೋಮ, ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರೀಹೋಮ, ಅಷ್ಟಮಹಾಮಂತ್ರಹೋಮ, ಮೂಲಮಂತ್ರಹೋಮಾಶ್ಚ ತಂತ್ರಸಾರಪ್ರತಿಷ್ಠೇ ವಿಶೇಷೇಣ ಉಕ್ತಮ್ ।)

ಬಿಂಬಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನವಿಧಿಃ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಗ್ರಹಾನುಕೂಲ್ಯತಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ನವಗ್ರಹಹೋಮಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ **ತಿಲಕೂಶ್ಮಾಂಡಪವಮಾನಹೋಮಾದಿಕಂ** ಕಾರಯೇತ್ ॥

ಶಿಖರಪ್ರತಿಷ್ಠಾರ್ಥಂ ಶಿಖರಂ ಶುದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ, ಶೋಷಣಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪಂಚಗವ್ಯ ಪುಣ್ಯಾಹೋದಕ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಶಿಖರಾಧಿಪತಯೇ **'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ**

ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ' ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಕಲಶಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಅರ್ಘ್ಯಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ 'ಐಕಮತ್ಯ'ಸೂಕ್ತಂ ಪಠಿತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ತತಃ ಶಯ್ಯಾಸಮೀಪೇ ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯಾನಿ– ದರ್ಪಣ, ಸುವರ್ಣ, ಧಾನ್ಯ, ಗೋಮಿಥುನ, ದೂರ್ವಾ, ಹರಿದ್ರಾ, ಮಧುಸರ್ಪಿ, ಅಕ್ಷತ, ಸರ್ಷಪ ಫಲಾನಿ ನೀಲಾಂಜನಂ (ಧಾನ್ಯೋಪರಿ ನಾಳಿಕೇರ ಖಂಡದ್ವಯೇ ಘೃತದೀಪಂ) ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ (ನಾಗಶಿಲಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ।) ಗುರುಗಣಪತಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಅನುಜ್ಞಾತಃ ನಾಗಶಿಲಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯೋಗ್ಯತಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ **ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಂ** ಕೃತ್ವಾ, ಶಯ್ಯಾಸಮೀಪೇ ಮಂಗಲಾಷ್ಟಕಮುಕ್ತ್ವಾ ಪಂಚವಾದ್ಯ ಘೋಷಾದಿಕಂ ಆರಭೇತ । ತತಃ ನೀರಾಜನಂ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾರಕ ।
ಶಯ್ಯಾದಿವಾಸಾದುತ್ತಿಷ್ಠಾ ಕೃಪಾಂ ಕುರು ದಯಾನಿಧೇ ॥

ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಗೋವಿಂದ ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಗರುಡಧ್ವಜ ।
ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಕಮಲಾಕಾಂತ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಮಂಗಲಂ ಕುರು ॥

ಮಂಗಲವಾದ್ಯಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಪೂರ್ವಕಂ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರಣವೇನ ಉತ್ಥಾಪಯೇತ್। ತತಃ ರಕ್ಷಾ, ನಿದ್ರಾ ಕಲಶೋದಕಂ ಚ ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ । ತತಃ ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯಾನಿ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್। **ಆಕೃಷ್ಣೇನೇತಿ** ದರ್ಪಣಂ, **ಹಿರಣ್ಯರೂಪಸ್ಯೇತಿ** ಸುವರ್ಣಂ, **ಯೇನತೋಕಾಯ** ಧ್ಯಾನಂ, **ಸೋಮೋಧೇನುಮಿತಿ** ಫಲಂ (ಗೋಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯ), **ಕಾಂಡಾತ್ಕಾಂಡಾತ್** ಇತಿ ದೂರ್ವಾಂ, **ಸಚಿತ್ರಚಿತ್ರಮಿತಿ** ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುಮಾನಿ, **ಅರ್ಚತಪ್ರಾರ್ಚತಾ** ಇತ್ಯಕ್ಷತಂ, **ಪವಿತ್ರಂ ತೇ, ಸಹಸ್ರಾರ ಹುಂಫಟ್** ಇತ್ಯನೇನ ದಶದಿಕ್ಷು ಸರ್ಷಪ ವಿಕಿರಣಂ,ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞತುರೀಯಾಖ್ಯ ಚತುರ್ನಾಮಮಂತ್ರೈಃ ಬಿಂಬಂ ಅಭಿಮಂತ್ರ್ಯ, ತತಃ ಬಿಂಬಸ್ಯ ಗಂಡೂಷ, ದಂತಧಾವನ, ಆಚಮನ, ಮುಖಮಾರ್ಜನಾದಿಕಂ ತಂತ್ರೇಣ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಾಹಜಲಂ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ನೇತ್ರೋನ್ಮೀಲನಂ ಕುರ್ಯಾತ್॥

ಬಿಂಬಸ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾರಣಾರ್ಥಂ ನೇತ್ರೋನ್ಮೀಲನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ । ರಜತಪಾತ್ರೇ ಮಧುಸರ್ಪಿಷಿ– ಮಧುವಾತೇತಿ ಘೃತಂ ಮಿಮಿಕ್ಷೇ ಮಂತ್ರದ್ವಯೇನ ಮೇಲಯಿತ್ವಾ ಸುವರ್ಣಶಲಾಕಯಾ ಪ್ರತಿಮಾಯಾಃ ಪೃಷ್ಠತಃ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ದರ್ಪಣಸಾಹಾಯ್ಯೇನ 'ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ'

ಓಂ ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಂ ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ। ಆ ಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ ॥

ಇತಿ ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರಂ ಉನ್ಮೀಲಯೇತ್ ।

ಓಂ ತಚ್ಚಕ್ಷುರ್ದೇವಹಿತಂ ಶುಕ್ರಮುಚ್ಚರತ್ । ಪಶ್ಯೇಮ ಶರದಃ ಶತಮ್। ಜೀವೇಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ । ನಂದಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್। ಮೋದಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ । ಭವಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ । ಶೃಣವಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್। ಪ್ರಬ್ರವಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ । ಅಜೀತಾಃ ಸ್ಯಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ । ಜ್ಯೋಕ್ ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯಂ ದೃಶೇ ॥ ಓಮ್ ॥ ಇತಿ ವಾಮನೇತ್ರಂ ಉನ್ಮೀಲಯೇತ್

ನೇತ್ರೋನ್ಮೀಲನಕಾಲೇ ಪುರತಃ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ ತಿಷ್ಠೇತ್ । ನೈವೇದ್ಯಂ ನಿವೇದ್ಯ ಮಂಗಲನೀರಾಜನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ।

ಆಯತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶಾಲಾಭ್ಯಾಂ ಶೀತಲಾಭ್ಯಾಂ ಕೃಪಾನಿಧೇ ।
ಕರುಣಾರಸಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಲೋಚನಾಭ್ಯಾಂ ವಿಲೋಕಯ ॥

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹೋಮಃ

ನಾಗಬಿಂಬಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ಭಗವತಃ ಸ್ಥಿರಸಾನ್ನಿಧ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕಲಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹೋಮಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ ಅನ್ವಾಹಿತೇ ಅಗ್ನೌ (ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ಉಕ್ತ್ವಾ) ಅತ್ರ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಂ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣಂ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೇಣ, ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ, ಬ್ರಹ್ಮಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಚ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ ತ್ರಿವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ ತತ್ತ್ವಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ನಾರಾಯಣಪನ್ನ, ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತ, ಅಂಭ್ರಿಣೀಸೂಕ್ತ, ಬಳಿತ್ಥಾಸೂಕ್ತೈಃ ಪ್ರತ್ಯೃಚಂ ಏಕೈಕವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ಸರ್ಪತ್ರಯ-ಮಂತ್ರೈಃ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೈಃ ಪುನಃ ಶೇಷಮಂತ್ರೇಣ (ನಾಗಮಂತ್ರೇಣ) ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೈಃ ಅನಂತಂ, ವಾಸುಕಿಂ, ತಕ್ಷಕಂ, ಕಾರ್ಕೋಟಕಂ, ಪದ್ಮಂ, ಮಹಾಪದ್ಮಂ, ಶಂಖಪಾಲಂ, ಗುಳಿಕಂ ಏತಾನ್ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾನ್ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೈಃ

ಪುನಃ ಅಷ್ಟವಾರಂ ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ತಿಲದ್ರವ್ಯೇಣ ವ್ಯಾಹೃತ್ಯ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಆಜ್ಯಾಕ್ತ ತಿಲದ್ರವ್ಯೇಣ ಚರುಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮ್ ॥

ರತ್ನನ್ಯಾಸವಿಧಿಃ

ತತೋ ಗುರುಃ ಸಮ್ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯಃ ಗರ್ಭಗೇಹಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾಧಾರಭೂತಾಂ ನಪುಂಸಕಶಿಲೋಪರಿಸ್ಥಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಲಾಂ (ಸೋಮಸೂತ್ರಂ) ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ

ತ್ವಮೇವ ಪರಮಾಶಕ್ತಿಃ ತ್ವಮೇವಾಸನಧಾರಿಕಾ ।
ದೇವಾಜ್ಞಯಾ ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಸ್ಥಾತವ್ಯಂ ಇಹ ಸರ್ವದಾ ॥

ಇತಿ ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಗಂಧಪುಷ್ಪೈ ಅಭ್ಯರ್ಚ್ಯ । ಕ್ರಮೇಣ ಗರ್ತೇ ವಿಶ್ವಾದಿ ನಾಮಮಂತ್ರೈಃ ನವಧಾನ್ಯಾನಿ, ನವರತ್ನಾನಿ, ನವಧಾತೂನಿ, ನವಲೋಹಾನಿ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ । ಸುವರ್ಣಾದಿ ನ್ಯಾಸಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಪ್ತಮೃದಃ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪದ್ಮೇ ಪೂರ್ವಾದಿತಃ ನವಶಕ್ತೀಃ ಆವಾಹ್ಯ ಅಕಾರಾದಿ ೫೧ ವರ್ಣದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ನೀರಾಜನಂ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ತಾಲತ್ರಯ...... ಬಹಿಃ ಗಚ್ಛೇತ್ ।

(ಗೋಪುರೇ ಶಿಖರಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಕಲಶಾಭಿಷೇಕಂ ಕೃತ್ವಾ ನೀರಾಜಯೇತ್ ।)

ತತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗ ಯಜಮಾನಃ ಭಕ್ತಜನೈಃ ಸಾಕಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ । ತತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ನವಗ್ರಹಧಾನ್ಯದಾನಂ ಗೋಮೂಲ್ಯಫಲದಾನಾದಿಕಂ ಮುಹೂರ್ತೋದಯಂ ಚ ದತ್ವಾ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಘೋಷಪುರಸ್ಸರಂ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಶಿಷ್ಯಹಸ್ತೇ ದತ್ವಾ ಆಚಾರ್ಯಃ ಅರ್ಘ್ಯಯುಕ್ತಹಸ್ತಃ ಸನ್ ಪೃಷ್ಠತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲಶಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಗರ್ಭಗೇಹಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ದ್ವಾರದೇವತಾಭ್ಯಃ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಬಲಿಂ ಚ ದತ್ವಾ–

ಶ್ರೀಶ್ಚ ತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ಪತ್ನ್ಯೌ ಅಹೋರಾತ್ರೇ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ರೂಪಮ್ ಅಶ್ವಿನೌ ವ್ಯಾತ್ತಮ್ ಇಷ್ಟಂ ಮನಿಷಾಣ ಅಮುಂ ಮನಿಷಾಣ ಸರ್ವಂ ಮನಿಷಾಣ ।

ಇತ್ಯನೇನ ಪೀಠಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಓಂ **'ಓಂ'** ಓಂ ಪ್ರಣವೇನ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್ । ಧ್ರುವಾದ್ಯೌ, ಅಸುನೀತೇ, ಗೃಹಾ ವೈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸೂಕ್ತಂ, ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಂತ್ರೈಃ ಅಭಿಮಂತ್ರಯೇತ್ ।

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಂತ್ರಾಃ

ಧ್ರುವಃ ಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ತುತಿಃ ದೇವತಾ । ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಮ್ ಆ ತ್ವಾಹಾರ್ಷಮಂತರೇಧಿ ಧ್ರುವಸ್ತಿಷ್ಠಾವಿಚಾಚಲಿಃ । ವಿಶಸ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಾ ವಾಂಛಂತು ಮಾ ತ್ವದ್ರಾಷ್ಟ್ರಮಧಿ ಭ್ರಶತ್ ॥ ೧ ॥ ಇಹೈವೈಧಿ ಮಾಪ ಚ್ಯೋಷ್ಠಾಃ ಪರ್ವತ ಇವಾವಿಚಾಚಲಿಃ । ಇಂದ್ರ ಇವೇಹ ಧ್ರುವಸ್ತಿಷ್ಠೇಹ ರಾಷ್ಟ್ರಮು ಧಾರಯ ॥ ೨ ॥ ಇಮಮಿಂದ್ರೋ ಅದೀಧರದ್ಧ್ರುವಂ ಧ್ರುವೇಣ ಹವಿಷಾ । ತಸ್ಮೈ ಸೋಮೋ ಅಧಿ ಬ್ರವತ್ತಸ್ಮಾ ಉ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿಃ ॥ ೩ ॥ ಧ್ರುವಾ ದ್ಯೌರ್ಧ್ರುವಾ ಪೃಥಿವೀ ಧ್ರುವಾಸಃ ಪರ್ವತಾ ಇಮೇ । ಧ್ರುವಂ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಜಗದ್ಧ್ರುವೋ ರಾಜಾ ವಿಶಾಮಯಮ್ ॥ ೪ ॥ ಧ್ರುವಂ ತೇ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಧ್ರುವಂ ದೇವೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ । ಧ್ರುವಂ ತ ಇಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಧಾರಯತಾಂ ಧ್ರುವಮ್ ॥ ೫ ॥ ಧ್ರುವಂ ಧ್ರುವೇಣ ಹವಿಷಾಭಿ ಸೋಮಂ ಮೃಶಾಮಸಿ । ಅಥೋ ತ ಇಂದ್ರಃ ಕೇವಲೀರ್ವಿಶೋ ಬಲಿಹೃತಸ್ಕರತ್ ॥ ೬ ॥

ಓಂ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚ ಮನಶ್ಚ ವಾಕ್ ಚ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ದೇಹ ಇದಂ ಶರೀರಮ್ । ದ್ವೌ ಪ್ರತ್ಯಂಚಾವನುಲೋಮೌ ವಿಸರ್ಗಾವೇತಂ ತಂ ಮನ್ಯೇ ದಶಯಂತ್ರಮುತ್ಸಮ್ ॥ ೧ ॥ ನಖಶ್ಚ ಪೃಷ್ಠಶ್ಚ ಕರೌ ಚ ಬಾಹೂ ಜಂಘೇ ಚೋರೂ ಉದರಂ ಶಿರಶ್ಚ । ರೋಮಾಣಿ ಮಾಂಸಂ ರುಧಿರಾಸ್ಥಿ-ಮಜ್ಜಮೇತಚ್ಛರೀರಂ ಜಲಬುದ್ಬುದೋಪಮಮ್ ॥ ೨ ॥ ಭ್ರುವೌ ಲಲಾಟೇ ಚ ತಥಾ ಚ ಕರ್ಣೌ ಹನೂ ಕಪೋಲೌ ಛುಬುಕಸ್ತಥಾ ಚ । ಓಷ್ಠೌ ಚ ದಂತಾಶ್ಚ ತಥೈವ ಜಿಹ್ವಾ ಮೇ ತಚ್ಛರೀರಂ ಮುಖರತ್ನಕೋಶಮ್ ॥ ೩ ॥

ಅಸುನೀತ ಇತಿ ಪುನರ್ನ ಇತಿ ದ್ವಯೋಃ ಗೋಪಾಯನಾಃ ಬಂಧುಃ ಶ್ರುತಬಂಧುಃ ವಿಪ್ರಬಂಧುಶ್ಚ ಋಷಿಯಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಛಂದಃ । ಆದ್ಯಾಯಾಃ

ಅಸುನೀತಿಃ, ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಃ ಪೃಥಿವೀದ್ಯ್ವಂತರಿಕ್ಷ–ಸೋಮ–ಪೂಷ–ಪಥ್ಯಾಸ್ವಸ್ತಯಃ ದೇವತಾಃ । ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಮ್ ಅಸುನೀತೇ ಪುನರಸ್ಮಾಸು ಚಕ್ಷುಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಮಿಹ ನೋ ಧೇಹಿ ಭೋಗಮ್ । ಜ್ಯೋಕ್ ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯಮುಚ್ಚರಂತಮನುಮತೇ ಮೃಳಯಾ ನಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ॥ ಪುನರ್ನೋ ಅಸುಂ ಪೃಥಿವೀ ದದಾತು ಪುನರ್ದ್ಯೌರ್ದೇವೀ ಪುನರಂತರಿಕ್ಷಮ್ । ಪುನರ್ನಃ ಸೋಮಸ್ತನ್ವಂ ದದಾತು ಪುನಃ ಪೂಷಾ ಪಥ್ಯಾ (ಆ)ಽ೦ ಯಾ ಸ್ವಸ್ತಿಃ ॥

ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ಇತ್ಯಸ್ಯ, ಆತ್ರೇಯಃ ಪ್ರತಿರಥಃ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಛಂದಃ। ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ತದಗ್ನೇ ಶಂ ಯೋರಸ್ಮಭ್ಯಮಿದಮಸ್ತು ಶಸ್ತಮ್ । ಅಶೀಮಹಿ ಗಾಧಮುತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ನಮೋ ದಿವೇ ಬೃಹತೇ ಸಾದನಾಯ ॥ ಓಮ್ ॥

ಗೃಹಾ ವೈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸೂಕ್ತಂ ತತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತತಮಯಾ ವಾಚಾ ಶಂಸ್ತವ್ಯಂ ತಸ್ಮಾದ್ಯದ್ಯಪಿ ದೂರ ಇವ ಪಶೂಽಲ್ಲಭತೇ ಗೃಹಾನೇವೈ ನಾನಾಜಿಗಮಿಷತಿ ಗೃಹಾ ಹಿ ಪಶೂನಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ॥ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಸ್ತು। ಧ್ರುವಾದ್ಯೌಃ........ ॥

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಕುರು ದೇವೇಶ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರೋ ಭವ ।
ವಿಭೋ ಸಕಲಲೋಕೇಶ ವಿಷ್ಣೋ ಜಿಷ್ಣೋ ಹರೇ ಪ್ರಭೋ ॥

ಯಾಗಾವಸಾನ ಪರ್ಯಂತಂ ಅತ್ರ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಜನಾರ್ದನ ॥
ಭಕ್ತಸ್ಯ ಮಮ ಪೂಜಾಂ ಚ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತ್ರಾಹಿಮಾಂ ಪ್ರಭೋ ।

ಭೋ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಜಗತಾಂ ನಾಥ ಯಾವತ್ ಪೂಜಾವಸಾನಕಮ್ ।
ತಾವತ್ ಸಂಪ್ರೀತಿಭಾವೇನ ಬಿಂಬೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ಭವ ॥

ಪೀಠಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ದೇವಂ ಆವಾಹಯೇತ್ ।

'ಉದ್ಯದ್ಭಾಸ್ವತ್ ಸಮಾಭಾಸ....'

ಹೃದಯಸ್ಥಾ ಹರೇರ್ಮೂರ್ತಿಃ ಜೀವೋಯತ್ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಃ ।
ಯದ್ವಶೇ ವರ್ತತೇ ಜೀವಃ ಸಾ ತು ಜೀವಕಲಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥

ಹೃದಯೇ ಸರ್ವಶೋ ವ್ಯಾಪೀ ಪ್ರಾದೇಶಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।
ಜೀವಾನಾಂ ಸ್ಥಾನಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಸರ್ವದೈವಸನಾತನಃ ॥

ಹೃತ್ಕರ್ಣಿಕಾಮೂಲಗತಃ ಸೋಽಗುಂಪ್ಠಾಗ್ರಪ್ರಮಾಣಕಃ ।
ಮೂಲೇಶ ಇತಿ ನಾಮಾಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವೇ ಜೀವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ ॥

ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರೇ ಪುರುಷೇ ಕರ್ಣಿಕಾಗ್ರಸ್ಥಿತೇ ಹರೌ ।
ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸುಷುಪ್ತೌ ತು ಪ್ರಭುಧ್ಯಂತೇ ತತಸ್ತಥಾ ॥

ದೇಹಾಂಗುಷ್ಠಮಿತೋ ದೇಹೇ ಜೀವಾಂಗುಷ್ಠಮಿತೋ ಹೃದಿ ।
ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಆತ್ಮನಾಮಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥
ತೇಜಸ್ಸಾರಮಯೀಂ ದಿವ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರತಿಮಾಗತಾಮ್ ।
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾಧಿಪಂ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪಿಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ ॥
ಏಹ್ಯೇಹಿ ಮಮ ಹೃತ್ಪದ್ಮಸ್ಥಿತಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮ ।
ಆವಾಹಯಾಮಿ ಬಿಂಬೇ ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ರಮಾಪತೇ ॥

ಏಹ್ಯೇಹಿ ಮಮ ಹೃತ್ಪದ್ಮಸ್ಥಿತಂ ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣ ರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

'ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ...' । 'ಆತ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ....' । ಆವಾಹನ ಮುದ್ರಾಃ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ

ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸೌ ಕೃತ್ವಾ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರೇಣ ಚ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಸಹಸ್ರವಾರಂ ವಾ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲಶಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ । ಆವರಣಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಕಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಹೇತ್ವರ್ಥಂ ಸ್ಥಿರೀಭವ ಸುಖಾಯನಃ ।
ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಚ ತಥಾ ದೇವ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಪರಿವರ್ಧಯ ॥

ಮಾ ಭೂತ್ ಪ್ರಜಾವಿರೋಧೋಽಸ್ಮಿನ್ ಯಜಮಾನಃ ಸಮೃದ್ಧ್ಯತಾಮ್ ।
ಸಭೂಪಾಲಂ ತಥಾ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸರ್ವೋಪದ್ರವವರ್ಜಿತಮ್ ॥

ಕ್ಷೇಮೇಣ ವೃದ್ಧಿಮತುಲಾಂ ಸುಖಮಕ್ಷಯ್ಯಮಶ್ನುತಾಮ್ ।
ಪೂಜಾಂ ಗೃಹಾಣ ಸತತಂ ಮಾಮುದ್ಧರ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ಯಾವಚಂದ್ರಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ಯಾವತ್ತಿಷ್ಠತಿ ಮೇದಿನೀ ।
ತಾವತ್ ತ್ವಯಾತ್ರಾ ದೇವೇಶ ಸ್ಥಾತವ್ಯಂ ಸರ್ವದಾ ವಿಭೋ ॥

ಸರ್ಪರಾಜ ಮಹಾಭಾಗ ದ್ವಿಬಾಹೋ ರಕ್ತನೇತ್ರಕ ।
ಸರ್ವದೋಷವಿನಾಶಾರ್ಥಂ ಶಿಲಾಯಾಂ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಭವ ॥

'ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿ....' 'ಸ್ವಸ್ತಿನ ಇಂದ್ರ...' 'ಯಶಸ್ಕರಂ.....' 'ನವೋ ನವೋ....' 'ಯೋ ವೇದಾ ದೌ...' 'ನಮೋ ಮಹದ್ಭ್ಯೋ......' 'ಸ್ವಸ್ತಿ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ.....' ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಆಚಾರ್ಯಂ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಭಿಃ ತೋಷಯಿತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಾರ್ಯ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥ (ಅಷ್ಟಬಂಧೇನ ಬಿಂಬಂ ದೃಢೀ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಚಲಾಚಲೇತಿ 'ದ್ವಿವಿಧೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇ' । ಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಃ ಚಲನಂ । ಅಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಃ ಅಷ್ಟಬಂಧ ದೃಢೀಕರಣಮ್) ॥ ಇತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿಧಿಃ ॥

* * *

ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ

ಮಂಡಪಸಂಸ್ಕಾರಂ ಕೃತ್ವಾ (ಪರಿಶಿಷ್ಟೇ ೧೪೩)

ಆಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಂಗ ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲದೇವತಾ ಪೂಜಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಪದ್ಮಂ ವೃತ್ತತ್ರಯಂ ಚಕ್ರಂ ರಾಶಯೋರ್ವೀಥಿಕಾ ತಥಾ ।
ಶೋಭೋಪಶೋಭಿಕಾ ಚೈವ ಚಕ್ರಾಬ್ಜಸ್ಯ ತು ಲಕ್ಷಣಮ್ ॥

ಶಂಖಪೂಜಾಂ, ಗುರುಗಣಪತಿಪೂಜಾಂ ಚ ವಿಧಾಯ, ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

'ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವೀ....' ಇತಿ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ 'ಶನ್ನೋದೇವೀತಿ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಪಂಚವರ್ಣೇಷು 'ಪಂಚಭೂತಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ' ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ

ಕಾಶ್ಯಪಃಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಅಶ್ವಿನೌ ದೇವತೇ ॥

ಆರಂಗರೇವ ಮಧ್ವೇರಯೇಥೇ ಸಾರಘೇವ ಗವಿ ನೀಚೀನಬಾರೇ ।
ಕೀನಾರೇವ ಸ್ವೇದಮಾಸಿಷ್ವಿದಾನಾ ಕ್ಷಾಮೇವೋರ್ಜಾ ಸೂಯವಸಾತ್ಸಚೇಥೇ ॥

ಇತಿ ರಂಗವಲ್ಯಾ, ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಂಚವರ್ಣೈಃ ಮಂಡಲಂ ಸಂಪೂರ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಕೂರ್ಚಂ ನಿಧಾಯ ಶಾಲಗ್ರಾಮಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ 'ಧ್ರುವಾ ದ್ಯೌ...' ಇತ್ಯನೇನ ದೇವತಾಸ್ಥಾಪನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ।

ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲೇ ದೇವಂ ಧ್ಯಾಯೇದೇವಂ ಸಮಾಹಿತಃ ।
ಚತುರ್ಭುಜಮುದಾರಾಂಗಂ ಚಕ್ರಾದ್ಯಾಯುಧ ಸೇವಿತಮ್ ॥

ಕಾಲಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಯತೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ಪೀತಾಂಬರಧರಂ ಸೌಮ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನೇಂದುನಿಭಾನನಮ್ ॥

ಚಾರುಹಾಸಂ ಸುತಾಮ್ರೋಷ್ಠಂ ರತ್ನೋಜ್ವಲಿತಕುಂಡಲಮ್ ।
ದಿವ್ಯಚಂದನಲಿಪ್ತಾಂಗಂ ದಿವ್ಯಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಮ್ ॥

ಶ್ರೀಭೂಮಿಭ್ಯಾಂ ಸುಖಾಸೀನಂ ಸ್ವರ್ಣಸಿಂಹಾಸನೇ ಶುಭೇ ।
ಧ್ಯಾತ್ವೈವಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ಮಂತ್ರಜಾಪ ಪರೋಭವ ॥

ದೀರ್ಘತಮಾ ಔಚಥ್ಯಃ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ । ಸಂವತ್ಸರಸಂಸ್ಥಂಕಾಲ-ಚಕ್ರನಿಯಾಮಕ ಶಿಂಶುಮಾರೋ ದೇವತಾ ॥

ದ್ವಾದಶ ಪ್ರಧಯಶ್ಚಕ್ರಮೇಕಂ ತ್ರೀಣಿ ನಭ್ಯಾನಿ ಕ ಉ ತಚ್ಚಿಕೇತ । ತಸ್ಮಿನ್ತ್ಸಾಕಂ ತ್ರಿಶತಾ ನ ಶಂಕವೋಽರ್ಪಿತಾಃ ಷಷ್ಟಿರ್ನ ಚಲಾಚಲಾಸಃ ॥

ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯೇ ಕಾಲಚಕ್ರನಿಯಾಮಕ ಶಿಂಶುಮಾರಂ ಆವಾಹ್ಯ, ತತಃ ಭೂವರಾಹಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಂ 'ಓಂ ಘೃಣಿ ಸೂರ್ಯ ಆದಿತ್ಯ ಓಂ' ಇತಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣಮ್ ಚ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥

ಅಷ್ಟದಲೇ

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರವರ್ಣದೇವತಾಃ ವಿಶ್ವಾದಿ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತೀಃ ಆವಾಹಯೇತ್ । ಓಂ ಓಂ ವಿಶ್ವಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ನಂ ತೈಜಸಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಓಂ

ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ನಾಂ ತುರ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ರಾಂ ಆತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಓಂ ಯಂ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಓಂ ಣಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ। ಓಮ್ ಯಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥

ವೃತ್ತತ್ರಯೇ

ವೃತ್ತತ್ರಯೇಷು ಪ್ರಥಮವೃತ್ತೇ **'ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಂ'** ಇತಿ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಂ ಸತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನೀಂ ಶ್ರಿಯಂ, **'ಗೌರೀರ್ಮಿಮಾಯ'** ಇತಿ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಂ ರಜೋಭಿ-ಮಾನಿನೀಂ ಭೂಮಿಂ, **'ಜಾತವೇದಸ'** ಇತಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಂ ತಮೋಭಿಮಾನಿನೀಂ ದುರ್ಗಾಂ ಆವಾಹಯೇತ್ ।

ಷಟ್ಕೋಣೇಷು

೧. ಪೂರ್ವಕೋಣೇ- **ವಸಂತ** ಋತ್ವಧಿಪತಿಂ ರುದ್ರಂ, **ಚೈತ್ರಮಾಸಾಧಿಪತಿಂ** ವಿಷ್ಣುಂ, **ವೈಶಾಖಮಾಸಾಧಿಪತಿಂ** ಮಧುಸೂದನಂ, ಪ್ರಭವಾದಿ ಧಾತೃ-ಸಂವತ್ಸರಾಂತದಶಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತೀಃ, [**ಪ್ರಭವ** –ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ; **ವಿಭವ** – ವಾಯುಂ; **ಶುಕ್ಲ** –ರುದ್ರಂ; **ಪ್ರಮೋದ** –ಗಣೇಶರುವತೀ; **ಪ್ರಜಾಪತಿ** – ಶಕ್ತೀಂದ್ರೌ; **ಆಂಗಿರಸ** –ಕುಮಾರಂ; **ಶ್ರೀಮುಖ** –ವಲ್ಲಿ ಅದಿತೀ; **ಭಾವ** – ಗೌರೀ ಮನ್ಯೂ; **ಯುವ** –ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ವಹ್ನೀ; **ಧಾತೃ** –ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ವಹ್ನೀ] ಓಂ ಏಂ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

೨. ಆಗ್ನೇಯಕೋಣೇ- **ಗ್ರೀಷ್ಮ** ಋತ್ವಧಿಪತೀ ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ, **ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸಾಧಿಪತಿಂ** ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ, **ಆಷಾಢಮಾಸಾಧಿಪತಿಂ** ವಾಮನಂ, ಈಶ್ವರಸಂವತ್ಸರಾತ್ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರಾಂತದಶಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತೀಃ, [**ಈಶ್ವರ** –ಕೌಮಾರೀ ವಾಯು; **ಬಹುಧಾನ್ಯ** –ವೈಷ್ಣವೀ; **ಪ್ರಮಾಥಿ** –ವಾರಾಹೀ ಮಿತ್ರಾ; **ವಿಕ್ರಮ** –ಮಾಹೇಂದ್ರೀ ರುದ್ರೌ; **ವಿಶು** –ಚಾಮುಂಡಾ ಗೌರೀ; **ಚಿತ್ರಭಾನು** –ಅರೋಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ; **ಸ್ವಭಾನು** –ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣು ಷಣ್ಮುಖೌ; **ತಾರಣ** –ಪಟರ ಯಮೌ; **ಪಾರ್ಥಿವ** – ಪತಂಗ ಬೃಹಸ್ಪತೀ; **ವ್ಯಯ** –ಸ್ವರ್ಣರ ನಿಋತೀ] ಓಂ ಷಂ ಪೂರ್ಣೈಶ್ವರ್ಯಾ-ತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

೩. ನೈಋತ್ಯಕೋಣೇ- **ವರ್ಷ** ಋತ್ವಧಿಪತಿಂ ಪುರುಷಂ, **ಶ್ರಾವಣಮಾಸಾಧಿಪತಿಂ** ಶ್ರೀಧರಂ, **ಭಾದ್ರಪದಮಾಸಾಧಿಪತಿಂ** ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಸರ್ವಜಿತ್ ಸಂತ್ಸರಾದಿ ದುರ್ಮುಖಿಸಂವತ್ಸರಾಂತಂ ದಶಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತೀಃ [**ಸರ್ವಜಿತ** –ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತ್ ತ್ವಷ್ಟಾರೌ; **ಸರ್ವಧಾರಿ** –ವಿಭಾವಸು ಮರುತೌ; **ವಿರೋಧಿ** –ರವಿ ಸಾವಿತ್ರೀ;

ವಿಕೃತಿ –ಸೂರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀ; **ಖರ** –ಭಾನು ಗೌರೀ; **ನಂದನ** –ಭಾನು ಗೌರೀ; **ವಿಜಯ** –ಖಗ ಸರ್ಪೌ; **ಜಯ** –ಪೂಷ ಕಾಲೌ; **ಮನ್ಮಥ** – ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಗಣಪತೀ; **ದುರ್ಮುಖ** –ಮರೀಚಿ ಇಷೂ] ಓಂ ಣಂ ಪೂರ್ಣಪ್ರಭಾತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

೪. ಪಶ್ಚಿಮಕೋಣೇ– **ಶರದೃತ್ವ**ಧಿಪತೀನ್ ವಿಶ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್, **ಆಶ್ವಯುಜಮಾಸಾ**–ಧಿಪತಿಂ ಪದ್ಮನಾಭಂ, **ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸಾ**ಧಿಪತಿಂ ದಾಮೋದರಂ, ಹೇವಿಲಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರಾದಾರಭ್ಯ ಪರಾಭವಸಂವತ್ಸರಾಂತ ದಶಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತೀಃ [**ಹೇವಿಲಂಬಿ** –ಆದಿತ್ಯ ಪಿತರೌ; **ವಿಲಂಬಿ** –ಸವಿತೃ ಆದಿತ್ಯೌ; **ವಿಕಾರಿ** – ಅರ್ಕ ವಿರಿಂಚೀ; **ಶಾರ್ವರಿ** –ಭಾಸ್ಕರ ಬೃಹಸ್ಪತೀ; **ಪ್ಲವ** –ಅಗ್ನಿ ನಿಷಾಕರೌ; **ಶುಭಕೃತ್** –ಜಾತವೇದಸ ಪೂಷಣೌ; **ಶೋಭಕೃತ್** –ಸಹೋದ ಪಿತರೌ; **ಕ್ರೋಧಿ** –ಅಜರಾಪ್ರಭು ಹನುಮಂತೌ; **ವಿಶ್ವಾವಸು** –ವೈಶ್ವಾನರ ವಸೂ; **ಪರಾಭವ** –ನರ್ಯಾಪಸ ವಿಶ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್] ಓಂ ವೇಂ ಪೂರ್ಣಾನಂದಾ–ತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

೫. ವಾಯವ್ಯಕೋಣೇ– **ಹೇಮಂತರ್ತ್ವ**ಧಿಪತಿಂ ಶ್ರಿಯಂ, **ಮಾರ್ಗಶಿರಮಾಸಾ**–ಧಿಪತಿಂ ಕೇಶವಂ, **ಪುಷ್ಯಮಾಸಾ**ಧಿಪತಿಂ ನಾರಾಯಣಂ, ಪ್ಲವಂಗಸಂವತ್ಸರಾ–ದಾರಭ್ಯ ನಲಸಂವತ್ಸರಪರ್ಯಂತದಶಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತೀಃ [**ಪ್ಲವಂಗ** – ಪಂಕ್ತಿರಾಧಸ ಶಶಾಂಕೌ; **ಕೀಲಕ** –ವಿಸರ್ಪಿ ಅಗ್ನೀ; **ಸೌಮ್ಯ** –ಮತ್ಸ್ಯ ಭಾರ್ಗವೌ; **ಸಾಧಾರಣ** –ಮಹೇಶ್ವರ ಕೂರ್ಮೌ; **ವಿರೋಧಿಕೃತ್** –ಸರಸ್ವತೀ ವರಾಹೌ; **ಪರಿಧಾವಿ** –ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹೌ; **ಪ್ರಮಾಥಿ** –ಸರಸ್ವತೀ, ವಾಮನೌ; **ಆನಂದ** –ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಮೋ; **ರಾಕ್ಷಸ** –ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಶುರಾಮೌ; **ನಳ** –ಈಶ್ವರ ಬಲರಾಮೌ] ಓಂ ನಂ ಪೂರ್ಣತೇಜಾತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

೬. ಈಶಾನ್ಯಕೋಣೇ– **ಶಿಶಿರರ್ತ್ವ**ಧಿಪತೀನ್ ಅಪಃ, **ಮಾಘಮಾಸಾ**ಧಿಪತಿಂ ಮಾಧವಂ, **ಪಾಲ್ಗುನಮಾಸಾ**ಧಿಪತಿಂ ಗೋವಿಂದಂ, ಪಿಂಗಲಸಂವತ್ಸರಾದಾರಭ್ಯ ಕ್ಷಯಸಂವತ್ಸರಾಂತ ದಶಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತೀಃ [**ಪಿಂಗಲ** –ನಿರ್ಋತಿ ಕೃಷ್ಣೌ; **ಕಾಲಯುಕ್ತಿ** –ರುದ್ರ ಕಲ್ಕೀ; **ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ** –ಷಣ್ಮುಖ ಬುದ್ಧೌ; **ರೌದ್ರ** –ಅತ್ರಿ ದುರ್ಗೇ; **ದುರ್ಮತಿ** –ಯಾತುಧಾನ ವಾಯೂ; **ದುಂದುಭಿ** –ಭೈರವ ಇಂದ್ರೌ; **ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ** –ಫಣಿ ಹನುಮಂತೌ; **ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ** –ಸರಸ್ವತೀ ಶಕ್ರೌ; **ಕ್ರೋಧನ** –ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಸುಪರ್ಣಾ; **ಕ್ಷಯ** –ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಾಯೂ] ಓಮ್ ಮಂ ಪೂರ್ಣಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

ರಾಶಿಷು ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಮೇಣ–

ಮೇಷರಾಶ್ಯಧಿಪತಿಂ	ಕೇಶವಂ,	ವೃಷಭಾಧಿಪತಿಂ	– ನಾರಾಯಣಂ
ಮಿಥುನ ”	ಮಾಧವಂ,	ಕರ್ಕಾಟಕ ”	– ಗೋವಿಂದಂ
ಸಿಂಹ ”	ವಿಷ್ಣುಂ,	ಕನ್ಯಾ ”	– ಮಧುಸೂದನಂ
ತುಲಾ ”	ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ,	ವೃಶ್ಚಿಕ ”	– ವಾಮನಂ
ಧನೂ ”	ಶ್ರೀಧರಂ,	ಮಕರ ”	– ಹೃಷೀಕೇಶಂ
ಕುಂಭ ”	ಪದ್ಮನಾಭಂ,	ಮೀನ ”	– ದಾಮೋದರಂ

ವೀಥಿಕಾಯಾಮ್–

ಅಂ ಅಜಾದಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಾಂತಮಾತೃಕಾದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ ।

೧. ಓಮ್ ಅಮ್ ಅಜಾಯ ನಮಃ ॥

೨. ಓಮ್ ಆಮ್ ಆನಂದಾಯ ನಮಃ ॥

೩. ಓಮ್ ಇಮ್ ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ॥

೪. ಓಮ್ ಈಮ್ ಈಶಾಯ ನಮಃ ॥

೫. ಓಮ್ ಉಮ್ ಉಗ್ರಾಯ ನಮಃ ॥

೬. ಓಮ್ ಊಮ್ ಊರ್ಜಾಯ ನಮಃ ॥

೭. ಓಮ್ ಋಮ್ ಋತಂಭರಾಯ ನಮಃ ॥

೮. ಓಮ್ ೠಮ್ ೠಘಾಯ ನಮಃ ॥

೯. ಓಂ ಌಮ್ ಌಶಾಯ ನಮಃ ॥

೧೦. ಓಂ ೡಮ್ ೡಜಯೇ ನಮಃ ॥

೧೧. ಓಮ್ ಏಮ್ ಏಕಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥

೧೨. ಓಮ್ ಐಮ್ ಐರಾಯ ನಮಃ ॥

೧೩. ಓಮ್ ಓಮ್ ಓಜೋಭೃತೇ ನಮಃ ॥

೧೪. ಓಮ್ ಔಮ್ ಔರಸಾಯ ನಮಃ ॥

೧೫. ಓಮ್ ಅಮ್ ಅಂತಾಯ ನಮಃ ॥

೧೬. ಓಮ್ ಅಃ ಅರ್ಧಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ॥

೧೭. ಓಂ ಕಂ ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ ॥
೧೮. ಓಂ ಖಂ ಖಪತಯೇ ನಮಃ ॥
೧೯. ಓಂ ಗಂ ಗರುಡಾಸನಾಯ ನಮಃ ॥
೨೦. ಓಂ ಘಂ ಘರ್ಮಾಯ ನಮಃ ॥
೨೧. ಓಂ ಙಂ ಙಸಾರಾಯ ನಮಃ ॥
೨೨. ಓಂ ಚಂ ಚಾರ್ವಂಗಾಯ ನಮಃ ॥
೨೩. ಓಂ ಛಂ ಛಂದೋಗಮ್ಯಾಯ ನಮಃ
೨೪. ಓಂ ಜಂ ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ ॥
೨೫. ಓಂ ಝಂ ಝಾಟಿತಾರಯೇ ನಮಃ ॥
೨೬. ಓಂ ಞಂ ಞಮಾಯ ನಮಃ ॥
೨೭. ಓಂ ಟಂ ಟಂಕಿನೇ ನಮಃ ॥
೨೮. ಓಂ ಠಂ ಠಲಕಾಯ ನಮಃ ॥
೨೯. ಓಂ ಡಂ ಡರಕಾಯ ನಮಃ ॥
೩೦. ಓಂ ಢಂ ಢರಿಣೇ ನಮಃ ॥
೩೧. ಓಂ ಣಂ ಣಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥
೩೨. ಓಂ ತಂ ತಾರಾಯ ನಮಃ ॥
೩೩. ಓಂ ಥಂ ಥಭಾಯ ನಮಃ ॥
೩೪. ಓಂ ದಂ ದಂಡಿನೇ ನಮಃ ॥
೩೫. ಓಂ ಧಂ ಧನ್ವಿನೇ ನಮಃ ॥
೩೬. ಓಂ ನಂ ನಮ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥
೩೭. ಓಂ ಪಂ ಪರಾಯ ನಮಃ ॥
೩೮. ಓಂ ಫಂ ಫಲಿನೇ ನಮಃ ॥
೩೯. ಓಂ ಬಂ ಬಲಿನೇ ನಮಃ ॥
೪೦. ಓಂ ಭಂ ಭಗಾಯ ನಮಃ ॥
೪೧. ಓಂ ಮಂ ಮನವೇ ನಮಃ ॥
೪೨. ಓಂ ಯಂ ಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ॥
೪೩. ಓಂ ರಂ ರಾಮಾಯ ನಮಃ ॥
೪೪. ಓಂ ಲಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಯೇ ನಮಃ ॥
೪೫. ಓಂ ವಂ ವರಾಯ ನಮಃ ॥

೪೬. ಓಂ ಶಂ ಶಾಂತಸಂವಿದೇ ನಮಃ ॥

೪೭. ಓಂ ಷಂ ಷಡ್ಗುಣಾಯ ನಮಃ ॥

೪೮. ಓಂ ಸಂ ಸಾರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥

೪೯. ಓಂ ಹಂ ಹಂಸಾಯ ನಮಃ ॥

೫೦. ಓಂ ಳಂ ಳಾಳುಕಾಯ ನಮಃ ॥

೫೧. ಓಂ ಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ॥

ವೀಥಿಕಾಸು ಮಾರ್ಗತ್ರಯೇ ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಮೇಣ ನವಗ್ರಹದೇವತಾಃ ನಕ್ಷತ್ರ ದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ ।

ಜಾರದ್ಗವಮಾರ್ಗೇ –

ನಾಗವೀಥಿಕಾಯಾಂ । ಆದಿತ್ಯಾಧಿಪತಿಂ ರಾಮಂ

ಅಶ್ವಿನೀ –ಅಶ್ವಿನೌ; **ಭರಣೀ** –ಯಮಂ; **ಕೃತ್ತಿಕಾ** – ಅಗ್ನಿಂ

ಗಜವೀಥಿಕಾಯಾಂ– **ಸೋಮಾಧಿಪತಿಂ** ಕೃಷ್ಣಂ

ರೋಹಿಣೀ –ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ; **ಮೃಗಶಿರ್ಷಾ** –ಚಂದ್ರಂ; **ಆರ್ದ್ರಾ** –ರುದ್ರಂ

ಐರಾವತವೀಥಿಕಾಯಾಂ– ಅಂಗಾರಕಾಧಿಪತಿಂ ನರಸಿಂಹಂ

ಪುನರ್ವಸು –ಅಧಿತಿಂ; **ಪುಷ್ಯಾ** –ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ; **ಆಶ್ಲೇಷಾ** –ಸರ್ಪಾನ್

ಐರಾವತಮಾರ್ಗೇ–

ವೃಷಭವೀಥಿಕಾಯಾಂ – ಬುಧಾಧಿಪತಿಂ ಬುದ್ಧಂ

ಮಖಾ –ಪಿತೄನ್; **ಪೂರ್ವಫಲ್ಗುನೀ** –ಸೂರ್ಯಂ; **ಉತ್ತರಫಲ್ಗುನೀ**– ಅರ್ಯಮಣಂ

ಗೋವೀಥಿಕಾಯಾಂ– ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಧಿಪತಿಂ ವಾಮನಂ

ಹಸ್ತಾ –ಸವಿತಾರಂ; **ಚಿತ್ರ** –ತ್ವಷ್ಟಾರಂ; **ಸ್ವಾತಿ** –ವಾಯುಂ

ಜಾರದ್ಗವವೀಥಿಕಾಯಾಂ– **ಶುಕ್ರಾಧಿಪತಿಂ** ಭಾರ್ಗವಂ

ವಿಶಾಖಾ –ಇಂದ್ರಾಗ್ನೀ; **ಅನುರಾಧ** –ಮಿತ್ರಂ; **ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ** –ಇಂದ್ರಂ

ವೈಶ್ವಾನರಮಾರ್ಗೇ–

ಅಜವೀಥಿಕಾಯಾಂ– **ಶನೈಶ್ಚರಾಧಿಪತಿಂ** ಕೂರ್ಮಂ

ಮೂಲಾ –ನಿರ್ಋತಿಂ; **ಪೂರ್ವಾಷಾಢ** –ಅಪಃ; **ಉತ್ತರಷಾಢಾ** – ವಿಶ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್

ಮೃಗವೀಥಿಕಾಯಾಂ– ರಾಹ್ವಧಿಪತಿಂ ವರಾಹಂ

ಶ್ರವಣ –ವಿಷ್ಣುಂ; **ಧನಿಷ್ಠಾ** –ಅಷ್ಟವಸೂನ್; **ಶತಭಿಷಾ** –ವರುಣಂ

ವೈಶ್ವಾನರವೀಥಿಕಾಯಾಂ– ಕೇತ್ವಧಿಪತಿಂ ಮತ್ಸ್ಯಂ

ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರ –ಅಜೈಕಪದಂ; **ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರ** –ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ; **ರೇವತೀ**–ಪೂಷಣಂ.

ಶೋಭೋಪಶೋಭಿಕಾಯಾಂ

೧೫ ತಿಥ್ಯಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಃ

ಪ್ರತಿಪತ್ –ಅಗ್ನಿಂ, **ದ್ವಿತೀಯಾ** –ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮ, **ತೃತೀಯಾ** –ಗೌರೀಂ, **ಚತುರ್ಥೀ** –ಗಣಪತಿಂ, **ಪಂಚಮೀ** –ಸರ್ಪಂ, **ಷಷ್ಠೀ** –ಸ್ಕಂದಂ, **ಸಪ್ತಮೀ** –ಸೂರ್ಯಂ, **ಅಷ್ಟಮೀ** –ಈಶ್ವರಂ, **ನವಮೀ** –ದುರ್ಗಾಂ, **ದಶಮೀ** –ಆದಿಶೇಷಂ, **ಏಕಾದಶೀ** –ಧರ್ಮಂ, **ದ್ವಾದಶೀ** –ವಿಷ್ಣುಂ, **ತ್ರಯೋದಶಿ** –ಕಾಮಂ, **ಚತುರ್ದಶೀ** – ಕಲಿಪುರುಷಂ, **ಪೂರ್ಣಿಮಾ** –ಚಂದ್ರಂ, **ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ** –ಪಿತೄನ್ ॥

೭ ವಾಸರಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಃ

ಆದಿತ್ಯ –ರುದ್ರಂ; **ಸೋಮ** –ದುರ್ಗಾಂ; **ಅಂಗಾರಕ** –ಷಣ್ಮುಖಂ; **ಬುಧ** – ವಿಷ್ಣುಂ; **ಗುರು** –ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ; **ಶುಕ್ರ** –ಇಂದ್ರಂ; **ಶನಿ** –ಯಮಂ ॥

೨೭ ಯೋಗಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಃ

ವಿಷ್ಕಂಭ –ವಿಶ್ವಾನ್‌ದೇವಾನ್; **ಪ್ರೀತಿ** –ಮರುತಃ; **ಆಯುಷ್ಮಾನ್** – ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಂ; **ಸೌಭಾಗ್ಯ** –ದುರ್ಗಾಂ; **ಶೋಭನ** –ಪೃಥಿವೀಂ; **ಅತಿಗಂಡ** – ಅದಿತಿಂ; **ಸುಕರ್ಮ** –ಸೂರ್ಯಂ; **ಧೃತಿ** –ರಾಜ್ಞಿಂ; **ಶೂಲ** –ಇಂದ್ರಂ; **ಗಂಡ** – ಮರುತಃ; **ವೃದ್ಧಿ** –ಮರುತಃ; **ಧ್ರುವ** –ರಾಜ್ಞಿಂ; **ವ್ಯಾಘಾತ** –ಅಗ್ನಿಂ; **ಹರ್ಷಣ** – ಹರಿಂ; **ವಜ್ರ** –ಇಂದ್ರಂ; **ಸಿದ್ಧಿ** –ಹಿರಣ್ಯಗಭಂ; **ವ್ಯತೀಪಾತ** –ವಿಶ್ವಾನ್‌ದೇವಾನ್; **ವರೀಯಾನ್** –ವಾಯುಂ; **ಪರಿಘ** –ಪವಮಾನಸೋಮಂ; **ಶಿವ** –ಪೃಥಿವೀಂ; **ಸಿದ್ಧ** –ಇಂದ್ರಂ; **ಸಾಧ್ಯ** –ವಿಶ್ವಾನ್‌ದೇವಾನ್; **ಶುಭ** –ಮರುತಃ; **ಶುಕ್ಲ** –ಇಂದ್ರಂ; **ಬ್ರಾಹ್ಮ** –ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ; **ಐಂದ್ರ** –ಇಂದ್ರಂ; **ವೈಧೃತಿ** –ಅಗ್ನಿಂ ॥

೧೧ ಕರಣದೇವತಾಃ

ಬವ –ಸದ್ಯೋಜಾತಂ; **ಬಾಲ** –ವಾಮದೇವಂ; **ಕೌಲವ** –ಅಘೋರಂ;

ತೈತಿಲ –ತತ್ಪುರುಷಂ; **ಗರಜ** –ಈಶಾನಂ; **ವಣಿಜ** –ಭವಂ; **ಭದ್ರ** –ಪಾರ್ವತೀಪತಿಂ; **ಶಕುನಿ** –ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ; **ಚತುಷ್ಪಾತ್** –ನೀಲಕಂಠಂ; **ನಾಗ** –ಉಮಾಪತಿಂ; **ಕಿಂಸ್ತುಘ್ನ** –ಶೂಲಿನಂ ॥

ಏವಂ ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ಆವರಣಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತಂ ನಾರಾಯಣಸೂಕ್ತಾದಿಕಂ ಪಠಿತ್ವಾ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರಪಠನಪೂರ್ವಕಂ ಅರ್ಚನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ,

ದೇವಾರಾಧನಮಂಡಲಂ ಸುರಗಣಾವಾಸಂ ಸದಾಮಂದಿರಮ್ ।
ಕರ್ತುಃ ದರ್ಶನಮಾತ್ರತಶ್ಚ ಶುಭದಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕಮ್ ॥

ವರ್ಣಾದ್ಯಕ್ಷರ ಸಂಯುತಮ್ ಶುಭಫಲಂ ತದ್ಯಾಗಪುಣ್ಯಾರ್ಜಿತಮ್ ।
ನಾನಾಮಂತ್ರಮಯಂ ಸಮಸ್ತಫಲದಂ ಧ್ಯಾಯೇನ್ಮಹಾಮಂಡಲಮ್ ॥

ಅರಿಷ್ಟಾನಿ ಬಹೂನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ದುಷ್ಕೃತಾನಿ ಶತಾನ್ಯಪಿ ।
ಮಂಡಲಾನಿ ನಿರೀಕ್ಷಭ್ಯೋ ಯಾಂತ್ಯಾದ್ಯೌ ದುರಿತಾನಿ ವಾ ॥

ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಾಭಿಮಾನಿದೇವತಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಕಾಲಚಕ್ರ ನಿಯಾಮಕ ಶಿಂಶುಮಾರಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಸಮಾಪಯೇತ್ । ಕರ್ಮಾವಸಾನಪರ್ಯಂತಂ ಮಂಡಲ–ದೇವತಾಃ ಅತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತಾಃ ಸಂತು ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ತಾಲತ್ರಯದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಂ ವಿಧಾಯ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲಪೂಜಾ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಧಿವಾಸಃ

ನವಕಕಲಶಪಕ್ಷೇ : ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲೇ ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಮೇಣ ನವಕಕಲಶಾಃ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಶುದ್ಧೋದಕಮಾಪೂರ್ಯ, ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಮೇಣ ವಿಶ್ವಾದಿ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತೀಃ ಮಧ್ಯೇ ನಾರಾಯಣಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಅಜಾದಿ ಶತಕಲಾದೇವತಾಃ ನವಕಕಲಶೇಷು ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಆವಾಹಯೇತ್ । ಪೂರ್ವಕಲಶೇ ಅಂ ಅಜಂ..... ಅಃ ಅರ್ಧಗರ್ಭಂ ಪರ್ಯಂತಂ, ಆಗ್ನೇಯೇ –ಕಂ ಕಪಿಲಂ.... ಮಂ ಮನುಂ, ದಕ್ಷಿಣೇ –ಯಂ ಯಜ್ಞಂ...... ಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಂ, ನೈಋತ್ಯೇ –ಕೇಶವಾದಿ ಕೃಷ್ಣಪರ್ಯಂತಂ ೨೪, ಪಶ್ಚಿಮೇ –ಆತ್ಮಾದಿ ೪, ವಾಯವ್ಯೇ –ವಾಸುದೇವಾದಿ

೪, ಉತ್ತರೇ –ವಿಶ್ವಾದಿ ೪, ಈಶಾನ್ಯೇ –ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ೧೩..... ಶಿಂಶುಮಾರಮ್ ॥

ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಕಲಶಪಕ್ಷೇ : ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲೇ ವೀಥಿಕಾಯಾಂ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸಿತವರ್ಣ ಚತುರ್ದಲಪದ್ಮಂ ವಿಲಿಖೇತ್ । ವಾಯವ್ಯೇ ಪಂಚಗವ್ಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ದಲ ರಕ್ತಪದ್ಮಂ ವಿಲಿಖೇತ್ । ಪೂರ್ವೇ ಪಂಚಕೇ ಪಂಚಾಮೃತಂ ದಕ್ಷಿಣ ಪಂಚಕೇ ಕಷಾಯೋದಕಂ ಪಶ್ಚಿಮಪಂಚಕೇ ಶುದ್ಧೋದಕಂ ಉತ್ತರಪಂಚಕೇ ಗಂಧೋದಕಂ ಮಧ್ಯೇ ಚತುಷ್ಕೇ ಶುದ್ಧೋದಂ ಸರ್ವಮಧ್ಯೇ ಗಂಧೋದಂ ಪೂರಯೇತ್ । ಪೂರ್ವಾದಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕೇಶವಾದಿ ೨೪ ಮೂರ್ತೀಃ ಮಧ್ಯೆ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶೇ ನಾರಾಯಣಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂರ್ವಾದಿ ಕ್ರಮೇಣ ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಕಲಶೇಷು ಅಜಾದಿ ಶತಕಲಾದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ । (ಪ್ರತಿ ಕಲಶೇ ಚತುರ್ದೇವತಾಃ ಕ್ರಮೇಣ ೨೫ ಕಲಶೇ ಶತದೇವತಾಃ) ಈಶಾನ್ಯೇ ಕುಂಭೇಶ – ಕರ್ಕರೀ (ವರ್ಧನೀ – ರಕ್ಷಾಕಲಶ) ಕಲಶಾರ್ಥಂ ಕಲಶದ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ವರ್ಧನೀ ಕಲಶೇ ಹರಿದ್ರೋದಕಂ ಆಪೂರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಆವಾಹ್ಯ ವಿಮಲಾದಿ ನವಶಕ್ತಯಃ ಆವಾಹಯೇತ್ । ರಕ್ಷಾಕಲಶೇ ಶುದ್ಧೋದಕಂ ಆಪೂರ್ಯ ಸುದರ್ಶನಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಶತಕಲಶಪಕ್ಷೇ : ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲೇ ವೀಥಿಕಾಯಾಂ ಪೂರ್ವಾದಿ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಚತ್ವಾರಃ (೪ x ೪ = ೧೬) ಸಿತವರ್ಣ ಚತುರ್ದಲಪದ್ಮಂ ವಿಲಿಖೇತ್ । ವಾಯವ್ಯೇ ಪಂಚಗವ್ಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ದಲ ರಕ್ತಪದ್ಮಂ ವಿಲಿಖೇತ್ । ಪೂರ್ವಪಂಚಕ–ಚತುಷ್ಟಯೇ ಪಂಚಾಮೃತಂ ದಕ್ಷಿಣಪಂಚಕಚತುಷ್ಟಯೇ ಕಷಾಯೋದಕಂ ಪಶ್ಚಿಮಪಂಚಕಚತುಷ್ಟಯೇ ಶುದ್ಧೋದಕಂ ಉತ್ತರಪಂಚಕಚತುಷ್ಟಯೇ ಗಂಧೋದಂ ಮಧ್ಯೇ ವಿಂಶತಿಕಲಶೇಷು ಗಂಧೋದಂ ಪೂರಯೇತ್ । ಸರ್ವಮಧ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶೇ ಶುದ್ಧೋದ ಕಲಶಾನ್ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ ॥ ಈಶಾನ್ಯೇ ಕುಂಭೇಶ – ಕರ್ಕರೀ (ವರ್ಧನೀ – ರಕ್ಷಾಕಲಶ) ಕಲಶಾರ್ಥಂ ಕಲಶದ್ವಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ವರ್ಧನೀ ಕಲಶೇ ಹರಿದ್ರೋದಕಂ ಆಪೂರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಆವಾಹ್ಯ ವಿಮಲಾದಿ ನವಶಕ್ತಯಃ ಆವಾಹಯೇತ್ । ರಕ್ಷಾಕಲಶೇ ಶುದ್ಧೋದಕಂ ಆಪೂರ್ಯ ಸುದರ್ಶನಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥ ಮಂಡಲಾದ್ಬಹಿಃ ದ್ವಾದಶ ವಿಶೇಷ ಕಲಶಾಃ ದಿಕ್ಷು ದೌದೌ, ವಿದಿಕ್ಷು ಏಕಃ ಇತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ ॥

ಸಂಕಲ್ಪ : ಆಚಾರ್ಯಃ ಕೃತನಿತ್ಯಕ್ರಿಯಃ ಆಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸ–ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸೌ ಮೂಲಮಂತ್ರನ್ಯಾಸ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕ ಜಪಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂಗಭೂತಂ ಬಿಂಬೇ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ದಿವ್ಯ–

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸಮಸ್ತದೇವಬಿಂಬಸ್ಥಾನಪದಾರ್ಥಾದೀನಾಂ ಅಪವಿತ್ರ್ಯಾದಿದೋಷಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ಗ್ರಾಮಸ್ಥಭಕ್ತಾನಾಂ ಸದಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಗ್ರಾಮ-ರಾಜ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಧಿವಾಸಪೂರ್ವಕಪೂಜಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಋತ್ವಿಗ್ಭಿಃ ವೇದ ಉಪನಿಷದಾದಿ ಪಾರಾಯಣಂ ಕಾರಯೇಯುಃ । ಪಂಚವಾದ್ಯ ಘೋಷಾದಿಕಂ ಕಲಶಾವಸಾನಪೂಜಾ ಪರ್ಯಂತಂ ಕಾರಯೇತ್ ॥ (ಶಂಖ, ಪಟ, ಚಕ್ರತಾಳ (ನಗಾರಿ, ಚೆಂಡೆ, ಕೊಂಬು, ಕಹಳೆ), ವೀಣಾ, ಮೃದಂಗ ವಾದ್ಯಾದಯಃ)

ಘಂಟಾನಾದಪೂರ್ವಕ ಗುರುಗಣಪತಿವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಶಂಖ-ಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುಂಭ-ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಕುಂಭಸಂಸ್ಕಾರಕ್ರಮಃ

ಶೋಷಣಮ್– ಸಾಗ್ರದರ್ಭದ್ವಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕುಂಭಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ–ಓಂ 'ಯಂ', ಇತಿ ವಾಯುಬೀಜಂ ಷಡ್ವಾರಂ (೬) ಜಪಿತ್ವಾ ಶೋಷಣಂ ಕೃತ್ವಾ ದರ್ಭೌ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ನೈರ್ಋತೌ ನಿರಸ್ಯೇತ್ । ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ-

ದಾಹನಮ್ : ಸಾಗ್ರದರ್ಭದ್ವಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕುಂಭಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ–ಓಂ 'ರಂ', ಇತಿ ಅಗ್ನಿಬೀಜಂ ದ್ವಾದಶವಾರಂ (೧೨) ಜಪಿತ್ವಾ ದಾಹನಂ ಕೃತ್ವಾ ದರ್ಭೌ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ನೈರ್ಋತೌ ನಿರಸ್ಯೇತ್ । ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ-

ಪ್ಲಾವನಮ್ : ಸಾಗ್ರದರ್ಭದ್ವಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕುಂಭಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ–ಓಂ 'ವಂ', ಇತಿ ವರುಣಬೀಜಂ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿವಾರಂ (೨೪) ಜಪಿತ್ವಾ ಪ್ಲಾವನಂ ಕೃತ್ವಾ ದರ್ಭೌ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ನೈರ್ಋತೌ ನಿರಸ್ಯೇತ್ । ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ-

ಕಾಠಿನ್ಯಮ್ : ಸಾಗ್ರದರ್ಭದ್ವಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕುಂಭಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ –'ಲಂ' ಇತಿ ಪೃಥಿವೀಬೀಜೇನ ಪಂಚವಿಂಶತಿ (೨೫) ವಾರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಕಾಠಿನ್ಯಂ ವಿಭಾವ್ಯ ದರ್ಭಂ ನಿರಸ್ಯ ಅಪ ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ,

ರಂಧ್ರೀಕರಣಮ್ : ಸಾಗ್ರದರ್ಭದ್ವಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕುಂಭಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ –'ಹಂ' ಇತಿ ಆಕಾಶಬೀಜಂ ಪಂಚವಿಂಶತಿ (೨೫) ವಾರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ರಂಧ್ರೀಕರಣಂ ವಿಭಾವ್ಯ ದಿವ್ಯಕುಂಭಃ ಉತ್ಪನ್ನಂ ಇತಿ ಭಾವಯಿತ್ವಾ ದರ್ಭಂ ನಿರಸ್ಯ ಅಪ

ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ 'ಶಂ ನೋ ದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕುಂಭಂ ಜಲೇನ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಮೂಲೇನ ಕುಂಭಾಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ಗಂಧಲೇಪನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಧೂಪಯಿತ್ವಾ ಅಧೋಮುಖಂ ಕುಂಭಂ ಧಾನ್ಯೋಪರಿ ದರ್ಭಾಸನೇಷು ನಿಧಾಯ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಜಲಗಂಧಪುಷ್ಪಧೂಪದೀಪಾನ್ ಸಮರ್ಪ್ಯ ನಿವೇದ್ಯ ನೀರಾಜಯೇತ್ ॥

ದ್ರವ್ಯಸ್ಥಾಪನಮ್ :

ಅಥ ಮಂಡಲಾದ್ಬಹಿಃ ಪೂರ್ವಾದಿ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಕ್ರಮಾತ್ ಪಂಚಾಮೃತ-ಕಷಾಯೋದಕಶುದ್ಧೋದಗಂಧೋದಾದೀನ್ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ಪೂರ್ವೇ– ಪೂರ್ವಾದಿ ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಮಧ್ಯೇ ಚ ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೀರದಧಿಘೃತ-ಮಧು(ಗುಡ)ಶರ್ಕರಾದೀನ್ ನಿಧಾಯ ಪಂ ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ ಪೀಠಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ, **ಕ್ಷೀರೇ** ಗೋವಿಂದಂ **ದಧಿನಿ** ವಾಮನಂ **ಘೃತೇ** ವಿಷ್ಣುಂ **ಮಧುನಿ** ಮಧುಸೂದನಂ **ಶರ್ಕರಾಯಾಂ** ಅಚ್ಯುತಂ ಕ್ರಮೇಣ ಆವಾಹ್ಯ ಅರ್ಘ್ಯಾದೀನ್ ದತ್ವಾ ಪಂಚಾಮೃತಸೂಕ್ತಾದೀನ್ ಪಠಿತ್ವಾ ನೀರಾಜಯೇತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ಏಕಪಾತ್ರೇ ಮೇಲನಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಮಾಪಯೇತ್ ।

ದಕ್ಷಿಣೇ– ಅಶ್ವತ್ಥೋದುಂಬರಪ್ಲಕ್ಷನ್ಯಗ್ರೋಧಬಿಲ್ವಶಮಿಖದಿರಪಾಲಾಶಾಖ್ಯ ಅಷ್ಟ ತ್ವಕ್ ಮಿಲಿತ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ತ್ವಚಃ ಶುದ್ಧೀಕೃತ್ಯ ಕಷಾಯೋದಕಂ ನಿರ್ಮಾಯ (ದಶೌಷಧಿ ಶತೌಷಧಯಃ ಸಂಗ್ರಾಹ್ಯಂ) ತತ್ರ ಪೂರ್ವವತ್ ಪೀಠಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಮೂಲೇನಾವಾಹ್ಯ ಸೋಮೋ ಧೇನುಮಿತಿ ಸೋಮಂ, ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ವಾಸುದೇವಂ ಧನ್ವಂತರಿಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ 'ಯಾ ಓಷಧೀಃ' ಇತಿ ಓಷಧಿಸೂಕ್ತಂ ಜಪೇತ್ । (ಪರಿಶಿಷ್ಟೇ ೧೩೯)

ಪಶ್ಚಿಮೇ– ವಸ್ತ್ರೇಣ ಶೋಧಿತಂ ಶುದ್ಧಜಲಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ ತತ್ರ ಪೂರ್ವವತ್ ಪೀಠಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಮೂಲೇನ ಆವಾಹ್ಯ ತತ್ವಾಯಾಮೀತಿ ವರುಣಂ ಗಂಗಾದಿ ನದ್ಯಃ ಆವಾಹ್ಯ ಪಂಚವಾರಣಮಂತ್ರಾನ್ ಜಪಿತ್ವಾ– (೧) ಅವತೇ ಹೇಳೋ, (೨) ಉದುತ್ತಮಂ ವರುಣ, (೩) ತತ್ತ್ವಾಯಾಮಿ, (೪) ಇಮಂ ಮೇ, (೫) ತ್ವನ್ನೋ ಅಗ್ನೇ –ಮಂತ್ರಾನ್ ಜಪ್ತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್॥ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಉತ್ತರೇ– ಅಷ್ಟಗಂಧಮಿಶ್ರಿತ ಗಂಧೋದಕಂ ನಿರ್ಮಾಯ ಕಾರ್ಪೂರ

ಕೌಂಕುಮ ಹೈರಿಭೇರಾದೀನ್ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ತತ್ರ ಪೂರ್ವವತ್ ಪೀಠಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಮೂಲೇನ ಆವಾಹ್ಯ ಗಂಧದ್ವಾರೇತಿ ಶ್ರಿಯಂ ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ವಿಷ್ಣುಂ ಆವಾಹ್ಯ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾದೀನ್ ಜಪಿತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ ॥ ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಕಲಶಸ್ಥಾಪನಕ್ರಮಃ

ಮಹೀದ್ಯೌ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಕ್ತ್ವಾ ಅಭಿಮಂತ್ರ್ಯ ಕಲಶೇಷು ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಮೇಣ ಪೂರ್ವ ೨೦ ಕಲಶೇ ಪಂಚಾಮೃತಂ, ದಕ್ಷಿಣ ೨೦ ಕಲಶೇ ಕಷಾಯೋದಕಂ, ಪಶ್ಚಿಮ ೨೦ ಕಲಶೇ ಶುದ್ಧೋದಂ, ಉತ್ತರ ೨೦ ಕಲಶೇ, ಮಧ್ಯ ೨೦ ಕಲಶೇ ಚ ಗಂಧೋದಂ, ಸರ್ವಮಧ್ಯ ಏಕಕಲಶೇ ಶುದ್ಧೋದಂ ಚ ಪೂರಯೇತ್ । ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರಾನುಕ್ತ್ವಾ ಕಲಶೇಷು ಗಂಧದೂರ್ವಾಕ್ಷತಮೃತ್‌ಪಂಚರತ್ನ-ಪುಷ್ಪಕೂರ್ಚಾದೀನ್ ಅಂತರ್ನಿಧಾಯ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಲಶೇಷು ಅಂತರ್ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಂ ಮೂಲೇನ ಆವಾಹ್ಯ ಅಜಾದಿ ಶತಕಲಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥

ಓಂ ಅಂ ಅಜಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ ಅಜಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥

೧. ಓಮ್ ಅಮ್ ಅಜಾಯ ನಮಃ ॥

೨. ಓಮ್ ಆಮ್ ಆನಂದಾಯ ನಮಃ ॥

೩. ಓಮ್ ಇಮ್ ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ॥

೪. ಓಮ್ ಈಮ್ ಈಶಾಯ ನಮಃ ॥

೫. ಓಮ್ ಉಮ್ ಉಗ್ರಾಯ ನಮಃ ॥

೬. ಓಮ್ ಊಮ್ ಊರ್ಜಾಯ ನಮಃ ॥

೭. ಓಮ್ ಋಮ್ ಋತಂಭರಾಯ ನಮಃ ॥

೮. ಓಮ್ ೠಮ್ ೠಘಾಯ ನಮಃ ॥

೯. ಓಂ ಲೃಮ್ ಲೃಶಾಯ ನಮಃ ॥

೧೦. ಓಂ ಲೄಮ್ ಲೄಜಯೇ ನಮಃ ॥

೧೧. ಓಮ್ ಏಮ್ ಏಕಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥

೧೨. ಓಮ್ ಐಮ್ ಐರಾಯ ನಮಃ ॥

೧೩. ಓಮ್ ಓಮ್ ಓಜೋಭೃತೇ ನಮಃ ॥
೧೪. ಓಮ್ ಔಮ್ ಔರಸಾಯ ನಮಃ ॥
೧೫. ಓಮ್ ಅಮ್ ಅಂತಾಯ ನಮಃ ॥
೧೬. ಓಮ್ ಅಃ ಅರ್ಧಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ॥
೧೭. ಓಂ ಕಂ ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ ॥
೧೮. ಓಂ ಖಂ ಖಪತಯೇ ನಮಃ ॥
೧೯. ಓಂ ಗಂ ಗರುಡಾಸನಾಯ ನಮಃ ॥
೨೦. ಓಂ ಘಂ ಘರ್ಮಾಯ ನಮಃ ॥
೨೧. ಓಂ ಜಂ ಜಸಾರಾಯ ನಮಃ ॥
೨೨. ಓಂ ಚಂ ಚಾರ್ವಂಗಾಯ ನಮಃ ॥
೨೩. ಓಂ ಛಂ ಛಂದೋಗಮ್ಯಾಯ ನಮಃ
೨೪. ಓಂ ಜಂ ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ ॥
೨೫. ಓಂ ಝಂ ಝೂಟಿತಾರಯೇ ನಮಃ ॥
೨೬. ಓಂ ಞಂ ಞಮಾಯ ನಮಃ ॥
೨೭. ಓಂ ಟಂ ಟಂಕಿನೇ ನಮಃ ॥
೨೮. ಓಂ ಠಂ ಠಲಕಾಯ ನಮಃ ॥
೨೯. ಓಂ ಡಂ ಡರಕಾಯ ನಮಃ ॥
೩೦. ಓಂ ಢಂ ಢರಿಣೇ ನಮಃ ॥
೩೧. ಓಂ ಣಂ ಣಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥
೩೨. ಓಂ ತಂ ತಾರಾಯ ನಮಃ ॥
೩೩. ಓಂ ಥಂ ಥಭಾಯ ನಮಃ ॥
೩೪. ಓಂ ದಂ ದಂಡಿನೇ ನಮಃ ॥
೩೫. ಓಂ ಧಂ ಧನ್ವಿನೇ ನಮಃ ॥
೩೬. ಓಂ ನಂ ನಮ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥
೩೭. ಓಂ ಪಂ ಪರಾಯ ನಮಃ ॥
೩೮. ಓಂ ಫಂ ಫಲಿನೇ ನಮಃ ॥
೩೯. ಓಂ ಬಂ ಬಲಿನೇ ನಮಃ ॥
೪೦. ಓಂ ಭಂ ಭಗಾಯ ನಮಃ ॥

೪೧. ಓಂ ಮಂ ಮನವೇ ನಮಃ ॥
೪೨. ಓಂ ಯಂ ಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ॥
೪೩. ಓಂ ರಂ ರಾಮಾಯ ನಮಃ ॥
೪೪. ಓಂ ಲಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಯೇ ನಮಃ ॥
೪೫. ಓಂ ವಂ ವರಾಯ ನಮಃ ॥
೪೬. ಓಂ ಶಂ ಶಾಂತಸಂವಿದೇ ನಮಃ ॥
೪೭. ಓಂ ಷಂ ಷಡ್ಗುಣಾಯ ನಮಃ ॥
೪೮. ಓಂ ಸಂ ಸಾರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥
೪೯. ಓಂ ಹಂ ಹಂಸಾಯ ನಮಃ ॥
೫೦. ಓಂ ಳಂ ಳಾಳುಕಾಯ ನಮಃ ॥
೫೧. ಓಂ ಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ॥
೫೨. ಓಂ ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ
೫೩. ಓಂ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ
೫೪. ಓಂ ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ
೫೫. ಓಂ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
೫೬. ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ
೫೭. ಓಂ ಮಧುಸೂದನಾಯ ನಮಃ
೫೮. ಓಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ
೫೯. ಓಂ ವಾಮನಾಯ ನಮಃ
೬೦. ಓಂ ಶ್ರೀಧರಾಯ ನಮಃ
೬೧. ಓಂ ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ನಮಃ
೬೨. ಓಂ ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ
೬೩. ಓಂ ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ
೬೪. ಓಂ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ
೬೫. ಓಂ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ
೬೬. ಓಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ
೬೭. ಓಂ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ನಮಃ

೬೮. ಓಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ
೬೯. ಓಂ ಅಧೋಕ್ಷಜಾಯ ನಮಃ
೭೦. ಓಂ ನಾರಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ
೭೧. ಓಂ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ
೭೨. ಓಂ ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ
೭೩. ಓಂ ಉಪೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ
೭೪. ಓಂ ಹರಯೇ ನಮಃ
೭೫. ಓಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ
೭೬. ಓಮ್ ಆತ್ಮನೇ ನಮಃ
೭೭. ಓಮ್ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
೭೮. ಓಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
೭೯. ಓಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
೮೦. ಓಂ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ
೮೧. ಓಂ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ
೮೨. ಓಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ
೮೩. ಓಮ್ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ನಮಃ
೮೪. ಓಂ ವಿಶ್ವಾಯ ನಮಃ
೮೫. ಓಂ ತೈಜಸಾಯ ನಮಃ
೮೬. ಓಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
೮೭. ಓಂ ತುರೀಯಾಯ ನಮಃ
೮೮. ಓಂ ಮತ್ಸ್ಯಾಯ ನಮಃ
೮೯. ಓಂ ಕೂರ್ಮಾಯ ನಮಃ
೯೦. ಓಂ ವರಾಹಾಯ ನಮಃ
೯೧. ಓಂ ನರಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ
೯೨. ಓಂ ವಾಮನಾಯ ನಮಃ

೯೩. ಓಂ ಪರಶುರಾಮಾಯ ನಮಃ

೯೪. ಓಂ ರಾಮಾಯ ನಮಃ

೯೫. ಓಂ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ

೯೬. ಓಂ ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ

೯೭. ಓಂ ದತ್ತಾತ್ರೇಯಾಯ ನಮಃ

೯೮. ಓಂ ಬುದ್ಧಾಯ ನಮಃ

೯೯. ಓಂ ಕಲ್ಕಿನೇ ನಮಃ

೧೦೦. ಓಂ ಶಿಂಶುಮಾರಾಯ ನಮಃ

ಮಧ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶೇ ಶಿಂಶುಮಾರಾದಿ ಅಜಾಂತ ಶತದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್॥ ಶುದ್ಧೋದ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಅಂತರಾಲೇ ಪಂಚಗವ್ಯ ಕಲಶಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸವಿತಾರಮಾವಾಹ್ಯ ೧೦೮ ಜಪ್ತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ । ಮಂಡಲಾದ್ ಬಹಿಃ ತ್ರಯೋದಶ ಕಲಶೇಷು ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಮೇಣ ಕುಶೋದಕಂ, ಕರ್ಪೂರ ಮಿಶ್ರೋದಕಂ, ಕುಂಕುಮೋದಕಂ, ಚಂದನೋದಕಂ, ಹಿಮೋದಕಂ, ಹರಿದ್ರೋದಕಂ, ಉಶೀರೋದಕಂ, ಕೋಷ್ಠೋ-ದಕಂ, ಸರ್ಷಪಮಿಶ್ರೋದಕಂ, ನದೀಸಂಗಮಜಲಂ, ತಟಾಕೋದಕಂ, ಕೂಪೋ-ದಕಂ, ನಿರ್ಝರೋದಕಂ, ಆಪೂರ್ಯ ಕೇಶವಾದಿ ದ್ವಾದಶಮೂರ್ತೀಃ ನಾರಾಯಣಂ ಚ ಆವಾಹಯೇತ್॥ ಪಂಚಮುದ್ರಾ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ (ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ, ಧೇನು, ಶಂಖ, ಗದಾ, ಚಕ್ರ), ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಅಜಾದಿತತ್ತನ್ಮಂತ್ರಂ ಚ ತತ್ತತ್ ಕಲಶೇ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ (೧೦೮) ಜಪ್ತ್ವಾ ಪಲ್ಲವಾದೀನ್ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ವಸ್ತ್ರೇಣ ಆಚ್ಛಾದ್ಯ ಕೂರ್ಚಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಅಲಂಕೃತ್ಯ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ದತ್ತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ । ಚತುರ್ದಿಕ್ಷು ಮಧ್ಯೇ ಚ ದ್ರವ್ಯಕಲಶೇಷು ಸಮಷ್ಟ್ಯಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಂ ಆವಾಹ್ಯ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರ-ನ್ಯಾಸಾದೀನ್ ವಿಧಾಯ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ದತ್ತ್ವಾ ಆವರಣಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಮಂತ್ರಂ ಅಷ್ಟಮಹಾಮಂತ್ರಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಮಂತ್ರಂ ಚ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಜಪೇತ್ । ತಥೈವ ಪವಮಾನಾದಿ ಸೂಕ್ತಮಂತ್ರಾನ್ ಚ ಜಪೇತ್। ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಧೂಪದೀಪೌ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ನೈವೇದ್ಯಂ ನಿವೇದ್ಯ ನೀರಾಜನಂ ಕೃತ್ವಾ, 'ಕಲಶಸ್ಯ ಮುಖೇ ವಿಷ್ಣುಃ ....', 'ಗಂಗೇ ಚ .... ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು' ಕಲಶಃ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ .... । ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತಾಲತ್ರಯದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಂ ವಿಧಾಯ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್॥ ತತಃ

ಪೂರ್ವಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷು ಕುಮುದಾದಿಭ್ಯಃ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯಃ ದಿಕ್ಪಾಲೇಭ್ಯಃ ತ್ರಿಃಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ಲಾಜೇನ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ಕುಮುದಾದಿಬಲಿದೇವತಾಃ – (೧) ಕುಮುದಃ (೨) ಕುಮುಧಾಕ್ಷಃ (೩) ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ (೪) ವಾಮನಃ (೫) ಶಂಕುಕರ್ಣಃ (೬) ಸ್ವರ್ಣನೇತ್ರಃ (೭) ಸುಮುಖಃ (೮) ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ॥

ವಿಷ್ಣುಭೂತಾದಿಬಲಿದೇವತಾಃ – (೧) ಪ್ರಾಚೀಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ। (೨) ದಕ್ಷಿಣೇಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । (೩) ಪ್ರತೀಚೀಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । (೪) ಉದೀಚೀಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ। (೫) ಆಗ್ನೇಯೇಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । (೬) ನಿರ್ಋತಿಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । (೭) ವಾಯುಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । (೮) ಈಶಾನೇಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । **ತತಃ ಇಂದ್ರಾದಿಭ್ಯಃ** ॥

ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಪ್ರಧಾನಹೋಮಃ

ಕಲಶಾಧಿವಾಸಾನಂತರಂ ಕಲಶಾಧಿವಾಸಪ್ರಧಾನಹೋಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಹೋಮಾನ್ವಾಧಾನಮ್ :

ಅಸ್ಮಿನ್ ಅನ್ವಾಹಿತೇಽಗ್ನೌ ಅಗ್ನೇಃ ಷೋಡಶಸಂಸ್ಕಾರಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ವ್ಯಸ್ತಸಮಸ್ತ-ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಷೋಡಶವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ವೈಷ್ಣವತ್ವಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಕೃಷ್ಣಷಡಕ್ಷರವಾಸುದೇವದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯೃಚಂ ಏಕೈಕವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ ಸಮಸ್ತವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿರಾಜ್ಯೇನ ಪೀಠದೇವತಾಮಂತ್ರೈಃ ಪೂಜಾಮಂತ್ರೈಃ ಆವಾರಣ-ದೇವತಾಮಂತ್ರೈಃ ಏಕೈಕವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ಜಾತವೇದಸಮಗ್ನಿಮಿಧ್ಮೇನ, ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಚಾಘಾರದೇವತೇ ಆಜ್ಯೇನ, ಅಗ್ನೀಷೋಮೌ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನ,

ಅತ್ರ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಂ ಕಾಲಚಕ್ರನಿಯಾಮಕಂ ಶಿಂಶುಮಾರರೂಪಿ-ಪರಮಾತ್ಮನಂ ಯಜ್ಞನಿಯಾಮಕಂ ಭೂವರಾಹಂ, ಕರ್ಮನಿಯಾಮಕಂ ನರಸಿಂಹಂ ಚ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ (ಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೈಃ) ಅಷ್ಟಮಹಾಮಂತ್ರೇಣ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ಪುನಃ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಂ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣಂ ಮೂಲೇನ (ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೇಣ) ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಪಾಲಾಶಸಮಿಚ್ಚರ್ವಾಜ್ಯದ್ರವ್ಯೈಃ, ಅಜಾದಿಶಿಂಶುಮಾರಾಂತ ಶತಕಲಾಭ್ಯಃ 'ಅತೋ ದೇವ' ಇತಿ ಷಡ್ಋಗ್ಭಿಃ ಅಂಭೃಣೀಸೂಕ್ತೇನ ಬಳಿತ್ಥಾಸೂಕ್ತೇನ ಚ ಪ್ರತ್ಯೃಚಂ ಏಕೈಕ ವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ

'ನಮೋ ಅಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯಃ' ಇತಿ ಸರ್ಪತ್ರಯಮಂತ್ರೈಃ, **ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ** ಚ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ, ಶೇಷಮಂತ್ರೇಣ (ನಾಗಮಂತ್ರೇಣ) ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತ-ವಾರಂ ಕ್ರಮಾತ್ ಆಜ್ಯ, ಪಾಯಸ, ಅಮೃಸಮಿತ್, ಅಶ್ವತ್ಥಸಮಿತ್, ಉದುಂಬರ-ಸಮಿತ್, ವಟಸಮಿತ್, ಪಾಲಾಶಸಮಿತ್, ತಿಲತಂಡುಲತ್ರಿಮಧುರಾಖ್ಯ (ದಧಿ-ಮಧ್ವಾಜ್ಯಾನಿ, ಕ್ಷೀರಾಜ್ಯಮಧು) ದಶದ್ರವ್ಯೈಃ ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಮ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಭಿಷೇಕಃ

ತತಃ ಬಿಂಬಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಭಿಷೇಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ (ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ದಿಕ್ಷು ಸ್ಥಾಪಯೇತ್) ಪೀಠಪೂಜಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ಆವಾಹ್ಯ ನ್ಯಾಸಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರಾದಿಕಂ ಚ ಜಪ್ತ್ವಾ ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಹೋಮಾನಾಂ ಕಲಶಾದೀನ್ ಅಭಿಷಿಂಚ್ಯ ಆದೌ ಪಂಚಗವ್ಯಕಲಶಂ ತತಃ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಂ ಚ ಪೂರ್ವಾದಿಸ್ಥಿತೇನ ಕ್ರಮೇಣ ಪಂಚಾಮೃತ, ಕಷಾಯೋದಕ, ಶುದ್ಧಜಲ ಗಂಧೋದಕ ಕಲಶಾನ್ ಅಭಿಷಿಚ್ಯ, ಅಂತೇ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಸ್ಯ ನೀರಾಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ವಾದ್ಯಘೋಷ-ಪುರಸ್ಸರಂ ಕಲಶಂ ಆನೀಯ ಅಜಾದಿಶತಕಲಶಮಂತ್ರಾನ್ ಮೂಲಮಂತ್ರಾನ್ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರಾನ್ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾನ್ ಉಕ್ತ್ವಾ ಅಂತೇ **ಓಂ** ಇತಿ ಪ್ರಣವೇನ ಅಭಿಶಿಂಚೇತ್ । ಉಪಚಾರಂ ದತ್ತ್ವಾ ನೀರಾಜಯೇತ್ ॥ **ಲೋಕಾನುಗ್ರಹ ಹೇತ್ವರ್ಥಂ......** ಪ್ರತಿಷ್ಠಕಾಲೇ ಉಕ್ತ ಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ತತಃ ದೇವಬಿಂಬಂ ಶುದ್ಧವಸ್ತ್ರೇಣ ಶುದ್ಧೀಕೃತ್ಯ, ಗಂಧಲೇಪನಂ ಪುಷ್ಪಾ-ಲಂಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಆವರಣಪೂಜಾಂ-ಅಷ್ಟೋತ್ತರಾರ್ಚನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಧೂಪದೀಪೌ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ, ಷಡ್ರಸೋಪೇತ ನೈವೇದ್ಯ ಪರಮಾನ್ನಾದಿಕಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೀರಾಜಯೇತ್ । ತತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ ಆಶೀರ್ವಾದಮಂತ್ರಂ ಪಾಠಯೇಯುಃ । 'ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ', 'ದ್ರವಿಣೋದಾ', 'ಸವಿತಾ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾತ್', 'ನವೋ ನವೋ', 'ಯಶಸ್ಕರಂ ಬಲವಂತಂ' –ಇತ್ಯಾದಯಃ। ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ಕೃತ್ವಾ । ಅನುಯಾಗವೈಶ್ವದೇವಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ವಟುಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ತೀರ್ಥಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ವಸ್ತ್ರಫಲಕಲಶಾದಿದಾನಾನಿ ದತ್ತ್ವಾ ವಟುಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಸುವಾಸಿನೀಸಮಾರಾಧನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಾನಂತರಂ ಮಹಾಮಂತ್ರಾಕ್ಷತಪೂರ್ವಕಂ ಕರ್ಮ-ಸಂಪೂರ್ತಿಹೇತವೇ ಆಚಾರ್ಯೇಭ್ಯಃ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕ್ಷಮಾಪಯೇತ್ । ಮಾತೃಕಾದೇವತಾಃ

ಮಂಡಪದೇವತಾಃ ಉದ್ವಾಸನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತತಃ ಆಶಿಷಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್। ತದಾ ಆಚಾರ್ಯಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದೀನಾರಭ್ಯ ನಿತ್ಯಪೂಜಾಕ್ರಮಂ ಪರ್ವಪೂಜಾ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಾದಿಕಂ ಕರ್ತುಂ ಯಜಮಾನೇನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ಮಂಡಲ(೪೮ ದಿವಸೇ)ಪರ್ಯಂತಂ ದೇವಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೀರ ನಾರಿಕೇರ ಫಲಾಭಿಷೇಕಂ (ನಾಗತನುಂ) ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ (ಅಷ್ಟಬಂಧಂ ಕೃತಂ ಚೇತ್ ಮಂಡಲದಿವಸೇ ದೃಢಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣಾಂಗ ನವಕ/೨೫ ಕಲಶಾಭಿಷೇಕ, ಪ್ರಧಾನ-ಹೋಮ, ಪ್ರಸನ್ನಪೂಜಾ, ವಟುವಾರಾಧನ, ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣಾದಿಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಾಧಿವಾಸಃ ॥

ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಃ (ಬಿಂಬಸಂಕೋಚವಿಧಿಃ)

ಆಲಯಃ ಜೀರ್ಣಃ ಚೇತ್, ಬಿಂಬಃ ಭಿನ್ನಃ ಚೇತ್ ತತ್ಸಂದರ್ಭೇ ಬಿಂಬ-ಸಂಕೋಚಂ ಕೃತ್ವಾ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಾನಂತರಂ ನೂತನಬಿಂಬಪೂರ್ವಕ-ಸಂಕೋಚಿತಸರ್ವನಾಗಬಿಂಬಾನಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಿಧಾನೇನ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್।

ಸಂಕೋಚಕ್ರಮಃ :

ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಹೋಮಂ ವಿಧಾಯ ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕಲಶಾರಾಧನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನಹೋಮಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಲಶಾಭಿಷೇಕಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲ್ಯಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಸನ್ನಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ತಾಲತ್ರಯ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಪದ್ಮಂ ವಿಲಿಖ್ಯ ಧಾನ್ಯೋಪರಿ ಆಜ್ಞಾಕಲಶಮೇಕಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಮೂಲೇನ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ತತ್ತ್ವಮಂತ್ರಾನ್ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರಂ ಚ ಪ್ರತಿಲೋಮೇನ (ಸಂಹಾರಕ್ರಮೇಣ) ಜಪ್ತ್ವಾ ಪೂಜಯೇತ್ । ಸಂಕೋಚಾಂಗ ನರಸಿಂಹಮಂತ್ರೇಣ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಸಹಸ್ರವಾರಂ ಆಜ್ಯೇನ ಹುತ್ವಾ ಹೋಮಂ ಸಮಾಪಯೇತ್ । ವಟುಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯ ತೀರ್ಥಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ದಾನಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ಪ್ರತಿಮಾಸಂಕೋಚಾರ್ಥಂ ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಅನುಜ್ಞಾತಃ ಯಜಮಾನಃ ಆಚಾರ್ಯೇಣ ಬಿಂಬಸಂಕೋಚಂ ಕಾರಯೇತ್ ।

ಆಚಾರ್ಯಃ ಯಜಮಾನೇನ ಸಾಕಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ನರಸಿಂಹಹೋಮಕಲಶಂ ಅಭಿಷಿಚ್ಯ ಆಲಯವಲ್ಮೀಕವೃಕ್ಷಸ್ಥಿತ ಸರ್ವೇ ನಾಗಾಃ, ತದಂಡಾದಿಕಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ

ಅಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಲಾತ್ ಅನ್ಯಸ್ಥಲಂ ಗತ್ವಾ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕಾಲೇನ ಕಿಮಪಿ ಭಯಾದಿಕಂ ನ ದತ್ತ್ವಾ ಯಜಮಾನಂ ಪರಿವಾರಂ ರಕ್ಷೇತ್ । ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕರ್ಮಾನಂತರಂ ಅತ್ರಾಗತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ಅಸ್ಮಾಕಂ ವರದೋ ಭವತ ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್। ತತಃ ಆಜ್ಞಾಕಲಶಂ ಅಭಿಷಿಚ್ಯ ಬಿಂಬಸಂಕೋಚಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ವ್ರೀಹಿ ಧಾನ್ಯಸ್ಥ ಕುಂಭೋಪರಿ ಪೂರ್ಣನಾಳಿಕೇರಫಲೇ ಬಿಂಬಸ್ಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಚೈತನ್ಯಂ ನಾಗಾಲಯಸ್ಥಿತ ಬೃಹದ್ರೂಪಚೈತನ್ಯಂ ಮನಸಿ ಚಿಂತಯನ್ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಬಿಂಬಾತ್ ಫಲೇ ಪ್ರತ್ಯಾವಾಹನಂ ಕೃತ್ವಾ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತವಾರಂ ಜಪೇತ್। ತತಃ ತಾಲತ್ರಯದಿಗ್ಬಂಧನಾನಿ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ಸಂಕೋಚಕಲಶಂ ಸಂಹಾರಕ್ರಮೇಣ ತತ್ತ್ವಮಂತ್ರಾತ್ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯಮಂತ್ರಂ ಚ ಜಪ್ತ್ವಾ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ । ಅಭಿಷೇಕಾನಂತರಂ ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ಇತಿ ಬಿಂಬಂ ಉತ್ಥಾಪ್ಯ ಜಲಾಧಿವಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಸಂಕೋಚದಿನಾದಾರಭ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದಿನಪರ್ಯಂತಂ ಯಜಮಾನಂ ನಾಗಾಲಯಸಂಬಂಧಿನಶ್ಚ ಏಕಭುಕ್ತ್ಯಾದಿ ವ್ರತಮಾಚರೇತ್ । (ಶೂದ್ರಾದಯಃ ಮದ್ಯಮಾಂಸಾದಿಕಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್।) ಪ್ರತ್ಯಾವಾಹಿತ ಪೂರ್ಣನಾಳಿಕೇರಫಲಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಾಲಪರ್ಯಂತಂ ರಕ್ಷೇತ್ ॥

ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಾನಂತರಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಿಧಿನಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕೃತ್ವಾ ಬಿಂಬಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಕಾಲೇ ಪ್ರತ್ಯಾವಾಹಿತಫಲಾನ್ ಭಗವತಃ ಚೈತನ್ಯಂ ಬಿಂಬೇ ಆವಾಹಯೇತ್ । ಏವಂ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಿಧಿಃ ॥

ಸರ್ವೇ ಜನಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು । ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಲಾನಿ ಭವಂತು ॥

* * *

ನಾಗ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾ

ದ್ವಿರಾಚಮ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಸ್ತಾತ್ ಪವಿತ್ರಂ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಆಸನಪ್ರಾಣಾಯಾಮೌ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸ ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸೌ ಚ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಘಂಟಾನಾದಂ ಕೃತ್ವಾ, ಶಂಖಪೂಜಾ ವಿಧಾಯ, ಗುರುಗಣೇಶಾದೀನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ಓಂ ಪರದೇವತಾಯ್ಯೆ ನಮಃ । ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ.......... ॥

ನಾಗ ನವಶಕ್ತಿಪೂಜಾ

ಓಂ ರವಿಪ್ರಭಾಯ್ಯೆ ನಮಃ । ಮಣಿದೀಪಾಯ್ಯೆ । ಚಕ್ಷುಶ್ರವಸೇ । ಕಾಕೋದರಾಯ್ಯೆ । ಫಣಿನ್ಯೈ । ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾಯ್ಯೆ । ಧೃತಪ್ರಭಾಯ್ಯೆ । ಅನಂತಾಯ್ಯೆ । ಅಭೀಷ್ಟದಾಯ್ಯೆ ।

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಸಕಲಗುಣಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಾಯ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಸುವರ್ಣಪೀಠಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆವಾಹನಂ

ಓಮ್ ಉದ್ಯದ್ಭಾಸ್ವತ್............

ದಧಾನೋ ಹಲ ಸೌನಂದೌ ಶ್ವೇತವರ್ಣಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾಽದ್ವಿತೀಯ ಕರ್ಣ ಭೂಷಃ ಪ್ರಿಯಾಯುತಃ
ವನಮಾಲೀ ನೀಲವಾಸಾ ಧ್ಯೇಯೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪೃಷ್ಠತಃ ॥

ಧ್ಯಾನಮ್ : ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ಜಗದೇಕಕುಂಡಲಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಧೂಮ್ರ-ಸಹಸ್ರಲೋಚನಮ್ । ಉದಾರವೀರ್ಯಂ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಕಾನನಂ ನಮಾಮ್ಯನಂತಂ ಭುವನೈಕನಾಥಮ್ ॥

ಓಂ ಶೇಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ ಓಂ ॥ ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸಶಕ್ತಿಸಾಂಗಸಾಯುಧಸವಾಹನಸಶ್ರೀಕಸಪರಿವಾರಂ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಿತಂ ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯ-ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಆವಾಹಯಿಷ್ಯೇ ॥ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ ಆವಾಹಯಾಮಿ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಅಸುನೀತ ಇತಿ ಪುನರ್ನ ಇತಿ ದ್ವಯೋಃ ಗೋಪಾಯನಾಃ ಬಂಧುಃ ಶ್ರುತಬಂಧುಃ ವಿಪ್ರಬಂಧುಶ್ಚ ಋಷಿಯಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ । ಆದ್ಯಾಯಾಃ ಅಸುನೀತಿಃ, ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಃ ಪೃಥಿವೀದ್ವ್ಯಂತರಿಕ್ಷ-ಸೋಮ-ಪೂಷ-ಪಥ್ಯಾಸ್ವಸ್ತಯಃ ದೇವತಾಃ । ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಮ್ ಅಸುನೀತೇ ಪುನರಸ್ಮಾಸು ಚಕ್ಷುಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಮಿಹ ನೋ ಧೇಹಿ ಭೋಗಮ್ । ಜ್ಯೋಕ್ ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯಮುಚ್ಚರಂತಮನುಮತೇ ಮೃಳಯಾ ನಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ॥ ಪುನರ್ನೋ ಅಸುಂ ಪೃಥಿವೀ ದದಾತು ಪುನರ್ದ್ಯೌರ್ದೇವೀ ಪುನರಂತರಿಕ್ಷಮ್ । ಪುನರ್ನಃ ಸೋಮಸ್ತನ್ವಂ ದದಾತು ಪುನಃ ಪೂಷಾ ಪಥ್ಯಾ(ಆ)ಽ೦ ಯಾ ಸ್ವಸ್ತಿಃ ॥

ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ಇತ್ಯಸ್ಯ, ಆತ್ರೇಯಃ ಪ್ರತಿರಥಃ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಃ। ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ತದಸ್ತು ಮಿತ್ರಾವರುಣಾ ತದಗ್ನೇ ಶಂ ಯೋರಸ್ಮಭ್ಯಮಿದಮಸ್ತು ಶಸ್ತಮ್ । ಅಶೀಮಹಿ ಗಾಧಮುತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ನಮೋ ದಿವೇ ಬೃಹತೇ ಸಾದನಾಯ ॥ ಓಮ್ ॥

ಗೃಹಾ ವೈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸೂಕ್ತಂ ತತ್‌ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತತಮಯಾ ವಾಚಾ ಶಂಸ್ತವ್ಯಂ ತಸ್ಮಾದ್ಯದ್ಯಪಿ ದೂರ ಇವ ಪಶೂಽಲ್ಲಭತೇ ಗೃಹಾನೇವೈ ನಾನಾಜಿಗಮಿಷತಿ ಗೃಹಾ ಹಿ ಪಶೂನಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ॥ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಸ್ತು। ಧ್ರುವಾದ್ಯೌಃ.... ॥

ಭೋ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಜಗತಾಂ ನಾಥ ಯಾವತ್ ಪೂಜಾವಸಾನಕಮ್ ।
ತಾವತ್ ಸಂಪ್ರೀತಿಭಾವೇನ ಬಿಂಬೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ಭವ ॥

(ಆವಾಹನಮುದ್ರಾಃ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ)

ತತ್ವನ್ಯಾಸ-ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸೌ ಕೃತ್ವಾ ತತಃ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರ, ಶೇಷಮಂತ್ರ, ನಾಗಮಂತ್ರಂ ಚ ಜಪಂ ನ್ಯಾಸಂ ಚ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಶೇಷಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಶ್ರೀಶೇಷೋ ದೇವತಾ ।

ಓಂ ಶೇಂ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । ಶೇಂ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಷಾಂ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್ । ಯಂ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ನಂ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೌಷಟ್ । ಮಂ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ದಧಾನೋ ಹಲ ಸೌನಂದೌ ಶ್ವೇತವರ್ಣಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾऽದ್ವಿತೀಯ ಕರ್ಣ ಭೂಷಃ ಪ್ರಿಯಾಯುತಃ
ವನಮಾಲೀ ನೀಲವಾಸಾ ಧ್ಯೇಯೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪೃಷ್ಠತಃ ॥

ಓಂ ಶೇಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ ಓಂ ॥

ನಾಗಮಂತ್ರಃ

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀನಾಗಮಂತ್ರಸ್ಯ ಕಾಶ್ಯಪಋಷಿಃ । ಬೃಹತೀಛಂದಃ । ನಾಗರಾಜೋ-ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । ಭಗವತೇ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಶಿಖಾಯೈ ವಷಟ್ । ಮಹಾಬಲಾಯ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೌಷಟ್ । ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವರೋಮ್ ॥ (ಇತಿ ದಿಗ್ಬಂಧಃ)

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ಜಗದೇಕಕುಂಡಲಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಧೂಮ್ರಸಹಸ್ರಲೋಚನಮ್ ।
ಉದಾರವೀರ್ಯಂ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಕಾನನಂ ನಮಾಮ್ಯನಂತಂ ಭುವನೈಕನಾಥಮ್ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಮ್ ॥ (ಇತಿ ಮೂಲಮಂತ್ರಮಷ್ಟವಾರಂ ಜಪೇತ್)

ಧ್ಯಾನಮ್ : ಫಣಾಮಣಿಗುಣೋಪೇತಂ ತಪ್ತಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಮ್ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಪನ್ನಗಾಧೀಶಂ ಪಾತಾಲತಲಸುಸ್ಥಿತಮ್ ।

ಅನಂತಂ ವಾಸುಕಿಂ ಚೈವ ತಕ್ಷಕಾರ್ಕೋಟಕೌ ತಥಾ । ಪದ್ಮಂ ಚೈವ ಮಹಾಪದ್ಮಂ ಶಂಖಂ ಚ ಗುಳಿಕಂ ತಥಾ ॥ ಏತಾನ್ ಸರ್ಪಾನ್ ಮಹಾಭಾಗಾನ್ ಶೇಷಾದೀನ್ ಪುತ್ರದಾನ್ ಶುಭಾನ್ ॥ ಮಂಡಲೇ ತಾನಹೀನ್ ರೌದ್ರಾನ್ ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಸುರಪೂಜಿತಾನ್ ॥ ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಪನ್ನಗಾಧೀಶಂ ಪಾತಾಲತಲಸುಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ । ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆವಾಹನಮ್ : ಆಗಚ್ಛ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ಜಗದಾನಂದಕಾರಕ । ಆವಾಹನಂ

ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅರ್ಘ್ಯಮ್ : ಕೇತಕೀಗಂಧಸಂಯುಕ್ತೈರಕ್ಷತೈಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ । ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ತಂ ಮಹಾನಾಗ ಪ್ರಸನ್ನವರದೋ ಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪಾದ್ಯಮ್ : ಮೌಕ್ತಿಕೈಸ್ತಂಡುಲೈಶ್ಚೈವ ಫಲೋದಕಸಮನ್ವಿತಮ್ । ಪಾದ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ಸರ್ಪೇಶ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟದಸಂಪದೇ । ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಆಚಮನಮ್ : ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಧರಣೀಧರ । ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ದದಾಮ್ಯಾಚಮನಂ ತವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಧುಪರ್ಕಮ್ : ಮಧುಪರ್ಕಂಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ದಧಿಮಧ್ವಾಜ್ಯಮಿಶ್ರಿತಮ್ । ನಾಗಾಧಿರಾಜ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋ ಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಮಧುಪರ್ಕಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಪುನರಾಚಮನಂ : ಮನೋಹರ ಮಹಾನಾಗ ಸಂಸಾರೋದ್ಧಾರಕಾಯ ತೇ । ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತುಭ್ಯಂ ಭೋಃ ಪುನರಾಚಮನೀಯಕಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಪುನರಾಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಮ್ : ಶರ್ಕರಾಕ್ಷೀರಸಂಯುಕ್ತಂ ದಧಿಮಧ್ವಾಜ್ಯಸಂಯುತಮ್। ಪಂಚಾಮೃತಾದಿಸ್ನಪನಂ ಗೃಹಾಣ ವರದೋ ಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ। ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಮ್ : ಗಂಗಾಗೋದಾದಿತೋಯೇನ ಪವಿತ್ರಂ ಕುಂಕುಮಾನ್ವಿತಮ್ । ಗಂಧತೋಯಂ ಮಹಾನಾಗ ಸ್ನಾನರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಮ್ ॥

ವಸ್ತ್ರಮ್ : ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರದ್ವಯಂ ನಾನಾವರ್ಣಚಿತ್ರಮನೋಹರಮ್ । ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ನಾಗೇಂದ್ರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ವಿಭೂಷಣಮ್ : ನಮೋಽಸ್ತು ನಾಗರಾಜೇಂದ್ರ ಪನ್ನಗಾನಾಮಧೀಶ್ವರ ।

ಅನಂತೈಶ್ವರ್ಯ ರೂಪೇಶ ಭೂಷಣಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ವಿಭೂಷಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಉಪವೀತಮ್ : ಸುವರ್ಣಕಲಿತಂ ಚೈತದುವೀತಂ ತ್ರಿವೃಚ್ಛುಭಮ್ । ಅರ್ಪಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾsಹಂ ಧಾರಯಾಶ್ವಹಿಸತ್ತಮ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಉಪವೀತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಗಂಧಃ : ಸುಗಂಧಂ ಸಹಕಸ್ತೂರೀರೋಚನಂ ಕುಂಕುಮಾನ್ವಿತಮ್ । ವಿಲೇಪನಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣವ್ : ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಮೇತದ್ಧಿ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣ-ಮನೋಹರಮ್। ನಾಗರಾಜದಯಾಲೋ ತ್ವಂ ಗೃಹಾಣಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಕ್ಷತಾಃ : ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸರ್ವಮಾಂಗಲ್ಯಶೋಭಿತಾನ್ ರಕ್ತವರ್ಣಕಾನ್ । ಅರ್ಪಯಾಮಿ ಮಹಾನಾಗ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಧಾರಿಣೇ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ। ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪುಷ್ಪಾಣಿ : ಮಲ್ಲಿಕಾದಿ ಸುಗಂಧೀನಿ ಮಾಲತ್ಯಾಧೀನಿ ಭೂಧರ । ಮಯಾಹೃತಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಗ್ರಹಾಣ ವರದೋಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ। ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ದ್ವಾದಶನಾಮಪೂಜಾ :

ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ । ಶೇಷಾಯ । ಕಪಿಲಾಯ । ನಾಗಾಯ । ಗುಲಿಕಾಯ । ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ಭೂಧರಾಯ । ಕಾಲಿಯಾಯ। ವಿಷಾಯುಧಾಯ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ । ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ದ್ವಾದಶನಾಮಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಂಗಪೂಜಾ :

ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ಸಮಃ । ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥ ಅನಂತಾಯ । ಗುಲ್ಫೌ॥ ಶೇಷಾಯ । ಜಂಘೇ ॥ ಕಪಿಲಾಯ । ಊರೂ ॥ ನಾಗಾಯ । ಕಟಿಂ ॥ ಗುಲಿಕಾಯ । ನಾಭಿಮ್ ॥ ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ಉದರಮ್ ॥ ಭೂಧರಾಯ। ಹೃದಯಮ್ ॥ ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ । ಬಾಹೂನ್ ॥ ಕಾಲಿಯಾಯ । ಕಂಠಮ್ ॥

ವಿಷಾಯುಧಾಯ । ಮುಖಮ್ ॥ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ । ನೇತ್ರಮ್ ॥ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ । ಲಲಾಟಮ್ ॥ ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ । ಶಿರಃ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಸರ್ವಾಣ್ಯಂಗಾನಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಪತ್ರಪೂಜಾ :

ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ಸಮಃ । ಜಾತೀಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಅನಂತಾಯ । ಸೇವಂತಿಕಾಪತ್ರಮ್ ॥ ಶೇಷಾಯ । ಮಲ್ಲಿಕಾಪತ್ರಂ ॥ ಕಪಿಲಾಯ । ತುಲಸೀಪತ್ರಂ ॥ ನಾಗಾಯ । ಬಿಲ್ವಪತ್ರಮ್ ॥ ಗುಲಿಕಾಯ । ದೂರ್ವಾಪತ್ರಮ್ ॥ ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿಪತ್ರಮ್ ॥ ಭೂಧರಾಯ । ಕೇತಕೀಪತ್ರಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಸಮಸ್ತಪತ್ರಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪುಷ್ಪಪೂಜಾ :

ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ಸಮಃ । ಜಾತೀಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಅನಂತಾಯ । ಸೇವಂತಿಕಾಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಶೇಷಾಯ । ಮಲ್ಲಿಕಾಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಕಪಿಲಾಯ । ಚಂಪಕಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ನಾಗಾಯ । ನಂದ್ಯಾವರ್ತಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಗುಲಿಕಾಯ । ಪೂಗಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ಪುನ್ನಾಗಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಭೂಧರಾಯ । ಕೇತಕೀಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಕೇತಕೀ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಜಾತೀ ಯೀಥಿಕಾ ಮಲ್ಲಿಕಾ ತಥಾ । ನಂದ್ಯಾವರ್ತಂ ಚ ಧತ್ತೂರಂ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚಾರ್ಪಯೇ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಸರ್ವಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆವರಣಪೂಜಾ :

ಓಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ । ಸಹಸ್ರಫಣಾಯ । ದಂಷ್ಟ್ರಾ-ಕರಾಲಾಯ । ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಿಣೇ ನಮಃ ॥ ಪ್ರಥಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ । ಸರ್ಪರಾಜಾಯ । ವಿದ್ಯುದಾನಂದಾಯ । ಕುಸುಮಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ॥ ದ್ವಿತೀಯಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ಗೋನಸೇ ನಮಃ । ಡುಂಡುಭಾಯ । ಸಪ್ತಫಣಾಯ । ವಿಮಲಭ್ರುವೇ । ಜಘನೋದರಾಯ । ಉತ್ತುಂಗಜಂಘಾಯ । ನೀಲಗ್ರೀವಾಯ । ಗರಲದಂತಾಯ । ಕರಾಲವಕ್ತ್ರಾಯ । ವಿದ್ಯುಚ್ಚಂಚಲಾಯ । ಅಖಿಲವಿಭವಾಯ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ । ಶೇಷಾಂಗವಿಮಲಪ್ರಭವೇ ನಮಃ ॥ ತೃತೀಯಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಮ್ ಇಂದ್ರಾಯ ಸುರಾಧಿಪತಯೇ ಸಭಾರ್ಯಾಯ ಸಾಯುಧಾಯ ಸವಾಹನಾಯ ಸಪಾರ್ಷದಾಯ ನಮಃ ॥ ಓಮ್ ಅಗ್ನಯೇ... । ಓಂ ಯಮಾಯ.... । ಓಂ ನಿರ್ಋತಯೇ..... । ಓಂ ವರುಣಾಯ.... । ಓಂ ವಾಯವೇ.... । ಓಂ ಕುಬೇರಾಯ...... । ಓಮ್ ಈಶಾನಾಯ.... । ಓಮ್ ಅನಂತಾಯ.... । ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ... ನಮಃ ॥ ಚತುರ್ಥಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ವಜ್ರಾಯ ನಮಃ । ಶಕ್ತ್ಯೈ । ದಂಡಾಯ । ಖಂಡಾಯ । ಪಾಶಾಯ । ಅಂಕುಶಾಯ । ಗದಾಯೈ । ಶೂಲಾಯ । ಚಕ್ರಾಯ । ಪದ್ಮಾಯ । ಮುಸಲಾಯ । ಹಲಾಯ ನಮಃ ॥ ಪಂಚಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯೈ ನಮಃ । ಮಾಹೇಶ್ವರ್ಯೈ । ಕೌಮಾರ್ಯೈ । ವೈಷ್ಣವ್ಯೈ । ವಾರಾಹ್ಯೈ । ಇಂದ್ರಾಣ್ಯೈ । ಚಾಮುಂಡಾಯೈ ನಮಃ ॥ ಷಷ್ಠಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಮ್ ಅಣಿಮ್ನೇ ನಮಃ । ಮಹಿಮ್ನೇ । ಗರಿಮ್ಣೇ । ಲಘಿಮ್ನೇ । ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ । ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಾಯ । ಈಶಿತ್ವಾಯ । ವಶಿತ್ವಾಯ ನಮಃ ॥ ಸಪ್ತಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ಮಹಾಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ । ಪದ್ಮಾಯ । ಶಂಖಾಯ । ಮಕರಾಯ । ಕಚ್ಛಪಾಯ । ಮುಕುಂದಾಯ । ಕುಂದಾಯ । ನೀಲಾಯ । ಖರ್ವಾಯ ನಮಃ ॥ ಅಷ್ಟಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ದಿಗ್ವಾಸಿನೇ ನಮಃ । ಶ್ವಸನಾಹಾರಾಯ । ಗರಲಾಯುಧಾಯ । ವಿದ್ಯುಚ್ಚಂಚಲಲೋಚನಾಯ । ಈಷದಸ್ವಾಪಾಯ । ಈಶತಾಪಹರಾಯ ನಮಃ ॥ ನವಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ವ್ಯಾಲಾಯ ನಮಃ । ಕುಂಭನಾಸಾಯ । ಹರಭೂಷಣಾಯ । ಜಿತಕಾಶಿನೇ । ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಸೇ । ಕಾಕೋದರಾಯ । ಫಣಾಮಣಯೇ ನಮಃ ॥ ದಶಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಆವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ವಂದೇಽಹಂ ಶೇಷರೂಪಂ ತಂ ವಂದೇಽಹಂ ಚಿನ್ಮಯಾಕೃತಿಮ್ ।
ವಂದೇಽಹಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ವಂದೇಽಹಂ ಸದ್ಗುಣಾಕರಮ್ ॥

ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಪೂಜಾ

ಓಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸಹಸ್ರಫಣಮಂಡಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭೂಧರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸರ್ವಕಾಮಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ವಿಷ್ಣುತಲ್ಪಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಹರಿಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ವಿಷಜ್ವಾಲಾಕುಲಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಹೀಶಾಯ ನಮಃ ೧೦
ಓಂ ಶುಭವರ್ಣಸುಕಾಯವತೇ ನಮಃ
ಓಂ ಕ್ಷಮಾಸಮುದ್ರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಪಾತಾಲವಾಸಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಕೂರ್ಮಸಮಾಶ್ರಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಮಹಾಭೋಗಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸುಭೋಗಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಹಲಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಮುಸಲಶಸ್ತ್ರಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಫಣಾಮಣಿಸುಶೋಭಾಢ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಫಣಾಸಪ್ತಕಮಂಡಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶಿಖಿವಾಹಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶಂಕರಾಭರಣಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಹೀಂದ್ರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕುಂಡಲಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಗೂಢಪಾದಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಸೇ ನಮಃ
ಓಂ ನಾಗೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕದ್ರೂಜಾತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಭಯಂಕರಾಯ ನಮಃ ೩೦
ಓಂ ಕಾಶ್ಯಪೇಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಬಲಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಚಿನ್ಮಯಾಕೃತಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಕಾಕೋದರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಗುಹಾವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಗುಹಪ್ರೀತಿಸುವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ರಸಾತಲಾಲಂಕೃತಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಸಮನ್ವಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ವಾರುಣೀದಯಿತಾಯ ನಮಃ ೪೦
ಓಂ ದೇವವಂದಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಗಾನಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಗೇಯಕೀರ್ತಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಗುಣಪೂರ್ತಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ತ್ರಯೀತನವೇ ನಮಃ
ಓಂ ತ್ರಯೀಗಮ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಷ್ಟವಂಶೇಶಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸನಕಾದಿಸುವಂದಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ನಾರದಸ್ತುತಿಸಂಪ್ರೀತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಜರಾಮರಣವರ್ಜಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಮರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ತ್ರಿದಶಾರಾಧ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಚಲಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶಾಶ್ವತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶುಭಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶರ್ವಸಖಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಪರ್ವಪೂಜ್ಯಶುಭಾಕೃತಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸತ್ಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ೬೦
ಓಂ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸತ್ಯಧ್ಯೇಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸುಸತ್ಯಧಿಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಚ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅರ್ಚ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯೇಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅರಿಮರ್ದನಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಮುಸಲಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ನಾಗಕನ್ಯಾಭಿರ್ವಂದಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಮಂದವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭುಜಂಗಮಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕಲಾಪೂರ್ಣಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಭೂಷಣಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭೂಮಂಡಲಸುಖೋದ್ಧರ್ತ್ರೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸುಖದಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸುಖರೂಪವತೇ ನಮಃ
ಓಮ್ ಅರ್ಚಕಾಭೀಷ್ಟದಾಯಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸ್ವರ್ಚನೀಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶುಭಾರ್ಚನಾಯ ನಮಃ ೮೦
ಓಂ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶ್ರೀವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ನೀಲವಾಸಸೇ ನಮಃ
ಓಂ ಸದರ್ಚಿತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕಿರೀಟಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಕುಷ್ಠಹಾರಿಣೇ ನಮಃ
ಓಂ ವ್ರಣಹಾರಿಣೇ ನಮಃ
ಓಂ ಕೃಪಾಕರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸರ್ವದೋಷಹರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸರ್ವರೋಗಹಾರಿಣೇ ನಮಃ
ಓಂ ಧನಪ್ರದಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ನಿಧಿರಕ್ಷಣಸಂಸಕ್ತಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ನಿಧಿಸ್ವಾಧೀನಕಾರಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ರತ್ನಭೂಷಣಶೋಭಾಢ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ರತ್ನಾಕರಸಮಾಶ್ರಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭೂಮಂಡಲನಿವಾಸಿನೇ ನಮಃ
ಓಂ ಭೂಖಂಡಧರಣೋತ್ಸುಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಭಕ್ತಿಪಾಶವಶ್ಯಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಮಹಾಹಿಪಾಯ ನಮಃ ೧೦೦
ಓಂ ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶಂಖಪಾಲಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕಾಲಿಯಾಯ ನಮಃ ಓಂ ಗುಲಿಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಕಾಯ ನಮಃ ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ ಓಂ ನಾಗರಾಜಾಧಿರಾಜಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಧೂಪಃ **ಗುಗ್ಗುಲಾಗರುಕರ್ಪೂರಗಂಧಾಢ್ಯೋ ಧೂಪ ಉತ್ತಮಃ ।**
ಆಘ್ರೇಯಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಧೂಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಧೂಪಮಾಘ್ರಾಪಯಾಮಿ ॥

ದೀಪಃ **ಗೋಘೃತೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ವಿಘ್ನಧ್ವಾಂತನಿವಾರಣಃ ।**
ಮಹಾಶೇಷ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ದೀಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ದೀಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ ॥

ಆಪೋಶನಮ್

ಸುಗಂಧಶುಭತೋಯೇನ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥಂ ಕೃಪಾನಿಧೇ ।
ಆಪೋಶನಂ ದದಾಮ್ಯದ್ಯ ನಾಗರಾಜ ಗೃಹಾಣ ಭೋಃ ॥

ಅಮೃತೋಪರಣಮಸಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಯ ನಮಃ । ಆಪೋಶನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನೈವೇದ್ಯಮ್ (ಭಗವದರ್ಪಿತ ತೀರ್ಥನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಕಂ ನಾಗಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್)

ಚಣಕಂ ನಾರಿಕೇಲಾದಿಗೋಧೂಮಂ ಗುಡಮಿಶ್ರಿತಮ್ ।
ಸಘೃತಂ ದಧಿ ಕ್ಷೀರಂ ಚ ನೈವೇದ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಸಘೃತಾನ್ ಗುಡಮಿಶ್ರಾಂಶ್ಚ ಲಡ್ಡುಕಾನ್ ಪಿಷ್ಟತಂಡುಲೈಃ ।
ಅಷ್ಟೌ ಸ್ವಾದುಕರಾನ್ ನಾಗ ಗೃಹ್ಯತಾಮರ್ಪಯಾಮಿ ತೇ ॥

ಸಶ್ರೀಕಾಯ ಸಪರಿವಾರಾಯ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಲಡ್ಡುಕಶರ್ಕರಾ–ಗುಡಲಾಜಕದಲೀನಾರಿಕೇಲಖಂಡಾದಿಮಹಾನ್ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಉತ್ತರಾಪೋಶನಮ್

ಆಪೋಶನಂ ಗೃಹಾಣತ್ವಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭದ್ರದಾಯಕ ।
ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ಭಕ್ತಿಂ ಮೇ ಹ್ಯಚಲಾಂ ಕುರು ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಉತ್ತರಾಪೋಶನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಹಸ್ತಪ್ರಕ್ಷಾಲನಮ್ । ಗಂಡೂಷಮ್ । ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಲನಮ್ । ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ತಾಂಬೂಲಮ್ :

ಪೂಗೀಫಲಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನಾಗವಲ್ಲೀದಲೈರ್ಯುತಮ್ ।
ಕರ್ಪೂರೈಲಾಸಮಾಯುಕ್ತಂ ತಾಂಬೂಲಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಕ್ರಮುಕತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನೀರಾಜನಮ್

ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೀರಾಜಯೇ ದೇವ ಮಹಾಶೇಷ ನಮೋ ನಮಃ ।
ಮನಸಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಾರ್ತಿಕ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಮ್

ಫಣಾಮಣಿಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಛಾಯೋಜ್ಜ್ವಲಮಹೋಜ್ಜ್ವಲಮ್ ।
ಸರ್ವನಾಗಪತಿಂ ಶೇಷಂ ವಂದೇ ನಾಗೇಂದ್ರಮವ್ಯಯಮ್ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್ : ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಧರಣೀಧರ ।
ನಮಸ್ತೇ ಭೂಧರಾಯಾದ್ಯ ನಮಸ್ತೇ ಕರುಣಾಕರ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನಮಸ್ಕಾರಃ : ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ವಿಶ್ವರೂಪಧರಾಯ ಚ ।
ನಮಸ್ತೇ ಭೂಧರಾಯಾದ್ಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಸಹಸ್ರವಕ್ತ್ರಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ರಜಿಹ್ವಂ ಪಿಶಂಗನೇತ್ರಂ ಕಪಿಲಾಂ ಶುಕಾಢ್ಯಮ್ ।
ವಿಷಾಯುಧಂ ಪ್ರಜ್ವಲದಂಷ್ಟ್ರಬಾಹುಂ ತಂ ನಾಗರಾಜಂ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿನಿತ್ಯಮ್ ॥

ವಂದೇಽಹಂ ಶೇಷರೂಪಂ ತಂ ವಂದೇಽಹಂ ಚಿನ್ಮಯಾಕೃತಿಮ್ ।
ವಂದೇಽಹಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ವಂದೇಽಹಂ ಸದ್ಗುಣಾಕರಮ್ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಮ್

ಕೇತಕೀಪುಷ್ಪಸಂಯುಕ್ತಂ ಕುಂಕುಮಾಕ್ಷತಸಂಯುತಮ್ ।
ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾದತ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ವರದೋಭವ ॥

ಅನಂತಶೇಷಾಯ ನಮೋ ಜಗದ್ವಂದ್ಯಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ದೇವೇಶಸೇವ್ಯಾಯ ನಮೋ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮ್ : ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ .... ಅನೇನ ನಾಗಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಮಧ್ವಪತಿ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥

ಸರ್ವೇಶಾಂ ಬಲಿಕರ್ಮ ತುಷ್ಟಿಕರಣಂ ವಕ್ತವ್ಯ ಮೇವಂ ಹಿ ವಾ ।
ಸರ್ಪಪ್ರೀತಿರವಶ್ಯಮೇವ ಕರಣೀಯಾರೋಗ್ಯ ಪುತ್ರಾಪ್ತಯೇ ॥

(ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಪದೋಷಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಹಾರ. ಕೆಲವರು ಉತ್ತಮಸರ್ಪ ಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷಕ್ಕೆ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯು, ಅಧಮಸರ್ಪಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷಕ್ಕೆ ಢಕ್ಕೆಬಲಿ ಸೇವೆಯು ಉತ್ತಮ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೂ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಪರಿಗೂ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಯು ಇಷ್ಟವಾದ ಸೇವೆಯು. ಸಂತೃಪ್ತರಾದ ನಾಗದೇವರು ಆರೋಗ್ಯ, ಪುತ್ರಲಾಭಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು.)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ । ಗೋವಿಂದಾಯ ॥

॥ ಇತಿ ನಾಗಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾವಿಧಿಃ ॥

* * *

ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ ವಿಧಾನಮ್

ಚಿತ್ರಕೃಪೆ : ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ

ಆಚಮ್ಯ, ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ಆಸನ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ, ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಕೃತ ಸರ್ಪವಧಾದಿ ಸಮಸ್ತಪಾಪಕ್ಷಯದ್ವಾರ ಸರ್ಪಶಾಪ ನಿವೃತ್ಯರ್ಥಮ್, ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದ ಸಮಸ್ತಲಕ್ಷಣೋಪೇತ ಆಯುಷ್ಮಮತ್ಸ್ವರೂಪ ಸುಗುಣಾನೇಕ ಸುಪುತ್ರಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಮ್, ಆಶ್ಲೇಷಾನಕ್ಷತ್ರ

ನಿಯಾಮಕ ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಮ್ ಆಶ್ಲೇಷಬಲಿದಾನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ತದಂಗ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮಾರ್ಥಂ ಋತ್ವಿಗ್ವರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಮ್ : ಮಮ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿದಾನ ಕರ್ಮಕರ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಗೋಮೂಲ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಭೂತ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ತ್ರಿಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ (**ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಾಯ.....**) ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಪುರತಃ ನಿಧಾಯ (**ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಗರ್ಭಸ್ಥಂ.........**) ಅಶೇಷೇಃ ಪರಿಷತ್ ಮಮ ಸರ್ಪಶಾಪ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಕೃಚ್ಛ್ರಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯತ್ವೇನ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಸರ್ಪಶಾಪನಿವಾರಣಪೂರ್ವಕ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿದಾನಂ ಕರ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯತಾಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು ಇತಿ ಅನುಗೃಹ್ಣಂತು [ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು]

ವೈಷ್ಣವತಂತ್ರೋಕ್ತ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿಃ

ಆದೌ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣನಾಮಕ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಘಂಟಾನಾದ ಪುರಸ್ಸರ ಶಂಖಪೂಜಾ ಗುರುಗಣಪತಿಂ ಚ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಮಂಡಲಮಧ್ಯೇ-ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಚ ಪೀಠಪೂಜಾಪೂರ್ವಕ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾ-ಬಲಿದಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಭಗವತಃ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ, ಕುಸುಮಾಕ್ಷತಾನ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಪ್ರಸೀದ ಭಗವಾನ್ನಾಗಚ್ಛಾಗಚ್ಛ । ಏಹಿ ಏಹಿ ಶೇಷಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಚಕ್ರಶಂಖಹಲಮುಸಲಾಯುಧಧರಂ ರಕ್ತವರ್ಣಂ ಶ್ರೀಜಯಾದೇವೀಸಹಿತಂ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪೀಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ನವಪದಮಂಡಲ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಯಾಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಆವಾಹನಾದಿ ಮುದ್ರಾಃ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ, ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸ ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸೌ ಕೃತ್ವಾ

ಭೋ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಜಗತಾಂ ನಾಥ ಯಾವತ್ಪೂಜಾವಸಾನಕಮ್ ।
ತಾವತ್ತ್ವಂ ಪ್ರೀತಿಭಾವೇನ ಮಂಡಲೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ ॥

ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ತ್ವಾ ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ॥

ತತಃ ಪರಿವಾರತ್ವೇನ ನಾಗಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಶೇಷಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಶ್ರೀಶೇಷೋ ದೇವತಾ ।

ಓಂ ಶೇಂ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । ಶೇಂ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಷಾಂ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್ । ಯಂ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ । ನಂ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೌಷಟ್ । ಮಂ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ದಧಾನೋ ಹಲ ಸೌನಂದೌ ಶ್ವೇತವರ್ಣಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾಽದ್ವಿತೀಯ ಕರ್ಣ ಭೂಷಃ ಪ್ರಿಯಾಯುತಃ
ವನಮಾಲೀ ನೀಲವಾಸಾ ಧ್ಯೇಯೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪೃಷ್ಠತಃ ॥
ಓಂ ಶೇಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ ಓಂ ॥

(ನವಪದಮಂಡಲೇ ಪೂರ್ವಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷು ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾನ್ ಆವಾಹಯೇತ್)

೧. **ಪೂರ್ವೇ –ಓಮ್ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ।**

ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಃ । ಶೇಷಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಸಂಕರ್ಷಣೋ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಶೇಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ । ಶೇಷ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ಶೇಷಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಂ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಭವಂ ಶುಕ್ಲವರ್ಣಂ ಶೇಷಂ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ಪದ್ಮಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಭುವಃ ಶೇಷಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಸ್ವಃ ಶೇಷಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ ಶೇಷಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ।

೨. **(ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ) ಓಂ ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ** । ವಾಸುಕೇ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ವಾಸುಕಿನಃ ಇದಮಾಸನಂ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಅಗ್ನಿಸಂಭವಂ ರಕ್ತವರ್ಣಂ ವಾಸುಕಿಂ ಆಗ್ನೇಯಭಾಗೇ ಪದ್ಮಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ಭೂರಾದಿವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

೩. **(ದಕ್ಷಿಣೇ) ಓಂ ತಕ್ಷಕಾಯ ನಮಃ** । ತಕ್ಷಕ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ತಕ್ಷಕಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಮ್ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಇಂದ್ರಸಂಭವಂ ಪೀತವರ್ಣಂ ತಕ್ಷಕಂ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೇ ಸ್ವಸ್ತಿಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

೪. **(ನೈಋತ್ಯೇ) ಓಂ ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ ನಮಃ** । ಕರ್ಕೋಟಕ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ಕರ್ಕೋಟಕಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಮ್ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ವಿಪ್ರಸಂಭವಂ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಂ ಕರ್ಕೋಟಕಂ ನೈಋತ್ಯ-ಭಾಗೇ ತ್ರಿಕೋಣಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

೫. **(ಪಶ್ಚಿಮೇ) ಓಂ ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ** । ಪದ್ಮ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ಪದ್ಮಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಮ್ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ವಿಪ್ರಸಂಭವಂ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಂ ಪದ್ಮಂ ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ಭಾಗೇ ಪದ್ಮಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

೬. **(ವಾಯವ್ಯೇ) ಓಂ ಮಹಾಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ** । ಮಹಾಪದ್ಮ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ಮಹಾಪದ್ಮಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಮ್ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ವಿಪ್ರಸಂಭವಂ ಪೀತವರ್ಣಂ ಮಹಾಪದ್ಮಂ ವಾಯವ್ಯಭಾಗೇ ಶೂಲಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

೭. **(ಉತ್ತರೇ) ಓಂ ಶಂಖಪಾಲಾಯ ನಮಃ** । ಶಂಖಪಾಲ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ಶಂಖಪಾಲಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಮ್ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಅಗ್ನಿಸಂಭವಂ ರಕ್ತವರ್ಣಂ ಶಂಖಪಾಲಂ ಉತ್ತರದಿಗ್ಭಾಗೇ ಛತ್ರಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

೮. **(ಈಶಾನ್ಯೇ) ಓಂ ಕುಲಿಕಾಯ ನಮಃ** । ಕುಲಿಕ ಸ್ವಾಗತಮ್ । ಕುಲಿಕಸ್ಯ ಇದಮಾಸನಮ್ । ಸಶಕ್ತಿಂ ಸಾಂಗಂ ಸಾಯುಧಂ ಸವಾಹನಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಭವಂ ಶುಕ್ಲವರ್ಣಂ ಕುಲಿಕಂ ಈಶಾನ್ಯಭಾಗೇ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಮಂಡಲೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ (ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹನಮ್) ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ತತಃ ಮಂಡಲಾತ್ ಬಹಿಃ ಪೂರ್ವಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷು ಶೇಷಾದಿ ಅಶೀತಿ(೮೦) ಪ್ರಧಾನ ನಾಗಾನ್ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥

ಓಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ　　ಓಂ ತಕ್ಷಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ　　ಓಂ ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಐರಾವತಾಯ ನಮಃ　　ಓಂ ಧನಂಜಯಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕಾಲಿಯಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಮಣಿನಾಗಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಆಪೂರಣಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಪಿಂಜರಕಾಯ ನಮಃ ೧೦

ಓಂ ಏಲಾಪತ್ರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ವಾಮನಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ನೀಲಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಅನೀಲಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕಲ್ಮಾಷಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಶಬಲಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಆರ್ಯಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಉಗ್ರಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕಲಶಪೋತಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಸುಮನಾಖ್ಯಾಯ ನಮಃ ೨೦

ಓಂ ದಧಿಮುಖಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ವಿಮಲಪಿಂಡಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಆಪ್ತಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕೋಟರಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಶಂಖಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ವಾಲಿಶಿಖಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ನಿಷ್ಟಾನಕಾಯ ನಮಃ

ಹೇಮಗುಹಾಯ ನಮಃ

ನಹುಷಾಯ ನಮಃ

ಪಿಂಗಲಾಯ ನಮಃ ೩೦

ಓಂ ಬಾಹ್ಯಕರ್ಣಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಹಸ್ತಿಪದಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಮುದ್ಗರಪಿಂಡಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕಂಬಲಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಅಶ್ವತರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕಾಲೀಯಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ವೃತ್ತಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಸಂವರ್ತಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಮಹಾಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ ೪೦

ಓಂ ಶಂಖಮುಖಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕ್ಷೇಮಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಪಿಂಡಾರಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕರವೀರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಪುಷ್ಪದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಬಿಲ್ವಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಬಿಲ್ವಪಾಂಡುರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಮೂಷಕಾದಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಶಂಖಶಿರಸೇ ನಮಃ ೫೦

ಓಂ ಪೂರ್ಣಭದ್ರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿದ್ರಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಅಪರಾಜಿತಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಜ್ಯೋತಿಕಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಶ್ರೀವಹಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಕೌರವ್ಯಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಶಂಖಪಿಂಡಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ಪುಷ್ಕರಾಯ ನಮಃ

ಓಂ ವಿರಜಸೇ ನಮಃ ೬೦

ಓಂ ಸುಬಾಹವೇ ನಮಃ
ಓಂ ಶಾಲಿಪಿಂಡಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಶಲ್ಯಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಹಸ್ತಿಪಿಂಡಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಪಿಠರಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಸುಮುಖಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕೌಣಪಾಶನಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕುಠರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕುಂಜರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಪ್ರಭಾಕರಾಯ ನಮಃ ೭೦
ಓಂ ಕುಮುದಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕುಮುದಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ತಿತ್ತಿರಯೇ ನಮಃ
ಓಂ ಹಲಿಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕರ್ದಮಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಬಹುಮೂಲಕಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕರ್ಕರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಅಕರ್ಕರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಕುಂಡೋದರಾಯ ನಮಃ
ಓಂ ಮಹೋದರಾಯ ನಮಃ ೮೦

ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಭಗವತಃ ನಿವೇದಿತೇನ ಅಪೂಪಸಹಿತೇನ, ಪಾಯಸೇನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಬಲಿಂ ಹರೇತ್ । ಮಂಡಲಪರಿತಃ ಘೃತಮಯಾಃ ದೀಪಾಃ ಪ್ರಜ್ವಲನೀಯಾಃ ॥

ಶುಭತಿಥೌ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಪರಿವಾರೇಭ್ಯಃ । ಪ್ರಧಾನನಾಗೇಭ್ಯಶ್ಚ ಬಲಿದಾನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಓಂ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಭೋ ಅನಂತ ಬಲಿಂ ಗ್ರಹಾಣ ಗ್ರಹಾಣ ಸರ್ಪ ಶಾಪಂ ನಿವರ್ತಯ ನಿವರ್ತಯ, ರೋಗಾನ್ ನಾಶಯ ನಾಶಯ, ಸತ್‌ಸಂತತಿಂ ದೇಹಿ ದೇಹಿ ॥ ಇತಿ ಅಕ್ಷೋದೋದಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಲಾಜಂ ವಿಕೀರ್ಯ ಅನೇನ ಬಲಿದಾನೇನ ಅನಂತಾಂತರ್ಗತ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ । ಏವಂ ವಾಸುಕ್ಯಾದಿ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ನಾಗೋಪಸ್ಥಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಥ ನಾಗೋಪಸ್ಥಾನಮಂತ್ರಾಃ – (ಯಜುರ್ವೇದ)

ಓಂ ಸಮೀಚೀ ನಾಮಾಸಿ ಪ್ರಾಚೀ ದಿಕ್ ತಸ್ಯಾಸ್ತೇಽಗ್ನಿರಧಿ ಪತಿರಸಿತೋ ರಕ್ಷಿತಾ ಯಶ್ಚಾಧಿಪತಿರ್ಯಶ್ಚ ಗೋಪ್ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೌ ನೋ ಮೃಡಯತಾಂ ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವಾಂ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೧ ॥

ಓಜಸ್ವಿನೀ ನಾಮಾಸಿ ದಕ್ಷಿಣಾ ದಿಕ್ ತಸ್ಯಾಸ್ತ ಇಂದ್ರೋಽಧಿಪತಿಃ ಪೃದಾಕೂ

ರಕ್ಷಿತಾ ಯಶ್ಚಾಧಿಪತಿರ್ಯಶ್ಚ ಗೋಪ್ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೌ ನೋ ಮೃಡಯತಾಂ
ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವಾಂ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೨ ॥
ಪ್ರಾಚೀ ನಾಮಾಽಸಿ ಪ್ರತೀಚೀ ದಿಕ್ ತಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಸೋಮೋಽಧಿಪತಿಃ ಸ್ವಜೋ
ರಕ್ಷಿತಾ ಯಶ್ಚಾಧಿಪತಿರ್ಯಶ್ಚ ಗೋಪ್ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೌ ನೋ ಮೃಡಯತಾಂ
ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವಾಂ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೩ ॥
ಅವಸ್ಥಾವಾ ನಾಮಾಸ್ಯುದೀಚೀ ದಿಕ್ ತಸ್ಯಾಸ್ತೇ ವರುಣೋಽಧಿಪತಿಸ್ತಿರಶ್ಚರಾಜೀ
ರಕ್ಷಿತಾ ಯಶ್ಚಾಽಧಿಪತಿರ್ಯಶ್ಚ ಗೋಪ್ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೌ ನೋ ಮೃಡಯತಾಂ
ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೪ ॥
ಅಧಿಪತ್ನೀ ನಾಮಾಽಸಿ ಬೃಹತೀ ದಿಕ್ ತಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿರಧಿಪತಿಸ್ತಿರಶ್ಚರಾಜೀ
ರಕ್ಷಿತಾ ಯಶ್ಚಾಧಿಪತಿರ್ಯಶ್ಚ ಗೋಪ್ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೌ ನೋ ಮೃಡಯತಾಂ
ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವಾಂ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೫ ॥
ವಶಿನೀ ನಾಮಾಸೀಯಂ ದಿಕ್ ತಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಯಮೋಽಧಿಪತಿಃ ಕಲ್ಮಾಷಗ್ರೀವೋ
ರಕ್ಷಿತಾ ಯಶ್ಚಾಧಿಪತಿರ್ಯಶ್ಚ ಗೋಪ್ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಸ್ತೌ ನೋ ಮೃಡಯತಾಂ
ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿತಂ ವಾಂ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೬ ॥
ಹೇತಯೋ ನಾಮ ಸ್ಥ ತೇಷಾಂ ವಃ ಪುರೋ ಗೃಹಾ ಅಗ್ನಿರ್ವ ಇಷವಃ
ಸಲಿಲೋ ವಾತನಾಮಂ ತೇಭ್ಯೋ ವೋ ನಮಸ್ತೇ ನೋ ಮೃಡಯತ ತೇ
ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೭ ॥
ನಿಲಿಂಪಾ ನಾಮ ಸ್ಥ ತೇಷಾಂ ವಃ ಪಶ್ಚಾದ್ಗೃಹಾಃ ಪಿತರೋ ವ ಇಷವಃ
ಸಗರೋ ವಾತನಾಮಂ ತೇಭ್ಯೋ ವೋ ನಮಸ್ತೇ ನೋ ಮೃಡಯತ ತೇ ಯಂ

ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೮ ॥ ವಜ್ರಿಣೋ ನಾಮ ಸ್ಥ ತೇಷಾಂ ವಃ ಪಶ್ಚಾದ್ ಗೃಹಾಃ ಸ್ವಪ್ನೋ ವ ಇಷವೋ ಗಹ್ವರೋ ವಾತನಾಮಂ ತೇಭ್ಯೋ ವೋ ನಮಸ್ತೇ ನೋ ಮೃಡಯತ ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೯ ॥ ಅವಸ್ಥಾವಾನೋ ನಾಮ ಸ್ಥ ತೇಷಾಂ ವ ಉತ್ತರಾದ್ಗೃಹಾ ಆಪೋ ವ ಇಷವಃ ಸಮುದ್ರೋ ವಾತನಾಮಂ ತೇಭ್ಯೋ ವೋ ನಮಸ್ತೇ ನೋ ಮೃಡಯತ ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೧೦ ॥ ಅಧಿಪತಯೋ ನಾಮ ಸ್ಥ ತೇಷಾಂ ವ ಉಪರಿ ಗೃಹಾ ವರ್ಷಂ ವ ಇಷವೋಽವಸ್ವಾನ್, ವಾತನಾಮಂ ತೇಭ್ಯೋ ವೋ ನಮಸ್ತೇ ನೋ ಮೃಡಯತ ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೧೧ ॥ ಕ್ರವ್ಯಾ ನಾಮ ಸ್ಥ ಪಾರ್ಥಿವಾಸ್ತೇಷಾಂ ವ ಇಹ ಗೃಹಾ ಅನ್ನಂ ವ ಇಷವೋಽನಿಮಿಷೋ ವಾತನಾಮಂ ತೇಭ್ಯೋ ವೋ ನಮಸ್ತೇ ನೋ ಮೃಡಯತ ತೇ ಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮೋ ಯಶ್ಚ ನೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಂ ವೋ ಜಂಭೇ ದಧಾಮಿ ॥ ೧೨ ॥

ನಾಗೋಪಸ್ಥಾನಮಂತ್ರಾಃ – (ಋಗ್ವೇದ)

ಓಂ ಸ್ವಪ್ನ ಸ್ವಪ್ನಾಧಿಕರಣೇ ಸರ್ವಂ ನಿ ಷ್ವಾಪಯಾ ಜನಮ್ । ಆಸೂರ್ಯ–ಮನ್ಯಾಂತ್ಸ್ವಾಪಯಾವ್ಯ (ಉ)೧ ಷಂ ಜಾಗ್ರಿಯಾಮಹಮ್ ॥ ೧ ॥ ಅಜಗರೋ ನಾಮ ಸರ್ಪಃ ಸರ್ಪಿರವಿಷೋ ಮಹಾನ್ । ತಸ್ಮಿನ್, ಹಿ ಸರ್ಪಃ ಸುಧಿತಸ್ತೇನ ತ್ವಾ ಸ್ವಾಪಯಾಮಸಿ ॥ ೨ ॥ ಸರ್ಪಃ ಸರ್ಪೋ ಅಜಗರಃ ಸರ್ಪಿರವಿಷೋ

ಮಹಾನ್ । ತಸ್ಯ ಸರ್ಪಾತ್ಸಿಂಧವಸ್ತಸ್ಯ ಗಾಧಮಶೀಮಹಿ ॥ ೩ ॥ ಕಾಳಿಕೋ ನಾಮ ಸರ್ಪೋ ನವನಾಗಸಹಸ್ರಬಳಃ । ಯಮುನಹ್ರದೇ ಹ ಸೋ ಜಾತೋ-(ಓ) ಶಿಯೋ ನಾರಾಯಣವಾಹನಃ ॥ ೪ ॥ ಯದಿ ಕಾಳಿಕದೂತಸ್ಯ ಯದಿ ಕಾಃಕಾಳಿಕಾದ್ಭಯಾತ್ । ಜನ್ಮಭೂಮಿಮತಿಕ್ರಾಂತೋ ನಿರ್ವಿಷೋ ಯಾತಿ ಕಾಳಿಕಃ ॥ ೫ ॥ ಆ ಯಾಹೀಂದ್ರ ಪಥಿಭಿರೀಳಿತೇಭಿರ್ಯಜ್ಞಮಿಮಂ ನೋ ಭಾಗಧೇಯಂ ಜುಷಸ್ವ । ತೃಪ್ತಾಂ ಜಹುರ್ಮಾತುಳಸ್ಯೇವ ಯೋಷಾ ಭಾಗಸ್ತೇ ಪೈತೃಷ್ವಸೇಯೀ ವಪಾಮಿವ ॥ ೬ ॥ ಯಶಸ್ಕರಂ ಬಲವಂತಂ ಪ್ರಭುತ್ವಂ ತಮೇವ ರಾಜಾಧಿಪತಿರ್ಬಭೂವ । ಸಂಕೀರ್ಣನಾಗಾಶ್ವಪತಿರ್ನರಾಣಾಂ ಸುಮಂಗಲ್ಯಂ ಸತತಂ ದೀರ್ಘಮಾಯುಃ ॥ ೭ ॥ ಕರ್ಕೋಟಕೋ ನಾಮ ಸರ್ಪೋ ಯೋ ದೃಷ್ಟೀವಿಷ ಉಚ್ಯತೇ । ತಸ್ಯ ಸರ್ಪಸ್ಯ ಸರ್ಪ ತ್ವಂ ತಸ್ಮೈ ಸರ್ಪ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ೮ ॥ ಯೇಽದೋ ರೋಚನೇ ದಿವೋ ಯೇ ವಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಷು । ಯೇಷಾಮಪ್ಸು ಸದಸ್ಕೃತಂ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ೯ ॥ ಯಾ ಇಷವೋ ಯಾತುಧಾನಾನಾಂ ಯೇ ವಾ ವನಸ್ಪತೀನನು । ಯೇ ವಾವಟೇಷು ಶೇರತೇ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ೧೦ ॥ ನಮೋ ಅಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ಯೇ ಕೇ ಚ ಪೃಥಿವೀಮನು । ಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಯೇ ದಿವಿ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ೧೧ ॥ ಉಗ್ರಾಯುಧಾಃ ಪ್ರಮತಿನಃ ಪ್ರವೀರಾಃ ಮಾಯಾವಿನೋ ಬಲಿನೋ ಮಿಚ್ಛಮಾನಾಃ । ಯೇ ದೇವಾನಸುರಾಃ ಪರಾಭವನ್ ತಾಂಸ್ತ್ವಂ ವಜ್ರೇಣ ಮಘವನ್ನಿವಾರಯ ॥ ೧೨ ॥

ಓಂ ಮಾ ಬಿಭೇರ್ನ ಮರಿಷ್ಯಸಿ ಪರಿ ತ್ವಾ ಪಾಮಿ ಸರ್ವತಃ। ಘನೇನ ಹನ್ಮಿ ವೃಶ್ಚಿಕಮಹಿಂ ದಣ್ಡೇನಾಗತಮ್ ॥ ೧ ॥ ಆದಿತ್ಯರಥವೇಗೇನ ವಿಷ್ಣುಬಾಹುಬಲೇನ ಚ। ಗರುಡಪಕ್ಷನಿಪಾತೇನ ಭೂಮಿಂ ಗಚ್ಛ ಮಹಾಯಶಾಃ ॥ ೨ ॥ ಗರುಡಸ್ಯ ಪಾತಮಾತ್ರೇಣ ತ್ರಯೋ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರಕಂಪಿತಾಃ। ಪ್ರಕಂಪಿತಾ ಮಹೀ ಸರ್ವಾ ಸಶೈಲವನಕಾನನಾ ॥ ೩ ॥ ಗಗನಂ ನಷ್ಟಚನ್ದ್ರಾರ್ಕಂ ಜ್ಯೋತಿಷಂ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ। ದೇವತಾ ಭಯಭೀತಾಶ್ಚ ಮಾರುತೋ ನ ಪ್ಲವಾಯತಿ ॥ ಮಾರುತೋ ನ ಪ್ರವಾಯತ್ಯೋಂ ನಮಃ ॥ ೪ ॥ ಭೋ ಸರ್ಪ ಭದ್ರ ಭದ್ರಂ ತೇ ದೂರಂ ಗಚ್ಛ ಮಹಾವಿಷ। ಜನ್ಮೇಜಯಸ್ಯ ಯಜ್ಞಾನ್ತೇ ಆಸ್ತೀಕವಚನಂ ಸ್ಮರ ॥ ೫ ॥ ಆಸ್ತೀಕವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಯಃ ಸರ್ಪೋ ನ ನಿವರ್ತತೇ। ಶತಧಾ ಭಿದ್ಯತೇ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಶಿಂಶವೃಕ್ಷಫಲಂ ಯಥಾ ॥ ೬ ॥ ನರ್ಮದಾಯೈ ನಮಃ ಪ್ರಾತರ್ನರ್ಮದಾಯೈ ನಮೋ ನಿಶಿ। ನಮೋಽಸ್ತು ನರ್ಮದೇ ತುಭ್ಯಂ ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ವಿಷಸರ್ಪತಃ ॥ ೭ ॥ ಯೋ ಜರತ್ಕಾರುಣಾ ಜಾತೋ ಜರತ್ಕಾರ್ವಾಂ ಮಹಾಯಶಾಃ। ತಸ್ಯ ಸ್ಮರಾಭಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ದೂರಂ ಗಚ್ಛ ಮಹಾವಿಷ ॥ ೮ ॥ ಅಸಿತಿಂ ಚಾರ್ಥಸಿದ್ಧಂ ಚ ಸುನೀತಿಂ ಚಾಪಿ ಯಃ ಸ್ಮರೇತ್। ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಾತ್ರೌ ನಾಸ್ತಿ ಸರ್ಪಭಯಂ ಭವೇತ್ ॥ ೯ ॥ ಅಗಸ್ತಿರ್ಮಾಧವಶ್ಚೈವ ಮುಚುಕುಂದೋ ಮಹಾಮುನಿಃ। ಕಪಿಲೋ ಮುನಿರಾಸ್ತೀಕಃ ಪಂಚೈತೇ ಸುಖಶಾಯಿನಃ ॥ ೧೦ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಅಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ಯೇ ಕೇ ಚ ಪೃಥಿವೀಮನು । ಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಯೇ ದಿವಿ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ೧ ॥ ಯೇಽದೋ ರೋಚನೇ ದಿವೋ ಯೇ ವಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಷು। ಯೇಷಾಮಪ್ಸು ಸದಃ ಕೃತಂ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ೨ ॥ ಯಾ ಇಷವೋ ಯಾತುಧಾನಾನಾಂ

ಯೇ ವಾ ವನಸ್ಪತೀಗ್‌ಂರನು । ಯೇ ವಾಽವಟೇಷು ಶೇರತೇ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ೩ ॥

ಓಂ ಇದಗ್‌ಂ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ಹವಿರಸ್ತು ಜುಷ್ಟಮ್ । ಆಶ್ರೇಷಾ ಯೇಷಾಮನು ಯಂತಿ ಚೇತಃ । ಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಕ್ಷಿಯಂತಿ । ತೇ ನಃ ಸರ್ಪಾಸೋ ಹವಮಾಗಮಿಷ್ಠಾಃ ॥

ಯೇ ರೋಚನೇ ಸೂರ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಸರ್ಪಾಃ । ಯೇ ದಿವಂ ದೇವೀಮನು ಸಂಚರಂತಿ । ಯೇಷಾಮಾಶ್ರೇಷಾ ಅನುಯಂತಿ ಕಾಮಮ್ । ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ಮಧುಮಜ್ಜುಹೋಮಿ ॥

ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಆಶ್ಲೇಷಾ ಬಲಿಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಸರ್ಪಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಸರ್ವರೋಗನಿವಾರಣಮ್ ॥
ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ನಾಶಶ್ಚ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಜಾಯತೇ ।
ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಾ ನಾಗೇಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತುಷ್ಟೋ ವರಪ್ರದಃ ॥
ಮಹಾಶೇಷ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಹರಿಪ್ರಿಯ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ।
ಪುತ್ರಾಂ ದೇಹಿ ಯಶೋ ದೇಹಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ದೇಹಿ ಸರ್ವದಾ ॥

ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಅನೇನ ಬಲಿದಾನೇನ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಶ್ರೀಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥ ತತಃ ನೀರಾಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ದಂಷ್ಟ್ರಾಪಣಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಸುವರ್ಣಪುಂಜಾಯ ಧೀಮಹಿ ತನ್ನಃ ಸರ್ಪಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ 'ನಮೋಽಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ......' ಅಂಜಲೋ ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣ ಮಿಶ್ರಿತಂ ಕ್ಷೀರೇಣ ತ್ರಿವಾರಂ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಮಂಡಲ ಪರಿತಃ ಸ್ರಾವಯನ್ ಅರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ಉತ್ತರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸಮಾಪಯೇತ್ ॥ ತತಃ ಅಷ್ಟೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ವಟೌ ವಾ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾನ್ ಆವಾಹ್ಯ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ಉಪಚಾರಾನ್

ದತ್ತ್ವಾ ವಸ್ತ್ರೋಪವೀತ ಫಲದಕ್ಷಿಣಾದಿಕಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ಋತ್ವಿಗ್ಭ್ಯಃ ಫಲ ತಾಂಬೂಲ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಆಶಿಷಃ ಗೃಹ್ಣೀಯುಃ ॥

ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ..............ಅನೇನ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪೂಜಾಪೂರ್ವಕ ಪರಿವಾರತಯಾ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾನಾಂ ಪೂಜಾ ಬಲಿದಾನ ಕರ್ಮಣಃ ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ । ಆವಾಹಿತ ದೇವತಾಃ ಉದ್ವಾಸ್ಯ ವಟುಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನೀ ಕನ್ಯಕಾಶ್ಚ ಭೋಜಯೇತ್ ॥

॥ ಇತಿ ವೈಷ್ಣವ ತಂತ್ರೋಕ್ತ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿವಿಧಾನಮ್ ॥

ಆಚಾರಪರಂಪರಾಪ್ರಾಪ್ತ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿವಿಧಾನಮ್

ಯಜಮಾನಃ ಆಸನಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ........ ಸರ್ವಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಭೂತ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿದಾನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣಂ ಕೃತ್ವಾ, ಘಂಟಾನಾದಪುರಸ್ಸರ ಶಂಖಪೂಜಾ ಗುರುಗಣಪತಿ ಪೂಜಾ ಸಮಾಪ್ಯ, ನವಪದಮಂಡಲೇ ಷಷ್ಠಿಪದಮಂಡಲೇ ಸ್ವಸ್ತಿಕೇ ಚ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಪೂರ್ವಕ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪೀಠಾವಾಹನ ಉಪಚಾರ ಆವರಣಾದಿ ಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯ ನೀರಾಜನಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಮಪಾಪಯೇತ್ । ತತಃ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿದಾನ ಕರ್ಮ ಆರಭೇತ ॥

ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿದಾನಾಂಗ ಪ್ರಧಾನಹೋಮಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ।

ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಸರ್ಪತ್ರಯಮಂತ್ರೇಣ ಚ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿವಾರಂ ಸಮಿಚ್ಚರುವಾಜ್ಯಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಆಶ್ಲೇಷಬಲಿದಾನ ದೇವತಾನಾಮಮಂತ್ರೈಃ ಏಕೈಕ ವಾರಂ ಆಜ್ಯಂ ಹುನೇತ್ ।

ಪೀಠಪೂಜಾ

ಓಂ ಗುಂ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಗಂ ಗಣಪತಯೇ ನಮಃ । ಆಧಾರಶಕ್ತ್ಯೈ ನಮಃ । ಮೂಲಪ್ರಕೃತ್ಯೈ ನಮಃ । ಆದಿಕೂರ್ಮಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಪೃಥಿವ್ಯೈ ನಮಃ । ಧರ್ಮಾಯ ನಮಃ । ಜ್ಞಾನಾಯ ನಮಃ । ವೈರಾಗ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಐಶ್ವರ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಅಧರ್ಮಾಯ ನಮಃ ।

ಅಜ್ಞಾನಾಯ ನಮಃ । ಅವೈರಾಗ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಅನೈಶ್ವರ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಸಂ ಸತ್ವಾಯ ನಮಃ । ರಂ ರಜಸೇ ನಮಃ । ತಂ ತಮಸೇ ನಮಃ । ಮಂ ಮಯಾಯೈ ನಮಃ । ವಿಂ ವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ । ಪಂ ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ । ಅಂ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಯ ನಮಃ । ಉಂ ಸೋಮಮಂಡಲಾಯ ನಮಃ । ಮಂ ವಹ್ನಿಮಂಡಲಾಯ ನಮಃ । ಅಂ ಆತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಉಂ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಮಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಹ್ರೀಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಕಾಳ್ಯೈ ನಮಃ । ಮಹಾಕಾಳ್ಯೈ ನಮಃ । ದೂತ್ಯೈ ನಮಃ । ಯಮದೂತ್ಯೈ ನಮಃ । ಕುಮುದ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ । ಘಣಾಯೈ ನಮಃ । ಉದ್ಗಾರ್ಗ್ಯೈ ನಮಃ । ಕಾಳರಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ । ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಾಯೈ ನಮಃ । ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಸಕಲಗುಣಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಾಯ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ॥ ಸುವರ್ಣಪೀಠಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಿ । ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲ-ನಾಗೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ಪೀಠಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಏವಂ ನವಪದಮಂಡಲೇ ಷಷ್ಠಿಪದಮಂಡಲೇ ಚ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವರೋಂ ಸಶಕ್ತಿ ಸಾಂಗಸಾಯುಧ ಸವಾಹನ ಸಪರಿವಾರಾಯ ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣಂ ಮಂಡಲಮಧ್ಯೇ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಚ ಆವಾಹಯಾಮಿ ॥ ಆವಾಹನಾದಿ ಮುದ್ರಾಃ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ।

ತಕ್ಷಕ ಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ನಾಗರಾಜೋದೇವತಾ ।

ಓಂ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ । ನಮಃ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಮಹಾಬಲಾಯ ಶಿಖಾಯೈವಷಟ್ । ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಕವಚಾಯ ಹುಂ । ಅನಂತಾಯ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೌಷಟ್ । ಸ್ವಾಹಾ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್ ॥

ಸಹಸ್ರವಕ್ತ್ರಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ರಜಿಹ್ವಂ ಪಿಶಂಗನೇತ್ರಂ ಕಪಿಲಾಂಶುಕಾಢ್ಯಮ್ ।
ವಿಷಾಯುಧಂ ಪ್ರಜ್ವಲದಂಷ್ಟ್ರಬಾಹುಂ ತಂ ನಾಗರಾಜಂ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿ ನಿತ್ಯಮ್ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ಜಗದೇಕಕುಂಡಲಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಧೂಮ್ರಸಹಸ್ರಲೋಚನಮ್ ।
ಉದಾರವೀರ್ಯಂ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಕಾನನಂ ನಮಾಮ್ಯನಂತಂ ಭುವನೈಕನಾಥಮ್ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥ (ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಅಷ್ಟವಾರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಅರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥)

ಅನಂತಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಶೇಷೋದ್ಭವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ನಾಗಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ರಕ್ತನೇತ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಿಷಜಿಹ್ವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಕದ್ರುದ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಿಷಜಿಹ್ವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋಚಯಾತ್ ॥

ಚತುರ್ಮುಖಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ನಾಗರಾಜಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಅಂಡರಾಜಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ । ಭೂತರಾಜಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಭಸ್ಮಾಯುಧಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ । ಏಕದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಸರ್ಪೋಽನಂತಸ್ತಥಾ ಶೇಷೋ ಕಪಿಲೋ ನಾಗ ಏವ ಚ ।
ಕುಲಿಕಃ ಶಂಖಪಾಲಶ್ಚ ಭೂಧರೋಽಷ್ಟಾ ಹಿ ವಂಶಪಾಃ ॥ (ಬ್ರ.ಕ.ಸಮುಚ್ಚಯೇ)

ನವಪದಮಂಡಲೇ ಪೂರ್ವಪದೇ –ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ । ಭೂಃ ಸರ್ಪಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಭುವಃ ಸರ್ಪಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಸ್ವಃ ಸರ್ಪಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಃ ಸರ್ಪಮಾವಾಹಯಾಮಿ । ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ । ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ –ಅನಂತಾಯ ನಮಃ। ಭೂಃ ಅನಂತಮಾವಾಹಯಾಮಿ –ಇತ್ಯಾದಿ । ದಕ್ಷಿಣೇ –ಶೇಷಾಯ ನಮಃ । ನಿರ್ಋತೌ –ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ । ಪಶ್ಚಿಮೇ –ನಾಗಾಯ ನಮಃ । ವಾಯವ್ಯಾಂ –ಕಾಲೀಯಾಯ ನಮಃ । ಉತ್ತರೇ –ಶಂಖಪಾಲಾಯ ನಮಃ । ಈಶಾನ್ಯಾಂ –ಭೂಧರಾಯ ನಮಃ । ಮಧ್ಯೇ –ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ । ಇತ್ಯಾವಾಹ್ಯ, ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಸ್ವರ್ಣಫಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ತಸ್ಮಿನ್ ವಾಸುಕಿಂ ಆವಾಹ್ಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈಃ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಓಂ ದಂಷ್ಟ್ರಾಫಣಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಸುವರ್ಣಭೋಗಾ(ಪುಂಜಾ)ಯ ಧೀಮಹಿ। ತನ್ನಃ ಸರ್ಪಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ (ಇತಿ ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ತ್ರಿವಾರಮರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ತ್ವಾ ಸಂಕ್ಷೇಪಣ ಗಂಧಪುಷ್ಪನೈವೇದ್ಯಾದೀನಿ ಸಮರ್ಪಯೇತ್ ।)

ಓಂ ಲಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಹಂ ಆಕಾಶಾತ್ಮನೇ । ಪುಷ್ಪಮ್ ॥ ಯಂ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ । ಧೂಪಮ್ ॥

ರಮ್ ಆಗ್ನ್ಯಾತ್ಮನೇ । ದೀಪಮ್ ॥ ವಮ್ ಅಮೃತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಇತಿ ಪಂಚೋಪಚಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯೇತ್)

ಷಷ್ಠಿ ಪದಮಂಡಲೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ನೇಯಾದಿ ಕ್ರಮೇಣ ಅನಂತಾದಿ ದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥

ಷಷ್ಠಿ ಪದಮಂಡಲೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ನೇಯಾದಿ ಕ್ರಮೇಣ–

೧. ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ।
೨. ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ ।
೩. ಶೇಷಾಯ ನಮಃ ।
೪. ತಕ್ಷಕಾಯ ನಮಃ
೫. ಫಣಿನ್ಯೈ ನಮಃ ।
೬. ದಂಷ್ಟ್ರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ ।
೭. ಭೀಷಣ್ಯೈ ನಮಃ ।
೮. ಭ್ರಾಮಣ್ಯೈ ನಮಃ ।
೯. ಫಣೋದ್ಗಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ ।
೧೦. ಕಾಲರಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ ।
೧೧. ಯಮಜಿಹ್ವಾಯೈ ನಮಃ ।
೧೨. ಕುಮುದ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ ।
೧೩. ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಾಯೈ ನಮಃ ।
೧೪. ಕಾಲ್ಯೈ ನಮಃ ।
೧೫. ದೂತ್ಯೈ ನಮಃ ।
೧೬. ಯಮದೂತ್ಯೈ ನಮಃ ।
೧೭. ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೧೮. ಆಶುವಿಷೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೧೯. ದಂತಶೂಕೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೨೦. ಜರಾಯ ನಮಃ ।
೨೧. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ನಮಃ ।
೨೨. ಐರಾವತಾಯ ನಮಃ ।
೨೩. ಸತ್ವಾಯ ನಮಃ ।
೨೪. ತಪಸೇ ನಮಃ ।
೨೫. ಪಥುಶ್ರವಸೇ ನಮಃ ।
೨೬. ದೂರಶ್ರವಸೇ ನಮಃ ।
೨೭. ಗ್ರಾವಾಯ ನಮಃ ।
೨೮. ಅಜಗರಾಯ ನಮಃ ।
೨೯. ಶಿತಿಪೃಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ।
೩೦. ವೈಶಾಲಾಯ ನಮಃ ।
೩೧. ಉಪರಿಕಾಯ ನಮಃ ।
೩೨. ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಕಾಯ ನಮಃ ।
೩೩. ಶಿಖಿನೇ ನಮಃ ।
೩೪. ಅರುಣಾಯ ನಮಃ ।
೩೫. ಹಾಟಕಾಯ ನಮಃ ।
೩೬. ಚಕ್ರಾಯ ನಮಃ ।
೩೭. ಪಿಶಂಗಾಯ ನಮಃ ।
೩೮. ಅಜಿರಾಯ ನಮಃ ।
೩೯. ಮಹಾಮಾಯಾಯ ನಮಃ ।
೪೦. ಅರ್ಬುದಾಯ ನಮಃ ।

೪೧. ಸಾನ್ನಾಯ ನಮಃ ।
೪೨. ಪಶುಕಾಯ ನಮಃ ।
೪೩. ಕೌಕುಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ।
೪೪. ಮೇಜಯಾಯ ನಮಃ ।
೪೫. ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ ।
೪೬. ಗುಳಿಕಾಯ ನಮಃ ।
೪೭. ಕಂಬಳಕಾಯ ನಮಃ ।
೪೮. ವಸವೇ ನಮಃ ।
೪೯. ಧೂಮಕೇತವೇ ನಮಃ ।
೫೦. ರೇಣುಕಾಯ ನಮಃ ।
೫೧. ಮಣಿನಾಗಾಯ ನಮಃ ।
೫೨. ಮಹಾನಾಗಾಯ ನಮಃ ।
೫೩. ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ।
೫೪. ಅಗ್ನಯೇ ನಮಃ ।
೫೫. ಯಮಾಯ ನಮಃ ।
೫೬. ನಿರ್ಋತಯೇ ನಮಃ ।
೫೭. ವರುಣಾಯ ನಮಃ ।
೫೮. ವಾಯವೇ ನಮಃ ।
೫೯. ಸೋಮಾಯ ನಮಃ ।
೬೦. ಈಶಾನಾಯ ನಮಃ ।
೬೧. ನಾಗೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೨. ನಾಗಪತ್ನೀಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೩. ನಾಗಕನ್ಯಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೪. ನಾಗಪುತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೫. ನಾಗಪೌತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೬. ನಾಗಪ್ರಪೌತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೭. ನಾಗಪಾರ್ಷದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೮. ನಾಗಾನುಪಾರ್ಷದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೬೯. ದೇವಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೦. ಅಸುರಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೧. ಗಂಧರ್ವಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೨. ಯಕ್ಷಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೩. ಪಿತೃಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೪. ನಾಗಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೫. ರಾಕ್ಷಸಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।
೭೬. ಪಿಶಾಚಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವತಾಃ ಆವಾಹ್ಯ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ, ಪಂಚೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ, ಕಲ್ಪೋಕ್ತ ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ (ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೯೬)

ಪೂಜಾಸಂದರ್ಭೇ ನೈವೇದ್ಯಾನಂತರಂ ನವಪದಮಂಡಲೇ ಷಷ್ಠಿಪದಮಂಡಲೇ ಚ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ।

ಓಂ ಸರ್ಪಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಭೋ ಸರ್ಪ ಇಮಂ ಬಲಿಂ ಗೃಹಾಣ ಗೃಹಾಣ ಸಪತ್ನೀಕಂ ಮಾಂ (ಯಜಮಾನಂ) ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ ಸರ್ಪಶಾಪಂ ನಿವೃತ್ತಯ ನಿವೃತ್ತಯ ಕುಷ್ಠಾದಿರೋಗಾನ್ ನಾಶಯ ನಾಶಯ ಪುತ್ರಾನ್ ದೇಹಿ ದೇಹಿ ॥

ಏವಂ ಸದೀಪಲಾಜಸಹಿತ ಮೋದಕೈಃ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ । ತಥಾ, ನಾಗಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಹರಿದ್ರೋದಕೇನ ಬಲೇರುಪರಿ ತರ್ಪಣಂ ದದ್ಯಾತ್ ।

ಅನಂತಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಶೇಷೋದ್ಭವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ನಾಗಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ರಕ್ತನೇತ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಿಷಜಿಹ್ವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಕದ್ರುದ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಿಷಜಿಹ್ವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋಚಯಾತ್ ॥

ಚತುರ್ಮುಖಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ನಾಗರಾಜಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಅಂಡರಾಜಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ । ಭೂತರಾಜಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಭಸ್ಮಾಯುಧಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ । ಏಕದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನೋ ಅನಂತಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ತತಃ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । (ಪುಟ......)

ಸಮೀಚೀನಾಮಾಸಿ...... । ಸ್ವಪ್ನ ಸ್ವಪ್ನಾದಿ ಕರಣೇ..... । ಮಾ ಬಿಭೇರ್ನ....। ನಮೋ ಅಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ...... । ತತಃ ಮಂಗಲನೀರಾಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇಯುಃ । ಗುರುಗಣಪತೀ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಉದ್ಯದ್ಭಾಸ್ವತ್ ...... । ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಹರಿನ್ಮಣಿನಿಭಂ ...... । ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ದಧಾನೋ ಹಲಸೌ ನಂದೌ ...... । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ..... ।

ಪೌರಾಣ ಮಂತ್ರಾಃ

ಕಾರ್ಕೋಟಕ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಶಂಖಪಾಲ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।
ನಾಗರಾಜ ಮಹಾದೇವ ದಿವ್ಯರೂಪಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ಅಫಣಾಃ ಫಣಿನೋ ಯೇ ಚ ನಿರ್ವಿಷಾಃ ಸವಿಷಾಶ್ಚ ಯೇ ।
ಸರ್ವೇ ವಟೇಶಯಾಃ ಸರ್ಪಾಃ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತೇ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।

ತ್ವಯಾ ಭಗವತೇ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಸುದೇವಾಯ ನಿರ್ಮಿತಮ್ ।
ಸ್ವಭೋಗೇನೈವ ಪರ್ಯಂಕಮಾಯತಂ ಭೋಗಿನಾಂ ವರ ॥

ತ್ವಯೇಯಂ ಜಗತೀ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಸ್ವಫಣಾಮಂಡಲೋಪರಿ ।
ಧೃತೈಕದೇಶೇ ಹ್ಯಣುವತ್ ತಸ್ಮೈ ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ಮಹಾಭೋಗಿನ್ ಸರ್ಪೋಪದ್ರವದುಃಖಿತಃ ।
ಸಂತತಿಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಪುಣ್ಯಾಂ ನಿರ್ದುಷ್ಟಾಂ ದೀರ್ಘದೇಹಿನೀಮ್ ॥

ಪ್ರಪನ್ನಂ ಪಾಹಿ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕೃಪಾಲೋ ದೀನವತ್ಸಲ ।
ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತೋ ವಾಪಿ ಕೃತಃ ಸರ್ಪವಧೋ ಮಯಾ ॥

ಜನ್ಮಾಂತರೇ ತಥೈತಸ್ಮಿನ್ ಮತ್ಪೂರ್ವೈರಥವಾ ವಿಭೋ ॥
ತತ್ಪಾಪಂ ನಾಶಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಪರಾಧಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಮೇ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮಂತ್ರಾಃ

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ಶೇಷನಾಗಪುರೋಗಮಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೧ ॥

ವಿಷ್ಣುಲೋಕೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ವಾಸುಕಿಪ್ರಮುಖಾಶ್ಚ ಯೇ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೨ ॥

ರುದ್ರಲೋಕೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ತಕ್ಷಕಪ್ರಮುಖಾಸ್ತಥಾ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೩ ॥

ಖಾಂಡವಸ್ಯ ತಥಾ ದಾಹೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯೇ ಚ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೪ ॥

ಸರ್ಪಸತ್ರೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ಆಸ್ತಿಕೇನಾಭಿರಕ್ಷಿತಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೫ ॥

ಮಲಯೇ ಚೈವ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ಕಾರ್ಕೋಟಪ್ರಮುಖಾಶ್ಚ ಯೇ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೬ ॥

ಧರ್ಮಲೋಕೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ವೈತರಣ್ಯಾಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೭ ॥

ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ಪರ್ವತೀಯೇಷು ದರೀಸಂಧಿಷು ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೮ ॥

ಗ್ರಾಮೇ ವಾ ಯದಿ ವಾರಣ್ಯೇ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ಪ್ರಚರಂತಿ ಹಿ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೯ ॥

ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಚೈವ ಯೇ ಸರ್ಪಾಃ ಯೇ ಸರ್ಪಾ ಬಿಲಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೧೦ ॥

ರಸಾತಲೇ ಚ ಯೇ ಸರ್ಪಾ ಅನಂತಾದ್ಯಾ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಭ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಸದಾ ॥ ೧೧ ॥

ನಾಗಾಶ್ಚ ನಾಗಪತ್ನ್ಯಶ್ಚ ನಾಗಕನ್ಯಾಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ನಾಗಪುತ್ರಶ್ಚ ಪೌತ್ರಶ್ಚ ಸಮಾಯಾಂತು ಯಥಾಕ್ರಮಮ್ ॥
ನಾಗರಾಜ ಮಹಾಭಾಗ ಭಕ್ತಿಂ ಪುಷ್ಟಿಂ ಯಶಃ ಶ್ರಿಯಮ್ ।
ಪಶೂನ್ ಪುತ್ರಾನ್ ಧನಂ ದೇಹಿ ಪರತ್ರ ಚ ಪರಾಂಗತಿಮ್ ॥

ವಾರುಣೀಪತಿ ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಜಯಾಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಮಧ್ವಪತಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ । ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾತ್ ।

ಕೇತಕೀಪುಷ್ಪಸಂಯುಕ್ತಂ ಕುಂಕುಮಾಕ್ಷತಸಂಯುತಮ್ ।
ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ವರದೋ ಭವ ॥

ಅನಂತಶೀರ್ಷಾಯ ನಮೋ ಜಗದ್ವಂದ್ಯಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ದೇವೇಶಸೇವ್ಯಾಯ ನಮೋ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ನಾಗಾಶ್ಚ ನಾಗಪತ್ನ್ಯಶ್ಚ ನಾಗಕನ್ಯಾಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ನಾಗಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಪೌತ್ರಾಶ್ಚ ತೇಽಪಿ ಗೃಹ್ಣಂತ್ವಿಮಂ ಜಲಮ್ ॥

ನಾಗಾದ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಷದಾದ್ಯಾಶ್ಚ ನಾಗಾನೂಪಾರ್ಷದಾಸ್ತಥಾ ।
ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಪರಿತುಷ್ಟಾಸ್ತೇ ತೇಽಪಿ ಗೃಹ್ಣಂತ್ವಿಮಂ ಜಲಮ್ ॥

(ಇತಿ ತ್ರಿವಾರಂ ಕ್ಷೀರೋದಕೇನ ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥)

ಅಜ್ಞಾನತೋ ಜ್ಞಾನತೋ ವಾ (ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತೋ ವಾಪಿ)
ಕೃತಃ ಸರ್ಪವಧೋ ಮಯಾ ।
ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ಪೂರ್ವಂ ವಾ ತತ್ಸರ್ವಂ ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ಯಥಾ ತ್ವಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಮಿಂದ್ರಾದೀನಾಂ ತು ಪಾಲಕಃ ।
ತಥಾ ಪಾಲಯ ಮಾಂ ದೇವ ತ್ವದಂಘ್ರಿಂ ಶರಣಂ ಗತಮ್ ॥
(ಇತಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾತ್)

(ಆಚರಿತವ್ರತಕಲ್ಪೋಕ್ತಫಲಾವಾಪ್ತಯೇ ಕ್ಷೀರಪರಮಾನ್ನಾಪೂಪತ್ರಿಮಧುರ-ವಾಯನಾನಿ ದದ್ಯಾತ್ । ಉತ್ತರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ಕಾರ್ಯಮ್ ।)

(ತತೋ ನಾಗಸ್ಥಾನಂ ಗತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತ ಶಿಲಾಯಾಂ ನಾಗಪತೀಕೇ ವಾ ಪಂಚಾಮೃತಪವಮಾನಕಲಶಾಭಿಷೇಕಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ತ್ರಿಮಧುರಾದಿಕಂ ನಿವೇದಯೇತ್ । ಕೃತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ ಸಾಂಗತಾಯೈ ಫಲಸಿದ್ಧಯೇ ಚ ನಿವೇದಿತ ಕ್ಷೀರಪಾಯಸಾಪೂಪಾದಿ- ದಾನಪುರಸ್ಸರಂ ನವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ಶತಾಧಿಕಾಃ ದ್ವಾದಶ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸುವಾಸಿನ್ಯಶ್ಚ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಂಭೋಜ್ಯಾಃ । ಬಲಿಶೇಷಾನ್ನಂ ಸಭಾರ್ಯೋ ಯಜಮಾನಂ ಸ್ವೀಕುರ್ಯಾತ್ ॥)

ಜಾತಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಬಾಧೆ, ಸರ್ಪಶಾಪ, ಸರ್ಪ ಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ರಾಹುಗ್ರಹದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ, ಢಕ್ಕೆಬಲಿ, ನಾಗಮಂಡಲ (ಹಾಲಿಟ್ಟುಬಲಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಸರ್ಪಹತ್ಯಾದೋಷಕ್ಕೆ ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನಾಗ ಮೂಲಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೋಮಪೂರ್ವಕ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿ, ಪವಮಾನ ಕಲಶಾಭಿಷೇಕಪೂರ್ವಕ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜೆ, ವಟುಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನೀ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಾಗ ಶಾಪ ಹಾಗೂ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಈ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರದ ದೋಷಗಳು ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಗಬನದ ಮರಕಡಿಯುವುದು, ಮಣ್ಣು ಅಗೆಯುವುದು, ಮರಿ-ಮೊಟ್ಟೆ ಹಿಂಸೆ ಹಾಗೂ ನಾಶಮಾಡುವುದು, ಹುತ್ತವನ್ನು ಚಿತ್ರಕೂಟವನ್ನು ಕೆಡಹುವುದು, ಸರ್ಪಸಂಚಾರ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸುಡುವುದು, ನಾಗಬನದ ಸಮೀಪ ಮಲಮೂತ್ರವಿಸರ್ಜನೆ, ಕಫವಾಂತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಮೈಥುನ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಬೂದಿ-ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದು, ಕೊಚ್ಚೆನೀರು ಬಿಡುವುದು, ರಜಸ್ವಲಾ ಸ್ತ್ರೀಗಮನ, ಮೃತಾಶೌಚಾ ಉಳ್ಳವರ ಗಮನಾದಿಗಳಿಂದ ಆಯಾಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸರ್ಪಶಾಪ ಉಂಟಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಹಾನಿ, ಚರ್ಮರೋಗ, ಕುಷ್ಠಾಪಸ್ಮಾರಾದಿರೋಗ, ಸಂತತಿದೋಷ, ಗರ್ಭ ನಷ್ಟ, ಧನನಾಶ, ದಾರಿದ್ರ್ಯಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದು. ತಜ್ಞರಿಂದ ಜಾತಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನಾಗಪ್ರೀತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಆಶ್ಲೇಷಾ ಬಲಿಯಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.

॥ ಇತಿ ಆಶ್ಲೇಷಾಬಲಿವಿಧಿಃ ॥

ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರವಿಧಿಃ

ಆಷಾಢ್ಯಾದಿ ಪಂಚಮಾಸಾನ್ ಚತುಷ್ಕಾದಿ ತಿಥಿತ್ರಯಂ ವಸ್ವಾದಿ ಪಂಚಕಂ ಹಸ್ತಚತುಷ್ಕಂ ರೋಹಿಣ್ಯಾದಿತ್ರಯಂ ತ್ರಿಪಾದ ನಕ್ಷತ್ರಂ, ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸಂ ಪಂಚಮೀತಿಥಿ ಬಾಹ್ಯನಕ್ಷತ್ರೇಷು ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಅಶ್ವತ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷ ವಲ್ಮೀಕಸ್ಯ ಸಮೀಪಂ ವಾ ಗತ್ವಾ ಪ್ರಸೃತಿದ್ವಯ ಪರಿಮಿತ ಗೋಧೂಮಪಿಷ್ಟೇನ ಸರ್ಪಮಿಥುನಂ ಕೃತ್ವಾ, ಶೂರ್ಪೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ವಾ ಹತಸರ್ಪ ಜನ್ಮೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪಿಷ್ಟೇ ಸಮಾವಿಶ ಇತಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ,

ಸರ್ಪರಾಜಸ್ತ್ರಿನೇತ್ರಶ್ಚ ದ್ವಿಭುಜಃ ಪೀತವಾಸಕಃ ।
ಪಾಲಕಃ ಶ್ರೀಧರಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೋ ದಿವ್ಯಾಂಬರವಿಭೂಷಣಃ ॥

ವಂದೇ ಸರ್ಪ ಕುಲಾಧಿಪಂ ತ್ರಿನಯನಂ ಪೀರಾಂಬರಾಲಂಕೃತಂ
ಹೇಮಾಂಗಂ ಯುಗಲಾಂಛನಂ ತ್ರಿಷು ಮುಖಂ ಖಡ್ಗಂ ಕಪಾಲಾಯುಧಮ್ ।

ನಾನಾರತ್ನ ಸಮನ್ವಿತಂ ಭಯಹರಂ ಶ್ವೇತಾಬ್ಜ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಂ
ಶ್ರೀಗಂಧಾದಿ ಸುಪುಷ್ಪಧಾರಿಣಮಹಂ ಕ್ಷೀರಾಜ್ಯಹವ್ಯಪ್ರಿಯಮ್ ॥

ಓಂ ಭುಜಂಗಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರವಾಯ ಧೀಮಹಿ । ತನ್ನಃ ಸರ್ಪಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಆಸನಾದ್ಯುಪಚಾರಂ ಕೃತ್ವಾ, ತತಃ ಕ್ಷೀರ ಸರ್ಪಿರ್ಭ್ಯಾಂ ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ, ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾದಿನಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ 'ನಮೋಽಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯ' ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ, ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾದಿಕಂ ವಿಧಾಯ ನವವಸ್ತ್ರೇಣಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಮೃತ ಪ್ರತಿಮಾಗತ ಚೈತನ್ಯಂ ಜೀವಪ್ರತಿಮಾಯಾಮಾವಾಹ್ಯ ಏತತ್ ಮೃತಮಿತಿ ಭಾವಯೇತ್ ।

ಏಹಿ ಪೂರ್ವಮೃತ ಸರ್ಪ ಅಸ್ಮಿನ್ ಪಿಷ್ಟೇ ಸಮಾವಿಶ ।
ಸಂಸ್ಕಾರಾರ್ಥಮಹಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ ಸಮಾಹಿತಃ ॥

ವಿಧಿವಿದೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಹೂಯ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಂ ಕೃತ್ವಾ ಜನ್ಮಾಂತರೇ ವಾ ಇಹಜನ್ಮನಿ ವಾ ಸರ್ಪಹನನದೋಷಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಮ್ ಅಸ್ಮಾಕಂ ನಾಗಪೀಡಾ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಮೃತನಾಗಸ್ಯೋತ್ತಮಲೋಕಾವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ನಾಗಪೈತೃಕಂ ಔರ್ಧ್ವದೇಹಿಕಂ ಚ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ । ಚತುರ್ದಶ ಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಕೃತ್ವಾ ತದಭಾವೇ ಚತುರ್ದಶ ಗೋದಾನಂ ವಾ ದದ್ಯಾತ್ । ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನಿ

ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ । ಸ್ಥಂಡಿಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ, ಸೋಮ-ಯಮ-ಅನಂತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಭ್ಯೋ ಅನ್ವಾದಧ್ಯಾತ್ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನೇತ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಅಗ್ನೌ ಅಗ್ನಿಂ ವಾಯುಂ ಸೂರ್ಯಂ ಆಜ್ಯೇನ ಸರ್ಪಮುಖೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಮಾಜ್ಯೇನ ಆಜ್ಯಶೇಷೇಣ ಸರ್ಪಂ ಸದ್ಯೋ ಯಕ್ಷ್ಯೇ ॥

ಅಗ್ನೇಃ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಗ್ಭಾಗೇ ಉದಕೇನ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯಾಭಿಮುಖಂ ಚಿತಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ದರ್ಭಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ ಅಗ್ನೌ ಪರ್ಯುಕ್ಷ್ಯ, ಪರಿಸ್ತರಣಾದಿ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ತತಃ ಮೃತಸರ್ಪಂ ಚಿತಿಮ್ ಆರೋಪ್ಯ, ಕಾಷ್ಠಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ತತಃ ಅಗ್ನೌ ವ್ಯಾಹೃತಿಪೂರ್ವಕಂ ಆಜ್ಯಾಹುತೀಃ ಸೋಮ ಯಮ ಅನಂತೇಭ್ಯಃ ಆಜ್ಯಾಹುತೀಃ ದತ್ವಾ,

ಪರೇಯಿವಾಂ ಸಂ ಇತಿ ಷಡೃಚಾ ಆಹುತೀಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಪರೇಯಿವಾಂಸಂ ಪ್ರವತೋ ಮಹೀರನು ಬಹುಭ್ಯಃ ಪಂಥಾಮನುಪಸ್ಪಶಾನಮ್ । ವೈವಸ್ವತಂ ಸಂಗಮನಂ ಜನಾನಾಂ ಯಮಂ ರಾಜಾನಂ ಹವಿಷಾ ದುವಸ್ಯ ॥

ಓಮ್ ಅವ ಸೃಜ ಪುನರಗ್ನೇ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ಯಸ್ತ ಆಹುತಶ್ಚರತಿ ಸ್ವಧಾಭಿಃ। ಆಯುರ್ವಸಾನ ಉಪ ವೇತು ಶೇಷಃ ಸಂ ಗಚ್ಛತಾಂ ತನ್ವಾ ಜಾತವೇದಃ ॥

ಯತ್ತೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಶಕುನ ಆತುತೋದ ಪಿಪೀಲಃ ಸರ್ಪ ಉತ ವಾ ಶ್ವಾಪದಃ। ಅಗ್ನಿಷ್ಟದ್ವಿಶ್ವಾದಗದಂ ಕೃಣೋತು ಸೋಮಶ್ಚ ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾँ ಆವಿವೇಶ ॥

ಅಗ್ನೇರ್ವರ್ಮ ಪರಿ ಗೋಭಿರ್ವ್ಯಯಸ್ವ ಸಂ ಪ್ರೋರ್ಣುಷ್ವ ಪೀವಸಾ ಮೇದಸಾ ಚ । ನೇತ್ವಾ ಧೃಷ್ಣುರ್ಹರಸಾ ಜರ್ಹೃಷಾಣೋ ದಧೃಗ್ವಿಧಕ್ಷನ್ಪರ್ಯಂಖಯಾತೇ ॥

ಇಮಮಗ್ನೇ ಚಮಸಂ ಮಾ ವಿ ಜಿಹ್ವರಃ ಪ್ರಿಯೋ ದೇವಾನಾಮುತ ಸೋಮ್ಯಾನಾಮ್ । ಏಷ ಯಶ್ಚಮಸೋ ದೇವಪಾನಸ್ತಸ್ಮಿನ್ದೇವಾ ಅಮೃತಾ ಮಾದಯಂತೇ ॥

ಕ್ರವ್ಯಾದಮಗ್ನಿಂ ಪ್ರ ಹಿಣೋಮಿ ದೂರಂ ಯಮರಾಜ್ಞೋ ಗಚ್ಛತು ರಿಪ್ರವಾಹಃ । ಇಹೈವಾಯಮಿತರೋ ಜಾತವೇದಾ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಹವ್ಯಂ ವಹತು ಪ್ರಜಾನನ್ ॥

ಓಮ್ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ವಾಸುಕಯೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಶಂಖಿವಾಲಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಪದ್ಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಕಂಬಳಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಅಶ್ವತರಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ಕಾಲಿಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಓಂ ತಕ್ಷಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ। ಇತಿ ॥ ಪ್ರಧಾನಾಹುತೀರ್ಹುತ್ವಾ,

ನಮೋಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯಃ ಇತಿ ತ್ರಿಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಚಿತಿಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕೃತ್ಯ,

ನರ್ಮದಾಯೈ ನಮಃ ಪ್ರಾತರ್ನರ್ಮದಾಯೈ ನಮೋ ನಿಶಿ ।
ನಮೋಸ್ತು ನರ್ಮದೇ ತುಭ್ಯಂ ತ್ರಾಹಿಮಾಂ ವಿಷ ಸರ್ಪತಃ ॥

ಇತಿ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ, ಉತ್ಥಾಯ ಕ್ರವ್ಯಾದ ಇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಚಿತೌ ಅಗ್ನಿಂ ನಿಧಾಯ,

ವಸಿಷ್ಠಋಷಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಃ । ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ । ಸರ್ಪಾಯ ಅಗ್ನಿದಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಅಗ್ನೇ ರಕ್ಷಾ ಣೋ ಅಂಹಸಃ ಪ್ರತಿ ಷ್ಮ ದೇವ ರೀಷತಃ । ತಪಿಷ್ಠೈರಜರೋ ದಹ ॥ ಇತಿ ಪ್ರಜ್ವಾಲಯೇತ್ ॥

ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ಮಹಾಭೋಗಿನ್ ಸರ್ಪೋಪದ್ರವದುಃಖಿತಃ ।
ಸಂತತಿಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಪುಣ್ಯಾಂ ನಿರ್ದುಷ್ಟಾಂ ದೀರ್ಘದೇಹಿನೀಮ್ ॥

ಪ್ರಪನ್ನಂ ಪಾಹಿ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕೃಪಾಲೋ ದೀನವತ್ಸಲ ।
ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತೋ ವಾಪಿ ಕೃತಃ ಸರ್ಪವಧೋ ಮಯಾ ॥

ಜನ್ಮಾಂತರೇ ತಥೈತಸ್ಮಿನ್ ಮತ್ಪೂರ್ವೈರಥವಾ ವಿಭೋ ॥
ತತ್ಪಾಪಂ ನಾಶಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಪರಾಧಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಮೇ ॥ ಇತಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ

ಕ್ರವ್ಯಾದಮಗ್ನಿಂ ಪ್ರ ಹಿಣೋಮಿ ದೂರಂ ಯಮರಾಜ್ಞೋ ಗಚ್ಛತು ರಿಪ್ರವಾಹಃ । ಇಹೈವಾಯಮಿತರೋ ಜಾತವೇದಾ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಹವ್ಯಂ ವಹತು ಪ್ರಜಾನನ್ ॥

ಇತಿ ಸಮ್ಯಗ್ದಾಹಯಿತ್ವಾ,

ಓಮ್ ಅವ ಸೃಜ ಪುನರಗ್ನೇ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ಯಸ್ತ ಆಹುತಶ್ಚರತಿ ಸ್ವಧಾಭಿಃ । ಆಯುರ್ವಸಾನ ಉಪ ವೇತು ಶೇಷಃ ಸಂ ಗಚ್ಛತಾಂ ತನ್ವಾ ಜಾತವೇದಃ ॥ ೫ ॥ ಯತ್ತೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಶಕುನ ಆತುತೋದ ಪಿಪೀಲಃ ಸರ್ಪ ಉತ ವಾ ಶ್ವಾಪದಃ । ಅಗ್ನಿಷ್ಟದ್ವಿಶ್ವಾದಗದಂ ಕೃಣೋತು ಸೋಮಶ್ಚ ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಆವಿವೇಶ ॥ ೧ ॥ ಅಗ್ನೇರ್ವರ್ಮ ಪರಿ ಗೋಭಿರ್ವ್ಯಯಸ್ವ ಸಂ ಪ್ರೋರ್ಣುಷ್ವ ಪೀವಸಾ ಮೇದಸಾ ಚ । ನೇತ್ತ್ವಾ ಧೃಷ್ಣುರ್ಹರಸಾ ಜರ್ಹೃಷಾಣೋ ದಧೃಗ್ವಿಧಕ್ಷನ್ಪರ್ಯಂಖಯಾತೇ ॥ ೨ ॥ ಇಮಮಗ್ನೇ ಚಮಸಂ ಮಾ ವಿ ಜಿಹ್ವರಃ ಪ್ರಿಯೋ ದೇವಾನಾಮುತ ಸೋಮ್ಯಾನಾಮ್ । ಏಷ ಯಶ್ಚಮಸೋ ದೇವಪಾನಸ್ತಸ್ಮಿನ್ದೇವಾ ಅಮೃತಾ ಮಾದಯಂತೇ ॥ ೩ ॥ ಕ್ರವ್ಯಾದಮಗ್ನಿಂ ಪ್ರ ಹಿಣೋಮಿ ದೂರಂ ಯಮರಾಜ್ಞೋ ಗಚ್ಛತು ರಿಪ್ರವಾಹಃ । ಇಹೈವಾಯಮಿತರೋ ಜಾತವೇದಾ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಹವ್ಯಂ ವಹತು ಪ್ರಜಾನನ್ ॥ ೪ ॥ ಯೋ ಅಗ್ನಿಃ ಕ್ರವ್ಯಾತ್ಪ್ರವಿವೇಶ ವೋ ಗೃಹಮಿಮಂ ಪಶ್ಯನ್ನಿತರಂ ಜಾತವೇದಸಮ್ । ತಂ ಹರಾಮಿ ಪಿತೃಯಜ್ಞಾಯ ದೇವಂ ಸ ಘರ್ಮಮಿನ್ವಾತ್ಪರಮೇ ಸಧಸ್ಥೇ ॥ ೫ ॥

ಅವಸೃಜಾದಿ ಪಂಚಭಿಃ ಕ್ಷೀರ ಮಿಶ್ರೋದಕೇನ ತದಗ್ನಿಂ ಶಮಯೇತ್ ॥

ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಇತರ ಶರೀರಂ ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರೇಣಾಚ್ಛಾದ್ಯ ವಲ್ಮೀಕ-ಸಮೀಪಂ ಗತ್ವಾ, ತತ್ರ ನಿಧಾಯ ಗಂಧಾದಿ ಪಂಚೋಪಚಾರೈಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ,

ಕ್ಷೀರ ಸರ್ಪಿಜಲೈಃ ವಲ್ಮೀಕಂ ನಾಗಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪೂತಂ ಕೃತ್ವಾ, ನಮೋಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯ ಇತಿ ತ್ರ್ಯೃಚಾ ಬಲಿಂ ದತ್ವಾ ಅಕ್ಷತಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಸ್ನಾನಂ ಕೃತ್ವಾ,

ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರೋತ್ಪನ್ನಾಯ ನಾಗಾಯ ತಿಲೋದಕಂ ದದ್ಯಾತ್ । ತದ್ದಿನಮಾ ಶೌಚಮ್ ।

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಿನಾ ಸರ್ವಂ ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರಕರ್ಮ ತು ।
ನಾಸ್ಥಿಸಂಚಯನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸ್ನಾತ್ವಾಚಮ್ಯ ಗೃಹಂ ವ್ರಜೇತ್ ॥

ಗೃಹಮಾಗತ್ಯ ಚತುರ್ಥೇಽಹನಿ ಪಂಚಗವ್ಯೇನ ದೇಹಶುದ್ಧಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನೂತನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಧೃತ್ವಾ ಆಚಾರ್ಯಮುಖೇನ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಪೂರ್ವಕ ನವಕಕಲಶಾರಾಧನ, ಪ್ರಧಾನಹೋಮಪೂರ್ವಕ ನಾಗಬಿಂಬೇ ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕಪೂರ್ವಕ ನವಕಕಲಶಾಭಿಷೇಕ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ವಟು–ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರಾಧನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ತಕ್ಷಕ, ಕರ್ಕೋಟಕ, ಧನಂಜಯ, ಅನಂತ, ಸುಮುಖ, ಕಾಳಿಕ ಏಭಿರ್ನಾಮಭಿಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪಾದಪಕ್ಷಾಳನಾದಿನಾ ಆರಾಧ್ಯ ಅನ್ನಾಪೂಪಾದಿಭಿರ್ಭೋಜಯಿತ್ವಾ, ದಕ್ಷಿಣಾದಿ ನಾ ಸಂತೋಷ್ಯ ಆಶೀರ್ವಚನಂ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಶೌನಕೀಯ ಸರ್ಪಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

ಅನಂತಂ ವಾಸುಕಿಂ ಚೈವ ತಕ್ಷಕಕರ್ಕೋಟಕಾತಥಾ ।
ಪದ್ಮಂ ಚೈವ ಮಹಾಪದ್ಮಂ ಶಂಖಂ ಚ ಗುಳಿಕಂ ತಥಾ ॥

ನಾಗಗಳು	ಬಣ್ಣ	ಮಂಡಲ	ಫಣ	ದಿಕ್ಕು	ಜಾತಿ	ಫಲ
ಅನಂತಂ	ಶ್ವೇತ	ಪದ್ಮ	೧,೦೦೦	ಪೂರ್ವ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ಸಂಪತ್
ವಾಸುಕಿ	ಕೆಂಪು	ತಾವರೆ	೭೦೦	ಆಗ್ನೇಯ	ಕ್ಷತ್ರಿಯ	ಸಂಪತ್
ತಕ್ಷಕ	ಹಳದಿ	ಸ್ವಸ್ತಿಕ	೫೦೦	ದಕ್ಷಿಣ	ವೈಶ್ಯ	ಸರ್ಪಭಯ
ಕರ್ಕೋಟಕ	ಕಪ್ಪು	ತ್ರಿಕೋಣ	३೦೦	ನೈಋತ್ಯ	ಶೂದ್ರ	ಕಂಟಕ
ಪದ್ಮ	ಕಪ್ಪು	ಪದ್ಮ	३೦೦	ಪಶ್ಚಿಮ	ಶೂದ್ರ	ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಮಹಾಪದ್ಮ	ಹಳದಿ	ಶೂಲ	೫೦೦	ವಾಯುವ್ಯ	ವೈಶ್ಯ	ಅಧ್ಯಾತ್ಮ
ಶಂಖಪಾಲ	ಕೆಂಪು	ವಕ್ರ	೭೦೦	ಉತ್ತರ	ಕ್ಷತ್ರಿಯ	ರೋಗ
ಕುಳಿಕ	ಶ್ವೇತ	ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರ	೧೦೦೦	ಈಶಾನ	ವಿಪ್ರ	ಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠ

ನಾಗತನು (ತಂಬಿಲ)

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಹದ ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಬಳಿಕ ನಾಗಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ **'ಶೇಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ'** ಎನ್ನುವ ಶೇಷಮಂತ್ರದಿಂದ ಶೇಷನನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೈವೇದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಅರಳು, ಬೆಲ್ಲ, ಹಣ್ಣು...... ಇತ್ಯಾದಿ ಏನೂ ಆಗಬಹುದು. ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಹೂ ಹಾಕಬಾರದು; ಹಾಗೆಯೇ ಸಮರ್ಪಣೆಯು ನಿಷಿದ್ಧ.

ಇದರಂತೆಯೇ ಬನದಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲಿನ ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ನಾಗಪೂಜೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಂಚಮೀ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದೂ ಷಷ್ಠೀಯುತವಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಚಮತ್ಕಾರಚಿಂತಾಮಣಿ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಪಂಚಮೀ ನಾಗಪೂಜಾಯಾಂ ಕಾರ್ಯಾ ಷಷ್ಠೀಸಮನ್ವಿತಾ ।
ತಸ್ಯಾಂ ತು ತುಷಿತಾ ನಾಗಾಃ......

ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೊಂದು ಪಂಚಮಿಯಂತೆ ತಿಂಗಳಿಗೆರಡರಂತೆ ೨೪ ಪಂಚಮಿಗಳು ಬರುವವು. ಶುಕ್ಲಪಂಚಮೀ ಬಹಳ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹನ್ನೆರಡು ಮಾತ್ರ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶ್ರಾವಣ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗಶಿಮಾಸದ ಪಂಚಮೀ ಮತ್ತೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣ ಹೇಳಿದೆ.

ಶುಕ್ಲಾ ಮಾರ್ಗಶಿರೇ ಪುಣ್ಯಾ ಶ್ರಾವಣೇ ಯಾ ಚ ಪಂಚಮೀ ।
ಸ್ನಾನದಾನೈರ್ಬಹುಫಲಾ ನಾಗಲೋಕಪ್ರದಾಯಿನೀ ॥

ಈಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರಾವಣದ ಪಂಚಮಿಯನ್ನು ನಾಗಪಂಚಮಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಪೂಜೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಗಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲು, ಎಳನೀರು ಅಭಿಷೇಕದ ಬಳಿಕ ದೇವರ ತೀರ್ಥಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವುದು. ಇವನ್ನೆ ನಾಗತನು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವರು. ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕಪೂರ್ವಕ ಸ್ವಸ್ತಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಅರಶಿನದಿಂದ ಮೂಲಮಂತ್ರ, ಸರ್ಪತ್ರಯಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ, ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯ ನಿವೇದಿಸಿ ನೀರಾಜಿಸುವ ಕ್ರಮವು ತಂಬಿಲ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಬನದಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಹಲವಾರಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಗಳನ್ನೆ ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಶೇಷನನ್ನೆ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆವಾಹಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ

ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ನಾಗಗಳಿಗೆ ಗಂಧವಾಗಿ ಅರಸಿನವನ್ನೆ ಅಲಂಕಾರ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಹತ್ತಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೋಮಲ ತನುವಿನ ನಾಗನಿಗೆ ಹಾರವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವರು. ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯದ ಸಮರ್ಪಣೆ ವಿಶೇಷ. ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಗಾರ (ಅಡಿಕೆ ಹೂ), ಸಂಪಿಗೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಮಳ ಹೂಗಳು ಪೂಜೆಗೆ ವಿಶೇಷ. ಜತೆಗೆ ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಹೆಡೆಬಿಡುವ ಕೇದಗೆ ಹೂವು ನಾಗಪೂಜೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಸ್ತಿರಾಜ್ಞೇ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಶ್ಚ ಸ್ವಸ್ತಿರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ಸರ್ವದಾ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋಽಸ್ತು ವೈಶ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಸ್ತಿವರ್ಧತಾಮ್ ॥
ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಚ ಸ್ವಸ್ತಿ ಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಸ್ತಿವರ್ಧತಾಮ್ ।
ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು ಜಂಗಮೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸ್ಥಾವರೇಭ್ಯಸ್ತಥೈವ ಚ ॥

* * *

ಅಥ ಕೌತುಕಬಂಧನಮ್

ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಕುಂಭೇ ಪುಣ್ಯಾಹಶುದ್ಧಜಲಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಖ್ಯೇ ಕರ್ಮಣಿ ರಕ್ಷಾಬಂಧನಂ (ಕೌತುಕಬಂಧನಮ್) ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಸುವರ್ಣ-ಕಾಂಸ್ಯವಾರ್ಕ್ಷಾದ್ಯನ್ಯತಮಪಾತ್ರೇ ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಮಿಶ್ರಿತಾಕ್ಷತವತಿ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕ-ಕ್ರಮುಕಫಲದ್ವಿಗುಣಕದಲೀಫಲಚತುರ್ಗುಣನಾಗವಲ್ಲೀದಲಯುತೇ ಪಂಚಾಗುಣೀ-ಕೃತಾನಿ ಹರಿದ್ರೋದಕಮಜ್ಜಿತಾನಿ ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರಾಣಿಬದ್ಧ ಹರಿದ್ರಾಖಂಡಾನಿ ನಿಧಾಯ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ಗುರುಃ ಋತ್ವಿಗ್ಭಿಃ ಸಾಕಂ ಕುಂಭೋದಕೇನ ತತ್ಸೂತ್ರಂ ಸಮಂತ್ರಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ ।

ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾಃ :-

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ .... ।

ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ..... ।

ಆಪೋ ಹಿಷ್ಠಾ.................. ।

ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ................ ।

ಸ್ವಸ್ತಿನೋ ಮಿಮೀತಾಮಶ್ವಿನಾ........ ।

ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ.......... ।

ರಕ್ಷೋಹಣಂ ವಾಜಿನಮಾ .... ।

ರಾತ್ರೀ ವ್ಯಖ್ಯದಾಯತೀ .... ।

ಕೃಣುಷ್ವ ಪಾಜಃ ಪ್ರಸಿತಿಂ............. ।

ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ....... ತರತ್ಸ ಮಂದೀ ಧಾವತಿ ।

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ..................... ।

ವಿಷ್ಣೋರ್ನುಕಂ ವೀರ್ಯಾಣಿ

ಅತೋ ದೇವಾ................. ।

ಪರೋ ಮಾತ್ರಾಯಾ ತನ್ವಾ...... ।

ಮುಂಚಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಹವಿಷಾ............... ।

ಸ್ಯೋನಾ ಪೃಥಿವಿ .... ।

ಸವಿತಾ ಪಂಚಾತಾತ್ಸವಿತಾ......... ।

ನವೋ ನವೋ ಭವತಿ................. ।

ವಿದ್ಯುನ್ನಯಾ ಪತಂತೀ........ ।

ಉಲೂಕಯಾತುಂ ಶುಶುಲೂಕಯಾತು................. ।

ಪಿಶಂಗಭೃಷ್ಟಿಮಂಭೃಣಂ.......................... ।

ಏಭಿಃ ಮಂತ್ರೈಃ ಸೂತ್ರಂ ಅಭಿಷಿಚ್ಯ 'ಜಾತವೇದಸೇ ಸುನವಾಮ..' ಇತ್ಯನೇನ ಗಂಧಲೇಪನಂ ಕೃತ್ವಾ

ಓಂ ವಿಶ್ವೇತ್ತಾ ತೇ ಸವನೇಷು ಪ್ರವಾಚ್ಯಾ ಯ ಚಕರ್ಥ ಮಘವನ್ನಿಂದ್ರ ಸುನ್ವತೇ । ಪಾರಾವತಂ ಯತ್ಪುರುಸಂಭೃತಂ ವಸ್ವಪಾವೃಣೋಃ ಶರಭಾಯ ಋಷಿಬಂಧವೇ ॥ ದೇವಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ದೇವ್ಯಾಶ್ಚೇತ್ 'ಶ್ರಿಯೇ ಜಾತಃ...' ಇತ್ಯನೇನ ವಾಮಹಸ್ತೇ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ ॥

'ತ್ರ್ಯಂಬಕಮ್ ಯಜಾಮಹೇ ಇತ್ಯನೇನ...' ಕೌತುಕಸ್ಯ ಹೋಮ ಭಸ್ಮಲೇಪನಂ ಕೃತ್ವಾ

ಓಂ ಬೃಹತ್ಸಾಮ ಕ್ಷತ್ರಭೃದ್ವೃದ್ಧವೃಷ್ಣಿಯಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌಜಃ ಶುಭಿತ ಮುಗ್ರವೀರಮ್ । ಇಂದ್ರಸ್ತೋಮೇನ ಪಂಚದಶೇನ ಮಧ್ಯಮಿದಂ ವಾತೇನ ಸಗರೇಣ ರಕ್ಷ ॥

ಆಚಾರ್ಯಃ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇ ಕೌತುಕಂ ಬಧ್ನೀಯಾತ್ । ಅನ್ಯೇ ಋತ್ವಿಜಃ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಕೌತುಕಂ ಬಧ್ನೀಯುಃ । ಯಜಮಾನ ಪತ್ನ್ಯಾಸ್ತು ವಾಮಹಸ್ತೇ। ತತಃ ಋತ್ವಿಜಃ 'ಶತಂ ಜೀವಶರಧೋ ವರ್ಧಮಾನಃ.....' 'ಆಹಾರ್ಷಂ ತ್ವಾ ತ್ವಾಪಿಧಂ ತ್ವಾ......', 'ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ.....' ಇತ್ಯಾದಿ ಘೃತಸೂಕ್ತೈಃ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಶಿರಸೀ ಅಕ್ಷತೈಃ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ಯಾಃ ॥

ಘೃತಸೂಕ್ತಮ್

ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಉಜ್ಜಭಾರ ಪ್ರಾಣೈಶ್ಶಿರಃ ಕೃತ್ತಿವಾಸಾಃ ಪಿನಾಕೀ। ಈಶಾನೋ ದೇವಸ್ಸ ನ ಆಯುರ್ದಧಾತು ತಸ್ಮೈ ಜುಹೋಮಿ ಹವಿಷಾ ಘೃತೇನ ॥ ವಿಭ್ರಾಜಮಾನಸ್ಸರಿರಸ್ಯ ಮಧ್ಯಾದ್ರೋಚಮಾನೋ ಘರ್ಮರುಚಿರ್ಯ ಆಗಾತ್ । ಸ ಮೃತ್ಯುಪಾಶಾನಪನುದ್ಯ ಘೋರಾನಿಹಾಯುಷೇಣೋ ಘೃತಮತ್ತು ದೇವಃ ॥ ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಯೋತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ನೀಷು ಗರ್ಭಂ ಯಮಾದಧಾತ್ಪುರುರೂಪಂ ಜಯಂತಮ್। ಸುವರ್ಣರಂಭಗ್ರಹಮರ್ಕಮರ್ಚ್ಯಂ ತಮಾಯುಷೇ ವರ್ಧಯಾಮೋ ಘೃತೇನ ॥ ಶ್ರಿಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮೌಪಲಾಮಂಬಿಕಾಂ ಗಾಂ ಷಷ್ಠೀ ಚ ಯಾಮಿದ್ರಂ ಸೇನೇತ್ಯುದಾಹುಃ। ತಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಗ್‌ಂ ಸುರೂಪಮಿಹಾಯುಷೇ ತರ್ಪಯಾಮೋ ಘೃತೇನ ॥ ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯಃ ಸರ್ವಯೋನ್ಯಃ ಸಯೋನ್ಯಸ್ಸಹಸ್ರಶೋ ವಿಶ್ವರೂಪಾ ವಿರೂಪಾಃ । ಸಸೂನವಸ್ಸಪತಯಸ್ಸಯೂಥ್ಯಾ ಇಹಾಯುಷೇಣೋ ಘೃತಮಿದಂ ಜುಷಂತಾಮ್ ॥ ದಿವ್ಯಾಗಣಾ ಬಹುರೂಪಾಃ ಪುರಾಣಾ ಆಯುಚ್ಛಿದೋನಃ ಪ್ರಮಥ್ನಂತು ವೀರಾನ್ । ತೇಭ್ಯೋ ಜುಹೋಮಿ ಬಹುಧಾ ಘೃತೇನ ಮಾ ನಃ ಪ್ರಜಾಗ್‌ಂ ರೀರಿಷೋ ಮೋತ ವೀರಾನ್ ॥ ಏಕಃ ಪುರಸ್ತಾದ್ಯ ಇದಂ ಬಭೂವ ಯತೋ ಬಭೂವುರ್ಭುವನಸ್ಯ ಗೋಪಾಃ । ಯಮಭ್ಯೇತಿ ಭುವನಗ್‌ಂ ಸಾಂಪರಾಯೇ ಸ ನೋ ಹರಿರ್ಘೃತಮಿಹಾಯುಷೇಽತ್ತು ದೇವಃ ॥ ವಸೂನ್ರುದ್ರಾನಾದಿತ್ಯಾನ್ಮರುತೋಽಥ ಸಾಧ್ಯಾನೃಭೂನ್ಯಕ್ಷಾನ್ಗಂಧರ್ವಾಗ್‌ಂಶ್ಚ ಪಿತೄಗ್‌ಂಶ್ಚ ವಿಶ್ವಾನ್ । ಭೃಗೂನ್ತ್ಸರ್ಪಾಗ್‌ಂಶ್ಚಾಂಗಿರಸೋಽಥ ಸರ್ವಾನ್ ಘೃತಗ್‌ಂ ಹುತ್ವಾ ಸ್ವಾಯುಷ್ಯಾಮಿಹಯಾಮ ಶಶ್ವತ್ ॥ ಇತಿ ಕೌತುಕಬಂಧನಮ್ ॥

ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಮ್

ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಮಂಡಲ

ಪಾಲಿಕಾ

ಪಂಚಮುಖ

ಶರಾವ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ದಿವಸಾತ್ ಪೂರ್ವಂ ಪಂಚಮೇ ತೃತೀಯೇ ವಾ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಸದ್ಯೋ ವಾ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಂ ತದ್ದಿನೇ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಆಚಾರ್ಯಃ ಶುದ್ಧ ಪ್ರದೇಶಂ ಗತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಾಹಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೂವರಾಹಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮೃದಂ ಸಂಗೃಹೇತ್ । 'ಮಹೀದ್ಯೌ.....', 'ಸ್ಯೋನಾಪೃಥಿವೀ....' ।

ಓಮ್ ಉದ್ಧೃತಾಸಿ ವರಾಹೇಣ ಕೃಷ್ಣೇನ ಶತಬಾಹುನಾ । ಮೃತ್ತಿಕೇ ಹನ ಮೇ ಪಾಪಂ ಯನ್ಮಯಾ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕೃತಮ್ ॥

ಓಂ ಮಹಿ ತ್ರೀಣಾಮವೋಽಸ್ತು ದ್ಯುಕ್ಷಂ ಮಿತ್ರಸ್ಯಾರ್ಯಮ್ಣಃ । ದುರಾಧರ್ಷಂ ವರುಣಸ್ಯ ॥ ೧ ॥ ನಹಿ ತೇಷಾಮಮಾ ಚನ ನಾಧ್ವಸು ವಾರಣೇಷು । ಈಶೇ ರಿಪುರಘಶಂಸಃ ॥ ೨ ॥ ಯಸ್ಮೈ ಪುತ್ರಾಸೋ ಅದಿತೇಃ ಪ್ರ ಜೀವಸೇ ಮರ್ತ್ಯಾಯ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಯಚ್ಛಂತ್ಯಜಸ್ರಮ್ ॥ ೩ ॥

ಓಂ ತಚ್ಛಂಯೋರಾ ವೃಣೀಮಹೇ ಗಾತುಂ ಯಜ್ಞಾಯ ಗಾತುಂ

ಯಜ್ಞಪತಯೇ । ದೈವೀ ಸ್ವಸ್ತಿರಸ್ತು ನಃ ಸ್ವಸ್ತಿರ್ಮಾನುಷೇಭ್ಯಃ । ಊರ್ಧ್ವಂ ಜಿಗಾತು ಭೇಷಜಂ ಶಂ ನೋ ಅಸ್ತು ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥ ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

ತತ್ಪಾತ್ರಂ ವಸ್ತ್ರೇಣಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಯಾನೇ ಶಿರಸೀ ವಾ ಧೃತ್ವಾ ವಾದ್ಯಘೋಷ ಪುರಸ್ಸರಂ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಮಂಟಪಂ ಪ್ರವಿಶೇತ್ ॥

ತತಃ ಆಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕರ್ಮ ಸರ್ವತೋ ಅಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ ಗುರುಗಣಪತಿ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಲಶಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸೋಮಮಾವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥ ತತಃ ಓಷಧೀಸೂಕ್ತೇನ ಅಭಿಮಂತ್ರಯೇತ್ ॥

ಭಿಷಗಾಥರ್ವಣಃ ಋಷಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಓಷಧೀಸ್ತುತಿಃ ದೇವತಾ ॥

ಓಂ ಯಾ ಓಷಧೀಃ ಪೂರ್ವಾ ಜಾತಾ ದೇವೇಭ್ಯಸ್ತ್ರಿಯುಗಂ ಪುರಾ । ಮನ್ನೈ ನು ಬಭ್ರೂಣಾಮಹಂ ಶತಂ ಧಾಮಾನಿ ಸಪ್ತ ಚ ॥ ೧ ॥ ಶತಂ ವೋ ಅಂಬ ಧಾಮಾನಿ ಸಹಸ್ರಮುತ ವೋ ರುಹಃ । ಅಧಾ ಶತಕ್ರತ್ವೋ ಯೂಯಮಿಮಂ ಮೇ ಅಗದಂ ಕೃತ ॥ ೨ ॥ ಓಷಧೀಃ ಪ್ರತಿ ಮೋದಧ್ವಂ ಪುಷ್ಪವತೀಃ ಪ್ರಸೂವರೀಃ । ಅಶ್ವಾ ಇವ ಸಜಿತ್ವರೀರ್ವೀರುಧಃ ಪಾರಯಿಷ್ಣ್ವಃ ॥ ೩ ॥ ಓಷಧೀರಿತಿ ಮಾತರಸ್ತದ್ವೋ ದೇವೀರುಪಬ್ರುವೇ । ಸನೇಯಮಶ್ವಂ ಗಾಂ ವಾಸ ಆತ್ಮಾನಂ ತವ ಪೂರುಷ ॥ ೪ ॥ ಅಶ್ವತ್ಥೇ ವೋ ನಿಷದನಂ ಪರ್ಣೇ ವೋ ವಸತಿಷ್ಕೃತಾ । ಗೋಭಾಜ ಇತ್ಕಿಲಾಸಥ ಯತ್ಸನವಥ ಪೂರುಷಮ್ ॥ ೫ ॥ ಯತ್ರೌಷಧೀಃ ಸಮಗ್ಮತ ರಾಜಾನಃ ಸಮಿತಾವಿವ । ವಿಪ್ರಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ ಭಿಷಗ್ರಕ್ಷೋಹಾಮೀವಚಾತನಃ ॥ ೬ ॥ ಅಶ್ವಾವತೀಂ ಸೋಮಾವತೀಮೂರ್ಜಯಂತೀಮುದೋಜಸಮ್ । ಆವಿತ್ಸಿ ಸರ್ವಾ ಓಷಧೀರಸ್ಮಾ ಅರಿಷ್ಟತಾತಯೇ ॥ ೭ ॥ ಉಚ್ಛುಷ್ಮಾ

ಓಷಧೀನಾಂ ಗಾವೋ ಗೋಷ್ಠಾದಿವೇರತೇ । ಧನಂ ಸನಿಷ್ಯಂತೀನಾಮಾತ್ಮಾನಂ ತವ ಪೂರುಷ ॥ ೮ ॥ ಇಷ್ಕೃತಿರ್ನಾಮ ವೋ ಮಾತಾಥೋ ಯೂಯಂ ಸ್ಥ ನಿಷ್ಕೃತೀಃ । ಸೀರಾಃ ಪತತ್ರಿಣೀಃ ಸ್ಥನ ಯದಾಮ ಯತಿ ನಿಷ್ಕೃಥ ॥ ೯ ॥ ಅತಿ ವಿಶ್ವಾಃ ಪರಿಷ್ಠಾಃ ಸ್ತೇನ ಇವ ವ್ರಜಮಕ್ರಮುಃ । ಓಷಧೀಃ ಪ್ರಾಚುಚ್ಯವುರ್ಯತ್ಕಿಂ ಚ ತನ್ವೋ (ಓ)ಶಿ ರಪಃ ॥ ೧೦ ॥ ಯದಿಮಾ ವಾಜಯನ್ನಹಮೋಷಧೀರ್ಹಸ್ತ ಆದಧೇ । ಆತ್ಮಾ ಯಕ್ಷ್ಮಸ್ಯ ನಶ್ಯತಿ ಪುರಾ ಜೀವಗೃಭೋ ಯಥಾ ॥ ೧೧ ॥ ಯಸ್ಯೌಷಧೀಃ ಪ್ರಸರ್ಪಥಾಂಗಮಂಗಂ ಪರುಷ್ಪರುಃ । ತತೋ ಯಕ್ಷ್ಮಂ ವಿ ಬಾಧಧ್ವ ಉಗ್ರೋ ಮಧ್ಯಮಶೀರಿವ ॥ ೧೨ ॥ ಸಾಕಂ ಯಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರ ಪತ ಚಾಷೇಣ ಕಿಕಿದೀವಿನಾ । ಸಾಕಂ ವಾತಸ್ಯ ಧ್ರಾಜ್ಯಾ ಸಾಕಂ ನಶ್ಯ ನಿಹಾಕಯಾ ॥ ೧೩ ॥ ಅನ್ಯಾ ವೋ ಅನ್ಯಾಮವತ್ವನ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯಾ ಉಪಾವತ । ತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಂವಿದಾನಾ ಇದಂ ಮೇ ಪ್ರಾವತಾ ವಚಃ ॥ ೧೪ ॥ ಯಾಃ ಫಲಿನೀರ್ಯಾ ಅಫಲಾ ಅಪುಷ್ಪಾ ಯಾಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಿಣೀಃ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಪ್ರಸೂತಾಸ್ತಾ ನೋ ಮುಂಚಂತ್ವಂಹಸಃ ॥ ೧೫ ॥ ಮುಂಚಂತು ಮಾ ಶಪಥ್ಯಾ(ಆ)ಶಿ ದಥೋ ವರುಣ್ಯಾದುತ । ಅಥೋ ಯಮಸ್ಯ ಪಡ್ಬೀಶಾತ್ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ದೇವಕಿಲ್ಬಿಷಾತ್ ॥ ೧೬ ॥ ಅವಪತಂತೀರವದಂದಿವ ಓಷಧಯಸ್ಪರಿ । ಯಂ ಜೀವಮಶ್ನವಾಮಹೈ ನ ಸ ರಿಷ್ಯಾತಿ ಪೂರುಷಃ ॥ ೧೭ ॥ ಯಾ ಓಷಧೀಃ ಸೋಮರಾಜ್ಞೀರ್ಬಹ್ವೀಃ ಶತವಿಚಕ್ಷಣಾಃ । ತಾಸಾಂ ತ್ವಮಸ್ಯುತ್ತಮಾರಂ ಕಾಮಾಯ ಶಂ ಹೃದೇ ॥ ೧೮ ॥ ಯಾ ಓಷಧೀಃ ಸೋಮರಾಜ್ಞೀರ್ವಿಷ್ಠಿತಾಃ ಪೃಥಿವೀಮನು । ಬೃಹಸ್ಪತಿಪ್ರಸೂತಾ ಅಸ್ಯೈ ಸಂ ದತ್ತ ವೀರ್ಯಮ್ ॥ ೧೯ ॥ ಮಾ ವೋ ರಿಷತ್ಖನಿತಾ ಯಸ್ಮೈ

ಚಾಹಂ ಖನಾಮಿ ವಃ। ದ್ವಿಪಚ್ಚತುಷ್ಪದಸ್ಮಾಕಂ ಸರ್ವಮಸ್ತ್ವನಾತುರಮ್ ॥ ೨೦॥ ಯಾಶ್ಚೇದಮುಪಶೃಣ್ವಂತಿ ಯಾಶ್ಚ ದೂರಂ ಪರಾಗತಾಃ। ಸರ್ವಾಃ ಸಂಗತ್ಯ ವೀರುಧೋಽಸ್ಯೈ ಸಂ ದತ್ತ ವೀರ್ಯಮ್ ॥ ೨೧ ॥ ಓಷಧಯಃ ಸಂ ವದಂತೇ ಸೋಮೇನ ಸಹ ರಾಜ್ಞಾ। ಯಸ್ಮೈ ಕೃಣೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತಂ ರಾಜನ್ಪಾರಯಾಮಸಿ ॥ ೨೨ ॥ ತ್ವಮುತ್ತಮಾಸ್ಯೋಷಧೇ ತವ ವೃಕ್ಷಾ ಉಪಸ್ತಯಃ । ಉಪಸ್ತಿರಸ್ತು ಸೋ (ಓ)ಽಸ್ಮಾಕಂ ಯೋ ಅಸ್ಮಾँ ಅಭಿದಾಸತಿ ॥ ೨೩॥

ಪಾಲಿಕಾದಿ ದ್ವಾದಶಪಾತ್ರಾಣಿ ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ದರ್ಭರಜ್ವಾ ಬದ್ಧ್ವಾ ನ್ಯುಬ್ಜಖಾನಿ ಆಸಾದ್ಯ ಧಾನ್ಯದೇವತಾಃ ಆವಾಹಯೇತ್ ॥

(ಸಪ್ತ ಧಾನ್ಯ : ಮುದ್ಗ, ಯವ, ಸರ್ಷಪ, ವ್ರೀಹಿ, ಶ್ಯಾಮಾಕ, ಮಾಷ, ತಿಲ)

೧. ಮುದ್ಗಾಧಿದೇವತಾಯೈ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ । ವಿಷ್ಣುಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೨. ಆಢಕಾಧಿದೇವತಾಯೈ ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರಿಯಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೩. ಯವಾಧಿದೇವತಾಯೈ ನಮಃ । ಬ್ರಹ್ಮಣಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೪. ನಿಷ್ಪಾವಾಧಿದೇವತಾಯೈ ವಾಯವೇ ನಮಃ । ವಾಯುಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೫. ಸರ್ಷಪಾಧಿದೇವತಾಯೈ ರುದ್ರಾಯ ನಮಃ । ರುದ್ರಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೬. ಮಾಷಾಧಿದೇವತಾಯೈ ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಇಂದ್ರಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೭. ಕಙ್ಗುಕಾಧಿದೇವತಾಯೈ ಸ್ಕಂದಾಯ ನಮಃ । ಸ್ಕಂದಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೮. ತಿಲಾಧಿದೇವತಾಯೈ ಧರ್ಮಾಯ ನಮಃ । ಧರ್ಮಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

೯. ಶಾಲ್ಯಾಧಿದೇವತಾಯೈ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ। ಸೂರ್ಯಮಾವಾಹಯಾಮಿ।

೧೦. ಶ್ಯಾಮಾಕಾಧಿದೇವತಾಯೈ ಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ಚಂದ್ರಮಾವಾಹಯಾಮಿ।

೧೧. ರಾಜಮಾಷಾಧಿದೇವತಾಯೈ ವರುಣಾಯನಮಃ। ವರುಣಮಾವಾಹಯಾಮಿ।

೧೨. ಖಲ್ವಾಧಿದೇವತಾಯೈ ವಹ್ನಯೇ ನಮಃ । ವಹ್ನಿಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।

ಪಾಲಿಕಾಚತುಷ್ಟಯೇ ಪಂಚಮುಖಾ ಚತುಷ್ಟಯೇ ಶರಾವ ಚತುಷ್ಟಯೇಽಪಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾನಿರುದ್ಧಸಂಕರ್ಷಣವಾಸುದೇವಾನ್ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಪಾಲಿಕಾದಿಷು ಮೃದಂ ಪೂರಯಿತ್ವಾ 'ಪುರುಷಸೂಕ್ತೇನ', 'ಜಿತಂತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ....' ಹರಿಂ ಸ್ಮರನ್ ಧಾನ್ಯಬೀಜಾನಿ ವಪೇತ್ ॥ ಕೇಶವಾದಿ ದೇವತಾಃ ಚಿಂತಯೇತ್ ॥ ಸೋಮಕುಂಭ ವಾರಿಭಿಃ ಸಿಂಚೇತ್ । ತತಃ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥ ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರೌ ಲಾಜ್ಯೈಃ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ವಿಷ್ಣವೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸ್ವಾಹಾ । ಶಂಕರಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ದೇವಗಣೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಪಿತೃಗಣೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಗಂಧರ್ವಗಣೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಯಕ್ಷಗಣೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಭೂತಗಣೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾಹಾ । ಕರ್ಮ ಅವಸಾನಪರ್ಯಂತಂ ಪ್ರಾತಃಸಾಯಂ ಪೂಜಾ ಬಲಿದಾನಂ ಚ ಕಾರ್ಯಮ್ ॥ ಅಂಕುರೇಷು ಸುಷ್ಠು ಪ್ರರೂಢೇಷು ಶುಭಂ, ವಿಪರೀತೇಷು ಅಶುಭಮ್ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥

ಸದ್ಯೋಽಂಕುರ ಸ್ಥಾಪನಮ್ :

ಕಾಲೇ ತು ತ್ವರಿತೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದ್ಯೋಽಂಕುರಾರ್ಪಣಮ್ ।
ಪಾಲಿಕಾದಿಷು ಪಾತ್ರೇಷು ನಾರಿಕೇಲಪ್ರಸೂನಕಮ್ ।
ದೂರ್ವಾಕ್ಷತತಿಲೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಪೂರಯೇತ್ ಮೂಲಮಂತ್ರತಃ ।
ಪೂಜಾಂ ಬಲ್ಯಾದಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಸದ್ಯ ಏವ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ –ಶೇಖರೇ

॥ ಇತಿ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಮ್ ॥

* * *

ಮಂಡಪಸಂಸ್ಕಾರಃ

ಆಚಾರ್ಯಃ ಋತ್ವಿಜಃ ಸಪತ್ನೀಕೋ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಘೋಷ-ಪುರಸ್ಸರಂ ಮಂಡಪಂಪ್ರತಿ ಗಚ್ಛೇತ್ । ಮಂಟಪ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರೇ ಸ್ಯೋನಾಪೃಥಿವೀ ಇತ್ಯನೇನ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಉದ್ಧೃತಾಸಿ ವರಾಹೇಣ ಇತ್ಯನೇನ ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ವಾ ಪ್ರವಿಶೇತ್ । ತತಃ ಆಸನಪ್ರಣಾಯಾಮಾದಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕರ್ಮಾಂಗ ಸ್ಥಲರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಮಂಡಪದೇವತಾ ಸ್ಥಾಪನಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ । ರಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತ ಪಠನ್ ಗೌರಸರ್ಷಪಂ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಕಿರೇತ್ । ಕಲಶಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥ ತತ್ರೈವ ದರ್ಭದಾಮ ಕಾರ್ಪಸಸೂತ್ರಂ ಚ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ, ಸುದರ್ಶನಂ ಆವಾಹ್ಯ ೧೦೮ ವಾರಂ ಜಪೇತ್ ॥ (ಪ್ರಾಸಾದ ಶುದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್)

ಸ್ತಂಭಪೂಜಾ : ಗುರುಗಣಪತಿಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ತಂಭಪೂಜಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ । ಮಧ್ಯ ವೇದ್ಯಾಂ ಚತುರ್ಷು ಸ್ತಂಭೇಷು ಈಶಾನಾದಿತಃ ಈಶಾನಸ್ತಂಭೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ, ಆಗ್ನೇಯಸ್ತಂಭೇ ವಿಷ್ಣುಂ, ನೈರ್ಋತ್ಯಸ್ತಂಭೇ ಶಿವಂ, ವಾಯವ್ಯಸ್ತಂಭೇ ಇಂದ್ರಂ

ಬಾಹ್ಯೇ ಈಶಾನ್ಯಾದಿ ದ್ವಾದಶಸ್ತಂಭೇಷು ಕ್ರಮೇಣ ಈಶಾನ್ಯೇ ಸೂರ್ಯಂ, ಪೂರ್ವಸ್ತಂಭದ್ವಯೇ ಗಣಪತಿಂ ಯಮಂ, ಆಗ್ನೇಯಸ್ತಂಭೇ ಶೇಷಂ, ದಕ್ಷಿಣಸ್ತಂಭ-ದ್ವಯೇ ಷಣ್ಮುಖಂ, ವಾಯುಂ ನೈರ್ಋತ್ಯಸ್ತಂಭೇ ಸೋಮಂ, ಪಶ್ಚಿಮಸ್ತಂಭದ್ವಯೇ ವರುಣಂ ಅಷ್ಟವಸೂನ್, ವಾಯವ್ಯಸ್ತಂಭೇ ಧನದಂ, ಉತ್ತರಸ್ತಂಭದ್ವಯೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಣಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ತೋರಣದೇವತಾಪೂಜಾ :

ಪೂರ್ವದ್ವಾರೇ – ಅಶ್ವತ್ಥತೋರಣೇ ಋಗ್ವೇದಾಧಿಷ್ಠಿತ **ಸುಶೋಭನಂ ತೋರಣಂ** ಆವಾಹಯಾಮಿ । ವ್ಯಾಹೃತ್ಯಾವಾಹ್ಯ ತೋರಣಮಧ್ಯೇ ಕೃತಯುಗಂ (ತೋರಣಸ್ತಂಭದ್ವಯೇ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ) ರಾಹುಬೃಹಸ್ಪತೀ ಚಾವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ರಕ್ಷ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನ್ ನಿವಾರಯ ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ, ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಸುಶೋಭನತೋರಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯಾಮಿ ಇತಿ ತೋರಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್

ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರೇ – ಉದುಂಬರತೋರಣೇ ಯಜುರ್ವೇದಾಧಿಷ್ಠಿತ **ಸುಭದ್ರ-ತೋರಣಂ** ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಮಧ್ಯೇ ತ್ರೇತಾಯುಗಂ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಸೂರ್ಯಾಂಗಾರಕೌ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ರಕ್ಷ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನ್ ನಿವಾರಯ ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ 'ಇಷೇ ತ್ವೋರ್ಜೇ ತ್ವಾ' ಸುಭದ್ರತೋರಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯಾಮಿ ಇತಿ ತೋರಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್ ।

ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರೇ – ನ್ಯಗ್ರೋಧತೋರಣೇ ಸಾಮವೇದಾಧಿಷ್ಠಿತ **ಸುಕರ್ಮ-ತೋರಣಂ** ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಮಧ್ಯೇ ದ್ವಾಪರಯುಗಂ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಶುಕ್ರಬುಧೌ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ರಕ್ಷ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನ್ ನಿವಾರಯ ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ 'ಅಗ್ನ ಆಯಾಹಿ' ಇತಿ ಸುಕರ್ಮತೋರಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್ ।

ಉತ್ತರದ್ವಾರೇ– ಪ್ಲಕ್ಷತೋರಣೇ **ಸುಹೋತ್ರತೋರಣಂ** ಆವಾಹ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಕಲಿಯುಗಂ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಸೋಮಕೇತುಶನೈಶ್ಚರಾನ್ ಆವಾಹ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ 'ಯಜ್ಞಂ ರಕ್ಷ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನ್ ನಿವಾರಯ' ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ 'ಶಂ ನೋ ದೇವಿ' ಸುಹೋತ್ರತೋರಣಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯೇತ್ ।

ಪೂರ್ವೇ – ಐರಾವತಚಿಹ್ನಂ ಪೀತಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಕುಮುದಂ ದ್ವಾರ ದೇವತೇ ಪೂರ್ಣಂ ಪುಷ್ಕರಂ, ದ್ವಾರಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ನಂದಂ ಸುನಂದಂ, ಕಲಶದ್ವಯೇ ಇಂದ್ರಂ ಧ್ರುವಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಮ್ – ಮೇಷಚಿಹ್ನಂ ರಕ್ತಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಕುಮುದಾಕ್ಷಂ ಕಲಶೇ ಅಗ್ನಿಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್।

ದಕ್ಷಿಣೇ – ಮಹಿಷಚಿಹ್ನಂ ಕೃಷ್ಣಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಪುಂಡರೀಕಂ ದ್ವಾರ ದೇವತೇ ಅನಂದಂ ನಂದನಂ ದ್ವಾರಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಚಂಡಂ ಪ್ರಚಂಡಂ, ಕಲಶದ್ವಯೇ ಯಮಂ ಧರಾಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ನೈರ್ಋತ್ಯಾಮ್ – ನರಚಿಹ್ನಂ ನೀಲಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ವಾಮನಂ ಕಲಶೇ ನಿರ್ಋತಿಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ಪಶ್ಚಿಮೇ – ಮಕರಚಿಹ್ನಂ ಶ್ವೇತಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಶಂಕುಕರ್ಣಂ ದ್ವಾರ ದೇವತೇ ವೀರಸೇನಂ ಸುಷೇಣಂ ದ್ವಾರಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಜಯಂ ವಿಜಯಂ, ಕಲಶದ್ವಯೇ ವರುಣಂ ವಾಕ್ಪತಿಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ವಾಯವ್ಯೇ – ಮೃಗಚಿಹ್ನಂ ಧೂಮ್ರಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಸ್ವರ್ಣನೇತ್ರಂ ಕಲಶೇ ವಾಯುಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ಉತ್ತರೇ – ಅಶ್ವಚಿಹ್ನಂ ಶ್ವೇತಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಸುಮುಖಂ ದ್ವಾರದೇವತೇ ಸಂಭವಂ ಪ್ರಭವಂ ದ್ವಾರಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಕುಮುದಂ ಕುಮುದೇಕ್ಷಣಂ, ಕಲಶದ್ವಯೇ ಸೋಮಂ ವಿಘ್ನೇಶಂ ಚ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ಈಶಾನ್ಯೇ – ವೃಷಭಚಿಹ್ನಂ ಶ್ವೇತಪತಾಕಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತತ್ರ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಆವಾಹ್ಯ ಕಲಶೇ ಈಶಾನಂ ಆವಾಹ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್ । ತತಃ ಮಂಟಪ ರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ದರ್ಭದಾಮ ಕಾರ್ಪಾಸಸೂತ್ರೇಣ ಈಶಾನಪರ್ಯಂತಂ ಬಂಧಯೇತ್ ॥

ತತಃ ಚತುರ್ದ್ವಾರೇಷು ಋಗ್ವೇದಾದಿಪಾರಾಯಣಕರ್ತಾರಃ ವೃಣುಯಾತ್। ತತಃ ಮಂಡಪಾದ್ ಬಹಿಃ ಇಂದ್ರಾದಿಭ್ಯಃ, ಕುಮುದಾದಿಭ್ಯಃ ಲಾಜಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್।

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ ।
ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವೈಃ ಸಾರ್ದಂ ರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ವಂತು ತೇ ಸದಾ ॥
ದೇವದಾನವಗಂಧರ್ವಾ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಪನ್ನಗಾಃ ।
ಋಷಯೋ ಮನಯೋ ಗಾವೋ ದೇವಮಾತರ ಏವ ಚ ॥
ಸರ್ವೇ ಮಮಾಧ್ವರೇ ರಕ್ಷಾ ಪ್ರಕುರ್ವಂತು ಮುದಾನ್ವಿತಾಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲೋ ಗಣೈಃ ಸಹ ।
ರಕ್ಷಂತು ಮಂಟಪಂ ಸರ್ವೇ ಘ್ನಂತು ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಸರ್ವತಃ ॥

ಇತಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ । ಮಂಟಪಸ್ತಂಭೇಷು ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯೋ ನಮಃ (ಸ್ವಾಹಾ) । ವಂಶೇಷು ಕಿನ್ನರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಪೃಷ್ಠೇ ಪನ್ನಗೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸ್ತೇಭ್ಯಃ ಸ್ಥಾವರೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ। ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸ್ತೇಭ್ಯಃ ಚರೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಬ್ರಹ್ಮಣೇ । ವಿಷ್ಣವೇ । ಶಿವಾಯ । ದೇವೇಭ್ಯಃ । ದಾನವೇಭ್ಯಃ । ಗಂಧರ್ವೇಭ್ಯಃ । ಯಕ್ಷೇಭ್ಯಃ । ರಾಕ್ಷಸೇಭ್ಯಃ। ಪನ್ನಗೇಭ್ಯಃ । ಋಷಿಭ್ಯಃ । ಮುನಿಭ್ಯಃ । ಗೋಭ್ಯಃ । ಮನುಷ್ಯೇಭ್ಯಃ। ದೇವಮಾತೃಭ್ಯಃ। ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಬಲಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥ ತತಃ ಪಕ್ಷಾಲಿತ ಪಾಣಿಪಾದಃ ಆಚಾಂತಃ ಪ್ರಾಗ್ದ್ವಾರೇಣ ಮಂಟಪಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಉತ್ತರಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ್ ।

ಉತ್ತಪ್ತೋಜ್ಜ್ವಲಕಾಂಚನೇನ ರಚಿತಂ ತುಂಗಾಂಗರಂಗಸ್ಥಲಮ್ ।
ಶುದ್ಧಸ್ಫಾಟಿಕಭಿತ್ತಿಕಾ ವಿಲಸಿತೈಃ ಸ್ತಂಭೈಶ್ಚ ಹೇಮೈಃ ಶುಭೈಃ ॥
ದ್ವಾರೈಶ್ಚಾಮರರತ್ನರಾಜಿಖಚಿತೈಃ ಶೋಭಾವಹೈರ್ಮಂಟಪೈಃ ।
ರತ್ನಾಢ್ಯೈರಪಿ ಚಿತ್ರಪದ್ಮಧವಲೈಃ ಪ್ರಭ್ರಾಜಿತೈಃ ಸ್ವಸ್ತಿಕೈಃ ॥
ಮಾಣಿಕ್ಯೋಜ್ಜ್ವಲದೀಪದೀಪ್ತಿವಿಲಸತ್ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯೈವಿಲಾಸಾಸ್ಪದಮ್ ।
ಧ್ಯಾಯೇನ್ಮಂಟಪಮರ್ಚನೇಷು ಸಸತಮೇವಂವಿಧೈಃ ಸಾಧಕಃ ॥

ಮಂಟಪದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ

ತಾಲತ್ರಯ, ದಿಗ್ಬಂಧನ, ಅಗ್ನಿಪ್ರಾಕಾರಪೂರ್ವಕ ರಕ್ಷಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥ ಕಲಶಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ ॥

॥ ಇತಿ ಮಂಡಪಸಂಸ್ಕಾರಃ ॥

* * *

ಶಯ್ಯಾಧಿವಾಸೇ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣ ಷೋಡಶನ್ಯಾಸಾಃ

೧. ಪ್ರಣವನ್ಯಾಸಃ

೧. ಹೃದಯೇ – ಅಕಾರಾತ್ಮನೇ ವಿಷ್ಣವೇ ಸ್ವಾಹಾ (ನಮಃ)

೨. ದಕ್ಷಿಣೇಭಾಗೇ – ಉಕಾರಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ

೩ ವಾಮಭಾಗೇ – ಮಕಾರತ್ಮನೇ ಶಙ್ಕರಾಯ

೨. ವ್ಯಾಹೃತಿನ್ಯಾಸಃ

೧. ಪಾದಯೋಃ – ಭೂಃ ಸ್ವಾಹಾ

೨. ಹೃದಿ – ಭುವಃ ಸ್ವಾಹಾ ವಾಯವೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ

೩. ಶಿರಸಿ – ಸ್ವಃ ಸ್ವಾಹಾ ಸೂರ್ಯಾಯ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ

೩. ಅಕಾರಾದಿಸ್ವರಾಕ್ಷರನ್ಯಾಸಃ

೧. ತಾಲುನಿ – ಅಂ ಅಜಾಯ ಸ್ವಾಹಾ (ನಮಃ)

೨. ಮುಖೇ – ಆಂ ಆನಂದಾಯ ಸ್ವಾಹಾ

೩. ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರೇ – ಇಂ ಇಂದ್ರಾಯ

೪. ವಾಮನೇತ್ರೇ – ಈ ಈಶಾಯ

೫. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಷೇತ್ರೇ – ಉಂ ಉಗ್ರಾಯ

೬ ವಾಮಕ್ಷೇತ್ರೇ – ಊಂ ಊರ್ಜಾಯ

೭ ದಕ್ಷಿಣಗಂಡೇ – ಋಂ ಋತಂಬರಾಯ

೮. ವಾಮಗಂಡೇ – ೠಂ ೠಧಾಯ

೯. ಚಿಬುಕೇ – ಲೃಂ ಲೃಶಾಯ

೧೦. ಭ್ರೂಮಧ್ಯೇ – ಲೄಂ ಲೄಜಯೇ

೧೧. ಊರ್ಧ್ವದಂತಪಂಕ್ತೌ – ಏಂ ಏಕಾತ್ಮನೇ

೧೨. ಅಧೋ ದಂಪಂಕ್ತೌ – ಐಂ ಐರಾಯ

೧೩. ಊರ್ಧ್ವ ಓಷ್ಠೇ – ಓಂ ಓಜಭೃತೇ

೧೪. ಆಧರೇ – ಔಂ ಔರಸಾಯ

೧೫. ಲಲಾಟೇ – ಅಂ ಅಂತಾಯ
೧೬. ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ – ಅಃ ಅರ್ಧಗರ್ಭಾಯ
೧೭. ತ್ವಚಿ – ಯಂ ಯಜ್ಞಾಯ
೧೮. ಚಕ್ಷುಷಿ – ರಂ ರಾಮಾಯ
೧೯. ನಾಸಿಕಾಯಾಂ – ಲಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಯೇ
೨೦. ದಶನಾಗ್ರೇ – ವಂ ವರಾಯ
೨೧. ಕ್ಷೇತ್ರೇ – ಶಂ ಶಾಂತಸಂವಿದೇ
೨೨. ಉದರೇ – ಷಂ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಾಯ
೨೩. ಕಂಠೇ – ಸಂ ಸತ್ಯಾಯ
೨೪. ಹೃದಿ – ಹಂ ಹಂಸಾಯ
೨೫. ನಾಭೌ – ಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಾಯ
೨೬. ದಕ್ಷಿಣಬಾಹೌ – ಪಂ ಪದ್ಮಾಯ
೨೭. " " – ಫಂ ಫಲಿನೇ
೨೮. " " – ಬಂ ಬಲಿನೇ
೨೯. " " – ಭಗಾಯ
೩೦. " " – ಮಂ ಮನವೇ
೩೧. ವಾಮಬಾಹೌ – ತಂ ತಾರಾಯ
೩೨. " " – ಥಂ ಥಭಾಯ
೩೩. " " – ದಂ ದಂಡಿನೇ
೩೪. " " – ಧಂ ಧನ್ವಿನೇ
೩೫. " " – ನಂ ನಮ್ಯಾಯ
೩೬. ದಕ್ಷಿಣಜಂಘಾಯಾಂ – ಟಂ ಟಂಕಿಣೇ
೩೭. " " – ಠಂ ಠಲಕಾಯ
೩೮. " " – ಡಂ ಡರಕಾಯ
೩೯. " " – ಢಂ ಢರಿಣೇ
೪೦. " " – ಣಂ ಣಾತ್ಮನೇ

೪೧. ವಾಮಜಂಘಾಯಾಂ – ಚಂ ಚಾರ್ವಂಗಾಯ
೪೨. " " – ಛಂ ಛಂದೋಗಮ್ಯಾಯ
೪೩. " " – ಜಂ ಜನಾರ್ದನಾಯ
೪೪. " " – ಝಂ ಝಾಟಿತಾರಯೇ
೪೫. " " – ಞಂ ಞಮಾಯ
೪೬ ಸರ್ವಾಸ್ವಂಗುಲಿಷು – ಕಂ ಕಪಿಲಾಯ
೪೭ " " – ಖಂ ಖಪತಯೇ
೪೮. " " – ಗಂ ಗರುಡಾಸನಾಯ
೪೯. " " – ಘಂ ಘರ್ಮಾಯ
೫೦. " " – ಙಂ ಙಸಾರಾಯ

೪. ನಕ್ಷತ್ರದೇವತಾನ್ಯಾಸಃ

೧. ಹೃದಯೇ – ರೋಹಿಣ್ಯಧಿಪತಯೇ ಧಾತ್ರೇ
೨. ಶಿರಸಿ – ಮೃಗಶಿರೋಽಧಿಪತಯೇ ಚಂದ್ರಾಯ
೩. ಕೇಶೇಷು – ಆರ್ದ್ರಾಧಿಪತಯೇ ರುದ್ರಾಯ
೪. ಲಲಾಟೇ – ಪುನರ್ವಸ್ವಧಿಪತಯೇ ಅದಿತಯೇ
೫. ಮುಖೇ – ಪುಷ್ಯಾಧಿಪತಯೇ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ
೬ ನಾಸಾಯಾಂ – ಆಶ್ಲೇಷಾಧಿಪತಿಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯಃ
೭ ದಂತೇಷು – ಮಖಾಧಿಪತಿಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯಃ
೮. ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣೇ – ಪೂರ್ವಫಲ್ಗುನೀ ನಕ್ಷತ್ರಾಧಿಪತಯೇಽರ್ಯಮ್ಣೇ
೯. ವಾಮಕರ್ಣೇ – ಉತ್ತರಫಲ್ಗುನೀ ನಕ್ಷತ್ರಾಧಿಪತಯೇ ಭಗಾಯ
೧೦. ಹಸ್ತಯೋಃ – ಹಸ್ತಾಧಿಪತಯೇ ರವಯೇ
೧೧. ದಕ್ಷಿಣಭುಜೇ – ಚಿತ್ರಾಧಿಪತಯೇ ತ್ವಷ್ಟ್ರೇ
೧೨. ವಾಮಭುಜೇ – ಸ್ವಾತ್ಯಧಿಪತಯೇ ವಾಯವೇ
೧೩. ದಕ್ಷಿಣಸ್ತನೇ – ವಿಶಾಖಾಧಿಪತಿಭ್ಯಾಂ ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಭ್ಯಾಮ್
೧೪. ವಾಮಸ್ತನೇ – ಅನುರಾಧಾಧಿಪತಯೇ ಮಿತ್ರಾಯ
೧೫. ಉದರೇ – ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಧಿಪತಯೇ ಇಂದ್ರಾಯ

೧೬. ಕಟ್ಯಾಂ - ಮೂಲಾಧಿಪತಯೇ ನಿರ್ಋತಯೇ
೧೭. ಲಿಂಗೇ - ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾಧಿಪತಿಭ್ಯಃ
೧೮. ವೃಷಣೇ - ಉತ್ತರಾಷಾಢಾಧಿಪತಿಭ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ
೧೯. ಪಾಯೌ - ಶ್ರವಣಾಧಿಪತಯೇ ಮುಕುಂದಾಯ
೨೦. ದಕ್ಷಿಣೋರೌ - ಧನಿಷ್ಠಾಧಿಪತಿಭ್ಯೋ ವಸುಭ್ಯಃ
೨೧. ವಾಮೋರೌ - ಶತಭಿಷಗಧಿಪತಯೇ ವರುಣಾಯ
೨೨. ದಕ್ಷಿಣಜಂಘಾಯಾಂ - ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರಾಧಿಪತಯೇ ಅಜೈಕಪದೇ
೨೩. ವಾಮಜಂಘಾಯಾಂ - ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರಾಧಿಪತಯೇ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಾಯ
೨೪. ದಕ್ಷಿಣಪಾದೇ - ರೇವತ್ಯಧಿಪತಯೇ ಪೂಷ್ಣೇ
೨೫. ವಾಮಪಾದೇ - ಅಶ್ವಿನ್ಯಾಧಿಪತಿಭ್ಯಾಂ ಅಶ್ವಿಭ್ಯಾಮ್
೨೬. ದಕ್ಷಿಣಪ್ರಪದೇ - ಭರಣ್ಯಧಿಪತಯೇ ಯಮಾಯ
೨೭. ವಾಮಪ್ರಪದೇ - ಕೃತ್ತಿಕಾಧಿಪತಯೇ ಅಗ್ನಯೇ

೫. ಸೂರ್ಯಾದಿಗ್ರಹನ್ಯಾಸಃ

೧. ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರೇ - ಸೂರ್ಯಾಯ
೨. ವಾಮನೇತ್ರೇ - ಚಂದ್ರಾಯ
೩. ಉರಸಿ - ಭೌಮಾಯ
೪. ಬುದ್ಧೌ - ಬುಧಾಯ
೫. ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ - ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ
೬. ರೇತಸಿ(ಲಿಂಗೇ) - ಶುಕ್ರಾಯ
೭. ಲಲಾಟೇ - ಶನೈಶ್ಚರಾಯ
೮. ಪಾದಯೋಃ - ರಾಹವೇ
೯. ಕೇಶೇಷು - ಕೇತುಭ್ಯಃ
೧೦. ನಾಭ್ಯಾಂ - ಧ್ರುವಾಯ
೧೧. ಕಂಠೇ - ಸಪ್ತಋಷಿಭ್ಯಃ
೧೨. ಕರೇಷು - ಸರ್ವಾಭ್ಯೋ ಮಾತೃದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ

೬. ಚೈತ್ರಾದಿಕಾಲನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ಚೈತ್ರಾಧಿಪತಯೇ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ
೨. ಮುಖೇ – ವೈಶಾಖಾಧಿಪತಯೇ ಮಧುಸೂದನಾಯ ನಮಃ
೩. ಹೃದಯೇ – ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಧಿಪತಯೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ
೪. ದಕ್ಷಿಣಸ್ತನೇ – ಆಷಾಢಾಧಿಪತಯೇ ವಾಮನಾಯ ನಮಃ
೫. ವಾಮಸ್ತನೇ – ಶ್ರಾವಣಾಧಿಪತಯೇ ಶ್ರೀಧರಾಯ ನಮಃ
೬. ಉದರೇ – ಭಾದ್ರಪದಾಧಿಪತಯೇ ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ನಮಃ
೭. ಕಟ್ಯಾಂ – ಆಶ್ವಿನಾಧಿಪತಯೇ ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ
೮. ದಕ್ಷಿಣೋರೌ – ಕಾರ್ತಿಕಾಧಿಪತಯೇ ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ
೯. ವಾಮೋರೌ – ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಾಧಿಪತಯೇ ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ
೧೦. ಜಂಘೇ – ಪೌಷಮಾಸಾಧಿಪತಯೇ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ
೧೧. ದಕ್ಷಿಣಾಂಘ್ರೌ – ಮಾಘಮಾಸಾಧಿಪತಯೇ ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ
೧೨. ವಾಮಾಂಘ್ರೌ – ಫಾಲ್ಗುನಮಾಸಾಧಿಪತಯೇ ಗೋವಿಂದಾಯ
೧೩. ದಕ್ಷಿಣೋರ್ಧ್ವಬಾಹೌ – ವತ್ಸರಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ
೧೪. ವಾಮೋರ್ಧ್ವಬಾಹೌ – ಅನುವತ್ಸರಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ
೧೫. ವಾಮಾಧೌ ಬಾಹೌ – ಪರಿವತ್ಸರಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ
೧೬. ದಕ್ಷಿಣಾಧೋ ಬಾಹೌ – ಇಡಾವತ್ಸರಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ
೧೭. ಸರ್ವೇಷು ಬಾಹುಷು – ಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ
೧೮. ಸಂಧಿಷು – ಪರ್ವಕಾಲೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೯. ಅಂಗೇಷು – ಋತುಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೦. ಅಸ್ಥಿಷು – ಅಹೋರಾತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೧. ರೋಮಸು – ಕ್ಷಣಲವಾದ್ಯಲ್ಪಕಾಲೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೨. ಮುಖೇ – ಕೃತಯುಗಾಯ ನಮಃ
೨೩. ಹೃದಿ – ತ್ರೇತಾಯುಗಾಯ ನಮಃ
೨೪. ನಿತಂಬೇ – ದ್ವಾಪರಯುಗಾಯ ನಮಃ
೨೫. ಪಾದಯೋಃ – ಕಲಿಯುಗಾಯ ನಮಃ

೨೬. ಬಾಹ್ವೋಃ – ಮನ್ವಂತರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೭. ದಕ್ಷಿಣಜಂಘಾಯಾಂ – ಪೂರ್ವಪರಾರ್ಧಾಯ ನಮಃ
೨೮. ವಾಮಜಂಘಾಯಾಂ – ದ್ವಿತೀಯಪರಾರ್ಧಾಯ ನಮಃ
೨೯. ಶಿರಸಿ – ಮಹಾಕಲ್ಪಾಯ ನಮಃ
೩೦. ದಕ್ಷಿಣಪಾದೇ – ಉತ್ತರಾಯಣಾಧಿಪತಿಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೩೧. ವಾಮಪಾದೇ – ದಕ್ಷಿಣಾಯನಾಧಿಪತಿಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ನಮಃ

೭. ವರ್ಣನ್ಯಾಸಃ

೧. ಮುಖೇ – ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ನಮಃ
೨. ಬಾಹ್ವೋಃ – ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ
೩. ಊರ್ವೋಃ – ವೈಶ್ಯಾಯ ನಮಃ
೪. ಪಾದಯೋಃ – ಶೂದ್ರಾಯ ನಮಃ
೫. ಪಾದಾಂಗುಲಿಷು – ಸಂಕರಜೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೬. ಸರ್ವಾಂಗಸಂಧಿಷು – ಅನುಲೋಮಜೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೭. ಮುಖೇ – ಗೋಭ್ಯೋ ನಮಃ
೮. ಸ್ತನಯೋಃ – ಅಜಾವಿಕೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೯. ಊರ್ವೋಃ – ಗ್ರಾಮ್ಯಾರಣ್ಯೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೦. ಪದಯೋಃ – ಏಕಶಫಪಶುಭ್ಯೋ ನಮಃ

೮. ತೋಯನ್ಯಾಸಃ

೧. ಕೇಶೇಷು – ಮೇಘೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨. ರೋಮಸು – ನಿರ್ಝರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೩. ಸರ್ವಾವಯೇಷು – ನದೀಭ್ಯೋ ನಮಃ
೪. ಕುಕ್ಷೌ – ಸಮುದ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ

೯. ವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ಯಜ್ಞೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨. ದಕ್ಷಿಣಭುಜೇ – ಋಗ್ವೇದಾಯ ನಮಃ

೩. ಉರಸಿ - ಯಜುರ್ವೇದಾಯ ನಮಃ
೪. ವಾಮಭುಜೇ - ಸಾಮವೇದಾಯ ನಮಃ
೫. ಹೃದಿ - ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ ಉಪನಿಷದ್ಭ್ಯೋ ನಮಃ
೬. ನಾಭೌ - ಅಥರ್ವಾಂಗಿರಸೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೭. ಜಂಘಾಯಾಂ - ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೮. ಪಾದಯೋಃ - ಕಲ್ಪಸೂತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೯. ಮುಖೇ - ಶಿಕ್ಷಾವ್ಯಾಕರಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ
೧೦. ದಕ್ಷಿಣಚಕ್ಷುಷಿ - ಛಂದೋಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೧. ವಾಮಚಕ್ಷುಷಿ - ಜ್ಯೋತಿಃಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೨. ದಕ್ಷಿಣಶ್ರೋತ್ರೇ - ಗಾರುಡಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೩. ವಾಮಶ್ರೋತ್ರೇ - ಭೂತತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೪. ಕಂಠೇ - ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಾಯ ನಮಃ
೧೫. ಹೃದಿ - ಮೀಮಾಂಸಾನಿರುಕ್ತಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ
೧೬. ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತೇ - ಧನುರ್ವೇದಾಯ ನಮಃ
೧೭. ವಾಮಹಸ್ತೇ - ಆಯುರ್ವೇದಾಯ ನಮಃ
೧೮. ಹೃದಿ - ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೯. ಪಾದಯೋಃ - ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೦. ವಾಚಿ - ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೧. ಕರಯೋಃ - ನೃತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೨. ರೋಮಸು - ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ ಕಲಾವಿದ್ಯಾಭ್ಯೋ ನಮಃ

೧೦. ಚತುರ್ಮುಖಾದಿದೇವತಾನ್ಯಾಸಃ

೧. ಮೂರ್ಧ್ನಿ - ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ
೨. ಕೇಶೇಷು - ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೩. ಲಲಾಟೇ - ರುದ್ರಾಯ ನಮಃ
೪. ಭ್ರುಕುಟೌ - ಅಂತಕಾಯ ನಮಃ

೫. ಶ್ರೋತ್ರಯೋಃ – ಅಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ನಮಃ
೬. ನೇತ್ರಯೋಃ – ಆದಿತ್ಯೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೭. ಮುಖೇ – ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ನಮಃ
೮. ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ – ಸರಸ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ
೯. ದಂತೇಷು – ರುದ್ರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೦. ಕಂಠೇ – ವಸುಭ್ಯೋ ನಮಃ
೧೧. ದಕ್ಷಿಣಬಾಹೌ – ಇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ
೧೨. ವಾಮಬಾಹೌ – ಬಲಯೇ ನಮಃ
೧೩. ವಾಮಸ್ತನೇ – ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಯ ನಮಃ
೧೪. ದಕ್ಷಿಣಸ್ತನೇ – ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ
೧೫. ದಕ್ಷಿಣಕುಕ್ಷೌ – ನಾರದಾಯ ನಮಃ
೧೬. ವಾಮಕುಕ್ಷೌ – ಅನಂತಾಯ ನಮಃ
೧೭. ಉಪಸ್ಥೇ – ವರುಣಾಯ ನಮಃ
೧೮. ಪಾಯೌ – ಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ
೧೯. ಕಟೌ – ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾಯ ನಮಃ
೨೦. ಜಾನುದ್ವಯೇ – ಪಿತೃಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೧. ನಲೇ – ಯಕ್ಷೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೨. ಗುಲ್ಫೇ – ರಾಕ್ಷಸೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೩. ಪ್ರಪದೇ – ಪಿಶಾಚೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೪. ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ – ವಿದ್ಯಾಧರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೫. ಪಾದತಲೇ – ಗ್ರಹೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೬. ನಖೇಷು – ಪೂತನಾಸಹಿತಜೃಂಭಕಾದಿಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೭. ಅಂಗುಲಿಷು – ಅಪ್ಸರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೨೮. ಕಟ್ಯಾಂ – ಕಾರ್ತಿಕೇಯಗಣೇಶ್ವರಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ
೨೯. ಓಷ್ಠಯೋಃ – ಗಂಧರ್ವೇಭ್ಯೋ ನಮಃ
೩೦. ಪೃಷ್ಠೇ – ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ನಮಃ

೧೧. ವೈರಾಜನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ಸ್ವರ್ಲೋಕಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ
೨. ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರೇ – ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ
೩. ವಾಮನೇತ್ರೇ – ಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ
೪. ನಾಸಿಕಾಯಾಂ – ವಾಯವೇ ನಮಃ
೫. ಬಾಹುಷು – ದಿಗ್ದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ
೬. ಹೃದಯೇ – ಋಷಿಭ್ಯೋ
೭. ವಪುಷಿ – ವ್ಯೋಮ್ನೇ
೮. ಅಂತರಾತ್ಮನಿ (ಹೃದಯೇ) ದೇವತಾಭ್ಯೋ
೯. ಕೇಶುಷು – ಮೇಧೇಭ್ಯೋ
೧೦. ಭೂಷಣೇಷು – ನಕ್ಷತ್ರೇಭ್ಯೋ
೧೧. ಆಸ್ಯೇ – ಅಗ್ನಯೇ
೧೨. ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ – ಸರಸ್ವತ್ಯೈ

೧೨. ಕ್ರತುನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ಅಶ್ವಮೇಧಾಧಿಪಾಯ
೨. ಲಲಾಟೇ – ನರಮೇಧಾಧಿಪಾಯ
೩. ಮುಖೇ – ರಾಜಸೂಯಾಧಿಪಾಯ
೪. ಕಂಠೇ – ಗೋಸವಕ್ರತ್ವಧಿಪಾಯ
೫. ಹೃದಯೇ – ದ್ವಾದಶಾಹಯಜ್ಞಾಧಿಪಾಯ
೬. ನಾಭ್ಯಾಂ – ಅಹೀನಯಾಗಾಧಿಪಾಯ
೭. ದಕ್ಷಿಣಕಟೌ – ವಿಶ್ವಜಿದಧಿಪಾಯ
೮. ವಾಮಕಟೌ – ವಿಶ್ವಮೇಧಾಧಿಪಾಯ
೯. ಲಿಂಗೇ – ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಾಧಿಪಾಯ
೧೦. ವೃಷಣೇ – ಅತಿರಾತ್ರಾಧಿಪಾಯ
೧೧. ಊರೌ – ಆಪ್ತೋರ್ಯಾಮಾಧಿಪಾಯ

೧೨. ಜಾನುನಿ – ಷೋಡಶ್ಯಧಿಪಾಯ
೧೩. ದಕ್ಷಿಣನಲೇ – ಉಕ್ಥ್ಯಾಧಿಪಾಯ
೧೪. ವಾಮನಲೇ – ವಾಜಪೇಯಾಧಿಪಾಯ
೧೫. ಪಾದಯೋಃ – ಅಗ್ನಿಯಾಗಾಧಿಪಾಯ
೧೬. ಬಾಹುಷು – ಚಾತುಮಾಸ್ಯಾಗಾಧಿಪಾಯ
೧೭. ಕರತಲೇ – ಸೌತ್ರಾಮಣ್ಯಧಿಪಾಯ
೧೮. ಅಂಗುಲೀಷು – ಪಶ್ವಿಷ್ಟಚಾಧಿಪಾಯ
೧೯. ದಕ್ಷಿಣನೇತ್ರೇ – ದರ್ಶಾಧಿಪಾಯ
೨೦. ವಾಮನೇತ್ರೇ – ಪೌರ್ಣಮಾಸಾಧಿಪಾಯ
೨೧. ರೋಮಸು – ಇಷ್ಟಚಧಿಪತಿಭ್ಯೋ
೨೨. ಸ್ತನಯೋಃ – ಸ್ವಾಹಾಕಾರವಷಟ್ಕಾರಾಧಿಪತಿಭ್ಯಾಂ
೨೩. ಬಾಹೋರಂಗುಲೀಷು – ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಾಧಿಪತಿಭ್ಯೋ
೨೪. ಹೃದಯೇ – ದಕ್ಷಿಣಾಯೈ
೨೫. ಕೇಶೇಷು – ದರ್ಭೇಭ್ಯೋ
೨೬. ತ್ವಚಿ – ಅಂಬರಾಯ
೨೭. ಮುಖೇ – ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಯೇ
೨೮. ಹೃದಿ – ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಯೇ
೨೯. ನಾಭ್ಯಾಂ – ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಯೇ
೩೦. ಭೂಷಣೇಷು – ಪ್ರವರ್ಗ್ಯಾಯ
೩೧. ಗತಿತ್ರಯೇ – ಸವನತ್ರಯಾಯ (ಪ್ರಾತಮಾಧ್ಯಂದಿನಸಾಯಂ-ಸವನೇಭ್ಯಃ)
೩೨. ದಕ್ಷಿಣಚರಣಾಂಗುಲೀಷು – ಪಾಕಯಜ್ಞೇಭ್ಯೋ
೩೩. ವಾಮಚಾರಣಾಂಗುಲೀಷು –ಹವಿರ್ಯಜ್ಞೇಭ್ಯೋ
೩೪. ದೃಶೋಃ – ಆಜ್ಯಭಾಗಾಭ್ಯಾಂ
೩೫. ಜಘನೇ – ವೇದ್ಯೈ
೩೬. ಮುಖೇ – ಹವಿಷೇ

೧೩. ಪ್ರಕೃತಿನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ಸತ್ವಾಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ಶ್ರಿಯೈ

೨. ನಾಭ್ಯಾಂ – ರಜೋಽಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ಭೂಮ್ಯೈ

೩. ಪಾದಯೋಃ – ತಮೋಽಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ದುರ್ಗಾಯೈ

೧೪. ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಮೂರ್ತಿನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ಮತ್ಸ್ಯಾಯ

೨. ಪಾದಯೋಃ – ಕೂರ್ಮಾಯ

೩. ಜಂಘಯೋಃ – ವರಾಹಾಯ

೪. ಲಲಾಟೇ – ನರಸಿಂಹಾಯ

೫. ಮುಖಮಧ್ಯೇ – ವಾಮನಾಯ

೬. ನಾಭೌ – ಪರಶುರಾಮಾಯ

೭. ಹೃದಿ – ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ

೮. ಕಟೌ – ಕೃಷ್ಣಾಯ

೯. ಗುಹ್ಯೇ – ಬುದ್ಧಾಯ

೧೦. ಜಾನೌ – ಕಲ್ಕಿನೇ

೧೧. ಪಾದಯೋಃ – ನರನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ

೧೨. ಬಾಹುಷು – ಬಾಹುಸಹಸ್ರಿಣೇ

೧೫. ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಿಶಕ್ತಿನ್ಯಾಸಃ

೧. ಲಲಾಟೇ – ಶ್ರಿಯೈ

೨. ಮುಖೇ – ಸರಸ್ವತ್ಯೈ

೩. ಗುಹ್ಯೇ – ರತ್ಯೈ

೪. ಗಲೇ – ಪ್ರೀತ್ಯೈ

೫. ಪರಿತೋ ದಿಕ್ಷು – ಕೀರ್ತ್ಯೈ

೬. ಹೃದಿ – ಶಾನ್ತ್ಯೈ

೭. ಕುಕ್ಷೌ – ತುಷ್ಟ್ಯೈ

೮. ಸರ್ವತ್ರ ತನೌ – ಪುಷ್ಟ್ಯೈ೮

೧೬. ಗುಣನ್ಯಾಸಃ

೧. ಶಿರಸಿ – ವಿಜ್ಞಾನಾಯ ನಮಃ
೨. ಹೃದಿ – ಜ್ಞಾನಾಯ
೩. ಮುಖೇ – ಶ್ರಿಯೈ
೪. ನಾಭೌ – ಯಶಸೇ
೫. ಬಾಹುಷು – ವೀರ್ಯಾಯ
೬. ಪಾದಯೋಃ – ಐಶ್ವರ್ಯಾಯ

೧೭. ಲೋಕನ್ಯಾಸಃ

೧. ಮೂರ್ಧ್ನಿ – ಸತ್ಯಲೋಕಾಯ
೨. ಲಲಾಟೇ – ತಪೋಲೋಕಾಯ
೩. ಮುಖೇ – ಜನಲೋಕಾಯ
೪. ಕಂಠೇ – ಮಹರ್ಲೋಕಾಯ
೫. ಬಾಹ್ವೋಃ – ಸ್ವರ್ಲೋಕಾಯ
೬. ಹೃದಿ – ಭುವರ್ಲೋಕಾಯ
೭. ಉದರೇ – ಭೂಲೋಕಾಯ
೮. ನಾಭೌ – ಅತಲಾಯ
೯. ಕಟೌ – ವಿತಲಾಯ
೧೦. ಗುಹ್ಯೇ – ಸುತಲಾಯ
೧೧. ಊರ್ವೋಃ – ರಸಾತಲಾಯ
೧೨. ಜಾನ್ವೋಃ – ತಲಾತಲಾಯ
೧೩. ಗುಲ್ಫಯೋಃ – ಮಹಾತಲಾಯ
೧೪. ಪಾದಯೋಃ – ಪಾತಾಲಾಯ

* * *

ನಾಗಸಹಸ್ರನಾಮಾವಲಿಃ

ಅಸ್ಯಶ್ರೀ ನಾಗಸಹಸ್ರನಾಮಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಗ್ನಿಋಷಿಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಛಂದಾಂಸಿ ನಾಗರಾಜೋ ದೇವತಾ ॥

ಕ್ಷಂ ಬೀಜಮ್ । ಹ್ರೀಂ ಶಕ್ತಿಃ । ನೃಂ ಹೃದಯಮ್ । ಕ್ಲೀಂ ಕೀಲಕಮ್ । ವಿಷಂ ಅಸ್ತ್ರಮ್ । ಅಮೃತಂ ಕವಚಮ್ । ಅನಂತಶೇಷತಕ್ಷಕಾದಿ ಪರಮೋ ಮಂತ್ರಃ । ಅನಂತಾದಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಥ ಜಯಾಸಂಕಷರ್ಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇ ನಾಗಸಹಸ್ರನಾಮಭಿಃ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ಜಗದೇಕಕುಂಡಲಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಧೂಮ್ರಸಹಸ್ರಲೋಚನಮ್ ।
ಉದಾರವೀರ್ಯಂ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಕಾನನಂ ನಮಾಮ್ಯನಂತಂ ಭುವನೈಕನಾಥಮ್ ॥

ಓಂ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ತಕ್ಷಕಾಯ । ವಾಸುಕಿನೇ । ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ಮಹಾಪದ್ಮಾಯ । ಕಂಬಲಾಯ । ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ । ಕುಳಿಕಾಯ । ಫಣಿರಾಜ್ಞೇ । ಸ್ಥಿರಾಯ । ಪ್ರಭವೇ । ಭೀಮಾಯ । ಪ್ರವರಾಯ । ವರದಾಯ । ವರಾ । ಮಣಿಮಂಡಲಭೂಷಿತಾಯ । ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ । ಸರ್ವವಿಖ್ಯಾತಾಯ । ಸರ್ವಸ್ಮೈ । ಸಹಸ್ರಪದೇ । ಗೂಢಗುಲ್ಫಾಯ । ಹೇಮಜಂಘಾಯ । ದಿಗಂಬರಾಯ । ಗಂಭೀರಾಯ । ವಾತಾಶನಾಯ । ಉರಗಾಯ । ಕಾಲಿಯಾಯ । ಕಂಬುಕಂಠಾಯ । ವಿಷಕಲಾಯ । ಮಣಿಭೂಷಣಾಯ । ಸುಲಕ್ಷಣಾಯ । ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ । ಭಯಾಯ । ಗರಿಮ್ಣೇ । ಗರ್ವಿಣೇ । ಸರ್ವಗಾಯ । ಸರ್ವಭಾವನಾಯ । ಸರ್ವಭೂತಹರಾಯ । ವೃತ್ತಯೇ । ನಿವೃತ್ತಯೇ । ನಿಯಂತಾಯ । ಶಾಶ್ವತಾಯ । ಧ್ರುವಾಯ । ಭಗವತೇ । ಅರ್ಹಣಾಯ । ಅಭಿವಾದ್ಯಾಯ । ಮಹಾಕರ್ಮಣೇ । ಉನ್ಮತ್ತಾಯ । ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಾಯ । ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರತಾಪಾಯ । ಮಹಾರೂಪಾಯ । ಮಹಾಕಾಯಾಯ । ಪನ್ನಗಾಯ । ಶಂಕರಭೂಷಣಾಯ । ಅನಂತಶಿಖಿನೇ । ಪಾತಾಲವಾಸಿನೇ । ಮಹಾಯಶಸೇ । ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ । ಮಹಾಹನವೇ । ಲೋಕಪಾಲಾಯ । ಅಂತರ್ಹಿತಾತ್ಮನೇ । ಪ್ರಸಾದಾಯ । ಪವಿತ್ರಾಯ । ಮಹತೇ । ನಿಯಮಾಯ । ನಿಯಮಾಶ್ರಿತಾಯ । ಯಮುನಾಂತರ್ವಾಸಿನೇ । ವಿಷಗ್ರಹಾಯ । ವಿಷಹಂತ್ರೇ । ನಾಗೇಂದ್ರಾಯ । ನಾಗಕನ್ಯಾಪರಿವೃತಾಯ । ನಾಗಲೋಕಾಧಿಪತಯೇ । ಶೌರಯೇ । ಅಪರಾಜಿತಾಯ । ಸ್ವಕರ್ಮಣೇ । ಸರ್ವಭೂತಾಯ । ಆವಯೇ । ಆವಿಕರಾಯ ।

ನಿಧಯೇ । ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾಯ । ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಾಯ । ಶನಯೇ । ಕೇತವೇ । ಗ್ರಹಾಯ । ಗ್ರಹಪತಯೇ । ಕಾಲಘ್ನೇ । ವಿಶ್ವರೂಪಿಣೇ । ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇ । ಜಗತ್ಪತಯೇ । ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನೇ । ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ । ಚಂಚಲಾಯ । ಚಪಲಾಯ । ಮಹಾಂತಾಯ। ಉತ್ಕಂಠಾಯ । ಅಂಬುಜಾಯ । ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಾಯ । ಆಹ್ನಿಕಕರ್ಮಣೇ । ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯ । ಅಪರಾಜಿತಾಯ । ಅಶ್ವದಾಯ । ಅಗ್ನಿನೇತ್ರಾಯ । ಅಗ್ನಿರೋಷೇ । ಅತ್ರಿಪುತ್ರಾಯ । ಅನಘಾಯ । ಆದಿನಾಥಾಯ । ಸಾಧಕಾಯ । ಮಂತ್ರಾಯ । ಯೋಗಿನೇ । ಯೋಜ್ಯಾಯ । ಮಹಾಬೀಜಾಯ । ಮಹಾರೇತಸೇ । ಮಹಾಬಲಾಯ । ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ । ಸುಬೀಜಾಯ । ಬೀಜವಾಹನಾಯ । ಭೂಪತಯೇ । ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ । ಸ್ವಯಂಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ । ಬಲಾಧೀಶಾಯ । ಅಬಲಾಯ । ಅಟ್ಟಹಾಸಾಯ । ಅನಾಕುಲಾಯ । ಅಘನಾಶಿನೇ । ಅನಘಾಯ । ಅಪ್ಸುನಿಲಯಾಯ । ಅರ್ಹಾಯ । ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಯೇ । ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣಾಯ । ಅಚಂಚಲಾಯ । ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಮೂರ್ತಯೇ । ಅಂತಕರಾಯ । ಗಣಾಯ । ಗಣಕರ್ತ್ರೇ । ಕಾಮಾಯ । ಸರ್ವಭಾವಕರಾಯ । ಸುರೂಪಾಯ । ತೇಜಸೇ । ತೇಜಸ್ಕರನಿಧಯೇ । ಉದಗ್ರಾಯ । ದೀರ್ಘಾಯ । ಹರಿಕೇಶಾಯ । ಸುತೀರ್ಥಾಯ । ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾಯ । ಸರ್ವಶುಭಕರಾಯ । ಅರೂಪಾಯ । ಅನಂತರೂಪಾಯ । ಅಭಯಂಕರಾಯ । ಅಕ್ಷರಾಯ । ಅಭ್ರವಪುಷೇ । ಅವ್ಯಯಾಯ। ಅನಾದಿನಿಧನಾಯ । ಅಘಶತ್ರವೇ । ಅಮರಾವಿಘ್ನಹರ್ತ್ರೇ । ಅನಾದಯೇ । ಅನುತ್ತಮಾಯ । ಅಹ್ನೇ । ಅಮೋಘಾಯ । ಬಹುರೂಪಾಯ । ಕಪರ್ದಿನೇ । ಊರ್ಧ್ವರೇತಸೇ । ಅಜಶ್ಚರಾಯ । ನಕ್ತಂಚರಾಯ । ನಿಮ್ನಮನ್ಯವೇ । ಸುವರ್ಚಸಾಯ । ಗಜಘ್ನೇ । ದೈತ್ಯಘ್ನೇ । ಕಾಲಾಯ । ಲೋಕಧಾಮ್ನೇ । ಗುಣಕರಾಯ । ಸಿಂಹಶಾರ್ದೂಲರೂಪಾಯ । ಕಾಲಯೋಗಿನೇ । ಮಹಾನಾದಾಯ। ಸರ್ವಕಾಮಾಯ । ನಿಶಾಚರಾಯ । ಬಹುಧರಾಯ । ಸ್ವರ್ಭಾನವೇ । ಗತಯೇ । ನಿತ್ಯಪ್ರಿಯಾಯ । ನಿತ್ಯನರ್ತಾಯ । ನರ್ತಕಾಯ । ಸರ್ವಲಾಲಸಾಯ । ಘೋರಾಯ । ನಿತ್ಯಾಯ । ಗಿರಿಸಹಾಯಾಯ । ಅನಭಸೇ । ವಿಜಾಯ । ವ್ಯವಸಾಯಾಯ । ಅತೀಂದ್ರಿಯಾಯ । ಅಘರ್ಷಣಾಯ । ಘರ್ಷಣಾತ್ಮನೇ । ಕಾಮನಾಶಕಾಯ । ಸುಸಹಾಯ । ಮಧ್ಯಮಾಯ । ತೇಜೋಪಹಾರಿಣೇ । ಬಲದಾತ್ರೇ ॥ ೨೦೦ ॥ ಭೂರಿದಾಯ । ಅರ್ಥಾಯ । ಅವರಾಯ । ಗರಲಾಂಶಾಯ । ಗಭೀರಾಯ । ಗಂಭೀರಬಲವಾಹನಾಯ । ಬೃಹತ್ಕರ್ಣಸ್ಥಿತಯೇ । ಸುತೀಕ್ಷ್ಣದಂಶನಾಯ । ಮಹಾಕಾಯಾಯ । ಮಹಾನನಾಯ । ಅಹಾಯಾಯ । ಅಮೃತಾಯ । ಅಘೋರವೀರ್ಯಾಯ ।

ಅವ್ಯಂಗಾಯ । ಅವಿಘ್ನಾಯ । ಅಮಿತತೇಜಸೇ । ಅತಿವಂದ್ಯಾಯ । ಅಷ್ಟಾಂಗನ್ಯಾಸರೂಪಾಯ । ಅನಿಲಾಯ । ಅವಶಾಯ । ಅನಾವರಣೀಯಾಯ । ತೀಕ್ಷ್ಣತಾಪಾಯ । ಸಹಾಯ । ಕರ್ಮಕಾಲವಿದೇ । ಸಮುದ್ರಾಯ । ವಡವಾಮುಖಾಯ । ಹುತಾಶನಸಹಾಯಾಯ । ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನೇ । ಹುತಾಶನಾಯ । ಉಗ್ರತೇಜಸೇ । ಜನ್ಯಾಯ । ವಿಜಯಕಾಲವಿದೇ । ಜ್ಯೋತಿಷಾಮ್ನಾಯ । ಸಿದ್ಧಯೇ । ಸರ್ವವಿಗ್ರಹಾಯ । ಶಿಖಿನೇ । ಜ್ವಾಲಿನೇ । ಮೂರ್ತಿದಾಯ । ಭುಜಂಗಾಯ । ಬಲಿನೇ । ತೇಜಸ್ವಿನೇ । ಶಂಖಾಯ । ಪದ್ಮಾಯ । ಅಶ್ವತರಾಯ । ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ । ಪಣವಿನೇ । ಕಾಲಿಯಾಯ । ಕಪಾಲಾಯ । ತಾಲಿನೇ । ಖಲಿನೇ । ಕಾಲಾತ್ಮಕವಟಕಾಯ । ನಕ್ಷತ್ರವಿಗ್ರಹಮನಸೇ । ಗುಣಬುದ್ಧಯೇ । ಭಾವಾಯ । ಅನಾಮಯಾಯ । ಪ್ರಜಾಪತಯೇ । ವಿಶ್ವಬಾಹವೇ । ವಿಭಾವಾಯ । ಸರ್ವಗಾಯ । ವಿಮೋದನಾಯ । ಸುರಾಖ್ಯಾಯ । ಹಿರಣ್ಯಕವಚಧರಾಯ । ವೇದಭಂಜಕಾಯ । ಬಲಹಾರಿಣೇ । ಮಹೀಚಾರಿಣೇ । ಅಶೋಕಾಯ । ಅನುಕೂಲಾಯ । ಅಮಿತಾಶನಾಯ । ಅರಣ್ಯವಾಸಿನೇ । ಅಪ್ರಭಾವಾಯ । ಅನಲಾಯ । ಸ್ನುಷಾಯ । ಸರ್ವದುರಿತವಿನಾಶಿನೇ । ಸರ್ವತಾಪಪರಿಗ್ರಹಾಯ । ವ್ಯಾಲರೂಪಾಯ । ಗುಹಾವಾಸಿನೇ । ಗುಹಾಯ । ಮಾಲಿನೇ । ತರಂಗವಿದೇ । ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಷೇ । ಅಹೋರಾತ್ರಾಯ । ಅಮೃತ್ಯವೇ । ಅಕಾರಾದಿಹಕಾರಾಂತಾಯ । ಅನಿಮಿಷಾಯ । ಅಸ್ವರೂಪಾಯ । ಅಗ್ರಣ್ಯಾಯ । ಮಹಿಷಾಯ । ವಿಕಾಲದೃಗೇ । ಸರ್ವಕರ್ಮಬಂಧವಿಮೋಚನಾಯ । ಅಸುರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಬಂಧನಾಯ । ಯುಧಿಶತ್ರುವಿನಾಶಿನೇ । ಸಾಂಖ್ಯಪ್ರಸಾದಾಯ । ದುರ್ವಾಸಸೇ । ಸರ್ವಶತ್ರುನಿಷೇವಿತಾಯ । ಪ್ರಸ್ಕಂದನಾಯ । ವಿಭಾಗಶಯಾಯ । ಅನುಕೂಲಾಯ । ಅಪ್ರಥಿತಾಯ । ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾಯ । ಅನ್ನಪತಯೇ ॥ ೩೦೦ ॥ ಅಮೃತಪತಯೇ । ಅಜಿತಾಯ । ಯಜ್ಞಾಂಗವಿದೇ । ಸರ್ವಚಾರಿಣೇ । ದುರ್ವಾಸಸೇ । ವಾಸನಾಯ । ಸರ್ವವಾಸಾಯ । ಹೇಮಾಂಗಾಯ । ಅಮರಾಯ । ಧರೋತ್ತಮಾಯ । ಲೋಹಿತಾಯ । ಮಹಾಜ್ಞಾನಾಯ । ವಿಜಯಾಯ । ಶಿಖಾಯ । ಸರ್ವಕಾಮದಾಯ । ಸರ್ವಕಾಲಪ್ರಸಾದಾಯ । ಸುಬಲಾಯ । ಬಲರೂಪಧೃಗೇ । ಅಪಾಂನಿಧಯೇ । ಅಪಾಂಪತಯೇ । ಅಸುರಘಾತಿನೇ । ಅಮರಪ್ರಿಯಾಯ । ಅಧಿಷ್ಠಾನಾಯ । ಅರವಿಂದಪ್ರಿಯಾಯ । ಅರವಿಂದವದನಾಯ । ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿದಾಯ । ಸಂಗ್ರಹಾಯ । ವಿಗ್ರಹಾಯ । ಮುಖ್ಯಾಯ । ಅಮುಖ್ಯಾಯ । ಸರ್ವಪರಿನಿವಾಸಾಯ । ದೇಹಾಯ । ಸರ್ವಕಾಮವರಾಯ । ಮಹಾವೇಗಾಯ । ವಸುವೇಗಾಯ । ಸುವರ್ಚಸ್ವಿನೇ । ಬಹುರಶ್ಮಯೇ । ನಿಶಾಂಪತಯೇ ।

ಅತಿದೀಪ್ತಾಯ। ಸಹಸ್ರದಾಯ । ಮನೋವೇಗಾಯ । ಸರ್ವವಾಸಿನೇ । ಶ್ರದ್ಧಾವಾಸಿನೇ । ಅಕಾರಾಯ । ಉಪವೇಶಕರಾಯ । ಆತ್ಮಭಿದೇ । ಸಂಲಗ್ನಾಯ। ಅನಂತಶಯಾಯ । ಅನಂತಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪತಯೇ । ಅಶಿವವಿನಾಶನಾಯ । ಅತಿಭೂಷಣಾಯ । ಅವಿದ್ಯಾಧರಾಯ । ಸಿದ್ಧಸಾಧನಾಯ । ಮಹರ್ಷಯೇ । ಸಿದ್ಧಯೋಗಿನೇ । ದಕ್ಷಿಣಾಯ । ಪ್ರಾಚ್ಯೈ । ಯಶಸೇ । ಅರ್ಥಕರಾಯ । ಅವ್ಯಯಾಯ । ಭಾವನಾಯ। ಕಾಮಾಯ । ಉನ್ಮಾದಾಯ । ಭಿಕ್ಷಯೇ । ವಿಷಯಾಯ । ವಿಶಾಖಾಯ । ಷಷ್ಠಿಭಾಗಾಯ । ರಿಪುಭಿದೇ । ಚತುರಸ್ತಂಭಾಯ। ವೃತ್ತಾವೃತ್ತಕರಾಯ । ತಾಲಾಯ । ಮಘವೇ । ಅತಿಪ್ರಿಯಾಯ । ಅಕಲ್ಮಷಾಯ। ಅಕಲಯಾಯ । ಅತುಲಿತಬಲಾಯ । ಅಚಲರೂಪಾಯ । ಅಘೋರಾಯ । ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಾಯ । ಅಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಶಕಾಯ । ಮಧುಕಲಾಯ । ವಾಚಸ್ಪತಯೇ । ವಾಜಸೇನಯೇ । ಆಶ್ರಮಪೂಜಿತಾಯ । ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ । ಲೋಕಚಾರಿಣೇ । ವಿಚಾರವಿದೇ । ಸರ್ವಚಾರಿಣೇ । ಅತಿಸುಂದರಾಯ । ಮನೋಹರಾಯ । ಅದ್ವೈತಾಯ । ಅಮಿತಪ್ರಭವಾಯ ॥ ೪೦೦ ॥ ಅವನಿಪತಯೇ । ಅಪವರ್ಗಪ್ರದಾಯ। ಕಾಲಾಯ। ನಿಶಾಚಾರಿಣೇ । ಪಿನಾಕಧೃಷೇ । ವಿಭಿನ್ನಸ್ಥಾಯ । ನಂದಿನೇ । ನಂದಿಕರಾಯ । ಅರ್ಚಿಷ್ಮತೇ । ನಿಮಿತ್ತಾಯ । ನಂದನಾಯ । ಅಘಹಾರಿಣೇ। ವಿರಂಚಿನೇ । ವಿಶ್ವವರದಾಯ । ಜ್ಞಾನರೂಪಾಯ । ವಿಶ್ವಚಕ್ಷುಷೇ । ಜಗನ್ಮಾಯಿನೇ। ಮಹಾಕಾಲಾಯ । ವಿದ್ಯಾನಿಧಯೇ । ಅಮದಾಯ । ಗಜರೂಪಾಯ । ಸತ್ಯಧರಾಯ। ಸುರಾಧೀಶಾಯ । ಸಮಸ್ತಸಾಕ್ಷಿಣೇ । ಸಂಸಾರಾಯ । ತ್ರಿಲೋಕಾಯ । ಅಮೋಘವಿಕ್ರಮಾಯ । ಪುಷ್ಟಾಯ । ವಕ್ರಗತಯೇ । ಕಾಂತಿದಾಯ । ಕಾಮರೂಪಿಣೇ। ಕಾಮಯೋಗಿನೇ । ಕಮಲಾಕ್ಷಾಯ । ಶುದ್ಧಾಯ । ದೀರ್ಘತುಂಡಾಯ । ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ । ಯೋಗಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ । ಬೀಜಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ। ಬಲಾಯ । ಈತಿಹರಾಯ । ನಿಶಾಕರಾಯ । ದಲಾಯ । ಅಹ್ನಾಯ । ವೈದರ್ಭಾಯ । ಭಾರವರ್ಧಿತಾಯ । ಆಪದಾಯ । ಗಣಪ್ರಿಯಾಯ । ಗಣಪ್ರಿಯಸುಹೃದೇ । ಗಣವಿಹರಣನಿತ್ಯಾಯ । ಗಣಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಾಯ । ಅತಿಧೂಮ್ರಾಯ । ಗಣಗರ್ವಪರಿಹರ್ತ್ರೇ । ಗಣಪ್ರವೃತ್ತಮಾನಸಾಯ । ಮಹಾಜ್ವಾಲಾಯ । ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾಯ । ಮಹಾಘೋರಾಯ । ಮಹಾಮೇಘವಾಸಿನೇ। ಅಮರಮರ್ದನಾಯ । ಭಯಂಕರಾಯ । ನೈಷ್ಕಾರಾಯ । ಅಭಯದಾತ್ರೇ । ಬಹುಪ್ರಸಾದಾಯ । ಅನಾಗತಾಯ । ಗೋತ್ರಾರ್ತಿನಾಶಿನೇ । ಗೋತ್ರಪ್ರಿಯಾಯ। ಗೋತ್ರಪತಯೇ । ಗೋಪದಪ್ರಿಯಾಯ । ಗೌತಮಾಯ । ಅನಾಗತಾಯ । ಗೋತ್ರಾರ್ತಿನಾಶಿನೇ । ಗೋತ್ರಪ್ರಿಯಾಯ । ಗೋತ್ರಪತಯೇ । ಗೋಪದಪ್ರಿಯಾಯ।

ಗೌತಮಾಯ । ಅವಿನಾಶನಾಯ್ಯ । ಗೌತಮಾಮೃತ್ಯುಪರಿಹಾರಾಯ । ಗೌತಮೀತೀರ್ಥದಾಯ । ಗೌತಮಾರ್ತಿಸಂಹಾರಿಣೇ । ಮಹಾಯಶಸೇ । ಮಹಾಕಾಲಾಯ । ಸರ್ವವಹ್ನಿಮಣಿ ಪ್ರಿಯಾಯ । ಸುವರ್ಣಾಯ । ಕುಲವರ್ಣಾಯ । ಮಹಾಗರ್ಭಪರಾಯಣಾಯ। ಮಹಾಕಾಯಾಯ । ಉತ್ಸರ್ಗಾಯ । ಲಘವೇ । ಮಹಾಗ್ರೀವಾಯ । ಹಿರಣ್ಯಾಯ। ಸಿದ್ಧಸೇನಾಯ । ಅವ್ಯಗ್ರಾಯ । ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ । ಗಣಸಾಧ್ಯಾಯ । ಗಣನಾಯಕಾಯ। ಜ್ಯೋತೀಶ್ವರಾಯ । ಸಿದ್ಧವೇದಾಯ । ಲೀಲಾಸೇವಿತಾಯ। ಪೂರ್ಣಾಯ । ಪರಮಸುಂದರಾಯ । ನಿತ್ಯಾಯ । ಕವಯೇ । ಲೋಕಕರ್ಮಿಣೇ। ಮಹಾಕರ್ತ್ರೇ। ಅನೌಷಧಾಯ । ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ । ಕಾಲಪತಯೇ ॥ ೫೦೦ ॥ ನೀತಯೇ । ಅನೀತಯೇ । ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೇ । ಸ್ವಸ್ತಿಭಾವಾಯ । ಸ್ವಸ್ತಿದಾಯ । ಶೂರಮದಾಯ। ದಿವ್ಯಪಾಪಜ್ಞಾಯ । ಭಕ್ತಕಲ್ಪಾಯ । ಕಲ್ಯಾಣಗುರವೇ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷೇ । ನಿರವಗ್ರಹಾಯ । ಗಣಸರ್ವಸ್ಯೈ । ಗಣಪ್ರಾಣಾಯ । ಗಣಸ್ತುತಾಯ। ಭಾಗಕರಾಯ। ಭಾಮಿನೇ । ಕಲಿನಿಗ್ರಹಾಯ । ಮಹಾಯೋಗಿನೇ । ಮಹಾತ್ಮನೇ। ಭುವನೇಶ್ವರಾಯ। ಭೂತಭವ್ಯಾಯ । ಭಾವಿತಾತ್ಮನೇ । ಭೂತನಿಕರಾಯ । ಶರಣ್ಯಾಯ । ವರೇಣ್ಯಾಯ। ಸುಸಂಯುಕ್ತಾಯ । ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ । ಪ್ರೀತಾತ್ಮನೇ। ಮಹಾಬುದ್ಧಯೇ । ಪ್ರಾಪ್ತಬಾಣಾಯ । ಗರಿಷ್ಠದೃಶೇ । ಗೌರಕೀರ್ತಯೇ । ಗೌರಿಪ್ರಣಯಾಯ । ಗೌರಿವರಪ್ರದಾಯ । ಗೌರಿಪ್ರಿಯಾಕ್ಷಾಯ । ಗೌರೀಶನಂದನಾಯ। ಮನೋವಾಂಛಿತಸಿದ್ಧಕೃತೇ । ಮಹಾಮೂರ್ಧ್ನೇ । ಮಹಾನೇತ್ರಾಯ । ಮಹಾಂತಕಾಯ । ಮಹಾಹನವೇ । ಮಹಾನಾಸಾಯ । ಮಹಾಗ್ರೀವಾಯ । ಅಂತರಾತ್ಮನೇ । ಬಭ್ರುವಾಹನಾಯ । ಆನಂದಿತಮನಸೇ । ಕೃತಮಂಗಲಾಯ। ಕಪರ್ದಿನೇ । ಪ್ರಚಂಡವೇಗಾಯ । ಸುಮನಸೇ । ಧರ್ಮವರುಣಾಯ । ಸಮಾಯುಕ್ತಾಯ । ಕೃತೀನಾಂವರಾಯ । ಆಸ್ಯದಂತಪಂಕ್ತಯೇ । ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ । ಕಾರುಣಿಕಾಯ । ಬೋಧಕಾಯ । ಸಮಲೋಕಜ್ಞಾಯ । ಸರ್ಪರಾಜ್ಞೇ । ಸಂಜೀವನಾಯ । ಜೀವನಾಯ । ಜಗಜ್ಜೀವಾಯ । ಜಗತ್ಪತಯೇ । ಗಣೈಕನೇತ್ರೇ। ಗಾನಪರಾಯ । ಗಾನಯಜ್ಞಾಯ। ಗಾನಸಿಂಧವೇ । ಗಾನಭೂಷಣಾಯ । ಗಾನಸಮುದ್ರಾಯ । ಗಾನಾಂಗಜ್ಞಾನದೃಗೇ । ಗಾನಭೂತಯೇ । ಗಾನೋತ್ಸುಕಾಯ। ಮಹಾಭೂತಾಯ । ಮಹಾದಿವ್ಯಾಯ। ಮಹಾದಂಷ್ಟ್ರೇ । ಮಹಾಕೃತಾಯ । ಮಹಾಮಾಯಾಯ । ಮಾಯಾತತ್ತ್ವಾಯ। ಗತಶ್ರಮಾಯ । ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನಾಯ । ಗಾನಶ್ರವಣಲಾಲಸಾಯ । ಗಾನಯಜ್ಞಾಯ । ಗಾನಪ್ರಣಯಪತಯೇ । ಗಾನಧ್ಯಾತ್ರೇ । ಗಾನಗುಣಿನೇ । ವಿಶ್ವಪ್ರಿಯಾಯ ।

ಸಂವಿಭಾಗಿನೇ । ಕಲ್ಪಕರ್ತ್ರೇ । ಕಲ್ಯಾಣಕರಾಯ । ಪರಾವರಾಯ । ಪರಾವಜ್ಞಾಯ । ಸಮಾಸ್ಥಾಯ । ಅರ್ಥಪ್ರದಾಯ ॥ ೬೦೦ ॥ ದೇವಾಧಿಪತಯೇ । ಮೇರುಧಾಮ್ನೇ । ಮಂಡಲಿನೇ । ವಾಯುವಾಹನಾಯ । ಅನಲಾಯ । ಸ್ನೇಹಾಯ । ಅಸ್ನೇಹಾಯ । ಅರ್ಹಿತಾಯ । ಮಹಾಮುನಯೇ । ಗಂಧರ್ವಾಯ । ವಿದ್ವತ್ತಮಾಯ । ವಿಧಯೇ । ಪತಂಗಾಯ । ಗತಿಪ್ರಿಯಾಯ । ಸರ್ವದಮನಾಯ । ಭಾವಿತಾತ್ಮನೇ । ದೀರ್ಘಕ್ರೋಧಾಯ । ಆಲೋಕಕೃತೇ । ನಾಭಯೇ । ಆಶುವೇಗಾಯ । ಅಧ್ಯಯನಾಯ । ಕಾಲಪೂಜಿತಾಯ । ಕಾಲಾಯ । ಕಾಲಿಕಾಯ । ಯಜ್ಞಾಯ । ಯಜ್ಞಸಮಾಹಿತಾಯ । ಕೀರ್ತಿಕರಾಯ । ವರುಚಿನೇ । ಪರಂತಾಪಾಯ । ಅಮರಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ । ಸಮುದಾಚಾರಾಯ । ತಮೋಘ್ನೇ । ಅಂತಃಕರಣಾಯ । ಪ್ರಮತನಿದ್ರಾಯ । ಭೂತೇಶಾಯ । ಗಗನಸ್ಥಾಯ । ಜೀವಾನಂದಾಯ । ಅಗ್ನಯೇ । ಧ್ರುವಾಯ । ವರುಣಪಾಶಾಯ । ಜಗತ್ಸ್ವಾಮಿನೇ । ಕಂಚನವೃದ್ಧಾಯ । ಕನಕಾಯ । ಉಪಕಾರಾಯ । ಅಭಿಗಮ್ಯಾಯ । ಅಮೋಘಾಯ । ಪ್ರಶಮಾಯ । ಋಜುಪಾದಭುಜಾಯ । ಸಗಣಾಯ । ವೀರ್ಯನಿಧಯೇ । ಅಸಂಗಗಾಮಿನೇ । ಸುರಕಾರ್ಯಜ್ಞಾಯ । ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ । ಸುರಪತಯೇ । ವಯಸಾಂಪತಯೇ । ಸಂಪ್ರತಾಪನಾಯ । ಭೂಮಿಜನಕಾಯ । ಅನಿಮಿಷಗತಯೇ । ಸರ್ವಪೂಜಿತಾಯ । ಕವೀಶಾಯ । ಕಪಿಲಾಯ । ಅಂಬುಜಾಯ । ವಿಶ್ವಕರ್ಮಭೂತಯೇ । ಜಲೇಶಯಾಯ । ಮಹಾಕ್ರೋಧಾಯ । ಅನುಕಾಂಕ್ಷಿಣೇ । ಪರಾಯ । ಅಪರಾಯ । ಸರ್ವಾಂಗರೂಪಾಯ । ಮಾಯಾವಿನೇ । ಸತ್ಯಶಸ್ತ್ರಾಯ । ವಿಶ್ವದೇವಾಯ । ಅನಿಲಯಾಯ । ಅಲೌಕಿಕಾಯ । ಸರ್ವತೋಮುಖಾಯ । ಪ್ರಣತಾಯ । ಕಾಲಾನಿಲದ್ಯುತಯೇ । ಸುಖಸಂಪದಾಯ । ಜಗತಾಮಾದಿಕಾರಣಾಯ । ಮಹೇಂದ್ರಮಿತ್ರಾಯ । ಸರ್ವಪತಯೇ । ಸರ್ವಶತ್ರುನಿವಾರಣಾಯ । ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಭಾಜನಾಯ । ವೈಶ್ರವಣಾಯ । ಸರ್ವಶಯಾಯ । ಪುಣ್ಯಸಂಚಯಾಯ । ಅತಿಶಾಂತಾಯ । ಮಹಾಗರ್ಭಾಯ । ಉರುಗಾಯ । ದೀರ್ಘಲೋಚನಾಯ । ಸಮಾಯುಕ್ತಾಯ । ಲೋಕೇಶಾಯ । ಅಲೋಕೇಶಾಯ । ವೇದನಿಲಯಾಯ । ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿತಾಯ । ಹರಿಪ್ರಿಯಾಯ । ಮೋಕ್ಷಾಧಾರ ನಿಕೇತನಾಯ । ರಾಜಾಧಿರಾಜಾಯ । ವಿದ್ಯಾಧರಾಯ । ವಿಷಾದಧುನೇ ॥ ೭೦೦ ॥ ಸರ್ವೋಪಾಧಿಸ್ಥಿತಿಕರಾಯ । ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾವೇದಾಧಿಕಾರಾಯ । ವಿಘ್ನದಾತ್ರೇ । ಸುಗಂಧಪ್ರಿಯಾಯ । ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಾಯ । ವೇದಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯ । ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಪತಯೇ । ಸುಖಕರಾಯ । ಸರ್ವರತ್ನವಿದೇ । ಜಗತ್ಪಾಲಸ್ಥಾನಾಯ । ಪರಮಾಂಕಹಿತಾಯ । ಕವಚಾಂಗಾಯ । ಸರ್ವಭೂತಕಾರಣಾಯ ।

ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಕಾಯ । ಸರ್ವಭೂತವಿಲಯಾಯ । ದಿವ್ಯಜನಮನೋಹರಾಯ । ಮಾಯಾಮುಕ್ತಾಯ । ಅಧಿದೇವತಾಯ । ಪುರಾಣಪ್ರಭವೇ । ಸತ್ವಾತ್ಮನೇ । ಸಪ್ತಸಾಗರಾಯ । ಸತ್ಯವಿದೇ । ಸತ್ವಸಾರಾಯ । ಸತ್ಯಧ್ಯಾನಪ್ರಿಯಾಯ । ಸಂತಾಪನಾಶನಾಯ । ಸರ್ವನಿರ್ಣಯಾಯ । ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಣೇ । ಬಹುಲಾನಂದ ವರ್ಧನಾಯ । ಅವ್ಯಕ್ತಪುರುಷಾಯ । ಪರಮಾತ್ಮನೇ । ಪರಾತ್ಪರ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಯ। ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮನೇ । ಭಾವಕರಣಾಯ । ಭಯಸಂತಾಪನ ನಾಶನಾಯ । ಪ್ರತ್ಯಗ್‌ಬ್ರಹ್ಮಸನಾತನಾಯ । ಪ್ರಮಾಣವಿಗತಾಯ । ಪ್ರತ್ಯಹಾರಿ ನಿಯೋಜಕಾಯ। ಪ್ರಣವಾಯ । ಪ್ರಣವಾತೀತಾಯ । ಪರಮಾತ್ಮನೇ । ಪ್ರಬೋಧಕಾಮ್ನಾಧಾರಾಯ। ಸಂಸ್ಥಿತಾಯ । ಯಜ್ಞಾಯ । ಆವೇದಿನೀಯಾಯ। ಸರ್ವಸಂಘಸುಖಾಯ । ತಾರಣಾಯ । ಕಲಾಧಿಪತಯೇ । ಪರಾತ್ಪರಾಯ । ಚರಾಚರವಿಕಾಸಕೃತೇ । ವಿಶ್ವಪ್ರಣವಕೃತೇ । ನಮಸ್ಕಾರಪ್ರಿಯಾಯ । ಯುಗಾದಿಕರಣಾಯ । ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಯ। ಜಾತವೇದಸೇ । ಜಗದ್ಧೃತೇ । ಕಾಂತಯೇ । ಸಂಯೋಗವರ್ಧನಾಯ । ಗುಣಾಧಿಕವೃದ್ಧಾಯ । ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಾಯ । ಸುವರ್ಣವಿಜ್ಞಾತ್ರೇ । ಆವರ್ತಮಾನವಪುಷೇ। ವಸುಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ । ಅಂಗಿರಥಯೋಗಿನೇ । ನಿರ್ಜೀವಾಯ । ನಿಧನಾಯ । ಮಹಾರ್ಣವಾಯ । ಪಂಡಿತಾಯ । ಮದರೂಪಾಯ । ಯುಗರೂಪಾಯ । ಯುಗಕರಾಯ । ಅಧಿಯೋಗಾಯ । ಧರ್ಮಕರ್ಮಪ್ರಭಾವಕೃತೇ । ಆಧಾರಭೂತಾಯ । ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿನೇ । ಸಂತಾಪಸಂಹರ್ತ್ರೇ । ಮನೋ ವಾಂಛಿತದಾಯಕಾಯ । ಕಾಲಾಭಯನಂತರೂಪಾಯ । ಮುನಿವರ ನಮಸ್ಕೃತಾಯ। ಸಾಮಾನ್ಯಧನಪೂಜಿತಾಯ । ಸಮಾರಾಧನಾಯ । ಭಕ್ತದುಃಖಕ್ಷಯಕರಾಯ । ಭವಸಾಗರತಾರಕಾಯ । ವಿಸರ್ಗಾಯ । ಸಕಲಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ। ಸುಮುಖಾಯ । ಸರ್ವಯುದ್ಧಾಯ । ಸುಖಜಾತಾಯ । ಸರ್ವಕರ್ಮೋತ್ಥಾನಾಯ । ಅಪ್ರಮೇಯಪರಾಕ್ರಮಾಯ । ದಿವ್ಯಚೈತನ್ಯಾಯ । ದೇವಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಯೇ । ಪರಂಧಾಮ್ನೇ । ಪರಂಸುಖಾಯ । ವ್ಯವಸಾಯಾಯ । ಯೋಗಮಾಯಾಧರಾಯ । ಪರಂತಪಸೇ । ಯೋಗಾರೀನ್ ಪ್ರಕಾಶಾಯ । ಯೋಗಪಾತಾಲಾಯ । ಸತ್ಯವಿದ್ಯಾನಸಮಸ್ಕಾರಾಯ । ಜಗನ್ಮೋಹನಾಯ ॥ ೮೦೦ ॥ ಇಡಾನಾರೀಸ್ವರೂಪಾಯ । ಮರಣದುಃಖ ವಿಮೋಚನಾಯ । ಕೃಪಾಸಿಂಧವೇ । ಕಲ್ಪದ್ರುಮನಿಷೇವಿತಾಯ । ಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿಭೂಷಾಂಗಾಯ । ಚಿಂತಾಮಣಿಪ್ರಿಯಾಯ । ಚಿಂತಾಸಾಗರವಾರಣಾಯ । ಕುಂಡಲಿನೇ । ವಿಕೃತಾಯ । ಸರ್ವಾಶ್ರಯಕಾಮಾಯ । ಊರ್ಧ್ವಸಂಹತಾಯ । ಸರ್ವದೇವಮಯಾಯ । ಸರ್ವಲೋಕಕೃತೇ । ಏಕಾಯ । ಏಕಾಂತಿಕಾಯ ।

ನಾನಾಭಾವವಿವರ್ಜಿತಾಯ । ಪೂರ್ಣವಿಷಾಯ । ನಾನಾರೂಪಧಾರಾಯ । ಪ್ರಾಣಪಂಚಕನಿರ್ಮುಕ್ತಾಯ । ಕವಿಪಂಚಕವರ್ಜಿತಾಯ । ನಿರ್ವಾಣಾಯ । ನಿಷ್ಕಾಲಾಯ । ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಾಯ । ನಿರಾಶ್ರಯಾಯ । ನಿಷ್ಠಾಸರ್ವಜ್ಞಾಯ । ಸಂಸಾರಶ್ರಮನಾಶಕಾಯ । ದೂರತ್ವಪರಿನಾಶಾಯ । ಪ್ರತ್ಯಕ್‌ಚೈತನ್ಯಗರ್ಭಾಯ। ಆರೋಗ್ಯಸುಖದಾಯ । ಅನಂತವಿಕ್ರಮಾಯ । ಜಿತಸಿಂಧವೇ । ಜಯಪ್ರದಾಯ। ಜನಾನಂದಾಯ । ಜಗತ್ತಾಪನಾಶನಾಯ । ತೀರ್ಥಸೇವಿನೇ । ತೀರ್ಥವಾಸಿನೇ। ತೀರ್ಥನೀರನಿವಾಸಕರಾಯ । ತಪೋನಿಷ್ಠಾಯ । ತಪೋಧನಸಮಾಶ್ರಯಾಯ । ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಶಕರಾಯ । ದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶಕಾಯ । ದುಃಖಸಾಗರಭಂಜನಾಯ । ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲಾಯ । ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಾಯ । ಅಮೃತಾಯ । ಉಪದಂಷ್ಟ್ರೇ । ವೇದಸಿದ್ಧಾಂತವೇದ್ಯಾಯ । ಪುರಾತನಾಯ । ತಾಪತ್ರಯನಿವಾರಕಾಯ । ಸಂಸಾರತಮನಾಶಕಾಯ । ಸಂಕಲ್ಪದುಃಖದಹನಾಯ । ತಾಪಸೋತ್ತಮ ವಂದಿತಾಯ। ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮನೇ । ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರಕಾಶನಾಯ । ಸರ್ವಭಾವ ವಿದಿತಾಯ । ವರೇಣ್ಯಾಯ । ಮಹಾಪ್ರಸಾದಾಯ । ಪ್ರಯತಾತ್ಮನೇ । ಸಾಧ್ಯರ್ಷಯೇ। ಸರ್ವಸುಸಂಕಲ್ಪವಿಸ್ತಾರಣಾಯ । ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮನೇ । ಸರ್ವಸಾಧಾರಣಾಯ । ಪ್ರಧಾನಧೃಗೇ । ಜೀವಸಂಜೀವನಾಯ । ಪರಿಕ್ರಮಾಯ । ಮಹಾಭೀಮಾಯ । ಸರ್ವಭಾವವಿನಿಃಸೃತಾಯ । ಅಂತಃಶೂನ್ಯಾಯ । ವಹ್ನಿಶೂನ್ಯಾಯ । ಶೂನ್ಯಾತ್ಮನೇ। ಶೂನ್ಯಭಾವನಾಯ । ಅಂತಃಪೂರ್ಣಾಯ । ಅನಂತಪೂರ್ಣಾಯ । ಅಂತಯೋಗಿನೇ । ಅಂತರ್ನಿಷ್ಠಾಯ । ಬಾಹ್ಯಾಂತರ್ವಿಮುಕ್ತಾಯ । ಕಾಲಕಾಲಾಯ । ಕೈವಲ್ಯಾಯ । ನಿಗಮಾಶ್ರಯಾಯ । ಯುಕ್ತಸದ್ಗತಯೇ । ಪ್ರಜಾಜೀವಾಯ । ಸಂಖ್ಯಾಸಮಾಯ । ಪರ್ಯಟನಪರಾಯ । ಆಯನಿರ್ಗಮಾಯ। ನಿರ್ವಾಣಾಯ । ಮೋಕ್ಷಕರಾಯ । ವಿವಿಕ್ತಾಯ । ಭಾವಾಯ । ಅಸಂವೇದಿನೇ। ಅನಾಶ್ರಯಾರಂಭಾಯ । ದೇಹಧರ್ಮವಿದಿತಾತ್ಮನೇ । ಸರ್ವಕಾಮಫಲದಾಯ। ಸರ್ವಕಾಮನಿವರ್ತಕಾಯ ॥ ೯೦೦ ॥ ಸರ್ವಕಾಮಫಲಾಶ್ರಯಾಯ । ಜಗದ್ವಪುಷೇ। ಮಾಲಾಸಪ್ತಪ್ರವರ್ತಕಾಯ । ಸಂಶಯಾರ್ಕವಶಂಕರಾಯ । ಫಲದಾತ್ರೇ । ಫಲೇಶ್ವರಾಯ । ಫಲಿರೂಪಾಯ । ಫಲಿಗರ್ಭಾಯ । ಬುದ್ಧಸಾರನಿರ್ವಾಣಕಾಯ। ಶಂಕರಪ್ರಿಯಾಯ । ಭಯನಾಶಕಾಯ । ಮಹಾವತಾರಾಯ । ಭಾರಭೃತೇ । ಭುವನಭಯಾಯ । ದೇವಾಸುರಗಣಾಶ್ರಯಾಯ । ದೇವಾಸುರನಮಸ್ಕೃತಾಯ। ಪರಾಗತಯೇ । ದೇವಾಸುರಗಣಾದಿಪತಯೇ । ದೇವಾಸುರಗುರವೇ । ವಿಶ್ರಾಮಾಯ। ಆತ್ಮಸಂಭವಾಯ । ಮಾನನೀಯಾಯ । ಮೂರ್ತಾಯ । ಮತ್ತಮಾತಂಗ ವಿಕ್ರಮಾಯ । ಮರ್ಮಜ್ಞಾಯ । ಮಂದಾರಕುಸುಮಪ್ರಿಯಾಯ । ಯಶಸ್ಯಾಯ।

ಯಶೋರಾಶಯೇ । ಯೋಗಕರ್ತ್ರೇ । ಯೋಗಪಾ[illegible] । [illegible]ಜಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯ । ರಕ್ಷೋಘ್ನೇ । ವಸುಧಾಪಾಲಕಾಯ । [illegible]ಯುಜೀನಾಯ । ವಿಶ್ವಕರಾಯ । ಶರಣಾಶ್ರಯಾಯ । ಶೋಭನಾಯ । ಸುದರ್ಭಾ[illegible]ಯ । ಅಮರಾಯ । ಪಿಲುಶಾಯ । ಸರ್ವದೇವಾಯ । ಸುರಗಣಾಯ । ಅಭಿರಾಮಾಯ । ಸರ್ವಪಾವನಾಯ । ವಜ್ರಿಣೇ । ಶಾಂತಿದಾತ್ರೇ । ಶಾಂತಿಕರ್ತ್ರೇ । ಶಾಂತಿರಕ್ಷಕಾಯ । ಷಟ್ಚಕ್ರಭೇದನಕರಾಯ । ಸಜ್ಜನಪ್ರಿಯಾಯ । ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಮೋದಕಾಯ । ಸರ್ವಸಾಧನಾಯ । ನಿಯಮವರ್ಧನಾಯ । ಸಿದ್ಧಭೂತಾಯ । ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಯೇ । ಸರ್ವಾನಾಂ ನಮಸ್ಕೃತಾಯ । ಸರ್ವಯಶಸ್ವರೂಪಾಯ । ಕ್ಷೇಮಪ್ರದಾಯ । ಸ್ಥಾವರಪತಯೇ । ವರಾಯ । ವ್ರತಾಧಿಪಾಯ । ಶ್ರೀವರ್ಧನಾಯ । ಸಕಲಾತ್ಮನೇ । ಪೂಜ್ಯಾಯ । ಸಹಸ್ರರೂಪಾಯ । ಪರಸಂವೇದನಾತ್ಮಕಾಯ । ಸ್ವಾನುಸಂಧಾನಾಯ । ಭೋಗಮೋಕ್ಷಕಲಾಪ್ರದಾಯ । ಸಾಗರಾಯ । ಯೋಗಿಹೃದಯವಿಶ್ರಮಾಯ । ಆದಿದೇವಾಯ । ರಸಾತಲಸ್ಥಿತಾಯ । ಶುದ್ಧಾಯ । ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿನಿವಾರಕಾಯ । ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶಕಾಯ । ಸೌಮ್ಯಾಯ । ವಿಷಬಾಧಾವಿನಾಶಕಾಯ । ವೀರ್ಯಾತಿಶಯಸಂಯುಕ್ತಾಯ । ನಾಗರಾಜ್ಞೇ । ಧರ್ಮಧಾರಕಾಯ । ಭಕ್ತೇಷ್ಟದಾನನಿರತಾಯ । ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನೇ । ಪುರಾತನಾಯ । ಅನಂತನಾಮ್ನೇ । ಸುಮನಸೇ । ರಸಾತಲಸಮಾಶ್ರಿತಾಯ । ವಾಯುಭಕ್ಷಿಣೇ । ಧರಾಶಾಯಿನೇ । ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿವೇಚಕಾಯ । ಪುತ್ರದಾಯ । ಕೀರ್ತಿದಾಯ । ಸತ್ಯಾಯ । ಭಕ್ತಾನಾಮಭಯಂಕರಾಯ । ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯ । ಸದಾಸೇವ್ಯಾಯ । ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಪ್ರದೀಪಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಇತಿ ನಾಗಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿಃ ॥

ಪನ್ನಗಾಧಿಪತಿರ್ದೇವೋ ಅನಂತೋ ನಾಗನಾಮಕಃ ।
ಪಾತಾಳವಾಸಿನೇ ನಿತ್ಯಂ ನಾಗರಾಜ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

* * *

श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ । अहोरात्रे पार्श्वे । नक्षत्राणि रूपं । अश्विनौ व्यात्तम्
इष्टं मनिषाणा । अमुं मनिषाणा ।
सर्वं मनिषाणम् ॥

ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀಯುತ ನಂದಳಿಕೆ ವಿಟ್ಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಾಜ್ಞಿಕರು, ಆದರ್ಶ ಪುರೋಹಿತರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ–ಸುಶೀಲಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ಬೆಂಗಳೂರು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷ ವೇದಾಂತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಶ್ರೀಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಸುಧಾಂತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೇಜಾವರ ಕಿರಿಯ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಪುರೋಹಿತ ಮಾಧವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪೌರೋಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಕಾಪು ಹಯಗ್ರೀವಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಾಪುರ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶಗಳು ಹಾಗೂ ಋಕ್ಸಂಹಿತಾಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಸಿ ಆದರ್ಶ ಪುರೋಹಿತರೆಂಬ ಜನಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೇರಳದ ಎರ್ನಾಕುಳದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ನಡೆಸಿ ಜತೆಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವೇದ, ಪೌರೋಹಿತ್ಯ, ತಂತ್ರಸಾರಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೇಜಾವರಶ್ರೀಗಳವರ ೨೦೦೦ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚತುರ್ಥ ಪರ್ಯಾಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ೨೦೧೬ರ ಪಂಚಮಪರ್ಯಾಯಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.